

A-4390

Duplum

INGLISE KEELE
GRAMMATIKA

KOKKU SEADNUD

J. A. CLANMAN

CAND. PHIL.

TALLINNAS, 1924
G. PIHLAKAS'E KIRJASTUS

A

A-4390

1-3

INGLISE KEELE
GRAMMATIKA

KOKKU SEADNUD

J. A. CLANMAN

CAND. PHIL.

9831

TALLINNAS, 1924

G. PIHLAKAS'E KIRJASTUS

INGLISE KEEL

GRAMMATIKA

2.

114813920

A-4390

1889

TALLINNA 1934

J. & A. Paalmanni trükk. Tallinnas, V. Karja tän. 12.

Eessõna.

Möödunud aastate praktika koolipõllul on toonud esile tarbe süstemaatilise inglise keele grammatika järele. Seda tarvet püüan rahuldada käesoleva raamatu väljaandmisega. Võib olla peavad mõned keeleõpetajad grammatika õppimise koolides üleliigseks ja ilmaaegseks, kuid sarnane mõte ei ole õige minu ega ka paljude teiste ametivendade arvamise järgi, sest võõrast keelt ei või ilma grammatikata õieti ja põhjalikult tundma õppida. Teoreetilist ja praktilist keeleõpetust peab alati koos käsitama.

Reeglite tundmaõppimiseks on raamatus rohkesti näiteid toodud, mis õppimist üksluiseks ei lase minna. Soovitav on, et tähtsamad reeglid pähe õpitakse. Grammatikas toodud materjali jaotamine õppeaastate ja tundide järgi jääb täiesti õpetaja hooleks.

Autori paarikordse äraoleku tõttu trükkimisel ja mingi arusaamatuse pärast redigeerimisel on sattunud eriti raamatu esimeses jaos leiduvasse eestikeelsesesse osasse eksitavaid trüki- vigu, mida lahkesti vabandada palutakse, jättes neid häätahtliku lugeja enese parandada.

J. A. Clanman.

Tallinnas, juuni kuul 1924.

Võti hääldamiseks.

Märk : tähendab, et eelmine täishäälik on pikk.

Märk * täishääliku või kaashääliku eel tähendab, et järgnev silp on rõhuline, näit.: 'ælfæbət = *alphabet*; s'raiv = *arrive*.

1. Täishäälikud ja kaksik-täishäälikud (vokaalid ja diftongid).

i	nagu sõnas	sit (sit), istuma.
i:	" "	he (hi:), tema.
iə	" "	hear (hiə), kuulma.
e	" "	head (hed), pea.
ei	" "	name (neim), nimi.
æ	" "	hat (hæt), kübar.
ɛə	" "	bear (bɛə), kandma.
ə	" "	sister (sistə), õde.
ə:	" "	girl (gə:l), tütarlaps.
a	" "	come (kam), tulema.
a:	" "	fast (fa:st), ruttu.
ai	" "	like (laik), meeldima.
au	" "	house (haus), maja.
u	" "	foot (fut), jalg.
u:	" "	food (fu:d), toit.
uə	" "	poor (puə), vaene.
ou	" "	go (gou), minema.
ɔ	" "	not (nɔt), ei.
ɔ:	" "	call (kɔ:l), kutsuma.
ɔi	" "	boy (boi), poiss.

2. Kaashäälikud (konsonandid).

<i>w</i> (= <i>u</i>)	nagu sõnas <i>word</i> (<i>wə:d</i>), sõna; <i>what</i> (<i>wɒt</i>), mis.
<i>θ</i> (= helita <i>th</i>)	„ „ <i>thick</i> (<i>θɪk</i>), paks.
<i>ð</i> (= helisev <i>th</i>)	„ „ <i>this</i> (<i>ðɪs</i>), see.
<i>z</i> (= helisev vene <i>з</i>)	„ „ <i>his</i> (<i>hɪz</i>), tema.
<i>f</i> (= helita vene <i>u</i>)	„ „ <i>ship</i> (<i>ʃɪp</i>), laev.
<i>ʒ</i> (= helisev vene <i>ж</i>)	„ „ <i>vision</i> (<i>vi:ʒn</i>), viirastus.
<i>dʒ</i> (= helisev)	„ „ <i>bridge</i> (<i>brɪdʒ</i>), sild.
<i>tʃ</i> (= helita)	„ „ <i>church</i> (<i>tʃə:tʃ</i>), kirik.
<i>ŋ</i>	„ „ <i>sing</i> (<i>sɪŋ</i>), laulma.
<i>ŋg</i>	„ „ <i>longer</i> (<i>lɒŋgə</i>), pikem.
<i>hʃ</i>	„ „ <i>hue</i> (<i>hju:</i>), värv.

Inglise keele tähestik.

a (ei), *b* (bi:), *c* (si:), *d* (di:), *e* (i:), *f* (ef), *g* (dʒi:), *h* (eitʃ),
i (ai), *j* (dʒei), *k* (kei), *l* (el), *m* (em), *n* (en), *o* (ou), *p* (pi:), *q* (kju:),
r (a:r/), *s* (es), *t* (ti:), *u* (ju:), *v* (vi:), *w* (dablju:), *x* (eks), *y* (wai), *z* (zed).

Sõnaõpetus.

Artiklid.

1.

1. <i>a man</i> (ə mæn), mees;	<i>a horse</i> (hɔ:s), hobune;
<i>a woman</i> (wʊmən), naine;	<i>a useful</i> (ju:sfʊl) <i>book</i> , kasu- lik raamat;
<i>a child</i> (tʃaɪld), laps;	
2. <i>an animal</i> (ən'æniməl),	<i>a year</i> (jɪə), aasta;
loom;	<i>an hour</i> (ən aʊə), tund;
<i>an Englishman</i> ('ɪŋglɪʃ- mən), inglane;	<i>an old man</i> , vana mees;
	<i>an honest</i> (ənɪst) <i>child</i> , aus laps.

Reegel. Umbmäärane artikkel on:

1. *a* (ə) sõnade eel, mis algavad kaashäälikuga,
2. *an* (ən) sõnade eel, mis algavad täishäälikuga.

Täh. *An hotel* (hou'tel), võõrastemaja, *an habitual* (hə'bitʃʊəl) *thing*, harilik asi, *an historical* (his'tɔ:rɪkl) *personage*, ajalooline isik. *An* tarvitatakse sagedasti sõnade eel, mis hääldava *h*:ga algavad, kui esimene silp on rõhuta, mille juures *h*-kõla peaaegu ära kaob. *Aga*: *a habit*, *a history*. *An* tarvitatakse alati mittehääldatava *h*: eel. Sõnades *heir* (eə), *pärija*, *hour* (aʊə), *honour* ('ɔ:nə), *au*, *honest* ('ɔ:nɪst), *aus*, on *h* mittehääldatav.

2. *the father* (ðə fa:ðə), isa; *the* (ði) *animal*, loom;
- the mother* (ðe mədə), ema; *the* (ði) *heir*, pärija;
- the university* (ðə ju:nɪ'vɜ:si-
ti), ülikool;

Reegel. Kindel artikkel, niihästi ainsuses kui ka mitmuses, on *the* (= *ðə* kaashääliku eel, *ði* täishääliku ja mittehääldatava *h*: eel.)

Täh. Artiklid on ühesugused kõige kolme soo kohta ja käänudes muutmata. Umbmäärane artikkel tuleb ainult ainsuses ette.

Nimisõnad.

Sugu.

3. Sugusid on Ingliskeeles kolm: **mees-**, **nais-** ja **asjasugu**.

4. Nimisõnad, mis tähendavad meesolevust ehk isaloomi on **meessugu**, näit. *man*, mees, *king*, kuningas, *cock*, kukk.

Nimisõnad, mis tähendavad naisolevust ehk emaloomi, on **naissugu**, näit. *woman*, naine, *queen* (*kwi:n*), kuninganna, *hen*, kana.

Asjade nimetused, ja nimetused loomade kohta, mis ainult sugu tähendavad, on **asjasugu**, näit. *house* (*haus*), maja, *town* (*taun*), linn, *street*, tänav, *horse*, hobune, *fox*, rebane.

5. *This child has lost its [his, her] father.* See laps on oma isa kaotanud.

Reegel. Sõna *child* tarvitatakse niihästi mees-, naiskui ka — ja üsna sagedasti — asjasoona.

Nii ka *baby* ja *infant*, nimetused väätimate laste kohta.

6.

That cock crows (krouz) as if he [it] would never stop. See kukk laulab nii nagu ta iialgi ei mõtleks lõpetada.

Look at the cow (kau). She [it] has got no horns (hɔ:nz). Vaata selle lehma peale. Temal ei ole sarvi.

<i>The fox was killed as soon as he [it] came out of his [its] hole.</i>	Rebast surmati nii pea, kui ta oma koopäst tuli.
<i>When the cat came back, she [it] was very hungry (hagri).</i>	Kui kass tagasi tuli, oli ta väga näljane.
<i>Poor fly! It has lost its wings, it can't fly.</i>	Vaene kärbes! Ta on oma tiivad kaotanud, ta ei või lennata.

Reegel. Nimetused loomade kohta, mis tähendavad sugu, nagu *cock* ja *hen*, *bull* (*bul*) ja *cow*, tarvitatakse sagedasti asjasoona. Nimetused tugevamate ja hästi tuntud loomade kohta tarvitatakse tihti mees- ja naissoona, näit. *elephant* ('*elifant*), *horse*, *fox*, *wolf* (*wulf*), *hunt*, on meessugu, *cat*, *hare* (*hes*), *jänes*, *deer* (*diä*), *metssikk*, on nais-sugu. Nimetused vähemate ja nõrgemate loomade kohta, nagu *frog*, *konn*, *rat*, *rott*, *fly*, *kärbes*, tarvitatakse alati asjasoona (väljaarvates muinasjuttudes).

7.

<i>A few moments after the brig struck, she sank.</i>	Mõned silmapilgud peale selle, kui brig (laev) vastu kaljut põr- kas, vajus ta.
<i>England thinks that she cannot allow Russia (rafs) to carry out her intention.</i>	Inglismaa arvab, et ta ei või lu- bada Venemaad tema kavatsust läbi viia.

Death (*deθ*) *visits all alike: neither riches nor high birth can resist him.*

Reegel. Asja nimetuste alla kuuluvad kõiksugu laevade ja ka sagedasti maade nimed, niihästi igapäevases kui ka kirjanduslises keeles ja neid tarvitatakse naissoona. Mõned teised asjade nimetu- sed ja mõttelised nimisõnad võib tarvitada mees- ehk naissoos, näit. *sun* päike, *death*, surm on meessugu, *the earth* (*æθ*), maa, *moon*, kuu, *justice* ('*džastis*), õigus, on naissugu.

8.

A parent [= isa ehk ema] *has his [her] rights and duties.* — *A good servant* [= (mees) teener ehk (nais) teener] *always does his [her] duty.* — *John* [*Mary*] *is my friend* (*frend*), — *Miss S. is the best teacher* [= naisõpetaja], *I know.* — *Mrs.* ('*misiz*) *W. is a great author* [(nais)kirjanik], *an excellent singer.*

Reegel. Mitmed nimisõnad, mis tähendavad isikuid, tarvitavad ühist vormi niihästi meeste- kui ka naiste kohta — need on „ühisest soost“ — ja lause sisu näitab, kas nimisõnad on mees- ehk naissugu.

Täh. 1. *He has two men-servants and three maid-servants [ehk maids]. There are more men students [= üliõpilased] than women (wimin) students [= naisüliõpilased].*

Nii ka: *gentleman teacher*, õpetaja — *lady teacher*, naisõpetaja; *male cousin (kazn)*, onupoeg — *female cousin*, onütütar; nii ka loomade kohta: *male elephant* — *female elephant*; *he-goat*, sikk — *she-goat*, kits; *cock-sparrow*, isavarblane — *hen-sparrow*, emavarblane.

Kui sugu lauses mitte selge ei ole, aga tarviduse korral seda ära tähendada tuleks, tarvitatakse liitsõnu selle otstarbeks.

Täh. 2. Suguvahe äratähendamiseks elavate olevuste nimetuste juures ühest ja seitsamast soost tarvitatakse sõnade lõppusid, näit. *baron (bærən)* — *baroness*; *heir (eə)*, pärija — *heiress*, naispärija; *host (houst)*, peremees — *hostess*, perenaine; *hero ('hærou)*, kangelane — *heroine ('herouin)*, naiskangelane; *lion (laiən)*, lõvi — *lioness*, emalõvi j. n. e. ehk iseäraliseid sõnu näit. *man* — *woman*; *husband*, abikaas — *wife*, abikaasa; *uncle*, onu — *aunt (a:nt)*, tädi; *nephew ('nevju)*, venna, õepoeg — *niece (ni:s)*, venna-, õetütar; *gentleman*, herra — *lady*, daam; *Mr. (mistə)*, herra — *Mrs. ('misiz)*, proua, *Miss*, neiu, *bull*, härg — *cow*, lehm; *cock*, kukk — *hen*, kana j. n. e.

Arv.

9. Reeglipärane mitmus.

1. <i>cap</i> , müts,	mitm. <i>caps (kæps)</i>
<i>cab</i> , troska,	„ <i>cabs (kæbz)</i>
<i>hat</i> , kübar,	„ <i>hats (hæts)</i>
<i>head</i> , pea,	„ <i>heads (hedz)</i>
<i>back</i> , selg,	„ <i>backs (bæks)</i>
<i>bag</i> , kott,	„ <i>bags (bægz)</i>
<i>boy</i> , poiss,	„ <i>boys (boiz)</i>
<i>monarch</i> , ainuvalitseja,	„ <i>monarchs ('mənəks)</i>
<i>smith</i> , sepp,	„ <i>smiths (smiθs)</i>

2. <i>class</i> , klass,	mitm. <i>classes</i> ('kla:siz)
<i>church</i> , kirik,	„ <i>churches</i> ('tʃə:tʃiz)
<i>fish</i> , kala,	„ <i>fishes</i> ('fɪʃiz)
<i>box</i> , kast,	„ <i>boxes</i> ('bɒksiz)
<i>buzz</i> , pomisemine,	„ <i>buzzes</i> ('bʌziz)

Reegel. Mitmust moodustatakse sel moel, et ainsusele juure lisatakse

1. **s** { = (s) *kõlata* häälikute järel,
           = (z) *kõlavate* häälikute järel,

2. **es** (iz), kui nimisõna ainsuses sisiseva häälikuga *ch*, *s*, *ss*, *sh*, *x*, *z*, lõpeb.

Täh. *Mouth*, suu, mitm. *mouths* (mauðz), *path*, rada, mitm. *paths* (pa:ðz) j. t. - *ths* hääldatakse ðz; na pika täishääliku järel. — *House* (*haus*), maja, mitm. *houses* (hauziz).

10. Õigekirjutuse reeglid.

1. *horse*, hobune, mitm. *horses* (hɔ:siz); *village*, küla, mitm. *villages* ('vilidʒiz). Mittehääldatav *e* jääb *es*:i ees välja.

2. *country*, maa, mitm. *countries* ('kantriz); *fly*, kärbes, mitm. *flies* (flaiz); *lady*, daam, mitm. *ladies* (leidiz).

Nimisõnad, mis *kaashääliku* järel tähega *y* lõpevad, muudavad *y* ie:ks s:i ees.

3. *cargo*, laeva koorem, mitm. *cargoes* (ka:gouz); *echo*, kaja, mitm. *echoes* ('ekouz); *hero*, kangelane, mitm. *heroes* (hiərouz); *negro neeger*, mitm. *negroes* ('ni:grouz); *potato*, kartul, mitm. *potatoes* (pə'tei-touz). Mõned nimisõnad, mille lõpp on *o*, saavad *es* mitmuses.

11. Reeglivastane mitmus.

1. Järgmised nimisõnad, mis tähega *f* ja *fe*:iga lõpevad, saavad mitmuses lõpp *-ves* (vz):

<i>calf</i> (karv), vasikas,	mitm. <i>calves</i> (ka:vz)
<i>half</i> (ha:f), pool,	„ <i>halves</i> (ha:vz)
<i>knife</i> (naif), nuga,	„ <i>knives</i> (naivz)

niisamuti ka *elf* (*elf*), muruneiu, *leaf* (*li:f*), leht, *loaf* (*louf*), leib, *self*, oma ise, (mina), *sheaf* (*ʃi:f*), kubu, *shelf*, riul, *thief* (*θi:f*), varas, *wolf* (*wulf*), hunt, ja *fe:i* peal: *life* (*laif*), elu, *wife* (*waif*), naine, abikaasa.

Staff (*sta:f*), mitm. *staffs*, staabid, *staves* (*steivz*), teivad, kepid.

2. Järgmised nimisõnad moodustavad oma mitmust *täishääliku* muutmisega:

<i>man</i> (<i>mæn</i>), mees, inimene,	mitm. <i>men</i> (<i>men</i>)
<i>woman</i> (<i>'wumæn</i>), naine,	„ <i>women</i> (<i>'wimin</i>)
<i>foot</i> (<i>fut</i>), jalg,	„ <i>feet</i> (<i>fi:t</i>)
<i>goose</i> (<i>gu:s</i>), hani,	„ <i>geese</i> (<i>gi:s</i>)
<i>tooth</i> (<i>tu:θ</i>), hammas,	„ <i>teeth</i> (<i>ti:θ</i>)
<i>mause</i> (<i>maus</i>), hiir,	„ <i>mice</i> (<i>mais</i>)
<i>louse</i> (<i>laus</i>), täi,	„ <i>lice</i> (<i>lais</i>)

Täh. Nimisõnad, mis sõnaga *man*:iga on liidetud, muudavad selle — nagu iseseisva sõna juures, — *men*:iks, näit. *Englishman* (*'iŋglɪʃmæn*), mitm. *Englishmen* (*'iŋglɪʃmæn*); *Frenchman*, *Frenchmen*; *gentleman*, *gentlemen* j. n. e. — Mõlemad vormid on kõla poolest sarnased. — *German* (*'dʒɜ:mæn*), sakslane, *Roman* (*'roumæn*), roomlane, ja teised, mille lõpud on *an*, moodustavad oma mitmust korrapäraselt, sest *man* on lahutamata eelseisvast silbist, nii siis *Germans*, *Romans* j. n. e. Nagu mitmus *Englishman*:ile ja teistele *man*:iga kokkuliidetud sõnadele, mis tähendavad rahvust, tarvitatakse omadussõnalised vormid, mille ees ikka kindel artikkel seisab, terve rahva äratähendamiseks, näit. *the English*, inglased, *the French*, prantslased.

3. Järgmiste nimisõnade mitmuse lõpp on *-en*:

<i>child</i> (<i>tʃaɪld</i>), laps,	mitm. <i>children</i> (<i>'tʃɪldrən</i>),
<i>ox</i> (<i>ɒks</i>), härg,	„ <i>oxen</i> (<i>ɒksn</i>).

12. Pärinimede mitmus isikute kohta.

Brown, mitm. *the Browns*; *Henry*, mitm. *the Henrys* [ehk *Henries*],
Charles, „ *the Charleses* (*tʃa:lsɪz*); *Mary* „ *the Marys* [„ *Maries*].

Reegel. Isikute kohta käivad pärisnimed moodustavad oma mitmuse harilikul viisil. Pärisnimed, mis kaashääliku järel tähega *y* lõpevad, ei muuda harilikult *y* *ie*:ks mitmuse tundemärki *s*:i ees.

13. Liidetud nimisõnade mitmus.

<i>school-fellow</i> , koolisõber,	mitm. <i>school-fellows</i>
<i>father-in law</i> , äi,	„ <i>fathers-in-law</i>
<i>passer-by</i> (' <i>pa:sə'bai</i>), möödamineja,	„ <i>passers-by</i>
<i>good-for-nothing</i> , nurjaläinud ini-	„ <i>good-for-nothings</i>
mene,	
<i>picket-pocket</i> , taskuvaras,	„ <i>picket-pockets</i>

Nii ka: *men-of-war*, sõjalaevad, *lookers-on*, pealtvaatajad, *the grown-ups*, täiskasvanud inimesed, *brother officers*, *fellow-officers*, ohvitseri sõbrad.

Reegel. Liitsõnades muudab peasõna ainsus harilikult mitmuseks. Kui mitte nimisõna ei ole peasõna liitsõnas, liidetakse mitmuse tundemärk *s*:i viimasele sõnale.

Täh. Sõnades, mis *man*: ja *woman*:iga liidetud on, muudavad mõlemad sõnad mitmuseks, näit. *men-servants*, *women-students*, naisüliõpilased. Liitsõnad, mis silbiga *ful* lõpevad, nagu *spoonful*, *glassful*, võtavad mitmuses *s*, näit. *two tea-spoonfuls*, kaks teelusika täit.

Nimisõnad kahekordse mitmuse vormiga.

14. Järgmistel nimisõnadel on reeglipärane ja reeglivastane mitmuse vorm:

<i>brother</i> (<i>brəðə</i>), vend, mitm.	{	<i>brothers</i> , vennad, perekonna liik-
		mete tähendusega.
	{	<i>brethren</i> , vennad, vennastuseliige-
		te tähendusega (kaasvennad).

We are all brethren. *Brethren-in-arms*, sõjaseltslased.

<i>penny</i> , penni, mitm.	{	<i>pennies</i> , üksikud ühepennilised rahad,
		<i>pence</i> , näitab raha väärtust.

*These pencils are twopence (tapəns) a piece [tükk].
Can you give me six pennies for this sixpence?*

Nii ka cloth (kloθ) riie, kangas, mitm. cloths, riide sordid, kangad, clothes (kloudz), (valmis tehtud) riided; die (dai), rahalöömise tempel, mängu-täring; mitm. dies (daiž), rahalöömise templid, dice (dais), mängu-täringid

Täh. $\frac{1}{2}$ d. = a halfpenny ('heip(ə)ni), $1\frac{1}{2}$ d. = three halfpence (heipəns) [d. ladinakeelsest sõnast denarius]; a threepence ('θri:pəns), ja a threepenny-bit ehk piece, kolmepenniline raha, a sixpence, mitmuses threepences, sixpences.

15. Mõnedel nimisõnadel on harilik mitmuse vorm, ia teine harilik ainuse vorm.

1. dozen (dazn), tosin, ja score (skɔə), 20 tükki, on muutmata mitmuses, kui nende ees seisab omadussõnaline määrsõna, mis arvu tähendab, aga vastasel korral lisatakse nendele sõnadele s juure.

Näit. *Two dozen knives. Some dozen boys. Four score of eggs. A few score of cycles.* Aga: *Dozens of [tosinakaupa] knives, scores of ([kahe] kümne kaup) eggs.*

Täh. Igapäevases kõnekeeles on sõna pound ka muutmata niisugustes kõnekäänudes nagu *three pound four* = £ 3. 4 s. Raha' mõõdu ja raskuse nimetused, kui neid tarvitatakse omadussõnana, on mitmuses muutmata näit. *a five-pound note*, viie naela väärtusline paberiraha, *a five-shilling piece* (= a crown), *a sixpenny stamp*, *three-inch strapping*, kolmetollised rihmad, *a two-foot stave*, *a five-mile journey* ja analoogiliselt sellega *a three-volume novel* j. m.

2. fish, kala, mitm. fishes ehk fish, üksikute kalade ja terve soo äratähendamiseks, fish kogu tähendus (= kala). Sõna salmon ('sæmən), lõhekalal, tarvitatakse alati ainsuses.

Näit. *There are three small fishes in this basket. Fishes must have air to breathe (bri:ð) [hingata] in the water in which they live. Never mind a few fish. There were a great many fish at that season of the year.*

3. *foot*, jalg, mitm. *feet*, jalad, *foot*, jalavägi;
horse, hobune, mitm. *horses*, hobused, *horse*, ratsavägi;
head, pea, mitm. *heads*, pead, *head*, tükki (loomade j. m. kohta);
cannon, suurtükk, mitm. *cannons* ainult üldtähenduses, mui-
 du *cannon*;
sail, puri, mitm. *sails*, purjed, *sail*, laevad.

Näit. *Fifty thousand horse and foot with two hundred cannon.*
A thousand head of cattle. Nine million head of poultry and game. A
fleet of twenty sail. Cannons are made of iron, brass, and bronze.

16. Nimisõnad ühise vormiga ainsuses ja mitmuses.

One deer, üks hirv. *There are many deer in this park.*
One sheep, üks lammas. *A flock of hundred sheep.*
By this means, selle abil, sellel viisil. *By these means.*
Much pains have been taken. } Palju vaeva on
Great pains have [ehk has] been taken. } nähtud.

Siia kuuluvad ka mitmete kalade nimetused, näit. *salmon* ('sæmən),
 lõhekala, *trout* (traut), forell (iherus), *perch*, ahvenas, *pike*, haug, j. n. e.;
 nii ka *grouse* (graus), teder, *fowl* (faul) liitsõnades: *wild-fowl*, mets
 sulgloomad, *water-fowl*, merelinnud j. n. e. [*Fowl*, mitm. *fowls*, tarvita-
 takse peajasjalikult kanade kohta]; mõned sõnad mis tähendavad arvu
 ja raskust, nii kui *brace* paar, jahi- ja spordi-keeles, *gross* (grous), kross,
 12 tosinat, *hundredweight* 50,8 kg. kirjatähtedega *Cwt.*, *stone*, 6,342 kg.,
 [näit. *two brace of pistols*, *several brace of grouse*, *several hundredweight*
of iron] ja *alms* (a:mz), armuand, *counsel*, advokaat, *craft* (kra:ft), laev,
 [a] *barracks* [for soldiers], *gallows* ('gælouz), võllas, [an old] *ironworks*
 rauavabrik, [a new] *waterworks*, veevärk, *Swiss*, shveitslased j. m.

17. Nimisõnad, mis ainult ainsuses tarvitatakse.

Your advice was good. Su nõu oli hea.
Good business ('biznis) *has* Hea äri on tehtud.
been done.
Furniture ('fə:nitʃə) *consists* Majariistad on lauad, toolid,
of tables, chairs, sofas (sou- sohvad j. n. e.
ʃəz), and so on.

<i>His income is not a large one.</i>	Tema sissetulek ei ole suur.
<i>Further information (infə'meifən) is expected.</i>	Lähemaid teateid oodetakse.
<i>His knowledge ('nɒlɪdʒ) of English is not great.</i>	Tema teadmised ingliskeeles ei ole suured.
<i>Where is your money ('mʌni)? — I have it in my pocket.</i>	Kus on su raha? — Ta on mu taskus.
<i>His progress (prɒɡres) was very rapid.</i>	Tema edu oli väga nope.

Täh. 1. Nõu, a piece of advice; teatus, a piece of information; mööbel, a piece ehk an article of furniture; magamistoa mööbel, a set of bedroom furniture.

Täh. 2. Mõned nendest sõnadest tulevad ka mitmuses ette, aga teises tähenduses, näit. *advices* = teated, *businesses*, äriettevõtted, ärid meelises (konkreetses) tähenduses [*There are several businesses advertised ('ædvətaɪzd) for sale*], *moneys* = rahasordid, rahasummad [*Stamp collecting (markide kogumine) affords a knowledge of foreign moneys*], *incomes*, mitmete isikute sissetulekute kohta [*People of small incomes*].

Täh. 3. Ainete nimetuste ja mõtteliste (abstrakt) nimisõnade juures üldises mõttes tarvitatakse mitmust ainult ühes teises (muutvas) tähenduses ja nimelt, et ainete seltsi ehk suurust ära tähendada, ainest tehtud asju, omaduse avaldused ehk nende tähendus üksikute isikute, asjade ehk seltsi kohta, näit. *silks and selvets*, siidi- ja sammetiriided, *fruits (fruits)*, puuvilja seltsid, (sordid) saak, kasu, tagajärg, näit. *the fruits of labour*, töö tagajärjed [aga *an apple-tree with some fine ripe fruit*], *teas*, tee sordid, *irons*, triikraud, *ahelad*, *sands*, leetseljad, *tastes differ*, maitsed on mitmesugused, *joys*, rõõmud, *beauties (bjʊ:tɪz)*, iludused, *births*, sündinud, *deaths*, surnud j. n. e.

18. Nimisõnad, mis tarvitatakse ainult mitmuses.

1. *Kahest ühesugusest jaost liidetud asjade nimed.*
bellows ('beləʊz), lõõts, *spectacles ('spektəklz)*, prillid,
compasses ('kəmpəsɪz), sirkel, *tongs (tɒŋz)*, tangid,
scissors ('sɪzəz), käärid, *trousers (traʊzəz)*, püksid.

Näit. *A pair of scissors, käärid. These (my) scissors won't cut, need (mu) käärid ei lõika. This is a good pair of scissors. Where are the scissors? A pair of bellows, lõõts, two pairs of bellows, kaks lõõtsa.*

2. Mõnede maade nimed, näit. *the East Indies, Ida-India, the West Indies, Lääne-India, Netherlands, Madalmaad, j. n. e.*

3. Mõned teised nimisõnad, näit. *ashes ('æʃiz), tuhk (vahest ainsuses: ash), bowels (bauəlz), sisikond, contents (kɒn'tents), sisu (vahest ainsuses), oats (aʊts), kaerad (ain. the oat, kaera kasv), riches (riʃiz), rikkus, stairs (steəz), trepp (aste = a flight ehk pair of stairs, harva a stair), thanks (θæŋks), tänu, wages (weɪdʒiz), palk (mõnikord wage). Nii siis: The riches of England are marvellous. Oats are grown in this country. Many thanks.*

Liitsõnades tarvitatakse alati *ash, oat ja wage ash-tray, tuha-toos, oat-meal, kaerajahu, wage-worker, palgaline.*

19. Nimisõnad ainsuse vormiga aga mitmuse tähendusega.

How many people (pi:pl) are there in London? Kui palju inimesi elab Londonis?

How many cattle has that farmer got? Kui palju loomi on sellel talupojal?

There were few (vähe) people on board.

Nii ka *gentry, kõrgem kiht (inimesi), ja folk (fouk), rahvas, millel on ka vorm folks.*

Täh. *People* = rahvas, rahvasugu, on mitmuses *peoples*, näit. *the British and Irish peoples.*

20. Nimisõnad mitmuse vormiga aga ainsuse tarvitusega.

Is there any news? On (seal) mingit uudist?

A piece of news, an item (aitem) of news, uudis.

Siia kuuluvad ka *teaduste nimetused*, mis *es*:iga lõpevad, näit. *mathematics (mæθi'mætiiks), matemaatika, phonetics (fou'netiks), hää-*

miseõpetus, *physics* ('fiziks), füüsika, mis siiski mõnikord mitmuses tarvitatakse, nii ka haiguste nimetused, näit. *measles* (mi:zls), leetrid. — *Measles is a disease* (di'zi:z) ja viimaks mõnede linnade nimed, näit. *Athens* (æθanz), Aten, *Brussels*, Brüssel, *Naples* (neipls), Neapol.

Politics ('pölitiks), poliitika, ja *athletics* (ə'θletiks), atleetika, tarvitatakse enamiste mitmusena.

21. Võõrakeelsete nimisõnade mitmus.

Nimisõnad, mis on klassilistest keeltest laenatud, hoiavad sagedasti võõrakeelse mitmuse alal, näit. *phenomenon* (f'i'nöminən) mitm. *phenomena* (f'i'nöminä), *radius* ('reidjəs), raadius, mitm. *radii* ('reidjai), *series* ('siəri:z), seerie, mitm. *series*, *species* ('spi:fi:z), sugu, mitm. *species*; mõned on siiski Ingliskeelse mitmuse omandanud, näit. *opera* (öpərə), mitm. *operas*, *omnibus* ('önnibəs), mitm. *omnibuses*, ja nii ka harilikult nimisõnad, mis on laenatud nüüdsetest keeltest. — *Genius* ('dži:njəs), vaim, mitm. *genii* ('dži:njai), aga „suurevaimu“ tähenduses *geniuses* (dži:njəsiz). Nagu mitmust *Mr.* (mistə): ile tarvitatakse *Messrs.* (mesəz) (prantsuse keelest *Messieurs*).

22. Piltlikus mõttes tarvitatud nimisõnade mitmus.

Mind your P's and Q's.

Mõttele mis sa teed.

Some of his Whys (waiz) are not too hard to answer.

Mõned temast „mikspärast“ ei ole nii rasked wastata.

How-do-you-do's were exchanged.

„Tere“, „tere“ vahetati.

8's and 9's (eits and nainz) [ehk 8s and 9s].

Reegel. Kirjatähed, numbrid, sõnad ja kõnekäänud, mis juhtumisi nimisõnana tarvitatakse, moodustavad oma mitmust 's:- ehk s:i juure lisamisega.

Kääne.

Niisugust sõna-käänamist, nagu seda teistes keeltes kas lõppudega ehk artiklitega ette tuleb, ei ole Ingliskeeles olemas. Käänete vahet tehtakse ainult eessõnadega: *of* ja *to*. Erandiks on aga nii nimetatud „saksi genetiiv“ (Saxon Genitive).

Ingliskeelel on järgmised kääned:

1. *Nominatiiv* (kes- ehk mis- kääne);
2. *Genetiiv* (kelle- ehk mille- kääne);
3. *Datiiv* (kellele- ehk millele- kääne);
4. *Akkusatiiv* (keda- ehk mida- kääne).

Ainsuses.

- N. *the father*, isa,
 G. $\left. \begin{array}{l} \textit{of the father} \\ \textit{the father's} \end{array} \right\}$, isa,
 D. *to the father*, isale,
 A. *the father*, isa,

Mitmuses.

- the fathers*, isad,
 $\left. \begin{array}{l} \textit{of the fathers} \\ \textit{the fathers'} \end{array} \right\}$, isade,
to the fathers, isadele,
the fathers, isasid.

23. Nimisõnade algvorm.

The man gave the boy a book. Mees andis poisile raamatu.
The man gave a book to the boy. Mees andis raamatu poisile.

Reegel. Nimisõna *algvorm* tarvitatakse niihästi alusena (nominatiiv) kui ka datiiivi ja akkusatiivi objektina ning eessõna järel.

24. Nimisõnade genetiiv.

1. *Robert's (rɒbətʃ) father*, Rooberti isa ;
the cat's eyes (kæts aɪz), kassi silmad ;
the dog's ears (dɒgz iəz), koera kõrvad ;
the fox's tail (fɒksɪz teɪl), rebase saba ;
Charles's aunt (tʃɑ:lɪz a:nt), Kaarli tädi ;
Georges's friend (dʒɔ:dʒɪz frend), Georgi sõber.

Reegel. *Genetiiv*, ainuke kääne, millel leidub üks iseäralik vorm, moodustatakse ainsuses nii et algvormile juure lisatakse

{ = (s) *kõlata* häälikute järel (väljaarvates sisisevad häälikud),
 's* { = (z) *kõlavahäälikute* järel (väljaarvates sisisevad häälikud),
 { = (iz) sisisevate häälikute (s, z, f, ž) järel.

Täh. Apostroofi tarvitatakse vahest üksi genetiivi tunnendamärgina nimisõnade juures, mis sisisevate häälikutega lõpevad, näit. *St. James' Square* (sint 'dʒeɪmzɪz skweə), *Miss Soames' ('soumzɪz) book*, aga hääldamine nõuabki sellel juhtumisel peaaegu alati lõppu (iz), väljaarvates mõnedes muutmata kõnekäänudes *for — sake*: iga [pärast] ja klassiliste (Greeka ja Rooma) nimede juures, näit. *for Jesus' (dʒi:zəs) sake*, *for old acquaintance' (ə'k'weɪntəns) sake*, vana tutvuse pärast, *Socrates' ('sɒkrəti:z wɪfə)*.

<i>2. cats' (kæts) eyes</i> , kasside silmad;	<i>men's caps (mɛnz kæps)</i> , meeste mütsid;
<i>dogs' (dɒgz) ears</i> , koerte kõrvad;	<i>children's toys</i> , laste mänguasjad;
<i>foxes' ('fɒksɪz) tails</i> , rebaste sabad;	<i>oxen's tails</i> , härjade sabad;
<i>five minutes' walk ('mɪnɪts wɔ:k)</i> viie minutiline jaltuskäik.	<i>geese's (gi:sɪz) necks</i> , hanede kaelad.

Reegel. Nimisõnad, mis mitmuses s:- ehk es:-iga lõpevad, moodustavad oma *genetiivi mitmuses*, ainult apostroofi ' juure lisamisega, millel mingit hääldamise tähendust ei ole. Teised nimisõnad moodustavad oma genetiivi mitmuses 's': iga, mis hääldatakse nagu ainsuse genetiivi lõpu 's.

25. *The cat's eyes = the eyes of the cat.*

The dogs' ears = the ears of the dogs.

The geese's necks = the neck's of the geese.

Aga ainult: *The legs of the table*, laua jalad.

The leaves of the book, raamatu lehed.

* Nimetatakse ka Saxon Genitive.

Reegel. Eessõna of tarvitatakse sagedasti genetiivi asemel, iseäranis mitmuses ja peaaegu alati asjade nimede juures.

26. *My brother-in law's house*, mu kälimehe maja. *Park and Jonson's mills*, Park ja Jonsoni tehased. *The Prince of Wales's yacht* ('weilziz jət), Walesi printsi jaht.

Reegel. Liit-nimisõnadele ja nimisõnaliste sõnarühmadele lisatakse genetiivi tundemärk viimase sõna juure.

Omadussõna.

27.

This book is new.

See raamat on uus.

This is the new book.

See on see uus raamat.

These (ði:z) books are new.

Need raamatud on uued.

The English are taller than the Chinese ('tʃai'ni:z).

Inglased on pikemad kui hiinlased.

The poor are often (ɔfn) happier than the rich.

Vaesed on sagedasti õnnelikumad kui rikkad.

Reegel. Omadussõnadel ei ole mingit lõppu soo arvu ehk muute ära tähendamiseks, ei ka siis kui neid nimisõnana tarvitatakse.

28. **Omadussõna nimisõnana tarvitatud ja nimisõnalise muutmisega.**

The blacks hated the whites.

Mustad inimesed (neegrid) vihkasid valgeid inimesi.

The natives were all savages.

Pärismaalased on kõik metsikud.

The Prussians (p'rasənz) *are Germans.*

Preisilased on sakslased.

The **seniors** (si:njəz) came first and after them the **juniors** (dʒu:njəz). Esiteks tulid vanemad (seniorid) ja nende järel nooremad (juniorid).

Listen to your **elders** and **bettors**. Kuule neid, kes on sinust vanemad ja targemad.

Our **superiors** (sju'piəriəz), need, kes on üle meist, *our inferiors*, need, kes on meist alamad, *the black's face*, *the natives' views* (vju:z), pärismaalaste vaated, *the elder's diligence* ('diliɔdʒəns), vanema agarus.

Nii iseäranis ka rahvuskonna kohta käivad nimed, mis an:iga lõpevad, näit. *Italian* (i'tæljən), itaalane, *Norwegian* (nɔ'wi:dʒən), norralane, *Esthonian*, eestlane, *Russian* (rʌʃən), venelane, j. n. e.

Täh. Nimisõnana tarvitatakse ka *Swiss*, shveitslane, *Portuguese* ('pɔ:tju'gi:z), portugaalane, ja teised, mis ese:iga lõpevad, aga mitmuses on nad alati muutmata. Hiinlane a *Chinaman* (harva a *Chinese*), kaks hiinlast *two Chinamen*, aga hiinlased — terve rahvas — *the Chinese*. — Omadussõnad, mis rahvast tähendavad ja mille lõpp on *ch* ja *sh*, nagu *Dutch*, Holland, *English*, Inglis, *French*, Prantsus, *Irish*, Iiri, *Scotch*, Shotti, tarvitatakse nimisõnana ainult mitmuses, kui nad tervet rahvast tähendavad. Vaata § 11, täh. ja näit. § 27. Prantslane a *Frenchman*, kaks inglasi *two Englishmen*, Inglis naisterahvas, *an English lady*, *an Englishwoman* j. n. e. — *Danish*, Daani, *Polish*, Poola. *Spanish*, (spæniʃ), Hispaania ja *Swedish*, Rootsi, ei või kunagi nimisõnana tarvitada; vastavad nimisõnad on *Dane*, *Pole*, *Spaniard* ja *Swede*.

29. Omadussõnade võrdlemine.

1. <i>great</i> (greit)	}	<i>greater</i> (greitə)	<i>greatest</i> (greitist)
<i>big</i>		<i>suur, bigger</i>	<i>biggest</i>
<i>large</i> (la:dʒ)	}	<i>larger</i>	<i>largest</i>
<i>simple</i> (sɪmpəl), lihtne,		<i>simpler</i>	<i>simplest</i>
<i>clever</i> (clevə), osav,		<i>cleverer</i>	<i>cleverest</i>
<i>narrow</i> (nærou), kitsas,		<i>narrower</i>	<i>narrowest</i>
<i>happy</i> (hæpi), õnnelik,		<i>happier</i>	<i>happiest</i>
<i>polite</i> (pə'leit), viisakas		<i>politer</i>	<i>politest</i>
<i>severe</i> (sə'viər), vali, käre,		<i>severer</i>	<i>severest</i>

2. *difficult* ('difi:ktl), raske, *more difficult* *most difficult*
useful ('ju:sful), kasulik, *more useful* *most useful*
known (noun), tuntud, *more known* *most known*

Reegel. Omadussõnade võrdlusastmed moodustatakse osalt nii,

1. et algvormile (algaste) juure lisatakse lõpud
er (ə[r]) võrdastmele,
est (ist) üliastmele;
2. osalt nii, et algaste ette seadetakse määrsõna
more võrdastmele,
most üliastmele;

Esimese moodustamise viisi järele käivad hääldamises ühesilbilised omadussõnad ja mitu kahesilbilised — iseäranis need, mille lõpud on *er*, *ow* ja *y* ehk mille viimane silp on rõhutatav —; teise moodustamise viisi järele võrreldakse harilikult kahesilbilised ja kõik mitmesilbilised omadussõnad ning kesksõnad (partitsiip).

Great tarvitatakse enamasti mõtteliste (abstrakt) nimisõnade juures (väljaarvates *a large income*, *a large sum of money*) ja meeeliste nimisõnade juures vaimlikus ehk piltlikus tähenduses. Muidu tarvitatakse *large* ja *big*. Suur = pikk tähendab tall (*to:l*). *Grand* (*grænd*) = tore. *It is a great mistake* (*mis'teik*) *to believe that a great man is the same as a big* [*tall*] *man*. *This grand estate* (*əs'teit*) [maakoht] *has a great number of large woods*.

Täh. 1. Kahesilbiliste omadussõnade hulgas, mis harilikult lõpudega võrreldakse, on ka märgata *cruel*, hirmus, õel, *handsome*, ilus, ning sagedasti ka *common*, harilik, ja *pleasant*, mõnus. Teiselt poolt aga võivad ka ühesilbilised omadussõnad kõla iluduse tõttu *more* ja *most*: iga võrrelda, näit. *More odd, strange, and yet familiar*. *The most frank and outspoken criticism is the most valuable*.

Täh. 2. Lõpu *er* ja *est*:i ees hääldatakse *ng* nagu (*ŋg*), näit. *longer* ('lɔŋgə), *longest* ('lɔŋgɪst).

30. Õigekirjutuse reeglid.

<i>wise</i> (waiz), tark,	<i>wiser</i>	<i>wisest</i>
<i>pretty</i> ('priti), ilus,	<i>prettier</i>	<i>prettiest</i>
<i>big</i> , suur,	<i>bigger</i>	<i>biggest</i>
<i>cruel</i> (kruäl), hirmus, õel,	<i>crueller</i>	<i>cruellest</i>

Reegel. Mittehääldatav *e* jääb *er* ja *est*:i eel välja, *y* kaashääliku järel muudetakse *i*:ks, lõpu kaashäälik muudetakse kahekordses lühikese, rõhutatava täishääliku järel, *l* ka rõhuta täishääliku järel.

Agar *gay*, rõõmus, *gay*, *gayest*; *deaf* (def), kurt, *deaf*, *deafest*
Erandid on *shy* (fai), agar, häbelik, *shyer*, *shyest*.

31. Reeglivastaset võrreldakse:

<i>good</i> (gud), hea,	} <i>better</i>	<i>best</i>
<i>well</i> , terve,		
<i>bad</i> , halb,	} <i>worse</i> (wə:s)	<i>worst</i> (wə:st)
<i>evil</i> (i:vl), paha, halb,		
<i>ill</i> , haige, halb,		
<i>little</i> , vähe, väike,	<i>less</i>	<i>least</i> (li:st)
<i>much</i> (matʃ), palju,	} <i>more</i> (mə)	<i>most</i> (məʊst)
<i>many</i> ('meni), paljud, mitmed,		

Täh. *Less*:i kõrval leidub veel kahekordne võrdaste *lesser* = (natuke) vähem, tähtsusetam, mitte nii hea, nii nimetatud absoluutline võrdaste. Näit. *All the lesser colonies. Other affairs of lesser importance. Lesser Asia* (eiʃə), Väike-Aasia. *A lesser man than King Alfred.*

32. Kahekordsed võrdlemise vormid leidub järgmiste omadussõnade juures:

<i>far</i> (fa:), kaugel,	{ <i>farther</i> (fa:ðə)	<i>farthest</i> ('fa:ðist)
	{ <i>further</i> (fə:ðə)	<i>furthest</i> ('fə:ðist)
<i>late</i> , hilja,	{ <i>later</i> (leitə), hiljem,	<i>latest</i> ('leitist)
	{ <i>latter</i> (lætə), viimane,	<i>last</i> (la:st)

<i>near</i> (<i>niə</i>), lähedal, <i>nearer</i> (<i>niərə</i>)	{ <i>nearest</i> (' <i>niərist</i>) <i>next</i> , järgmine, tulev.
<i>old</i> (<i>ould</i>), vana, { <i>older</i> (<i>ouldə</i>) <i>elder</i> (<i>eldə</i>)	{ <i>oldest</i> (<i>ouldist</i>) <i>eldest</i> (<i>eldist</i>)

<i>He had been standing on the farther [ehk further] side of the road.</i>	Ta on seisnud maantee teisel pool ääres.
<i>The furthest [ehk farthest] point south is called Lizard ('lizəd) Point.</i>	Kõige kaugem maanina idas nime-tatakse Lizard Point'iks.
<i>I could not get any further information.</i>	Ma ei võinud ühtegi muud tea-det saada.

Niihästi *farther*, *farthest* kui ka *further*, *furthest* tähendavad kaugust ruumis; *further* ja *furthest* tarvitatakse peale selle veel „järgmine, edasi“ tähenduses.

<i>He was later than you.</i>	Tema tuli hiljem kui sina.
<i>I have read (red) the latter part of his book.</i>	Ma olen lugenud viimase osa ta raamatust.
<i>The latest news was received (ri'si:vəd) yesterday.</i>	Kõige hiljemad uudised saadi eila.
<i>These were his last words.</i>	Need olid ta kõige viimased sõnad.

Later ja *latest* tähendavad aega, *latter* ja *last* järjekorda. *The latter*, viimane, on vastandiks sõnale *the former*, eelmine.

<i>The nearest railway station is five miles distant.</i>	Kõige lähem jaam on viie miili kaugusel.
---	--

Tell him, the next, ütle talle, järgmine mees. *The next morning*.
Our nearest neighbours ('*neibəz*). *Our nearest relations* = sugulased.

Nearest tähendab kaugust niihästi otsekoohes kui ka piltlikus tähenduses. *Next* tähendab järjekorda ja aega.

<i>My eldest brother is five years older than I.</i>	Mu kõige vanem vend on minust viis aastat vanem.
<i>I saw my two elder cousins coming.</i>	Ma nägin oma kahte vanemat venna- (õe-) poega (tütart) tulevat.
<i>The older dogs always behaved (bi'heivd) well.</i>	Vanemad koerad pidasid ennast alati hästi üleval.

Some of you elder ones may remember Cousin Cracie. The eldest son of his oldest friend. He is the elder of the two brothers.

Elder ja *eldest* tarvitatakse nimisõna ees lisandusena eelseisva määrsõnaga (ütlustäitena ainult kindla artikliga) ning harilikult ainult isikute kohta ühest ja seitsmest perekonnast ehk soost, seltskonnast j. n. e., aga kunagi vanaduse äratähendamiseks. *Older* ja *oldest* tarvitatakse niihästi nimisõna ees kui ka selle järel isikute, loomade ja asjade kohta. *Than* : i ees tarvitatakse *older* aga mitte *elder*, näit. *He is older than I.* Tema on vanem kui mina.

Arvsõnad.

33. Põhiarvud.

- 1 *one* (wan)
- 2 *two* (tu.)
- 3 *three* (θri.)
- 4 *four* (fəθ)
- 5 *five* (faiʋ)
- 6 *six* (siks)
- 7 *seven* (sevn)
- 8 *eight* (eit)
- 9 *nine* (nain)
- 10 *ten*
- 11 *eleven* (i'levn)
- 12 *twelve* (twelv)
- 13 *thirteen* ('θə:'ti:n)
- 14 *fourteen* ('fə:'ti:n)
- 15 *fifteen* ('fif'ti:n)
- 16 *sixteen* ('siks'ti:n)
- 17 *seventeen* ('sevn'ti:n)
- 18 *eighteen* ('ei'ti:n)
- 19 *nineteen* ('nain'ti:n)

Kordarvud.

- the first* [1st] (fə:st)
- „ *second* [2nd] ('sekənd)
- „ *third* [3rd] (θə:d)
- „ *fourth* [4th] (fə:θ)
- „ *fifth* (fifθ)
- „ *sixth* (siksθ)
- „ *seventh* (sevnθ)
- „ *eighth* (eitθ)
- „ *ninth* (nainθ)
- „ *tenth* (tenθ)
- „ *eleventh* (i'levnθ)
- „ *twelfth* (twelfθ)
- „ *thirteenth* ('θə:'ti:nθ)
- „ *fourteenth* ('fə:'ti:nθ)
- „ *fifteenth* ('fif'ti:nθ)
- „ *sixteenth* ('siks'ti:nθ)
- „ *seventeenth* ('sevn'ti:nθ)
- „ *eighteenth* ('ei'ti:nθ)
- „ *nineteenth* ('nain'ti:nθ)

20 <i>twenty</i> ('tʷenti)	the twentieth [20th] ('tʷen-ti:θ)
21 <i>twenty-one</i>	„ <i>twenty-first</i>
22 <i>twenty-two</i> j.n.e.	„ <i>twenty-second</i> j.n.e.
30 <i>thirty</i> ('θɔ:ti)	„ <i>thirtieth</i> ('θɔ:ti:θ)
40 <i>forty</i> ('fɔ:ti)	„ <i>fortieth</i> ('fɔ:ti:θ)
50 <i>fifty</i> ('fifti)	„ <i>fiftieth</i> ('fifti:θ)
60 <i>sixty</i> ('siksti)	„ <i>sixtieth</i> ('siksti:θ)
70 <i>seventy</i> ('sevnti)	„ <i>seventieth</i> ('sevnti:θ)
80 <i>eighty</i> ('eiti)	„ <i>eightieth</i> ('eiti:θ)
90 <i>ninety</i> ('nainti)	„ <i>ninetieth</i> ('nainti:θ)
100 a [one] <i>hundred</i> ('handrəd)	„ [one] <i>hundredth</i> ('handrədθ)
101 a [one] <i>hundred and</i> <i>one</i>	„ [one] <i>hundred and first</i>
110 a [one] <i>hundred and</i> <i>ten</i>	„ [one] <i>hundred and tenth</i>
200 <i>two hundred</i>	„ <i>two hundredth</i>
1000 a [one] <i>thousand</i> ('θauzənd)	„ [one] <i>thousandth</i> ('θau-zəndθ)
1001 a [one] <i>thousand</i> <i>and one</i>	„ [one] <i>thousand and first</i>
1010 a [one] <i>thousand and</i> <i>ten ehk ten hundred</i> <i>and ten</i>	„ [one] <i>thousand and tenth</i>
1100 <i>eleven hundred ehk</i> <i>a [one] thousand one</i> <i>hundred</i>	„ <i>eleven hundredth ehk the</i> <i>[one] thousand one hund-</i> <i>redth</i>
1199 <i>eleven hundred and</i> <i>ninety-nine ehk a</i>	„ <i>eleven hundred and nine-</i> <i>ty-ninth ehk the [one] thou-</i>

	[one] thousand one hundred and ninety-nine	sand one hundred and ninety-ninth
2000	two thousand	the two thousandth
100000	a [one] hundred thousand	„ [one] hundred thousandth
250630	two hundred and fifty thousand six hundred and thirty	„ two hundred and fifty thousand six hundred and thirtieth
1000000	a [ehk one] million ('miljən)	„ millionth ('miljənθ)

Täh. *Hundred, thousand ja million*: i eel tarvitatakse kas *a* ehk *one* (kui rõhk on ühe peal).

Kõrgemate arvude järel tarvitatakse *one* aga mitte *a*, *hundred ja thousand*: i ees, näit. *a [ehk one] thousand one hundred* (= eleven hundred), nii ka aastaarvude juures, näit. *in one hundred and forty-eight*, 148. aastal.

Kümmelised ja üksikud numbrid ühendatakse alati eelseisva sajaliste- ja kõrgemate arvudega *and*: i abil, näit. *a hundred and fifty, a thousand and one*.

Null = *nought* (nɔ:t), näit. *Two from two leaves nought*.

Üks null s. o. number (0) = *a nought, a cipher, (saifə)*; *a zero* (ziərou). Alati öeldakse: *It is two degrees below zero*, kaks kraadi külma.

34. Aasta- ja kuupäevad tähendatakse järgmiselt:

He was born in [the year] eighteen hundred and seventy [igapäevases (kõne)keeles: in eighteen seventy]. Ta on sündinud 1870 a.

My mother was born in February, 1856. Mu ema on sündinud veebruaris 1856 a.

In ten [hundred and] sixty-six England was conquered ('kõnkd). 1066 aastal võideti Inglismaa.

The first of May is a holiday in our school. Esimisel mail on meil koolis püha.

The letter was written on Aug. 5th [luge: on the fifty of August ehk on August the fifth]. Kiri kirjutati viiendamal augustil.

Your letter bears date [ehk is dated] the 22nd inst. [= instant s. k.].

Page two twenty-four, lehekülg 224, chapter one ehk the first chapter, esimene peatükk, Charles I. ehk Charles the First.

Kuupäevad kirjades.

1) *January 1st* [lue: *January the first*] 1870.

2) *1st January* [lue: *the first of January*] 1870.

Seitsmeteistküm nendamal aastasajal (1700 aastasada) = *in the eighteenth* [18th] *century* (*sentfäri*).
60-mal aastal = *in the sixties*; 70-mal aastal = *in the seventies* j.n.e.

35. Põhiarvud nimisõnadena.

1. <i>Tens of thousands.</i>	Kümnedtuhanded.
<i>Hundreds of men.</i>	Sadanded mehed.
<i>Thousands of soldiers were made prisoners.</i>	Tuhanded soldatid võeti vangi.
<i>Millions of stars (sta:ž).</i>	Miljonid tähed.

Reegel. *Ten, hundred, thousand ja million* tarvita-
takse harilikkude nimisõnadena ja nõuavad mitmuses *s* oma
juure määramata kümnete, sadandete, tuhandete j.n.e. ära-
tähendamiseks.

Täh. Kaks miljonit elanikku tähendatakse järgmiselt:

1) *Two million inhabitants (in'habitations)* ehk

2) *Two millions of inhabitants.*

2. *I can't tell your ones from your* Ma ei oska sinu ühede ja seits-
sevens. mede vahel vahet teha.

The tens stand in the second Kümned seisavad teises reas.
column.

Reegel. Kui põhiarvud ilmutavad numbrite nimetusi, siis tar-
vitatakse neid harilikute nimisõnadena.

36. Murdarvud

*one-half, $\frac{1}{2}$; one-third, $\frac{1}{3}$; one-fourth, $\frac{1}{4}$; two-halves, $\frac{2}{2}$; five-sixths, $\frac{5}{6}$; three-eighths, $\frac{3}{8}$; seven-twentieths, $\frac{7}{20}$; three twenty-firsts, $\frac{3}{21}$; four and a half, $4\frac{1}{2}$; six and two-ninths, $6\frac{2}{9}$; two-thirds of a mile, $\frac{2}{3}$ penikoormat; twelve-hundredths of a foot $\frac{12}{100}$ jalga; öeldakse ka *three twenty-first parts, $\frac{3}{21}$.**

Reegel. Murdarvud, väljaarvates *half*, moodustatakse kordarvudest ja käsitakse nimisõnadena.

Täh. Päevaaega tähendatakse ära tundide ehk tunnijaotuste abil. Esimene pool tundi väljendatakse *past: i, teine — to* abil, näit. *What's the time? It is one o'clock, kell on üks. It is ten minutes past one. It is a quarter past one. It is twenty-five minutes past one. It is half past one. It is twenty minutes to two. It is a quarter to two. It is five minutes to two. — At 9.25 a. m. (ei em) [nine twenty-five a. m.], kell 9,25 e. l. At 6.35 p. m. (pi em) [six thirty-five p. m.], kell 6,35 p. l. A. m. = ante meridiem (Ladina k.), enne lõunat, p. m. = post meridiem (Ladina k.), peale lõunat.*

*A decimal fraction, kümnendmurd, näit. thirteen decimal [ehk point] four six yards, 13.46 yds. A vulgar ehk common fraction, hari-
lik murd.*

37. Sega arvud.

Three and a half tons (*tanz*) ehk three tons a half, $3\frac{1}{2}$ tonni [1 ton = 1016.04 kg.]. Five and a quarter hundredweight ehk five hundredweight and a quarter, $5\frac{1}{4}$ cwt. [1 cwt. = 50.8 kg.]. Two pound[s] and three quarters of coffee ehk two and three quarter pound[s] of coffee, $2\frac{3}{4}$ Ɔ koffi [1 Ɔ = 0.453 kg.]. Four miles and a half ehk four and a half miles, $4\frac{1}{2}$ penikoormat [1 m. = 1609.3 m.]. Five yards and three-sixteenths ehk five and three-sixteenths of a yard, $5\frac{3}{16}$ yds. [1 yd. = 0.914 m.]. Two and a half dozen pens. Ainult twopence halfpenny (*tapõns heip(ə)ni*), $2\frac{1}{2}$ d.

Reegel. Segaarvude juures pannakse arvatava asja nimetus, kas murdarvu ehk sagedasti tervarvu järele.

38. Määrarvud. Once (*wans*), üks kord, [*this once*, see ainuke kord], twice (*twais*), kaks korda, [*twice two is four*], three times [*thrice on vananenud*], four times j. n. e.

First ehk in the first place [*harva firstly*], esimeseks; secondly ehk in the second place, teiseks; thirdly ehk in the third place, kolmandamaks j. n. e. kuni tenthly, siis ainult in the eleventh place j. n. e.

39. Inglis rahad.

Kuldrahad { a sovereign ('*sövrin* = a pound (£1) = twenty shillings.
half a sovereign = ten shillings (10 s. ehk 10/—).

Höbe-rahad { a crown (*kraun*) = five shillings (5 s. ehk 5/—).
half a crown = two [shillings] and sixpence (2 s. 6d. ehk 2/6).
a florin (*flörin*) = two shillings (2 s. ehk 2/—).
a shilling ('*filiŋ*) (1 s. ehk 1/—) = twelve pence.
a sixpence (6 d.).
a threepenny-piece (3 d.).

Vask-rahad { a penny (1 d.) = four farthings.
a halfpenny (*heipni*) ($\frac{1}{2}$ d.) = two farthings.
a farthing (*fa:ðiy*) ($\frac{1}{4}$ d.).

Guinea ('*gini*) = 21 s, ei ole nüüd enam raha, vaid raha summa nimetus. Paberi-raha on ka olemas. Enne sõda leidis Inglismaal paberi-rahasi mitte vähemaid kui viie naela [*sterling* (*s'tə:liŋ*)] väärtuses. Niisugune paberi-raha nimetatakse a five-pound note (a £ 5-note).

Three pounds four shillings and twopence ('tapans) tähendatakse;

a) £ 3 4 s. 2 d.

b) £ 3. 4. 2.

Learn by heart (*lɑ:n bai hɑ:t*): — Õpi pähe:

Four farthings make a penny.

Twelve pence make a shilling.

Twenty shillings make a pound.

Asesõnad.

Isikulised asesõnad.

40.

A i n s u s.

1 isik.

2 isik.

N. *I* (*ai, əi*), mina*you* (*yu:ju*), sinaG. *of me* (*mi:, mi*), minu*of you*, sinuD. *to me*, minule, mulle*to you*, sinule, sulleA. *me*, mind.*you*, sind.

3 isik..

Meessugu.

Naissugu.

Asjasugu.

N. *he* (*hi:,hi*)*she* (*ʃi:,ʃi*)*it* (*it*), temaG. *of him* (*him*)*of her* (*hə:[r]hə[r]*) *of it*, temaD. *to him**to her**to it*, temale, talleA. *him**her**it*, teda.

M i t m u s.

1 isik.

2 isik.

3 isik. (kõige

soode kohta).

N. *we* (*wi:,wi*), meie *you* (*ju:,ju,*) teie, Teie *they* (*ðei*), nemadG. *of us* (*as, əs*), meie *of you*, teie, Teie *of them* (*ðem*),

nende

D. *to us*, meile*to you*, teile, Teile*to them*, nendeleA. *us* meid.*you*, teid, Teid.*them*, neid.

I kirjutatakse alati suure tähega. — Kõnekeeles tarvitatakse sagedasti sihitavad vormid *me*, *him*, *us* j. n. e. ütlustäitena, näit.: *It's me, it was him.*

Täh. Esialgne asesõna teise isiku kohta ainsuses oli *thou* (*ðau*), nom., *thee* (*ði:*) dat. ja akk. Neid vormisid tarvitatakse nüüd ainult kiriku- ja luule-keeles. — Perekondlikus kõnekäanes *How d'ye do?* (= *How do you do?*) tarvitatakse vananenud nominatiivi vorm *ye*, mis vahes leidubki kõrgemas proosa- ja luulekeeles.

Enesekohased asesõnad.

41. Ainsus.	Mitmus.
1 isik. <i>myself</i> (<i>mai'self</i>), mina ise	<i>ourselves</i> (<i>auð'selvz</i>) meie ise
2 isik. <i>yourself</i> (<i>jo'self</i>), sina ise	<i>yourselves</i> (<i>jo'selvz</i>), teie, Teie ise
3 isik. <i>himself</i> (<i>him'self</i>), tema ise	} <i>themselves</i> (<i>ðem'selvz</i>), nemad ise.
<i>herself</i> (<i>hə'self</i>), tema ise	
<i>itself</i> (<i>it'self</i>), tema ise.	
<i>I amuse</i> (<i>ə'mju:z</i>) <i>myself</i> .	Mina lõbustan (ise-ennast).
<i>You amuse yourself</i> .	Sina lõbustad (ise-ennast).
<i>He amuses himself</i> .	Tema lõbustab (ise-ennast).
<i>She amuses herself</i> .	Tema lõbustab (ise-ennast).
<i>The child amuses itself</i> .	Laps lõbustab (ise-ennast).
<i>We wash ourselves</i> .	Meie peseme (ise-ennast).
<i>You wash yourselves</i> .	Teie pesete (ise-ennast).
<i>They wash themselves</i> .	Nemad pesevad (ise-ennast).

1. <i>One has a right to defend oneself</i> (<i>wanself</i>).	On õigus ise-ennast kaitsta.
<i>Only to enjoy oneself is not the way to get on.</i>	Ainult ise-ennast lõbustades ei või ilmas edasi saada.

Reegel. Kui *one*, üks, keegi, (saksa k. *man*) seisab alusena lauses, siis väljendatakse enesekohane asesõna ise *oneself*:i abil. See reegel on ka maksev kui üks *te o sõ n a* ehk *kes k sõ n a* alusena on tarvitatud ja mingit kindlat isikut ei ole ära tähendatud. Vaata lauseõpetus.

2. *Have you any money* On sul (teil) raha kaasas?
about [ehk on] you? Ei, ma unustasin raha-
No, I left my purse koti koju, kui ma välja
behind me when I läksin.
came away.
- The gamekeeper pulled the* Metsavaht tiris poissi enese
boy after him. järel.

Reegel. Isikuliseid asesõnu tarvitatakse sagedasti enesekohase asesõnana eessõna järel. Vaata lauseõpetus.

42. *I saw it myself* ehk *I* Mina nägin seda ise.
myself saw it.
- Take care yourself.* Hoia ennast ise (ole ette-
 vaatlik).
- He did it himself.* Tema tegi seda ise.
It was Mrs. Parker her- Proua Parker ise ütles
self that told me. seda mulle.
- We ourselves, meie ise, you yourselves, teie [Teie] ise, they themselves, nemad ise.*

Reegel. Vormid *self*:i peal — rõhutataavad — tarvita-
 takse ka enestekohaste asesõnade ja teiste nimisõnaliste
 sõnade rõhutamiseks.

Omavahelised asesõnad.

43. Omavahelise asesõnana tarvitatakse *each other* ja *one another*.

- He told the two children to help each other* [ehk *one another*]. Ta ütles mõlemate lastele et nad ühteteist aitaksid.
- The boys sat chatting on one another's* [ehk *each other's*] beds. Poisid istusid kõneledes teine teise voodis.

Omandavad asesõnad.

44.

Omandussõnalised.

Nimisõnalised.

Ainsus.

Ainsus.

1 isik. <i>my</i> (mai), minu	<i>mine</i> (main)
2 isik. <i>your</i> (yuə[r], jəə[r], jɔ:), sinu	<i>yours</i> (jɔəz, jɔ:z)
3 isik. <i>his</i> (hiz), tema	<i>his</i> (hiz)
<i>her</i> (hə:r[r], hə[r]), tema	<i>hers</i> (hə:z)
<i>its</i> (its), tema	<i>its own</i> (its own)

Mitmus.

Mitmus.

1 isik. <i>our</i> (auə[r], meie	<i>ours</i> (auəz)
2 isik. <i>your</i> , teie Teie	<i>yours</i>
3 isik. <i>their</i> (ðɛə[r]) nende.	<i>theirs</i> (ðɛəz).

This is your book, and not mine. See on sinu raamat, ja mitte minu.

Give me my book, and take yours. Anna mulle minu raamat ja võta sina oma.

Did you find your pencil? — No, John lent me *his*. —

This is not his pencil, it is his sister's. — *I am sure that isn't hers. Her pencil is not so big as that.*

Those fellows [= poisid] have lost their ball. Is this theirs? — *No that is ours. Don't give them our ball. Let them find theirs.*

This child has lost its [his, her] father. The dog has lost (lɔ:st) its master.

Thy (ðai), thine (ðain) on omandavad asesõnad, mis vastavad thou: ile.

One must take care of one's health. Oma tervise eest peab hoolt kandma.

To love one's neighbour as oneself is a Christian (krist-fən) duty. Et armastada oma ligemist nagu iseennast, on kristlik kohustus.

Reegel. Kui *one*, üks, keegi, seisab alusena lauses, siis väljendatakse omandav asesõna oma *one's*:i abil. See reegel on ka maksev kui üks te o s õ n a ehk kes ks õ n a alusena on tarvitatud ja mingit kindlat isikut ei ole ära tähendatud.

Näitavad asesõnad.

45. Ainsus. *this* (ðis), see, seesinane, särane.

Mitmus. *these* (ði:z), need.

Ainsus. *that* (ðæt), see, seesealne, too.

Mitmus. *those* (ðouz), need, tood.

Give me that book and take this away. — This is my brother. — These boys are in the first form [klass], those are in the second. — That is just like him.

Reegel. Näitavad asesõnad muudetakse ainult arvu äratähendamiseks. Neid tarvitatakse niihästi omadussõnaliselt kui ka nimesõnaliselt.

This one ja that one vaata lauseõpetus.

46. Näitava asesõnana võivad järgmised sõnadki seista: *the former*, eelmine, *the latter*, viimane, *the same*, seesama, *such*, niisugune, särane, niisugused, särased, *yon ja yonder* (nüüd vananenud), see, need, tood.

London ('landən) and Paris ('pæris) London ja Paris on mõlemad
are both giant (dʒaɪənt) cities; hiigla suured linnad; eelmine
the former is, however, larger on siiski suurem kui viimane.
than the latter.

He is still the same. I have never heard such nonsense [= rumalusi].

Määravad asesõnad.

47. Omadussõnalised.

Ainsus.

Mitmus.

the, see (rõhuta),
that, see (rõhutav).

the, need (rõhuta),
those, need (rõhutatav),
such, need, niisugused.

Neid tarvitatakse niihästi isikute, loomade kui ka asjade kohta.

Nimisõnalised.

Ainsus.

Mitmus.

he }
she } see, (tarvitatakse isikute
anyone } kohta).
the one }
that one } see, (tarvitatakse niihäs-
ti isikute, loomade kui ka
asjade kohta).

those, need,
such, need niisugused.

that, see (tarvitatakse loomade ja asjade kohta ning isikuta).

The boy I am speaking of is not **the one** that broke the window. See poiss, kellest mina räägin, ei ole mitte see, kes aknaruudu purustas.

The horse I rode is not **that** which [ehk **the one** that] went lame. See hobune, kellega ma ratsutasin, ei olnud see, kes lonkama hakkas.

<i>That</i> story was funnier, which you told us yesterday.	See jutt oli naljakam, mis teie eila meile jutustasite.
<i>He</i> who says <i>A</i> must also say <i>B</i> .	See, kes ütleb <i>A</i> , peab ka <i>B</i> ütleva.
<i>Anyone</i> who can't say his [her, their] lesson will have to stay in.	See, kes oma ülesannet ei mõista, peab tupp jääma.
<i>Those</i> who [ehk <i>Such</i> as] desire too much, often lose (<i>hu:z</i>) even <i>that</i> which the already have.	Need, kes igatsevad väga palju, kaotavad sagedasti sedagi, mis neil juba on.

Täh. *Such* tarvitatakse määrava asesõnana ainult kanduva asesõnana *as:i* ees. Vaata § 50. — Viimases näites võib *that* *which:i* asemel *what* tarvitada, aga mitte *that* ilma järgneva kanduva asesõnata.

Küsidavad asesõnad.

48.

Nimisõnalised.

Nom.	<i>Who</i> (<i>hu.</i>), kes?
Gen.	<i>whose</i> (<i>hu:z</i>), kelle?
Dat.	<i>whom</i> (<i>hu:m</i>), kellele?
Akk.	<i>whom</i> , keda?

Omadussõnalised ja nimisõnalised.

<i>which</i> (<i>witʃ</i>), kes, missugune, kumb; missugused;	
<i>what</i> (<i>wɒt</i>), mis, missugune? määrane? millene?	
<i>Who</i> is there?	Kes on seal?
<i>Who</i> work to give us bread?	Kes muretsevad meie leiva eest?
<i>Whose</i> turn is it to begin?	Kelle kord on algata?
<i>Whom</i> do you live with?	Kelle juures sina elad?
<i>Which</i> of you boys can show me the way? — <i>Which</i> way shall we go?	

What do you want? — What sort of weather is it? — What people are those? Mis inimesed on need?

Reegel. *Who* on käänatav ja käib ainult isikute kohta. *Which* ja *what* on käänamata ja käivad isikute, elajate ja asjade kohta. Nimisõnaline *what* on isikuta.

Täh. Igapäevases kõnekeeles tarvitatakse *who* sagedasti akkusatiivina, siiski mitte kohe eelkäiva eessõna järel. Näit. *Who do you live with? Who do you take me for?*

Kanduvad asesõnad.

49.

Nimisõnalised.

who, kes.*that*, kes, mis.

Omadussõnalised ja nimisõnalised.

which, kes, mis, missugune; missugused.*what*, mis, see, mis.

My father, who was a farmer, is dead, but my grandfather, whose house we live in [with whom we live], is still alive. Mu isa, kes oli talumees, on surnud, aga mu vana-isa, kelle majas meie elame, on veel elus.

Sheffield, which is an English town, is noted for its steel works. Scheffield, linn Inglismaal, on tuntud oma terase tehaste poolest.

England is the country that [ehk which] has the largest fleet. Inglismaa on see maa, millel on kõige suurem laevastik.

Have you got what you wanted? Oled sa saanud seda, mida soovisid?

He promised (p'rōmist) to help me, which promise, however, he has not kept. Ta lubas mind aidata, mis-sugust lubamist ta siiski ei pidanud.

They packed up what things they could spare. Nemad pakkisid ka need asjad sisse ilma milleta nad oleks võinud läbi saada.

Sheffield, whose steel works [ehk the steel works of which] are known all over the world, is an English town.

Reegel. *Who* käänatakse kui küsiv asesõna *who*; teised on käänamata. *Who* käib harilikult ainult isikute kohta — gen. *whose* ka elajate ja asjade kohta — *that* niihästi isikute, elajate kui ka asjade kohta, *which*, nimisõnaliselt, ainult elajate ja asjade kohta, omadussõnaliselt ka isikute kohta, nii ka omadussõnaline *what*; nimi-sõnaline *what* on isikuta [= *that which*].

50. *It was such a voice [= hää] as one seldom hears and never forgets. We have the same lesson as yesterday. — There is nobody but [= kes mitte] thinks you are wrong.*

Reegel. *As* tarvitatakse alati kanduva asesõnana *such*:i ja sagedasti *the same*:i järel. *But* = kanduv asesõna + not vaata lauseõpetus.

Umbmäärased kanduvad asesõnad.

51.

Nimisõnaliselised.

whoever (hu:'evə[r]), igauks kes, kes iganes.

Omadussõnaliselised ja nimisõnaliselised.

whichever (wit'evə[r]), igauks mis, mis iganes, missugune iganes.

whatever (wət'evə[r]), iga asi mis, mis iganes, missugune iganes.

Whoever takes pains is sure to succeed (sək'si:d). Igauks kes vaeva näeb, võib edu peale kindel olla.

Whatever you do, whichever course you take, do not forget my warning. Igat asja mis sa teed, ja missugust pääseteed sa veel valid, ära unusta mu hoiatust.

Whoever käänatakse järgmiselt: gen. *whoever*, dat. ja akk. *whomever*. Teised vormid nagu *soever* ja *so* on vananenud.

Need asesõnad tulevad ka küsiva sõnana ette, näit. *Whoever [Whatever] can that be?*

Ingliskeele iseärsused. *There is no doubt whatever*. Ei ole mingisugust kahtlust. *Any number whatever*, ükskõik missugune number.

Ümbmäärased asesõnad.

52. Omadussõnalised.

every (ev[ə]ri), iga (igauks kõikide seast [ainsus]).

no (nou), ei, (ei keegi, ei miski, ei ükski, [ains. ja mitm.]).

Every word was audible. Iga sõna oli kuulda.

No man can serve two masters. Ükski inimene ei või kaks isandat teenida.

He has no children. Tal ei ole lapsi.

Täh. *Every* tarvitatakse ühenduses nimisõnadega mitmuses mõnedes jagavates (distributiiv) kõnekäänudes, nagu *every two days* [= *every other day, every second day*], iga teine päev, *every three days, every six or eight years* j. n. e. — *No one* tarvitatakse no rõhutamiseks: *no one man*, ei ükski inimene.

53. Nimisõnalised.

<i>somebody</i> ('sambədi)	} keegi, mõni	gen. <i>somebody's</i>
<i>someone</i> ('samwan)		" <i>someone's</i>

<i>anybody</i> ('enibədi)	} igauks, keegi, mõni	" <i>anybody's</i>
<i>anyone</i> ('eniwan)		" <i>anyone's</i>

<i>everybody</i> ('ev[ə]ribədi)	} igauks	" <i>everybody's</i>
<i>everyone</i> ('ev[ə]riwan)		" <i>everyone's</i>

<i>nobody</i> ('noubədi)	} ei keegi	" <i>nobody's</i>
<i>no one</i> (nou wan)		" <i>no one's</i>

none (nan), ei ükski

many a one ('meni ə wan), mitmed

something ('samθiŋ), midagi

anything ('eniθiŋ) } midagi
ought (ɔ:t) }

everything ('ev[ə]riθiŋ), kõik

nothing ('nəθiŋ) } ei midagi, mitte midagi.
nought (nɔ:t) }

Somebody [*Someone*] *has been here wishing to speak to you.* Keegi on siin olnud ja soovinud teiega rääkida.

Something *must have happened.* Midagi peab juhtunud olema.

Did you meet anyone [*anybody*] ? Kohtasid sa kedagi ?

Anybody [*Anyone*] *can answer that question.* Igaüks võib sellele küsimusele vastata.

Has anything *happened?* On midagi juhtunud ?

Everybody [*Everyone*] *had got something to say.* Igaühel oli midagi ütelda.

My friend has told me everything. Mu sõber on kõik mulle ütelnud.

Nobody [*No one of you*] *cares for me.* Keegi [keegi teist] ei hooli minust.

I have no books, he has none either (aiðə). Minul ei ole raamatut, tein ei ole ka.

He knows nothing *about the whole affair* (ə'fɛə). Ta ei tea midagi kõigist sellest asjast.

None on niihästi ainsuse kui ka mitmuse vorm, teised aga kõik ainsuse vormid. Liitsõnad *body*: iga käivad ainult isikute kohta.

Täh. *Some* tarvitatakse mitmusena *somebody*:- ja *someone* :ile; *any* tarvitatakse mitmusena *anybody*:- ja *anyone*:ile. *Nobody* :il on

mitm. *nobodies* ja tähendab tähtsusetas isikuid, jätiseid; leidub ka mitm. *somebodies* ja tähendab tähtsaid isikuid, näit. *They think themselves somebodies*, nad mõtlevad enese midagi olevat; ainsuses, *He thinks himself somebody*.

54. Omadussõnalised ja nimisõnalised.

a) k ä ä n a t a v a d

one (*wan*) üks, (= saksa k. *man*) — isikuta asesõna, millel sõnasõnaliselt tõlget Eesti keeles ei ole ja mille asemele „sa“, „inimene“, „keegi“ öeldakse — gen. *one's*, mitm. *ones*;

the one, üks; gen. *the one's*, mitm. *the ones*;

other (*'aðə[r]*), see teine, gen. *the other's*, mitm. *the others*;

another, üks teine, veel üks; gen. *another's*, mitm. *other* ja *others*.

One [üks] *ear is on the right side of my head, and the other is on the left side of my head.*

One *must always be on one's guard.* Peab alati valvel olema.

How are your little ones? Kuidas elavad Teie väiksed lapsed?

One *Mr. Samuel Smith used to live here.* Keegi isand S. Smith elas ennemalt siin.

The one *would not give in to the other.* Üks ei tahtnud teisele alluda.

Some think one thing, others think another. Mõned mõtlevad ühte, teised teist.

Is there any other news? — On seal mõnda teist uudist? — *No other, so far as I know.* Ei, nii palju kui ma tean.

Another *cup of tea, please.* Ma palun veel tass teed.

I have other things to do. Mul on teisi asju teha.

Reegel. Neid asesõnu käänatakse ainult siis, kui neid tarvitatakse nimisõnaliselt.

Täh. *Another* tarvitatakse ühenduses sõnadega, mis mitmuses seisavad, niisugustes ütelistes nagu *another two or three apples*, veel kaks ehk kolm õuna.

b) k ä ä n a m a t a

all (ɔ:l), kõik, terve, kogu;

both (bouθ), mõlemad;

several ('sev[ə]rəl), mitmed;

many ('meni), paljud, mitmed, mitu, palju;

much, palju;

more, rohkem, mitmed;

most, kõige rohkem, suurem hulk, enam jagu;

few (fju:), vähesed; *a few*, mõned;

some (sam), keegi (üks ehk teine), mõni, natuke;

any (eni), mingi, mingisugune, ükskõik mis, midagi;

little, vähe, *a little*, natukene, vähe;

enough (i'naf), küllalt;

each (i:tf), igaüks, kumbki;

either (aiðə[r]), emb-kumb, kumbki, see ehk teine;

neither (naiðə[r]), ei kumbki, ei see (ega teine), ei kumbaidki.

All are not so clever as he. Kõik ei ole nii targad kui tema.

All the houses were burnt down. Kõik majad põlesid maha.

We have been out all the morning. Meie oleme terve hommiku väljas olnud.

Both the boys are at school. Mõlemad poisid käivad koolis.

Both are right ehk *They are both right.* Mõlematel on õigus.

- Many** would wish to be in your place.
- There are **many** mistakes in your exercise ('eksäsaiz), **several** of them downright blunders.
- Have you any **more** [of them]?
- We learn **more** by seeing and by hearing than by talking.
- Much** of what he said was true.
- I wish you **much** pleasure (p'lezə).
- Most** of the boys had gone to bed.
- Most** lads think so.
- Most** tea comes from China.
- I have **a few** friends in London, but I am afraid **few**, if **any**, of them are in town just now.
- Some** of you had better go and see if you can find **some** sand. — Well, did you find **any**? Yes, sir, Anne has brought you **some** in her apron ('eiprən).
- Paljud sooviksid su asemel olla.
- Su harjutuses on palju vigu, mitmed nendest on täitsa lohakuse vead.
- On sul rohkem [niisuguseid]?
- Meie õpime rohkem nägemise ja kuulmise kui rääkimise läbi.
- Palju sellest, mis ta ütles, oli tõsi.
- Ma soovin sulle palju lõbu.
- Suurem hulk poistest olid magama läinud.
- Enam jagu poissa mõtlevad nii.
- Enam jagu teed tuleb Hiinamaalt.
- Mul on mõned sõbrad Londonis, aga ma kardan et vähesed (kui vast keegi), neist praegu just linnas on.
- Keegi teist võib minna vaatama, kas ehk võiks natuke liiva leida. — Noh, leidsite midagi? — Ja, Annal on natuke omas põlles.

Any time will do.

A little reflection would have saved you. — Yes, but there was little time for reflection then.

On each hand I have five fingers.

He gave the boys a florin each.

Either of them is wrong. — I am afraid neither of them is right.

Ükskõik mis ajal.

Natuke järelmõtlemine oleks teid peastnud. — Ja, aga seal oli vähe aega järelmõtlemiseks.

Kummagil käel on mul viis sõrme.

Ta andis igale poisile üks florin.

Emb kumbal neist ei ole õigus. — Ma kardan, et kummagil ei ole õigus.

Tegusõnad.

55. **Konjunktiiiv** on peaaegu kadunud Ingliskeeles. Kui see mõnikord ette tuleb, on konjunktiiiv olevikus = teosõna (infinitiiv) tegusõnast kõige isikute kohta. Konjunktiiiv minevikus leidub ainult tegusõnast *be* ja on *were* kõigi isikute kohta.

Abitegusõnad.

Abitegusõnad on :

- A) **Aegamoodustavad** : *have, shall, will, be.*
 B) **Modaalsed** : *can, may, must, ought to, shall, will.*
 C) **Kirjeldavad** : *be, do.*

Ainult *have, be* ja *do* on täielikud abi-tegusõnad ja tarvitatakse ka iseseisvalt: neil on siis tegeliku tegusõna tähendus; teised on puudulikud, sest neil ei leidu muid vormisid kui olevik ja minevik.

Täielikud abi-tegusõnad.

56. *Have* (hæv), olema.

Kindel ütlusviis (indikatiiv).

Ole vik (präsens).

Ainsus *I have*, mul on
you have, sul on
he has (hæz), temal on
she has, temal on
it has, temal on

Mitmus *we have*, meil on
you have, teil [Teil] on
they have, neil on

Täisminevik (perfekt).

Ainsus *I have had*, mul on olnud
you have had [jne.
he has had

Mitmus *we have had*, meil on olnud
you have had [jne.
they have had

Tulevik I. (futuur)

Ainsus *I shall have*, mul saab
olema jne.
you will have
he will have

Mitmus *we shall have*
you will have
they will have

Minevik (imperfekt).

I had, mul oli
you had, sul oli
he had, temal oli
she had, temal oli
it had, temal oli

we had, meil oli
you had, teil [Teil] oli
they had, neil oli

Ennemininevik
(plusquamperfekt).

I had had, mul oli olnud
you had had [jne.
he had had

we had had, meil oli olnud
you had had [jne.
they had had

Tulevik II.

(futuur eksaktum)

I shall have had, mul
saab olnud olema jne.
you will have had
he will have had

we shall have had
you will have had
they will have had

Tingiv ütlusviis.

Olevik

Minevik

(konditsjonaal I.)

(konditsjonaal II.)

Ainsus *I should (fud) have*, mul
oleks (mul saaksolema).*I should have had*, mul
oleks olnud (mul saaks
olnud olema) jne.*you would have**you would have had**he would have**he would have had*Mitmus *we should have**we should have had**you would have**you would have had**they would have**they would have had.*

Käskiv ütlusviis (imperatiiv).

have! olgu sul! olgu teil!

Teosõna (infinitiiv)

Kesksõna (partitsiip).

Olevik; [*to*] *have*, olema ollaOlevik; *having*, ollesTäisminevik; [*to*] *have had*,Täisminevik; *had*, olaud

olnud olema.

Liit täismineviku kesk-
sõna;*having had*, olemas olnud.Täh. *Thou hast*, sul on, ja *thou hadst*, sul oli, *he hadh*, (*hæθ*)
temal on, on vananenud vormid.

57.

Be, olema.

Kindel ütlusviis.

Olevik.

Minevik.

Ainsus *I am*, mina olen*I was*, mina olin*you are*, sina oled*you were*, sina olid*he [she, it] is*, tema on*he [she, it] was*, tema oli

Mitmus *we are*, meie oleme   *we were*, meie olime
you are, teie [Teie] olete   *you were*, teie [Teie] olite
they are, nemad on.   *they were*, nemad olid.

Konjunktiv.

Minevik.

Ainsus *I were*, mina oleksin
you were, sina oleksid
he [she, it] were, tema oleks

Mitmus *we were*, meie oleksime
you were, teie [Teie] oleksite
they were, nemad oleksid.

Täisminevik.

Ennemininevik.

Ainsus *I have been*, mina olen   *I had been*, mina olin
olnud jne.   olnud jne.
you have been   *you had been*
he [she, it] has been   *he [she, it] had been*

Mitmus *we have been*, meie oleme   *we had been*, meie olime
olnud jne.   olnud jne.
you have been   *you had been*
they have been   *they had been*

Tulevik I.

Tulevik II.

Ainsus *I shall be*, mina saan   *I shall have been*, mina
olema jne.   saan olnud olema jne.
you will be   *you will have been*
he [she, it] will be   *he [she, it] will have been*
Mitmus *we shall be*, meie saame   *we shall have been*, meie
olema jne.   saame olnud olema jne
you will be   *you will have been*
they will be   *they will have been*

Tingiv ütlusviis.

Olevik.

Minevik.

Ainsus *I should be*, mina oleksin
[jne.*I should have been*, mina
oleksin olnud olemajne.*you would be*
*he [she, it] would be**you would have been*
*he [she, it] would have been*Mitmus *we should be*, meie olek-
sime jne.*we should have been*, meie
oleksime olnud olema*you would be*
*they would be**you would have been* [jne.
they would have been.

Käskiv ütlusviis.

be! ole! olge!

Teosõna.

Kesksõna.

Olevik; [to] *be*, olemaOlevik; *being*, ollesMinevik; [to] *have been*,
olnud olemaMinevik; *been*, olnudLiit täismineviku kesk-
sõna;*having been*, olnud olles.

Täh. *I ain't (eint) ja we [you, they] ain't* on vastavad vormid
I am not ja we [you they] are not:ile ja tarvitatakse mitte haritud
kõnekeeles.

Thou art, sina oled, thou wast, sina olid, ja thou wert, sina
oleksid, on vananenud vormid.

58.

Do (du:), tegema.

Kindel ütlusviis.

Olevik.

Minevik.

Ainsus *I do*, mina teen
you do, sina teed*I did*, mina tegin
you did, sina tegid*he [she, it] does (daz),*
tema teeb*he [she, it] did,* tema
tegi

Mitmus *we do*, meie teeme *we did*, meie tegime
you do, teie [Teie] teete *you did*, teie [Teie] tegite
they do, nemad teavad *they did*, nemad tegid.

Käskiv ütlusviis.

do! tee! tehke!

Teosõna.

Olevik; [*to*] *do* tegema
 Minevik; [*to*] *have* (*han*),
 teinud olema

Kesksõna.

Olevik; *doing*, tehes
 Minevik; *done*, teinud

Liit täismineviku kesksõna;
having done, teinud olles.

Täisminevik ja enneminevik moodustakse nissamuti kui *have*, nii siis: *I have done* j. n. e.

Täh. *Don't* (*dount*) on hariliku kõnekeele vormi *do not*:i asemel.

Thou dost (*dast*) [*doest* (*'du:ist*) peategusõnana], *sina teed*, *thou didst*, *sina tegid*, *he doth* (*daθ*) [*doeth* (*du:iθ*) peategusõnana], *tema teeb*, on vananenud vormid.

Puudulikud abi-tegusõnad.

59. *Can*, võin, on võimalik.

Olevik.

Minevik.

Ainsus *I, you, he* }
 Mitmus *we, you, they* } *can*.

I, you, he }
we, you, they } *could*
 (*kud, kad*).

Täh. *Thou canst* (*kænst*), *sina võid*, *thou couldst*, *sina võisid*, on vananenud vormid.

Teistes aegades tarvitatakse tegusõna *can*:i asemel harilikult *to be able* (*eibl*) *to* = võima, võimalust olema. Vördle lauseõpetus.

Nii siis: *I have been able to do it.* Mina olen võinud seda teha.

I had been able to do it. Mina olin võinud seda teha.

I shall be able to do it. Mul saab võimalust olema seda teha.

Can + *not* kirjutakse liidetult: **cannot** (kõnekeeles: *can't*).

60.

May võin, tohin.

Olevik.

Minevik.

Ainsus	<i>I, you, he</i>	} <i>may</i> (<i>mei</i>).	<i>I, you, he</i>	} <i>might</i>
Mitmus	<i>we, you, they</i>		<i>we, you, they</i>	

Täh. *Thou mayst* sina võid, *thou mightst*, sina võisid, on vanaenenud vormid.

Tegusõna *may* puuduvate vormide asemel tarvitatakse **to be allowed** (*alaud*) [**to**] ehk **to be permitted** [**to**], lubatud olema. Vaata lauseõpetus.

61.

Must (*mast*), pean, olen sunnitud.

Olevik ja minevik.

Ainsus	<i>I, you, he</i>	} <i>must</i> .
Mitmus	<i>we, you, they</i>	

Täh. *Thou must* sina pead, on vanaenenud vorm. *Must* minevikus, tarvitatakse harilikult ainult kauses kõneviisis. *He said I must do it*, ta ütles, et ma pidin seda tegema.

Puuduvate vormide asemel tarvitatakse **to have to** ehk **to be obliged to**, sunnitud olema. Vaata lauseõpetus.

62. **Ought** (*o:t*) **to**, peaks, pidin (tingiv kohustus).

Olevik ja minevik.

Ainsus	<i>I, you, he</i>	} <i>ought</i> .
Mitmus	<i>we, you, they</i>	

Täh. *Thou oughtst*, *sina peaks* (pidid), on vananenud vorm. Puudulikkude vormide kohta vaata lauseõpetus.

63. *Shall*, pean, olen kohustatud.

Olevik ja minevik.

Ainsus	<i>I, you, he</i>	} <i>shall</i> .	<i>I, you, he</i>	} <i>should</i>
Mitmus	<i>we, you, they</i>		<i>we, you, they</i>	

Täh. *Shan't* (*šant*) tarvitatakse kõnekeeles *shall not:i* asemel. *Thou shalt* (*šalt*), *sina pead*, *thou shouldst*, *sina pidid*, on vananenud vormid.

64. *Will*, tahan.

Olevik.

Minevik.

Ainsus	<i>I, you, he</i>	} <i>will</i> .	<i>I, you, he</i>	} <i>would</i>
Mitmus	<i>we, you, they</i>		<i>we, you, they</i>	

Täh. *Won't* (*wount*) tarvitatakse kõnekeeles harilikult *will not:i* asemel.

Puuduvad vormid tegusõnast *will* sünnitatakse järgnevate tegusõnade abil: *want* [*to*], *wish* [*to*], *desire* [*to*] (*dí'zaiə*), soovima, *like* [*to*] meeldima, tahtma, *choose* [*to*] (*tʃu:z*), heaks arvama, *be willing* [*to*], nõus olema. Vaata lauseõpetus.

65. *Dare* tohtima, *need* tarvitsema.

He dare not say so.

Ta ei tohi seda ütelda.

Dare he come?

Tohib ta tulla?

He need not try.

Taeipruugi(tarvitse)katsuda.

He dares me to do it.

Ta nõuab minult, et ma teeks seda.

He needs help.

Tal on abi vaja (tarvis).

Reegel. *Dare*, ja *need* sarnanevad puudulikkudes abitegusõnades selles, 1) et need tegusõnad, mis neist juhita-

takse, harilikult ei nõua abisõna *to* oma ette, 2) et kui neile liht teosõna (= ilma abisõnata *to*) järgneb, siis ei ole neil muute lõpu-*s* 3-mas isikus, ainsuse olevikus, ja 3) et nemad ei tarvita abi-tegusõna *do* küsivas ja eitavas lauses olevikus ja minevikus.

Dare = nõudma, julgema, ja *need* = vaja (tarvis) olemata pööratakse korrapäraselt.

66. *Let* [laskma, lubama] abi-tegusõnana tarvitatakse käskiva ütlusviisi moodustamiseks. Näit. *Let us look at the clock. Let him be. Let her be quiet.*

Peategusõnad.

67. Korrapärased tegusõnad.

Teosõna.	Minevik.	Mineviku kesksõna.
<i>look</i> (<i>luk</i>), vaatama,	<i>looked</i> (<i>lukt</i>)	<i>looked</i> (<i>lukt</i>)
<i>call</i> (<i>kɑ:l</i>), kutsuma,	<i>called</i> (<i>kɑ:ld</i>)	<i>called</i> (<i>kɑ:ld</i>)
<i>want</i> (<i>wɑnt</i>), soovima,	<i>wanted</i> (<i>'wɑntid</i>)	<i>wanted</i> (<i>'wɑntid</i>).

Reegel. Korrapärase tegusõnade minevik ja mineviku kesksõna moodustatakse nii, et algvormile [teosõna = infinitiiv] juure lisatakse lõpp:

ed $\left\{ \begin{array}{l} = (t) \text{ helita häälikute järel, väljaarvates } t\text{-häälikud,} \\ = (d) \text{ helisevate häälikute järel, väljaarvates } d\text{-häälikud,} \\ = (id) t\text{- ja } d\text{-häälikute järel.} \end{array} \right.$

Täh. *Lay* (*lei*) panema ja *pay* (*pei*), maksma, kirjutatakse minevikus ja mineviku kesksõnas *laid* (*leid*) ja *paid* (*peid*).

68. Ebakorrapärased tegusõnad.

<i>go</i> (<i>gou</i>), minema,	<i>went</i>	<i>gone</i> (<i>gɔn</i>)
<i>cast</i> (<i>kɑ:st</i>), viskama, va-	<i>cast</i>	<i>cast</i>
lama,		
<i>show</i> (<i>fou</i>), näitama,	<i>showed</i> (<i>foud</i>)	<i>shown</i> (<i>foun</i>).

Korrapärased tegusõnad kalduvad eelseisvast reeglist kõrvale kas ühes ehk mõlemates vormides (minevikus ja mineviku kesksõnas).

69. Niihästi korrapärasel ja ebakorrapärasel tegusõnadel on järgmised lõpud:

3-mas isikus ainsuses, olevikus, kindlas ütlusviisis
 $s \begin{cases} (=s) \text{ helita häälikute järel, näit. } he \text{ looks, wants, casts;} \\ (=z) \text{ helisevate häälikute järel, näit. } he \text{ calls, moves} \\ \text{(mu.vz), liigub, shows;} \end{cases}$
es (*iz*) sisisevate häälikute (*s, z, f, ʒ*) järel, näit. *he passes, ta läheb mööda, wishes, soovib, teaches, õpetab; oleviku kesksõnas*
ing (*iy*), näit. *looking, wanting, casting.*

Täh. Vanema ingliskeele lõpp 3-ma isiku kohta olevikus, ainsuses ja kindlas ütlusviisis oli *eth* (*iθ*), mis veel leidub luules ja kirikukeeles, näit. *What the heart thinketh the mouth speaketh.*

70. Õigekirjutuse reeglid.

1. *use* (*ju:z*), tarvitama, kasutama, *he uses* (*'ju:ziz*), *used, using.*
manage (*'mænidz*), talitama, *he manages* (*'mænidziz*), *managed, managing.*

Reegel. Mittehääldatav *e* jääb välja lõpu eel, mis algab täishäälikuga.

Erandid. Tegusõna juures, mille lõpp on *ee*, ei jää viimane *e* välja lõpu *ing*:i eel aga küll *-ed* eel: *agree, sobima, agreeing, agreed. Dye* (*dai*), värvima, *eye* (*ai*), silmitsema, *glue, liimima, singe* (*sinz*), kõrvetama, ei kaota mittehääldatavat *e* lõpu *ing*:i eel: *dyeing, eyeing, glueing, singeing.*

2. *do* *does* (*daz*) *go* *goes* (*gouz*)

Reegel. Tegusõnadele, mille lõpp on *o*, liidetakse es 3-male isikule, ainsuses, olevikus ja kindlas ütlusviisis.

3. *carry*, kandma, *carries*, *carried*
try, katsuma, *tries*, *tried*.

Reegel. Tegusõnad, mille lõpp on *y* ja mille ees seisab kaas-
 häälik, muudavad *y* *ie*:ks *s*:i eel, ja *i*:ks *-ed*:i eel.

Aga: *play*, mängima, *plays*, *played*; *stay*, viibima, *stays*, *stayed*.

4. *Die* (*dai*), surema, *dying*; *lie* (*lai*), lamama, *lying*.

Reegel. Tegusõnad, mille lõpp on *ie*, muudavad *ie* *y*:ks *ing*:i eel.

5. *beg* paluma, *begged* *begging*.
permit (*pə'mit*), lubama, *permitted* *permitting*.
bar (*bɑ:[r]*), takistama, *barred* *barring*.
war (*wɑ:[r]*), sõdima, *warred* *warring*.
prefer (*pri'fə:[r]*), paremaks
 pidama, *preferred* *preferring*.
stir (*stɑ:[r]*), liigutama, *stirred* *stirring*.
occur (*ɔ'kɑ:[r]*), juhtuma, *occurred* *occurring*.

Reegel. Lõpu kaashäälik, mille ees seisab *r õ h u t a t a v l i i h t*
 täishäälik, muudetakse kahekordseks lõpu ees, mis täishäälikuga
 algab.

Aga: *visit* (*'vizit*), võersil käima, *visited* *visiting*.
enter (*'entɑ[r]*), sisse as- *entered* *entering*.
 tuma,
dread (*dred*), kartma, *dreaded* *dreading*.

6. *signal* (*'signal*), märku and- *signalled* *signalling*.
 ma,
travel (*trævl*), reisima, *travelled* *travelling*.
traffic (*t'ræffɪc*), kauplema, *trafficked* *trafficking*.
worship (*'wə:ʃɪp*), austama, *worshipped* *worshipping*.

Reegel. Tegusõnad, mille lõpp on *l* ehk *e*, muudavad oma
 kaashäälikut kahekordseks ka liht *r õ h u t a* täishääliku järel, nii
 ka mõned tegusõnad, mille lõpp on *p*.

Korrapärane pööramine.

Tegevik.

71. *Help*, aitama.(Teema : *help, helped, helped* = aitama, aitasin, aitanud).

Kindel ütlusviis.

Olevik.

Ain. *I help*, mina aitan
you help, sina aita
he helps, tema aita
 Mitm. *we help*, meie aitame
you help, teie [Teie] aitate
they help, nemad aitavad

Minevik.

I helped, mina aitasin
you helped, sina aitasid,
he helped, tema aitas
we helped, meie aitasime
you helped, teie [Teie] aitasite
they helped, nemad aitasid

Täisminevik.

Ain. *I have helped*, mina olen aitanud jne.
you have helped
he has helped
 Mitm. *we have helped*
you have helped
they have helped

Enneminevik.

I had helped, mina olin aitanud jne.
you had helped
he had helped
we had helped
you had helped
they had helped

Tulevik I.

Ain. *I shall help*, mina saan aitamata jne.
you will help
he will help
 Mitm. *we shall help*
you will help
they will help

Tulevik II.

I shall have helped, mina saan aitanud olema jne.
you will have helped
he will have helped
we shall have helped
you will have helped
they will have helped

Tingiv ütlusviis.

Olevik.

Minevik.

Ain.	<i>I should help, mina saaksin aitama jne. you would help he would help</i>	<i>I should have helped, mina saaksin aitanud olemajne. you would have helped he would have helped</i>
Mitm.	<i>we should help you would help they would help</i>	<i>we should have helped you would have helped they would have helped</i>

Käskiv ütlusviis.

Ain. ja mitm. *help!* aita! aidake!

Teosõna.

Olevik.

Minevik.

[to] *help*, aitama.[to] *have helped*, aitanud olema.

Kesksõna.

Olevik.

Minevik.

helping, aidates.*helped*, aitanud.Liit täismineviku kesksõna; *having helped*, olles aitanud.Täh. 1. *Thou helpst* ('*helpist*'), sina aitad; *he helpeth* ('*helpiθ*'), tema aitab; *thou helpst*, sina aitasid j. n. e. on vananenud.Täh. 2. Mõned sihitamad tegusõnad, iseäranis need, mis liikumist ära tähendavad, moodustavad vahest oma täismineviku ja ennemineviku ajavormid (lõpetatud tegu äratähendamiseks) *be:ga have:i* asemel. Näit. *He is come. They are now hardly arrived before they are gone again. Have:iga* toonitatakse tegu, *be:iga* tagajärge.

72.

Tehtavik.

Tehtavik moodustatakse abitegusõnast *be* + mineviku kesksõna peategusõnast.

Be helped, aidatama.

Kindel ütlusviis.

Olevik.

Minevik.

Ain. *I am helped*, mind aidatakse j.n.e.

I was helped, mind aidati j.n.e.

you are helped

you were helped

he is helped

he was helped

Mitm. *we are helped*

we were helped

you are helped

you were helped

they are helped

they were helped

Täisminevik.

Enneminevik.

Ain. *I have been helped*, mind on aidatud j.n.e.

I had been helped, mind oli aidatud j.n.e.

you have been helped

you had been helped

he has been helped

he had been helped

Mitm. *we have been helped*

we had been helped

you have been helped

you had been helped

they have been helped

they had been helped

Tulevik I.

Tulevik II.

Ain. *I shall be helped*, mind saab aidatama j.n.e.

I shall have been helped, mind saab aidatud olema j.n.e.

you will be helped

you will have been helped

he will be helped

he will have been helped

Mitm. *we shall be helped*

we shall have been helped

you will be helped

you will have been helped

they will be helped

they will have been helped

Olevik.

Minevik.

Mitm. *we see*
you see
they see

we saw
you saw
they saw

Täisminevik.

Enneminevik.

Ain. *I have seen, mina olen*
näinud j.n.e.
you have seen
he has seen

I had seen mina olin
näinud j.n.e.
you had seen
he had seen

Mitm. *we have seen*
you have seen
they have seen

we had seen
you had seen
they had seen

Tulevik I.

Tulevik II.

Ain. *I shall see, mina saan*
nägema j.n.e.
you will see
he will see

I shall have seen, mina
saan näinud olema j.n.e.
you will have seen
he will have seen

Mitm. *we shall see*
you will see
they will see

we shall have seen
you will have seen
they will have seen.

Tingiv ütlusviis.

Olevik.

Minevik.

Ain. *I should see, mina saak-*
sin nägema j.n.e.

I should have seen, mina
saaksin näinud olema
j.n.e.

you would see
he would see

you would have seen
he would have seen

Mitm. *we should see*
you would see
they would see

we should have seen
you would have seen
they would have seen

Käskiv ütlusviis.
see! näe! nähke!

Teosõna.

Olevik.	Minevik.
[to] see, nägema.	[to] have seen, näinud olema.

Keksõna.

Olevik.	Minevik.
seeing, nähes, nähtav.	seen, nähtud.

Liit mineviku keksõna; *having seen*, olles nähtud.

74.

Tehtavik.

Võrdle tegusõna *help*, tehtavikus.

Nii siis: *I am seen*, mind nähtakse j.n.e.

75.

Kirjeldavad vormid abitegusõnaga *do*.a) *küsimisvorm*.

	Olevik.	Minevik.
Ain.	<i>do I help?</i> aitan mina?	<i>did I help?</i> aitasin mina?
	<i>do you help?</i> aitad sina?	<i>did you help?</i> aitasid sina?
	<i>does he help?</i> aitab tema?	<i>did he help?</i> aitas tema?
Mitm.	<i>do we help?</i> aitame meie?	<i>did we help?</i> aitasime meie?
	<i>do you help?</i> aitate teie?	<i>did you help?</i> aitasite teie?
	<i>do they help?</i> aitavad nemad?	<i>did they help?</i> aitasid nemad?

b) *eitavorm*.

	Olevik.	Minevik.
Ain.	<i>I do not [don't] help,</i> mina ei aita	<i>I did not [didn't] help,</i> mina ei aitanud
	<i>you do not [don't] help,</i> sina ei aita	<i>you did not [didn't] help,</i> sina ei aitanud
	<i>he does not [doesn't] help,</i> tema ei aita	<i>he did not [didn't] help,</i> tema ei aitanud

Olevik.

Minevik.

Mitm.	<i>we do not [don't] help,</i>	<i>we did not [didn't] help,</i>
	meie ei aita	meie ei aitanud
	<i>you do not [don't] help,</i>	<i>you did not [didn't] help,</i>
	teie ei aita	teie ei aitanud
	<i>they do not [don't] help,</i>	<i>they did not [didn't] help,</i>
	nemad ei aita	nemad ei aitanud.

Käskiv ütlusviis.

Ains. ja mitm. *do not [don't] help*, ära aita! ärge aitke!

c) küsiv ja eitav vorm.

Olevik.

Minevik.

Ain.	<i>do I not [don't I] help?</i>	<i>did I not [didn't I] help?</i>
	kas mina ei aita? j.n.e.	kas mina ei aitanud? j.n.e.
	<i>do you not [don't you] help?</i>	<i>did you not [didn't you] help?</i>
	<i>does he not [doesn't he] help?</i>	<i>did he not [didn't he] help?</i>
Mitm.	<i>do we not [don't we] help?</i>	<i>did we not [didn't we] help?</i>
	<i>do you not [don't you] help?</i>	<i>did you not [didn't you] help?</i>
	<i>do they not [don't they] help?</i>	<i>did they not [didn't they] help?</i>

Reegel. Küsivad ja eitavad — ainult mäarsõnaga *not* — vormid peategusõnast olevikus ja minevikus, kindel ütlusviis, tegevik, moodustatakse vastavate vormide abitegusõnast *do* varal ja *teosõna* peategusõnast; nii ka käskiv ütlusviis, tegevikus ja tehtavikus, näit. *don't be frightened*, ära kohku.

Täh. 1. *Do* ei tarvitata kunagi abitegusõnana *be*:le väljaarvates käskivas ütlusviisis, näit. *don't be*.

Täh. 2. Küsimused nagu *Who teaches you English? Who told you?* ei kuulu mitte selle reegli alla, sest alus seisab enne ütlust ja lausel sel moel ei ole küsiva lause kuju.

Täh. 3. Do tarvitatakse mõnikord ka ja a t a v a t e s l a u s e t e s teo rõhutamiseks peategusõna oleviku, mineviku ja käskiva ütlusviisi vormides. Näit. *I do forgive you*, ma tõesti annan sulle andeks. *I did enjoy myself yesterday*, ma tõepoolest lõbustasin ennast eile. *Oh! sir, do stop talking*, armas isand, lõpeta jutuaajamine.

Kirjeldavad vormid abitegusõnaga *be*.

76.

Kindlad vormid.

Kindel ütlusviis.

Olevik.

I am writing, mina olen kirjutas, mina kirjutan j. n. e.

Täisminevik.

I have been writing, mina olen olnud kirjutas, mina olin kirjutanud j. n. e.

Tulevik I.

I shall be writing, mina saan olemakirjutas, mina saan kirjutama j. n. e.

Minevik.

I was writing, mina olin kirjutas, mina kirjutasin j. n. e.

Enneminevik.

I had been writing, mina olin olnud kirjutas, mina olin olnud kirjutanud j. n. e.

Tulevik II.

I shall have been writing, mina saan olnud olema kirjutas, mina saan kirjutanud olema j. n. e.

Tingiv ütlusviis.

Olevik.

I should be writing, mina oleksin kirjutas, mina kirjutaksin j. n. e.

Minevik.

I should have been writing, mina oleksin olnud kirjutas, mina oleksin olnud kirjutanud j. n. e.

Käskiv ütlusviis.

be writing, ole, olge kirjutamas! kirjuta! kirjutage!

Teosõna.

Olevik.

Minevik.

[to] *be writing*, kirjutamas [to] *have been writing*, kirju-
olema, kirjutama. tanud olnud olemas, kir-
jutanud.

Kesksõna.

Liit mineviku kesksõna.

having been writing, kirjutamas olnud olles, olles kirjutanud.

Reegel. Tegusõna kindlad vormid, mis ära tähendavad tegu ehk olu nagu kestev teatud silmapilgul ehk ajal — määratud ehk mõeldud — moodustakse *be* ja *oleviku kesksõna* (peategusõnast) abil.

Täh. 1. Tehtavikus tarvitatakse peaausjalikult järgmised vormid: *I am being persuaded* (*päs'weidid*), mind oldakse meelitamas (olevik), *a song was being sung*, oldi parajasti laulmas (minevik).

77. *When am I to come back?* Millal pean ma tagasi tulema?
The lecture is to begin at eight. Ettelugemine peab algama

kell 8.

They were to inherit (in'herit) Nad pidid suure päranduse
a very great fortune. pärima.

This lesson is to be learnt by See õpetükk peab pähe õp-
heart (h.a:t). pitud saama.

Where are these pens to be had? Kust võib neid sulgi osta?

Reegel. Kirjeldav vorm olevikus ja minevikus abitegusõnast *be + to + teosõna* peategusõnast tegevikus tarvitatakse et ära tähendada midagi, mis juba ennemalt on määratud (sagedasti saatusest) ehk kokkulepitud. Seesama kirjeldav vorm tehtaviku teosõnaga avaldab sagedasti võimalust.

78. *What are you going to do?* Mis mõtled (kavatsed) sa teha?
I am going to read my letter. Ma mõtlen (kavatsen) mu kirja
 lugeda.
He was going to say something Ta pidi just midagi ütleva,
when a bullet (bullet) struck kui kuul teda tabas.
him.

Reegel. Kohe sündiva, eelseisva teo, kavatsuse ehk mõtte äratähendamiseks tarvitatakse kirjeldav vorm *be going* + teosõna + *to*.

Täh. 1. Kohe sündiva, eelseisva teo, kavatsuse ehk mõtte äratähendamiseks tarvitatakse ka kirjeldavaid vormisid *be about to*, *be on the point of*, näit. *He was about to say* ehk *he was on the point of saying something*.

79. Ebakorrapärased tegusõnad.

Järgnevas tegusõnade nimestikus ära tähendatakse harva tarvitata vaid kahekordseid vormisid tegusõnast * märgiga. Liittegeusõnad pööratakse liht tegusõnana, kui mitte teisiti ei ole äratähendatud.

Teosõna.	Minevik.	Mineviku kesksõna.
<i>abide</i> (ə'baɪd), ootama, viibima,	<i>abode</i> (ə'boʊd), <i>abided</i>	—
<i>arise</i> ¹ (ə'raɪz), (üles) tõusma,	<i>arose</i> (ə'rouz)	<i>arisen</i> (ə'rizn)
<i>awake</i> ² (ə'weɪk), äratama; ülesärkama,	<i>awoke</i> (ə'wouk), <i>awaked</i> *	<i>awoke</i> , <i>awaked</i>

1) Enamasti piltlikus tähenduses, näit. *Difficulties, doubts, quarrels arise*.

2) Äratama (':õnekeeles) = *call*, näit. *Call me at 6*, ärata mind kell 6.

Teosõna.

Minevik.

Mineviku
kesksõna.

<i>bear</i> ¹ (<i>bɛə</i>), kandma; sünnitama,	<i>bore</i> (<i>bɔə</i>)	<i>borne</i> (<i>bɔ:n</i>), kannud; sünnitanud, born (<i>bɔ:n</i>), sündinud
<i>beat</i> ² (<i>bi:t</i>), lööma,	<i>beat</i> (<i>bi:t</i>)	<i>beaten</i>
<i>become</i> (<i>bi'kam</i>), saama; passima,	<i>became</i> (<i>bi'keim</i>)	<i>become</i> (<i>bi'kam</i>)
<i>begin</i> (<i>bi'gin</i>), algama,	<i>began</i> (<i>bi'gæn</i>)	<i>begun</i> (<i>bi'gan</i>)
<i>behold</i> (<i>bi'hould</i>), vaatama, silmitsema,	<i>beheld</i> (<i>bi'held</i>)	<i>beheld</i>
<i>bend</i> , paenutama,	<i>bent</i>	<i>bent</i>
<i>bereave</i> (<i>bi'ri:v</i>), röövima,	<i>bereft, bereaved</i>	<i>bereft, bereaved</i>
<i>beseech</i> (<i>bi'si:tʃ</i>), mangu- ma, hädasti paluma,	<i>besought</i> (<i>bi'sɔ:t</i>)	<i>besought</i>
<i>bestride</i> (<i>bi'straid</i>), kaksiti üle istuma,	<i>bestrode</i> (<i>bi'st-roud</i>), <i>bestrid</i> (<i>bi'strid</i>)	<i>bestriden</i> , <i>bestrid</i> *
<i>bet</i> , kihla vedama,	<i>bet, betted</i>	<i>bet, betted</i>
<i>bid</i> ³ , kutsuma, käskima,	<i>bade</i> (<i>bæd</i>)	<i>bidden</i> (<i>bidn</i>), <i>bid</i> *
<i>bid</i> , oksjonil pakkuma,	<i>bid</i>	<i>bid</i>

¹) *Bear* = kandma, ära kannatama, sallima, näit. *to bear a burden, a loss, one's lot. I cannot for my life bear (sallima) him [his impertinence]. — To bear fruit, vilja kandma. — Kandma ühest kohast teise = carry, näit. May I carry your things?*

²) *Beat a person*, kellegile mitu hoopi andma, kellegile naha peale andma, kedagit võitma [*To strike a person, kedagi lööma. I can feel my pulse [heart] beat. To beat time, takti lööma.*]

³) *Bid* harilikult tarvitatakse kirjanduslikus keeles. Kõnekeeles tarvitatakse tell ehk order. *Ta kutsus mind lõunale = he asked me to come and dine with him, he invited me to dinner.*

Teosõna.	Minevik.	Mineviku kesksõna.
<i>bind</i> (<i>baind</i>), siduma,	<i>bound</i> (<i>baund</i>)	<i>bound</i>
<i>bite</i> (<i>bit</i>), hammustama,	<i>bit</i>	<i>bitten</i> (<i>bitn</i>)
<i>bleed</i> (<i>blī:d</i>), verd jook- ma; verd (aadert) lask- ma,	<i>bled</i>	<i>bled</i>
<i>blow</i> ¹ (<i>blou</i>), puhuma; lõhki põrutama; õhku laskma,	<i>blew</i> (<i>blu:</i>)	<i>blown</i> (<i>bloun</i>)
<i>break</i> (<i>breik</i>), murdma; lõhkema,	<i>broke</i> (<i>brouk</i>)	<i>broken</i> (<i>broukn</i>)
<i>breed</i> ² (<i>bri:d</i>), sünnitama (poegi), kasvatama, toit- ma, tekkima,	<i>bred</i>	<i>bred</i>
<i>bring</i> ³ (<i>brinj</i>), tooma, kaa- sa võtma,	<i>brought</i> (<i>brə:t</i>)	<i>brought</i>
<i>build</i> (<i>bild</i>), ehitama,	<i>built</i> (<i>bilt</i>)	<i>built</i>
<i>burn</i> ⁴ (<i>bə:n</i>), põlema; põletama,	<i>burnt</i> (<i>bə:nt</i>) <i>burned</i>	<i>burnt</i> , <i>burned</i>
<i>burst</i> , lõhkema,	<i>burst</i>	<i>burst</i>

1) *It is blowing hard*, puhub kõvasti. *The wind is blowing from land. It blew half a gale* (pool torm). *Blow the fire*, puhu tule peale. *To blow up with gunpowder*, püssirohuga õhku laskma. *He is blown up* (upsakas) *with pride*.

2) Enamisti loomade kohta ja piltlikus tähenduses, näit. *to breed despair. Dirt breeds fever. Aga well bred, ill bred, hästi, pahasti kasvatatud*.

3) *Bring* = tooma, kandma sinna, kus rääkija on, näit. *Bring me that basket. Take* = viima, kandma rääkijast ühe teise kohta, näit. *Take this letter to the post-office*.

4) *The house was burnt [burned] down* (põles maani maha).

Teosõna.

Minevik.

Mineviku
kesksõna.

<i>buy</i> (<i>bai</i>), ostma,	<i>bought</i> (<i>bɔ:t</i>)	<i>bought</i>
<i>cast</i> ¹ (<i>ka:st</i>), viskama;	<i>cast</i>	<i>cast</i>
valama,		
<i>catch</i> (<i>kæ:tʃ</i>), püüdma,	<i>caught</i> (<i>kɔ:t</i>)	<i>caught</i>
<i>chide</i> (<i>tʃaɪd</i>), tõrelema,	<i>chid</i>	<i>chidden</i>
<i>choose</i> (<i>tʃu:z</i>), valima,	<i>chose</i> (<i>tʃouz</i>)	<i>chosen</i> (<i>tʃouzn</i>)
<i>cleave</i> (<i>kli:v</i>), lõhkuma,	<i>cleft</i> (<i>kleft</i>),	<i>cleft</i> ,
	<i>clove</i> (<i>klouv</i>)	<i>cloven</i>

Cloven tarvitatakse ainult omadussõnana, näit. *Cloven hoof*, sõrg.

<i>cling</i> (<i>kliŋ</i>), küljes rip-	<i>clung</i> (<i>klaŋ</i>)	<i>clung</i>
puma, kinni haarama,		
<i>clothe</i> ² (<i>klouð</i>), riidesse	<i>clothed</i> (<i>klouðd</i>)	<i>clothed</i> ,
panema,		<i>clad</i>

Clad ainult omadussõnana, näit. *poorly clad*, *snow-clad*.

<i>come</i> ³ (<i>kam</i>), tulema,	<i>came</i> (<i>keim</i>)	<i>come</i> (<i>kam</i>)
--	-----------------------------	----------------------------

Welcome, tervitama, lahkesti vastuvõtma, onkorrapärane tegusõna.

<i>cost</i> (<i>kɔ:st</i> , <i>kast</i>), maksma,	<i>cost</i>	<i>cost</i>
<i>creep</i> (<i>kri:p</i>), ronima, roo-	<i>crept</i>	<i>crept</i>
mama,		

1) *cast work*, valatud asi, *cast iron*, valatud raud. *Cast* = *viskama*, heitma, maha lööma, piltlikus tähenduses, näit. *cast shadow*, varju heitma, *cast down one's eyes*, silmad maha lööma. *Viskama* harilikus tähenduses *throw*, näit. *throw stones*.

2) *She clothes her family*, i. e. *provides for their clothes*, aga *She dresses her children well*, i. e. *in a tasteful manner*. *Well clad* = *provided with good clothes*, vastand, *poorly clad*.

3) *Come* täiesti kohalikus tähenduses harilikult lähenemisest rääkija poole, näit. *Come here as soon as you can*. Aga: *Let me know when you get there [to the station]*.

Teosõna.	Minevik.	Mineviku kesksõna.
crow (<i>krou</i>), kraksuma ; laulma,	crew(<i>kru:</i>),crowed	crowed
cut (<i>kat</i>), lõikama, raiuma,	cut	cut
dare (<i>dɛə</i>), julgema,	dared durst (<i>də:st</i>)	dared

Ärarippuvates lausetes leidub ka vorm *dare* minevikus. *Dared* minevikus tarvitatakse ainult tähendusega «kiusama», «nõudma».

deal ¹ (<i>di:l</i>), kauplema,	dealt (<i>delt</i>)	dealt
dig (<i>dig</i>), kaevama,	dug (<i>dag</i>)	dug
do (<i>du:</i>), tegema,	did	done (<i>dan</i>)
draw (<i>drɔ:</i>), tõmbama, joonistama,	drew (<i>dru:</i>)	drawn (<i>drɔ:n</i>)
dream (<i>dri:m</i>), unistama,	dreamt (<i>dremt</i>) dreamed	dreamt dreamed
drink (<i>driŋk</i>), jooma,	drank (<i>dræŋk</i>)	drunk (<i>dræŋk</i>)
drive (<i>draiv</i>), ajama, sõit- ma, sisse taguma,	drove (<i>drouv</i>)	driven (<i>driven</i>)
dwell (<i>dwel</i>), elama, vii- bima,	dwelt (<i>dwelt</i>)	dwelt
eat (<i>i:t</i>), sööma,	ate (<i>et</i>)	eaten (<i>i:tn</i>)
fall, langema, kukkuma,	fell	fallen (<i>fɔ:lən</i>)
feed (<i>fi:d</i>), toitma,	fed	fed

1) Deal in (kaubaga) kauplema, näit. *in all sorts of commodities* (*kə'mæditiz*). Deal with, kauplema, tegemist tegema (isikutega), ümberkäima, käsitama (isikute ja asjade kohta), näit. *He deals with several firms in this place. He is troublesome to deal with. To deal fully with a subject.*

Tegusõna.	Minevik.	Mineviku kesksõna.
<i>feel</i> ¹ (<i>fi:l</i>), tundma,	<i>felt</i>	<i>felt</i>
<i>fight</i> (<i>fai:t</i>), võitlema, riid- lema,	<i>fought</i> (<i>fə:t</i>)	<i>fought</i>
<i>find</i> (<i>fai:nd</i>), leidma,	<i>found</i> (<i>faund</i>)	<i>found</i>
<i>flee</i> (<i>fli:</i>), põgenema,	<i>fled</i>	<i>fled</i>
<i>fling</i> (<i>flin</i>), viskama, pais- kama,	<i>flung</i> (<i>flan</i>)	<i>flung</i>
<i>fly</i> (<i>flai</i>), lendama,	<i>flew</i> (<i>flu:</i>)	<i>flown</i> (<i>floun</i>)
<i>forbear</i> (<i>fə'beə</i>), tegemata jätma, kannatama,	<i>forbore</i> (<i>fə'bəə</i>)	<i>forborne</i> (<i>fə'bə:n</i>)
<i>forbid</i> (<i>fə'bid</i>), keelama,	<i>forbade</i> (<i>fə'bæd</i>)	<i>forbidden</i> (<i>fə'bi- [dn]</i>)
<i>forget</i> (<i>fə'get</i>), unustama,	<i>forgot</i> (<i>fə'gət</i>)	<i>forgotten</i> (<i>fə'gətn</i>), <i>forgot</i> *
<i>forgive</i> (<i>fə'giv</i>), andeks andma,	<i>forgave</i> (<i>fə'geiv</i>)	<i>forgiven</i> (<i>fə'givn</i>)
<i>forsake</i> (<i>fə'seik</i>), loobuma,	<i>forsook</i> (<i>fə'suk</i>)	<i>forsaken</i> (<i>fə'seikn</i>)
<i>freeze</i> ² (<i>fri:z</i>), külmetama,	<i>froze</i> (<i>frouz</i>)	<i>frozen</i> (<i>frouzn</i>)
<i>freight</i> (<i>freit</i>), lastima; koorma vedamiseks palkama,	<i>freighted</i>	<i>freighted</i> , <i>fraught</i> (<i>frə:t</i>)

Fraught ainult omadussõna = «täis» piltlikus tähenduses, näit.
fraught with danger.

1) *I can feel my heart beat. To feel the cold, külma tundma. He feels the cold so much. To feel cold, külmetama (ennast külm tundma). It feels cold (tunneb külm olevat) in here. He felt (katsus) his pockets. He felt in his pocket.* — *Tundma* (isikuid) = *teadma*: *know. Know thyself.*

2) *It is freezing, külmetab. The river is frozen over, jõgi on kinni külmetanud. Freeze to death, surnuks külmetama.* — *Ma külmetan* = *I am [feel] cold [chilly].*

Teosõna.	Minevik.	Mineviku kesksõna.
<i>get</i> ¹ , saama; jääma; tu- lema, <i>gild</i> , kuldama,	<i>got</i> <i>gilded</i>	<i>got</i> <i>gilded, gilt</i>
<i>Gilt</i> tarvitatakse ainult omadussõnana, näit. <i>gilt edges</i> , kuldse äärtega.		
<i>gird</i> (<i>gə:d</i>), vööle panema, <i>girded</i> , <i>girt</i> * (<i>gə:t</i>) <i>girded</i> , <i>girt</i>		
Mineviku kesksõna <i>girt</i> tarvitatakse ainult omadussõnana.		
<i>give</i> (<i>giv</i>), andma, <i>go</i> ² (<i>gou</i>), minema, rei- sima, <i>grave</i> (<i>greiv</i>), kraveerima, sisse lõikama, <i>grind</i> (<i>graind</i>), jahva- tama, <i>grow</i> (<i>grou</i>), kasvama; jäama, <i>hang</i> (<i>hæŋ</i>), rippuma,	<i>gave</i> (<i>geiv</i>) <i>went</i> <i>graved</i> <i>ground</i> (<i>graund</i>) <i>grew</i> (<i>gru:</i>) <i>hung</i> (<i>haŋ</i>), <i>hanged</i>	<i>given</i> (<i>givn</i>) <i>gone</i> (<i>gøn</i>) <i>graved</i> , <i>graven</i> * (<i>greivn</i>) <i>ground</i> <i>grown</i> (<i>groun</i>) <i>hung</i> , <i>hanged</i>
Korralikus pööramises tähendab see tegusõna «pooma».		
<i>hear</i> (<i>hiə</i>), kuulma, <i>heave</i> (<i>hi:v</i>), tõstma, <i>hew</i> (<i>hju:</i>), raiuma, <i>hide</i> (<i>hiid</i>), peitma,	<i>heard</i> (<i>hə:d</i>) <i>heaved</i> , <i>hove</i> (<i>houv</i>) <i>hewed</i> <i>hid</i>	<i>heard</i> <i>heaved</i> , <i>hove</i> <i>hewed</i> , <i>hewn</i> <i>hidden</i> , <i>hid</i> *

1) *When do you get up* [tõused ülese] *in the morning?*

2) *Minema, kõndima* = *walk*, näit. *He walked all the way to the town.* *Reisima* kusagile ehk kusagilt = *go*, ilma mingisuguse määruselise lisanduseta *travel*, näit. *He is fond of travelling.*

Teosõna.

Minevik.

Minevikn
kesksõna.

<i>hit</i> , lööma, pihta tabama,	<i>hit</i>	<i>hit</i>
<i>hold</i> (<i>hould</i>), hoidma, ma- hutama,	<i>held</i>	<i>held</i>
<i>hurt</i> (<i>hært</i>), kahju, valu tegema,	<i>hurt</i>	<i>hurt</i>
<i>keep</i> (<i>ki:p</i>), alal hoidma,	<i>kept</i>	<i>kept</i>
<i>kneel</i> (<i>ni:l</i>), põlvitama,	<i>knelt</i> (<i>nelt</i>), <i>kneeled</i>	<i>knelt</i> , <i>kneeled</i>
<i>knit</i> (<i>nit</i>), sõlmima, ku- duma (varrastega),	<i>knitted</i> , <i>knit</i>	<i>knitted</i> , <i>knit</i>
<i>know</i> ¹ (<i>nou</i>), teadma, tundma,	<i>knew</i> (<i>nju:</i>)	<i>known</i> (<i>noun</i>)
<i>lade</i> (<i>leid</i>), laadima,	<i>laded</i>	<i>laden</i> , <i>laded</i>

Sellest tegusõnast leiduvad nüüd ainult vormid *laden*, mis ainult omadussõnana tarvitatakse, ja *lading*, näit. *bill of lading*, kauba kaaskiri. Teiste vormide asemel tarvitatakse korrapärane tegusõna *load*.

<i>lead</i> (<i>li:d</i>), juhtima,	<i>led</i>	<i>led</i>
<i>lean</i> (<i>li:n</i>), najatama,	<i>leant</i> (<i>lent</i>), <i>leaned</i>	<i>leant</i> , <i>leaned</i>
<i>leap</i> (<i>li:p</i>), hüppama,	<i>leapt</i> (<i>lept</i>), <i>leaped</i>	<i>leapt</i> (<i>lept</i>), <i>leaped</i>
<i>learn</i> ² (<i>lɑ:n</i>), õppima; teada saama,	<i>learnt</i> (<i>lɑ:nt</i>), <i>learned</i>	<i>learnt</i> , <i>learned</i>

Learned (*lɑ:nid*) omadussõna = tark.

<i>leave</i> ³ (<i>li:v</i>), (maha) jät- ma, (ära) sõitma,	<i>left</i>	<i>left</i>
---	-------------	-------------

1) *Do you know your lesson?* Oskad sa oma ülesannet? *Know thyself.* Tunne iseennast!

2) *Teisi õpetama* = *teach*, näit. *To teach is to learn.*

3) *He leaves [for the continent] to-morrow*, ta sõidab homme [mannermaale]. *My housekeeper leaves* (kolib) *to-morrow.*

Teosõna,	Minevik	Mineviku kesksõna.
<i>lend</i> ¹ , laenama (kellegile),	<i>lent</i>	<i>lent</i>
<i>let</i> , lubama; välja üüri-	<i>let</i>	<i>let</i>
ma,		
<i>lie</i> ² (<i>lai</i>), lamama,	<i>lay</i> (<i>lei</i>)	<i>lain</i> (<i>lein</i>)
<i>light</i> (<i>lait</i>), süütama, val-	<i>lit</i> , <i>lighted</i>	<i>lit</i> , <i>lighted</i>
gustama,		
<i>lose</i> (<i>lu:z</i>), kaotama,	<i>lost</i> (<i>lo:st</i> , <i>lɔst</i>)	<i>lost</i>
<i>make</i> ³ (<i>meik</i>), tegema,	<i>made</i> (<i>meid</i>)	<i>made</i>
<i>mean</i> (<i>mi:n</i>), tähendama,	<i>meant</i> (<i>ment</i>)	<i>meant</i>
kavatsema,		
<i>meet</i> (<i>mi:t</i>), kohtama,	<i>met</i>	<i>met</i>
<i>melt</i> , sulatama, sulama,	<i>melted</i>	<i>melted</i> , <i>molten</i>

Molten tarvitatakse ainult omadussõna, näit. *in a molten state*.

1) *L*aenam a kellegilt = *borrow of* ehk *from*, näit. *He borrowed money of [from] one to lend it to another*.

2) *Lie* down. Heida pikali! *Don't lie down on the ground*. Ära heida maa peale pikali.

3) *Make* tarvitatakse 1) kui tegema = valmistama, näit. *A watchmaker makes watches*.

2) tähenduses *väljategema* (iseäranis arvude juures), näit. *Sixty minutes make an hour. Twelve pence make a shilling*.

3) kui tegema juures esineb sihituseline ütlustäide, näit. *He made me his elerk*. Ta tegi (nimetas) mind raamatupidajaks. *He made her happy*.

4) tähenduses *panema, sundima*, näit. *Necessity often makes us do what reason cannot*.

5) paljudes kõnekäänudes, näit. *make money*, raha teenima [aga *do business*, äri tegema]; *make a bed*, voodit ülestegema [aga *do a room*, tuba koristama]; *make a mistake*; *make friends with*, sõbraks jääma. *He will never make (jääma) a good scholar*.

Teosõna.	Minevik.	Mineviku kesksõna.
<i>mow</i> (<i>mou</i>), niitma,	<i>mowed</i>	<i>mowed</i> , <i>mown</i> (<i>moun</i>)
<i>pen</i> , suluma, lukutama,	<i>pent</i> , <i>penned</i>	<i>pent</i> , <i>penned</i>
<i>put</i> (<i>put</i>), panema,	<i>put</i>	<i>put</i>
<i>read</i> (<i>ri:d</i>), lugema,	<i>read</i> (<i>red</i>)	<i>read</i> (<i>red</i>)
<i>rend</i> , katki kiskuma,	<i>rent</i>	<i>rent</i>
<i>rid</i> , lahti tegema, vabas- tama,	<i>rid</i>	<i>rid</i>
<i>ride</i> (<i>raid</i>), ratsutama; sõitma,	<i>rode</i> (<i>roud</i>)	<i>ridden</i> (<i>ridn</i>)
<i>ring</i> ¹ (<i>riŋ</i>), helistama,	<i>rang</i> (<i>ræŋ</i>)	<i>rung</i> (<i>raŋ</i>)
vastu kajama,		
<i>rise</i> ² (<i>rai:z</i>), tõusma,	<i>rose</i> (<i>rouz</i>)	<i>risen</i> (<i>rizn</i>)
<i>rive</i> (<i>raiv</i>), lõhestama,	<i>rived</i>	<i>rived</i> , <i>riven</i> (<i>rivn</i>)
<i>run</i> (<i>ran</i>), jooksuma,	<i>ran</i> (<i>ræn</i>)	<i>run</i> (<i>ran</i>)
<i>saw</i> (<i>sə:</i>), saagima,	<i>sawed</i>	<i>sawed</i> , <i>sawn</i>
<i>say</i> (<i>sei</i>), ütlemata, aval- dama,	<i>said</i> (<i>sed</i>)	<i>said</i> (<i>sed</i>)
Täh. 3-mas isik ainsuses, olevikus, kindlas ütlusviisis, <i>he says</i> (<i>sez</i>).		
<i>see</i> ³ (<i>si:</i>), nägema, mär- kama,	<i>saw</i> (<i>sə:</i>)	<i>seen</i> (<i>si:n</i>)
<i>seek</i> (<i>si:k</i>), otsima,	<i>sought</i> (<i>sə:t</i>)	<i>sought</i>

¹) *The bell is ringing* ehk *There's the bell*, kell heliseb. *Has the bell rung?* On kell helisenud? *Ring the bell!* Helista! *Ring for the servant.* Helista teenija järele!

²) *To rise from table*, laualt ülestõusma. *The sun rises in the east.* *The Thames rises* (saab algust) *in the Costwold Hills.* — *Raise on* sihiline tegusõna ja tähendab (üles)tõusma, tõstma. *Raise your head.*

³) *Peal tvaatama* = *look at.* *Look here.* Vaata siia! Kuule!

T e o s õ n a.	M i n e v i k.	M i n e v i k u k e s k s õ n a.
<i>sell (sel), müüma,</i>	<i>sold (sould)</i>	<i>sold</i>
<i>send, saatma,</i>	<i>sent</i>	<i>sent</i>
<i>set¹, seadma, panema;</i>	<i>set</i>	<i>set</i>
<i>looja minema,</i>		
<i>sew (sou), õmblema,</i>	<i>sewed</i>	<i>sewed, sewn (soun)</i>
<i>shake* (feik), raputama,</i>	<i>shook (fuk)</i>	<i>shaken (feikn)</i>
<i>shave (feiv), habet ajama,</i>	<i>shaved</i>	<i>shaved, shaven</i>
<i>Shaven tarvitatakse ainult oma dussõnana, näit. closely shaven lawns.</i>		
<i>shear (fiə), lõikama,</i>	<i>sheared, shore*</i>	<i>sheared, shorn</i>
<i>shed, valama,</i>	<i>shed</i>	<i>shed</i>
<i>shine (fain), paistma,</i>	<i>shone (fɔn), shined*</i>	<i>shone (fɔn), shined*</i>
<i>shoe (fu:), rautama,</i>	<i>shoed, shod</i>	<i>shoed, shod</i>
<i>shoot (fu:t), laskma (püssi),</i>	<i>shot</i>	<i>shot</i>
<i>show (fou), näitama,</i>	<i>showed</i>	<i>shown (foun)</i>
<i>shred (fred), katki lõikama,</i>	<i>shred</i>	<i>shred</i>
<i>shrink, kokku tõmbama;</i>	<i>shrank (fræŋk)</i>	<i>shrunk (fræŋk)</i>
<i>taganema,</i>		
<i>shut (fat), kinni panema,</i>	<i>shut</i>	<i>shut</i>
<i>sing, laulma,</i>	<i>sang (sæŋ)</i>	<i>sung (saŋ)</i>
<i>sink, vajuma,</i>	<i>sank (sæŋk)</i>	<i>sunk (saŋk)</i>
<i>sit², istuma,</i>	<i>sat (sæt)</i>	<i>sat</i>
<i>slay (slei), tapma, maha</i>	<i>slew (slu:)</i>	<i>slain (slein)</i>
<i>lööma,</i>		

1) We set^o off [out] for (läksime, asusime teele) the old Chapel. How do you set about it? Kuidas sa teed (lahendad) seda? You must set about (tööle asuma) it at once.

2) Sit down, istuma. Sit down in my chair.

Teosõna.

Minevik.

Mineviku
kesksõna.

<i>sleep (sli:p)</i> , magama,	<i>slept</i>	<i>slept</i>
<i>slide (slaid)</i> , libisema,	<i>slid, slided*</i>	<i>slid, slidden</i>
<i>sling</i> , virutama,	<i>slung (slan)</i>	<i>slung</i>
<i>slink</i> , libisema, hiilima,	<i>slunk (slan:k)</i>	<i>slunk</i>
<i>slit</i> , arutama,	<i>slit</i>	<i>slit</i>
<i>smell</i> , lõhnama, nuusu- tama,	<i>smelt, smelled*</i>	<i>smelt, smelled*</i>
<i>smite (sma:it)</i> , lööma,	<i>smote (smout)</i>	<i>smitten (smitn)</i>
<i>sow (sou)</i> , külvama,	<i>sowed</i>	<i>sowed, sown (soun)</i>
<i>speak (spi:k)</i> , rääkima,	<i>spoke (spouk)</i>	<i>spoken (spoukn)</i>
<i>speed (spi:d)</i> , ruttama,	<i>sped</i>	<i>sped</i>
<i>spell</i> , veerima,	<i>spelt, spelled</i>	<i>spelt, spelled</i>
<i>spend</i> , raiskama (raha, aega), mööda saatma,	<i>spent</i>	<i>spent</i>
<i>spill</i> , maha pillama,	<i>spilled, spilt</i>	<i>spilled, spilt</i>
<i>spin</i> , ketrama,	<i>spun</i>	<i>spun</i>
<i>spit</i> , sülgama,	<i>spat (spæt), spit*</i>	<i>spat, spit*</i>
<i>split</i> , lõhestama, lõhkuma,	<i>split</i>	<i>split</i>
<i>spoil</i> , ära rikkuma,	<i>spoiled, spoilt</i>	<i>spoiled, spoilt</i>
<i>spread (spred)</i> , (laiali) lao- tama,	<i>spread (spred)</i>	<i>spread (spred)</i>
<i>spring</i> ¹ , jooksuma, hüppama,	<i>sprang (spræn)</i>	<i>sprung (spran)</i>
<i>stand (stænd)</i> , seisma; välja kannatama,	<i>stood (stud)</i>	<i>stood</i>
<i>steal (sti:l)</i> , varastama,	<i>stole (stoul)</i>	<i>stolen (stoulæn)</i>

1) *He sprang to his feet* (kargas üles), *sprang out of bed*. *Jo oks-
ma = run*. *Hüppama* harilikus tähenduses = *jump, leap*.

Teosõna.	Minevik.	Mineviku kesksõna.
<i>stick</i> ¹ , pistma; külge jää- ma,	<i>stuck</i> (<i>stak</i>)	<i>stuck</i>
<i>sting</i> , pistma, nõelama,	<i>stung</i> (<i>stəŋ</i>)	<i>stung</i>
<i>stink</i> , haisema,	<i>stank</i> (<i>stæŋk</i>)	<i>stunk</i> (<i>stæŋk</i>)
<i>strew</i> (<i>stru:</i>), laiali puis- tama,	<i>strewed</i>	<i>strewed, strewn</i>
<i>stride</i> (<i>straid</i>), sammuma,	<i>strode</i> (<i>stroud</i>)	<i>strode, stridden</i> * (<i>stridn</i>)
<i>strike</i> (<i>strai:k</i>), lööma; streikima,	<i>struck</i> (<i>strak</i>)	<i>struck, stricken</i>
<i>Stricken</i> tarvitatakse ainult omadussõnana, näit. <i>poverty-stricken</i> , täiesti vaene, <i>panic-stricken</i> , hirmust tabatud.		
<i>string</i> , keeltega varusta- ma (mänguriist),	<i>strung</i> (<i>strəŋ</i>)	<i>strung, stringed</i>
<i>Stringed</i> tarvitatakse ainult omadussõnana.		
<i>strive</i> (<i>strai:v</i>), püüdma,	<i>strove</i> (<i>strow</i>)	<i>striven</i> (<i>strivn</i>)
<i>swear</i> (<i>swɛə</i>), vanduma,	<i>swore</i> (<i>swɔə</i>)	<i>sworn</i> (<i>swɔ:n</i>)
<i>sweat</i> (<i>swet</i>), higistama,	<i>sweated</i> , <i>sweat</i> * (<i>swet</i>)	<i>sweated</i> , <i>sweat</i> * (<i>swet</i>)
<i>sweep</i> (<i>swi:p</i>), pühkima,	<i>swept</i>	<i>swept</i>
<i>swell</i> , paistetama,	<i>swelled</i>	<i>swollen</i> (<i>swoulən</i>), <i>swelled</i>
<i>swim</i> , ujuma,	<i>swam</i> (<i>swæm</i>)	<i>swum</i> (<i>swam</i>)
<i>swing</i> , kiikuma, õõtsuma,	<i>swung</i> (<i>swəŋ</i>)	<i>swung</i>
<i>take</i> (<i>teik</i>), võtma; kand- ma,	<i>took</i> (<i>tuk</i>)	<i>taken</i> (<i>teikn</i>)

1) Sihilises tegusõna tähenduses, kinnitama, kinni kleepima, näit. *Stick no bills*, kuulutamine keelatud.

Teosõna.	Minevik.	Mineviku kesksõna.
<i>teach</i> ¹ , (<i>ti:tf</i>) õpetama,	<i>taught</i> (<i>tɑ:t</i>)	<i>taught</i>
<i>tear</i> (<i>tɛə</i>), rebima (katki),	<i>tore</i> (<i>tɔə</i>)	<i>torn</i> (<i>tɔ:n</i>)
käristama,		
<i>tell</i> , ütleva, jutustama,	<i>told</i> (<i>tould</i>)	<i>told</i>
<i>think</i> (<i>θɪŋk</i>), mõtlema,	<i>thought</i> (<i>θɔ:t</i>)	<i>thought</i>
<i>thrive</i> (<i>θraɪv</i>), võrsuma;	<i>throve</i> (<i>θrouv</i>),	<i>thriven</i> (<i>θrivn</i>),
kasvama,	<i>thrived</i> *	<i>thrived</i> *
<i>throw</i> (<i>θrou</i>), viskama,	<i>threw</i> (<i>θru:</i>)	<i>thrown</i> (<i>θroun</i>)
<i>thrust</i> (<i>θrast</i>), lükkama,	<i>thrust</i>	<i>thrust</i>
<i>tread</i> (<i>tred</i>), astuma,	<i>trod</i> (<i>trɔd</i>)	<i>trodden</i> (<i>trɔdn</i>), <i>trod</i> *
<i>wake</i> ² (<i>weɪk</i>), ärkama;	<i>woke</i> (<i>wouk</i>),	<i>woken</i> (<i>woukn</i>),
äratama,	<i>waked</i>	<i>waked</i> , <i>woke</i> *
<i>wear</i> ³ (<i>wɛə</i>), kandma	<i>wore</i> (<i>wɔə</i>)	<i>worn</i> (<i>wɔ:n</i>)
(riideid),		
<i>weave</i> (<i>wi:v</i>), kuduma	<i>wove</i> , <i>weaved</i> *	<i>woven</i> , <i>weaved</i> *
(kangast),		
<i>weep</i> (<i>wi:p</i>), nutma,	<i>wept</i>	<i>wept</i>
<i>wet</i> , niisutama,	<i>wetted</i> , <i>wet</i> *	<i>wetted</i> , <i>wet</i> *
<i>win</i> , võitma,	<i>won</i> (<i>wan</i>)	<i>won</i>
<i>wind</i> ⁴ (<i>waind</i>), keerama	<i>wound</i> (<i>waund</i>)	<i>wound</i>
(kella), keerlema,		

1) *What he had learned he had taught himself as a boy.*

2) *Võrdle awake.*

3) *I wear stockings and boots on my feet. He wears a long gown. What do you wear on your head? I always wear a soft felt hat. To wear a ring. Nii harilikult riiete ja asjade kohta, mis keegi kannab ehena ehk tundemärgina oma juures. Ka He wore a full beard (biad) and moustache (mə's'ta:f). — Don't wear out the knees of your trousers.*

4) *Don't forget to wind up (üleskeerata) your watch.*

Teosõna.	Minevik.	Mineviku kesksõna.
<i>work</i> ¹ (<i>wə:k</i>), töötama,	<i>worked</i> ,	<i>worked</i>
<i>wring</i> ² (<i>riŋ</i>), ringutama,	<i>wrought</i> * (<i>rɔ:t</i>)	<i>wrought</i> (<i>rɔ:t</i>)
väänama,	<i>wrung</i> (<i>rɔŋ</i>)	<i>wrung</i>
<i>write</i> (<i>rait</i>), kirjutama,	<i>wrote</i> (<i>rout</i>)	<i>written</i> (<i>ritn</i>)

Määrsõnad.

80. Määrsõnad on kas algupäralised, nagu *now*, *then*, *soon*, *here*, *there*, *yes*, *no*, ehk sünnitatud sõna tuletamise abil, nagu *wisely*, *namely*, *homeward*, *abroad* (*əb'ro:d*), ehk sõnade liitumise abil, nagu *sometimes*, *somewhere*, *somehow*, *almost*, *altogether*, *always*.

Juhuliselt tarvitatakse ka eessõnad määrsõnana, näit. tegusõnalistes kõnekäänudes (fraasides) *pass by*, mööda minema, *stop in*, sisse jääma, *go on*, edasi minema, *go off*, ära minema, ja kõnekäänus *go home* seisabki nimisõna määrsõnana.

81. Peale selle leidub veel ingliskeeles suur hulk määruselisi kõnekäänusid, näit. *at all*, üleüldisi, kunagi, *at first*, esiteks, *at home*, kodu, *at last*, lõpuks, *at least*, vähemalt, *at present*, praegu, *at most*, kõige rohkem arvatud, mitte rohkem kui . . . , *by heart* peas, pähe (õpitud), *by no means*, ei milgil kombel, *by the way*, juhtumisi, tuleb meelde, *by and by*, varsti, *for instance*, näiteks, *of course* muidugi mõista, *on the contrary*, vastupidi, selle vastu.

¹) *Seeing what he had wrought (toime saatnud), they danced round him. Wrought silver, wrought iron. Over-wrought (pingul olevad) nerves. The over-wrought brain.*

²) *To wring clothes = to wring the water out of the clothes. To wring one's hands in despair.*

82. Näited võrdlemiseks omadussõnade ja määrsõnade vahel.

<i>Let us try and be as wise as possible,</i> katsume olla nii targad kui võimalik.	<i>Let us try and act as wisely as possible,</i> katsuma teha nii targalt kui võimalik.
<i>A boy should always be polite (pə'leit),</i> poiss peab alati viisakas olema.	<i>A boy should always behave (bi'heiv) politely,</i> poiss peab ennast alati viisakalt üles pidama.
<i>Don't be rude,</i> ära ole viisaku-seta.	<i>Don't behave rudely,</i> ära pea ennast viisakuseta üleval.
<i>This place is beautiful,</i> see koht on ilus.	<i>This place is beautifully situated</i> sel kohal on ilus ümbrus.
<i>This passage is easy,</i> see koht on kerge.	<i>This passage is easily learnt,</i> see koht on kergesti õpitud.
<i>The meeting will be open as usual [=nagu harilikult] to all students.</i>	<i>I had felt more than usually ill and faint.</i>

Määrsõnad mille lõpp on *-ly*.

83. *wisely* ('waizli), targasti, omadussõnast *wise*; *formerly* ('fɔ:məli), enne, ennemalt, võrdastmest *former*; *latterly* ('lætəli), hiljuti, võrdastmest *latter*; *secondly* ('sekndli), teiseks, arvsõnast *second*; *charmingly* ('tʃɑ:mɪŋli), nõidusliselt, ilusalt, kesksõnast *charming*; *markedly* ('ma:kɪdli), selgejooneliselt, kesksõnast *marked* (ma:kt); *instantly* ('ɪnstəntli), kohe, silmapilk, nimisõnast *instant*.

Reegel. Sõna tuletamise abil sünnitatud määrsõnad moodustatakse omadussõnadest ja omadussõnalistest sõnadest ning mõnest nimisõnast lõpu *ly* (li) juurelisamisega.

84. Õigekirjutuse reeglid.

<i>probably</i> ('prɒbəbli), arvatavasti, sõnast <i>probable</i> ;	
<i>truly</i> ('tru:li), tõesti,	„ <i>true</i> ;
<i>happily</i> ('hæpɪli), õnnelikult,	„ <i>happy</i> ;
<i>fully</i> ('fʊli), täiesti,	„ <i>full</i> .

Reegel. Kui omadussõna lõpp on *le*, ja mille ees seisab kaashäälik, jääb *le* välja;

kui omadussõna lõpp on *ue*, jääb *e* välja;

kui omadussõna lõpp on *y*, muudetakse *y* *i*:ks;

kui omadussõna lõpp on *ll*, jääb viimane *l* välja.

Aga: *solely* (*souli*), ainult üksnes, sõnast *sole*. **Erand:** *wholly* (*houli*), tervelt, sõnast *whole*.

Täh. *dryly*, sõnast *dry*, kuiv, *shyly*, sõnast *shy*, arg, *slyly* ja *silyly*, sõnast *sly*, kaval.

85. Omadussõnad ja määrsõnad ühe ja seesama vormiga.

beastly (*'bi:stli*), hirmus, hirmsalt, *early* (*'æ:li*), vara, varakult, *fast* (*'fa:st*), ruttu, *hard* (*ha:d*) kõva, kõvasti.

Enamasti kõik omadussõnad, mille lõpp on *ly*, näit. *daily*, *early*, võib määrsõnana tarvitada. Harva moodustatakse nendest sõnadest uusi määrsõnu *ly* juurelisamisega; sagedasti tarvitatakse ümberkirjutamist, et eemaldada omadussõna tarvitamist määrsõnana, näit. *in a lively* (*'laivli*) *way*, lõbusasti, *in a friendly* (*'rendli*) *manner*, sõbralikult j. n. e.

Mõnedes kõnekäänudes leidub aga algupäralisi määrsõnu omadussõnana, iseäranis *then* ja *above*. Näit. *the then minister*, selleaegne minister, *at her then age of six-and-twenty*, the above remarks eelpooltähendatud märkused.

86. Määrsõnade võrdlemine.

<i>fast</i> (<i>'fa:st</i>), ruttu,	<i>faster</i> (<i>'fa:stə</i>)	<i>fastest</i> (<i>'fa:stist</i>)
<i>early</i> (<i>'æ:li</i>), vara,	<i>earlier</i>	<i>earliest</i>
<i>soon</i> (<i>'su:n</i>), varsti,	<i>sooner</i>	<i>soonest</i>
<i>often</i> (<i>'ɔ:fn</i>), sagedasti,	<i>oftener</i>	<i>oftenest</i>
<i>easily</i> (<i>'i:z[i]li</i>), kergesti,	<i>more often</i>	<i>most often</i>
	<i>more easily</i>	<i>most easily</i> .

Reegel. Määrsõnad, mille tähendus võimaldab võrdlemist, võrreldakse nagu omadussõnad. Määrsõnad, mis

on moodustatud omadussõnadest lõpu *ly* juurelisamisega, võivad ainult *more* ja *most*:iga võrrelda.

87. Järgmised määrsõnad võrreldakse ebakorrapäraliselt.

<i>well</i> , hästi,	<i>better</i>	<i>best</i>
<i>badly</i> } <i>ill</i> } halvasti,	<i>worse</i> (<i>wə:s</i>)	<i>worst</i> (<i>wə:st</i>)
<i>little</i> , vähe,	<i>less</i>	<i>least</i>
<i>much</i> , palju,	<i>more</i>	<i>most</i>
<i>far</i> , kaugel,	{ <i>farther</i>	<i>farthest</i>
	{ <i>further</i>	<i>furthest</i>
<i>late</i> , hilja,	<i>later</i> .	{ <i>latest</i>
		{ <i>last</i>
<i>near</i> , lähedal,	<i>nearer</i>	{ <i>nearest</i>
		{ <i>next</i>

88. **Asesõnalised määrsõnad.**

1. *Tell him to come here.* Ütle talle, et ta tuleb siia.
Where are you going to start from? — *From here.* Kust teie algate? — Siit.
From there. Seal.

He went there [=sinna] *to a party* [võõrusele]. *I don't know where he has gone to.*

Reegel. Nüüd tarvitatakse *from there*, *from where* [*where* — *from*], *here*, *there* ja *where* [*where* — *to*] kõnekeeles ja harilikus kirjanduslises keeles resp. *hence*, *thence*, *thither* ja *whither*:i asemel.

2. *He is wrong in this*, ta eksib selles. *By this* you won't get any wiser, sellest sa ei saa targemaks. *The house in which he lives*, maja, milles ta elab.

Reegel. Vananenud liit-asesõnaliste määrsõnade *herein, thereby, whereby* j. m. asemel tarvitatakse eessõna asesõnaga.

Täh. Kõrgemas kirja- ja ärikirjutuse stiilis leidub veel sagedasti *hereby, herewith, hereupon, therein, wherein* ja *whereupon*. Näit. *We herewith beg to state*, seega palume teatada. *Notice is hereby given*, sellega teatatakse.

3. Asesõnaliste määrsõnade hulka kuulub ka *the* [= mida, seda] võrdastme eel, näit. *the sooner, the better*, mida varem, seda parem.

Eessõnad.

89. Eessõnad on algupäralised, nagu *at, by, in, of, on, till, to* ehk moodustatud sõna tuletamise kaudu, nagu *ago, among (a'mang), between, during*, ehk (sõnade) liitumise läbi, nagu *into, upon, until*.

Kõik eessõnad juhivad akkusatiivi.

90. Näited mõnede eessõnade tarvitamisest.

The bridge was built of steel. Sild ehitati rauast. — *Kelle poolt?* — *Inseneri poolt.*
— *By whom?* — *By an engineer (endzin'ia).*

He went into a shop a little while ago — Is he still in the shop? Ta läks poodi natukese aja eest. — On ta veel poes?

He has a large house in Queen Street. Tal on suur maja Kuninganna tänavas.

There are some pens on my table. Seal on mõned suled minu laua peal.

I went to the library (laibräri) at 10 o'clock and stayed till 12. Ma läksin raamatukogusse kl. 10 ja viibisin seal kuni kl. 12.

He was to sit quite quiet (kwaiait) during the sermon. Ta pidi jutluse ajal täitsa rahulikult istuma.
It is under the table. See on laua all.
To be at a ball [a party, a concert]. Tantsupeol (võõrsil, kontser-tis) olla.

To go to school [to church], kooli (kiriku) minema. *To be at school [in church],* koolis (kirikus) olla.

91. Eessõnana tarvitatakse ka mõned algupäralised kesksõnad, nagu *except, excepting, välja arvatud, past, mööda, üle, concerning, regarding, mis puutub, mõned määrsõnad, nagu down, alla poole, alla, up, üles poole, üles, ja sidesõna but [= välja arvatud]. Näit. Everything was saved except my books. It is a quarter past ten [o'clock]. Down the street. Up the river. I saw nobody but him.*

92. On olemas ka mõned eessõnalised rühmad, nagu *according to, järele, because of, (selle)pärest, by means of, varal, instead of asemel, on account of, owing to, selle tõttu, sel tagajärjel, for the sake of ehk for — sake, tõttu. Näit. Instead of answer he sent me his card. By means of railways you can get almost anywhere. He could not come because of ill-health. I will do it for the sake of peace. For heaven's sake don't make a row (rau) [= kära]. On account of the snow-storm the train was an hour late.*

Sidesõnad.

93. Rinnastavad sidesõnad.

1. Ühendavad: *and ja, both — and niihästi — kui, as well — as, niihästi — kui, neither — nor, ei — ega, not only — but (also), mitte ainult — vaid (ka), partly — partly, osalt — osalt, now — now, veel — veel, ja sidesõnalised määrsõnad also, too, ka, besides, moreover, peale selle, likewise, niisamuti, ka.*

2. Eraldavad: *or, ehk, või, either — or, kas — ehk.*

3. Vastakohased: *but, aga, ilma, ja sidesõnalised määr-sõnad still, yet, ometi, siiski, however, ometi, kuid, only, ainult, aga.*

4. Otsuselised: *therefore*, sellepärast, *so*, nii, nõnda, nii siis, *then*, siis, *hence*, selle tõttu, mis õieti kõik määrsõnad on.

5. Seletavad: *for*, sest, *namely*, nimelt.

94.

Alistavad sidesõnad.

1. Üleüldine alistav: *that*, et.

2. Aja: *when*, kui, millal, *whenever*, mill iganes, *while*, *whilst* (*wailst*), kuna, *before*, enne kui, *after*, peale selle kui, *since*, sest saadik kui, *till*, *until*, seni kuni, *as*, kui, nii kui, *as long as*, nii kaua kui, *as soon as*, nii pea kui, ja sidesõnalised määrsõnad, *directly*, *immediately*, just kui.

3. Võrdlevad: *as*, kui, nagu, (*as*) — *as*, (niisama) — kui, *as* — (*so*), just nii — (kui), (*not so*) — *as* (mitte nii) — kui, *as if*, *as though*, just nagu, *than*, kui, *the* — (*the*), mida — (*se*da).

4. Tagajärje: *that*, *so that*, et, nii et.

5. Eesmärgi: *that* (nii) et, *lest* ehk *so that* — *not*, et mitte — ei, *in order that*, (selleks) et.

6. Põhjendavad: *because*, sest (et), sellepärast et, *as*, *since*, sest et, kuna, kui.

7. Tingivad: *if*, kui, *unless*, kui — mitte, *as long as*, kui — aga, *provided*, eeldatud et, *suppose*, oletades et.

8. Vastalolupehmendavad: *though* (*ðou*), ehk küll, et küll, *even though*, kui ka, kuigi, *whether* — *or*, kas — *või*, *wherever*, kus iganes, *however*, kui — veel.

9. Kanduv: *that*, mis.

10. Küssidesõnad: *if*, *whether*, kas, kas — *või*.

Hüüdsõnad.

95. Hüüdsõnad on kas algupäralsed, nagu *ah* (*a:*): *oh* (*ou*)! *eh* (*ei*)? mis? *noh*? *lo* (*lou*)! *vaata*! *hollo* [*a*]! *hullo*! (*ha'lou*), *hush* (*ff*)! *tasa*! *pst*! *hurrah* (*hu'ra:*), *horray*! (*hu'rei*), *alas* (*ə'la:s*) *oh häda*! *hi*! (*hai*) ehk *hi up*! *hei*! *tata* (*tə'ta:*) jumalaga, ehk teistest sõnarühmadest laenatud sõnad, nagu *for shame*: *häbi*, *goodness gracious*! (*g'reifəs*), *good heavens*! Sa Halastaja! Püha taevas! *dear*, *dear*! *kallis* aeg! *oh dear*! *dear me*! *oi*! *oi*! *Tulge appi*! *I say*! *kuule*! *kuuled* sa! *why*; *noh*.

Lauseõpetus.

Artiklid.

Kindel artikkel.

1. Üldnimede ([appellatiivid] ja mõtteliste [abstrakt] nimisõnade) juures.

N. Kindla artikliga.

96. 1. *The man gave the boy a book.* Mees andis poisile raamatu.

The horses were done up, and so were the dogs. Hobused olid väsinud ja nii olid koeradki.

2. *The horse and the dog are domestic animals.* Hobune ja koer on koduloomad.

Aga: *Horses and dogs are domestic animals* vaata § 100.

3. *Who is the owner of the house?* Kes on maja omanik?

I forget the name of the place. Ma unustasin koha nime.

He told us the following story. Ta jutustas meile järgmise jutu.

All the boys sleep in the same room. Kõik poisid magavad ühes ja sessamas toas.

I will do it with the greatest pleasure (plezə). Ma tahan seda kõige suurema tahtmisega teha.

Don't get out [ära astu välja] at the wrong station. We made for [purjetasime, hoidsime kursi] the nearest port. What is the next station? At the present moment, On the right [left] hand, paremal [pahemal] käel.

Reegel. Kindlat artikelt tarvitatakse

1. et ära tähendada üksikuid isikuid ja asju nagu tuntud ehk mainitud;
2. üldnimede juures ainsuses terve soo äratähendamiseks (kogutähenduses);
3. harilikult nimisõnade juures, mille kindel tähendus on järgneva määruse ehk eelseisva omadussõnalise lisanduse läbi ära tähendatud.

Täh. 1. Tähele tuleb panna artikli rõhutatava, näitava — näitava asesõnalise — tähendust niisugustes kõnekäänudes, nagu: *He is the (ði:) man [just see õige mees] to do it. What is the usual charge [maks] for work of the (ðə) [=that] sort? Nothing of the kind, mitte midagi selle sarnast.*

Täh. 2. Artikelt tarvitatakse ka ütlustäitelse üliastme ees, mille peasõna ehk osastav (partitiiv) määrus on väljendamata. Näit. *Whose jump was the highest? Which is the cleverest [näit. of the boys]?*

Aga: *At noon the sun is highest in the sky. Where is the river shallowest [kõige madalam]?* Võrdlus ei käi siin mitte kahe asja vahel ja sellepärast on peasõna väljendatud.

Eränd 1. *Most, last, next.*

Like most [kõik] large cities, London is built on both banks of a useful river. Most of the boys had gone to bed. At which British seaport is most [kõige rohkem] cotton landed? Most of the work is done by negroes.

I came down last night [eile õhtul]. Last month [year] was very wet.

I propose [kavatsen] to go to England next year. Next week will be a busy time. Next [The next ehk On the following] day some men came to look at the barn [küün].

Artikelt ei tarvitata *most*:i ees, kui see tähendab «kõik», «kõige rohkem» ehk «suurem osa». See reegel on ka maksev *last*:i [= vii-

mane, läinud] ja *next*:i [=järgmine, tulevane] kohta aja määrustes nimisõnaga ainsuses ilma eessõnata. Kui *next* tähendab ka «see seal-peal järgnev» ei tarvitata mõnikord artikelt.

Aga: *For the most part, enam jaolt. The last week of the year. The next day of the week. I have not seen him for the last month, and, I shall not see him for the next. The last time. I saw him [ka Last time I j.n.e.]*.

Eränd 2. *Five finger on each hand. On either [mõlemil] side of the track. Neither party would give in [järele andma]. Blind on one [ühe] eye. One day after the other passed. One [The one] would not give in to the other. All day long, terve päev, päeva läbi, all night [ka all the day, all the night]. On both occasions there was much talk.*

Artikelt ei tarvitata niisuguste omadussõnaliste sõnade ees, nagu *each, either, neither, one, «üks»* (mõnedes kõnekäänudes), ja harilikult ka *all*:i järel, kui ta seisab ühenduses sõnadega *day, night ja morning* (vahest). *Both*:i ees ei tarvitata artikelt ehk kui seda tarvitatakse, siis selle sõna järel. Vaata § 116.

Eränd 3. *Napoleon, Emperor of the French. Mary, Queen of Scots. Lord Dufferin married Harriot, [eldest] daughter of Archibald Hamilton. Lady Helen Stuart, only daughter of the Marquis of Londonberry. Geoffrey George Gordon, third Earl of Munster.*

Artikelt ei tarvitata aunime (tiitel) ehk suguluse nimetuse ees, mis iseseisva lisandusena nime järel seisab ja millele eessõnaline lisandus järgneb, ka siis, kui iseseisva lisanduse ees seisab niisugune omadussõna, nagu *elder, eldest, younger, youngest, only* ehk *kordarv*.

Nii ka: *Mr. James Morgan, senior [junior] partner in the firm of Morgan & Co.*

Jseäralised juhtumised.

97. Nimisõnalised omadussõnad.

The poor envy the rich. Vaesed tunnevad rikaste üle kadedust.

The queen was a friend of the sick and the oppressed. Kuninganna oli haigete ja rõhutute sõber.

The English are taller than the Chinese (tsaini:z). Turn to the right [to the left], pööra paremat [pahemat] kätt.

Reegel. Artikelt tarvitatakse omadussõnade ees, nimisõnadena tarvitatud.

Täh. Artikelt ei tarvitata sagedasti, kui omadussõnad seisavad rühmades (kaks ja kaks). Näit. *Poor and sick, old and young, rich and poor. English and French* j. n. e., nii ka alati omadussõnade ees, mis tähendavad värvi ja keelt, kui neil ei ole mingisugust lähemat määrust. Näit. *White is the brightest colour, and black is the opposite of white. Esthonian has more inflections than English. Translate [tõlkima] from German into English. — Aga: the blue of the sky, the English of the present day, the present English.*

Ingliskeele iseärsused. *What is the Esthonian for "yes"?* Kuidas on "yes" eestikeeles? *A book translated from the German.*

98.

Ilmakaarede nimetused.

England is bounded on the north by Scotland and on the east by the North Sea. Inglismaad piirab põhja poolt Shotimaa ja ida poolt Põhjameri.

The wind is in the south (sauθ), tuul puhub lõunast.

Reegel. Artikelt tarvitatakse ilmakaarede nimetuste eel.

Täh. Artikelt ei tarvitata niisugustes kõnekäänudes, nagu *From east to west London stretches fourteen miles, and from north to south ten. North, south, east, and west are called the Cardinal Points. Lauses North (south etc.) of this line, sellest liinist põhja poole (ida poole j. n. e.), tarvitatakse north j. n. e. määruliselt = to the north.*

99. Ingliskeele iseärsused. *He looks quite the gentleman* [ta näeb täiesti nagu isand välja], *Get the start of, ette jõudma, get the better of (mõjukam) võimukam olema, play the piano (pi'ænou), the flute [flöte] j. n. e., run the risk, hädaohusse sattuma, take the air, värskes õhus viibima, by the dozen [ehk by dozens], tosinakaupa, by the pair, paarikaupa, have the toothache ('tu:θeik), hambavalu olema, j. n. e. Haiguste nimetuste eel tarvitatakse enamasti alati artikelt.*

B. *Jlma kindla artiklita.*

100. 1. *Steel is harder than iron.* Teras on kõvem kui raud.
- Light travels faster than sound.* Valgus läheb kiiremini kui hääl.
- In summer life in the country is very charming.* Suvel on elu maal väga tore.
- When industry goes out of the door, poverty comes in at the window.* Kui virkus läheb uksest välja, tuleb vaesus aknast sisse.
- Sleep is necessary to health.* Uni on tervisele tarvilik.
- Time slips away so fast.* Aeg läheb nii ruttu mööda.
- Ancient ('einfant) [Modern] history.* Vana (uus) aeg.
- Art is long, life is short.* Kunst on igavene, elu on üürikene.
- Youth is a happy age.* Noorus on õnnelik aeg.
2. *Englishmen are great travellers.* Inglased reisivad palju.
- Foxes have long bushy (bushi) tails.* Rebastel on pikad, paksud sabad.
- Monkeys ('majkiz) are clever enough with their hands.* Ahvid on oma käte tarvitamises väga osavad.

Heat causes iron to expand. Human life is short. Times are changed and schoolboys with them.

Reegel. Artikelt ei tarvitata:

1.	ainete nimetuste ja mötteliste nimisõnade ees;	} üldmõttes.
2.	üldnimede ees mitmuses	

See reegel on ka maksev, kui sarnase nimisõna eel seisab omadussõna.

Aga: The air has its inhabitants. The light of the sun. The poverty of the masses. The time arrived when the train was to start. Children like the monkeys best of all the animals in the Garden (loomaaias)

Täh. The Danes are Protestants. Daanlased on protestandid. The Methodist and the Baptists are numerous in England. The Socialists ('sotsialists) are a powerful party.

Rahvuste nimetuste eel, mis mitmuses s:iga lõpevad, tärvitatakse artikelt, kui nad tervet rahvast nagu poliitilist ehk rahvuslikku üksust tähendavad, nii ka ususeltside ja poliitiliste erakondade nimetuste eel.

Täh. 2. Vaimuannete nimetused tarvitavad artikelt: the mind, the soul, the imagination j.n.e. Nii ka harilikult conscience, südame-tunnistus, näit. The conscience is naturally sensitive in early youth [aga: the voice of conscience. Arts, kunstid, sciences, teadused, seisavad artikliga, näit. The ancient Greeks made great progress in the arts and sciences. Pane ka tähele to speak [ehk tell] the truth, a Justice of the Peace [rahukohtunik].

101. 1. Nature is fairest Loodus on kõige ilusam ke-
in spring. vadel.

I will leave the future to Ma tahan tulevikku saatu-
Providence ('prövídəns). sele jätta.

2. Humanity (hju'mæ- Inimkond on suurem kui
niti) [ehk Mankind
(mən'kaind)] is greater than inimene.
man.

Parliament ('pa:limənt) Parlament seisab koos ka-
is composed of two Hou- hest kojast: lordide koda
ses: the House of Lords (ülemkoda) ja rahvakoda
and the House of Commons. (alamkoda).

Old age has its privileges Vanadusel on oma eesõi-
('privilidzis). gused.

3. *The Roman Catholics believe not only in heaven and paradise* ('pæradais), *but also in hell and purgatory.* Rooma katoliiklased ei usu mitte ainult taeva ja Paradiisi, vaid ka põrgu ja puhastustule peale.

Christendom ('krisndəm) *never had a nobler champion* [kaitseja]. *Congress opened on Monday. The thoughts of youth are long, long thoughts. In early youth. The ancient fabric of society,* vana ühiskond. *Heaven knows,* Jumal teab.

Reegel. Artikelt ei tarvitata järgmiste sõnade ees:

1. *nature, Providence ja fate,* mis lähenevad isikute nimedele;
2. *Christendom, ristikogudus, Congress, humanity, mankind, Parliament, posterity* (pæs'teriti), *järeltulev sugu* (ilm), *society* (sə'saiiti), *ühiskond, old age, vanadus, childhood ja youth, noorus,* millel on rohkem ehk vähem mõtteline tähendus;
3. *ning heaven, hell paradise ja purgatory,* mida käsitatakse koha nimetusena.

Aga määrustega: *the fate he met with, the Christendom of the Middle Ages* [keskaeg], *the heaven of Mahomedans.*

Täh. *The heavens = the sky, näit. Every star in the heavens. The whole respectable portion of the community* (ühiskond meelelise tähenduses).

102. *Man alone has the power of speech.* Inimene üksinda võib rääkida.

Woman is the most precious (p'refəs) *gift to man.* Naine on kõige kallim anne mehele.

Man in the 19-th century, inimene 19-nes aastasajas.

Reegel. Ilma artiklita tarvitatakse *man ja woman,* üldtähendus.

Aga: *The man* [mees] *said . . . The woman went away.*

103. *Some went to church,* Mõned läksid kirikusse, tei-
others to chapel (tʃæpl). sed kabelisse.
After leaving school I was Kui ma olin kooli lõpetanud,
to go to college. pidin ma ülikooli minema.
The unfortunate man died in Onnetu mees suri vangima-
prison (prizn). jas.

Church [= Divine Service, jumalateenistus] is over at 12 o'clock. School breaks up [lõpeb] in June. School is over, kool on möödas. Go to school, be at school, koolis käima. In and out of school, sees- ja väljaspool kooli. At court, õuekondas, in court, kohtus.

Reegel. Ilma artiklita tarvitatakse *church, chapel, Cathedral, school, college, court ja prison*, kui mitte ruumist ehk ehitusest juttu ei ole, vaid tegevusest, mille otstarbeks seda on ehitatud.

Aga: The church [The school] is a fine building. One of the masters took me over the school. We left the school very quietly. The prison is not large enough.

Samataolised kõnekäänud on: *All that is said in class [klassis]. Be in bed, voodis lamama, go to bed, voodi minema, spring out of bed, voodist välja kargama. Be at sea, merel olema, go to sea, merele minema. Go to market, turule minema [to the market place, turuplat-sile]. On earth, maailmas [What on earth is it?]. At [to, from] head-quarters. Be [sit] at table, laual istuma, sit down to table [ka at the table], lauale istuma, rise from [the] table, laualt üles tõusma. Prices fell on 'change [börsel (börsimaja = the Exchange)].*

104. *They have left town* Nad on linnast ära sõitnud
and gone to live in the ja maale kolinud.
country.

He lives in town, not in the country.

Town (s. o. London) is dull at present. Out of town, linnast ära. I started for town in the morning.

Reegel. Kui town käib Londoni kohta, siis seisab ta ilma artiklita; see reegel on ka maksev kui linn tarvitatakse vastandina „maale“.

Town seisab ka ilma artiklita iseäranis eessõnade *in, to, from, out of*: i järel ehk sihitusena tegusõnale *leave*.

Aga: At Stratford there were a great many Americans, who had come to the town for the same purpose as myself. Omanduse ära-tähendamiseks: There are three churches [five doctors] in the town = the town has three churches j.n.e. Londoni kohta tarvitatakse hari-likult in the metropolis.

105. *After dinner sit a while, after supper walk a mile.* Istu natukene peale lõunat, kõnni üks penikoorem peale õhtusööki.

Breakfast (b'rekfast) is served [on valmis (laual)] at half past eight, dinner at two, tea at five, and supper at nine. What are you going to give us for supper? The family were sitting down to dinner. It is close on tea [tee aeg on varsti käes]. During lunch.

Reegel. Artikelt ei tarvitata söögiaegade ni-metuste ees, kui söök ise ehk teatud lõuna, hommikueine j. n. e. ei ole ära tähendatud.

Aga: How many people are to be present at the dinner? It seems a pity to let the dinner spoil [et lasta lõunat seista ja külmaks minna]. How about the supper? Kuidas on lugu selle õhtusöögiga? [How about supper? Kuidas on lugu õhtusöögiga? Saame meie õhtu-sööki?]

106. *School breaks up in [the month of] June.* Kool lõpeb juunis.
Sunday is the day of rest. Pühapäev on hingamise päev.
Spring is the first season of the year. Kevade on esimene aasta aeg.

Last year I spent Easter Mineval aastal saatsin ma
 [*Whitsuntide*],[*Christ-* lihavõtted (jõulud, nelipü-
mas (k'ristmäs)] in Ireland. pid) Irimaal mööda.

Autumn is the season for fruit. Midsummer is at hand (on lähedal).

Reegel. Ilma artiklita tarvitakse kuude, päevade, aasta aegade ja pühade nimetused üldtähenduses.

Aga piiravas tähenduses: *On Saturday* [laupäeval] *I go into the country stopping the Sunday* [see sealpeal järgnevat pühapäev] *with my people. The May of 1890. In the winter of [the year] 1807. We can't remove in the autumn* [sügisel, tuleval sügisel].

Täh. 1. Määruse peale vaatamata kirjutatakse *in May 1922, in [the] May of that year.*

Täh. 2. *He went away on Monday* [on Monday last ehk ainult last Monday] *and will be back on Thursday*, ta sõitis ära esmaspäeval ja tuleb neljapäeval tagasi. *A meeting will be held on Tuesday, the 13th inst (ant)* [teisipäeval 13 s. k. p.]. *On the afternoon of Wednesday, October the eleventh*, kolmapäev 11. oktoobril peale lõunat. Päevade nimetused tarvitatakse ilma artiklita, kui kõneleja oma vaatekohast tahab ära tähendada lähemat eelseisvat ehk järgnevat pühapäeva, esmaspäeva j. n. e., ja ka siis, kui kuupäev järgneb päeva nimetusele.

Täh. 3. *In [the] autumn the days get shorter. In winter we have the coldest and shortest days. In [the] spring they begin to get longer again. During the summer.* Eessõna *in*; *i* järel tarvitatakse artikelt mõnikord aastaegade nimetuste eel, ka siis kui nad üldmõttes seisavad, ja sarnasel juhtumisel ka harilikult eessõna *during*: *i* järel.

Täh. 4. *Day had not yet broken* (koitnud). *Morning came and I woke up. Right glad was I when night came on.* Ka sõnad *day, night, morning, afternoon* ja *evening* ei tarvita artikelt teatud kõnekäänudes, eriti niisugustes, mis määravad üleminekut ühest päeva- ehk öösast teise. Alati: *Midday, or noon, divides the day into two parts.* — Nii ka *in the morning* (hommikul, hommikutel), *in the afternoon,* *in the evening.*

107. *Queen Victoria attended by* (saadetud) *Princess Beatrice* (¹*biatris*), *Prince Christian* (¹*kristjøn*), and *Lord and Lady Russell*, arrived in London yesterday.

Mr. ('mistər) and **Mrs.** ('misiz) *Wilson attended (olid) the meeting.*

King Alfred. Dean [toompraost] *Swift. Squire* [mõisaomanik, mõisnik] *Trelawney* (tri'lɔ:ni).

Reegel. Artikelt ei tarvitata a u n i m e d e e s, kui neile kohe pärisnimi järgneb.

Täh. 1. [The] *Princess Alexandra* (ælik'za:ndrə), *the Princesses Victoria and Maud.* *Princess* esineb harilikult artikliga mitmuses ja vahest ka ainsuses.

Vastandites tarvitatakse sagedasti artikelt: *Stuart, the General, not Stuart, the Captain.* Vaata ka § 96, Erand 3.

Täh. 2. *This is Smith, the bookseller, and that is Miller, the merchant.* See on raamatukaupleja *Smith, ja see (too) on kaupmees Miller.*

Kui ameti nimetused seisavad iseseisva lisandusena nime järel, siis nõuavad nad artikelt oma ette; perekondlises keeles paigutatakse siiski *farmer* [talumees] nime ette, näit. *Farmer Nelson, Mr. Nelson, the farmer:* i asemel.

Erand. *The Emperor Napoleon* [aga *Napoleon I., Emperor of the French*], *the Empress Victoria, the Czar* (za:r) *Alexander, the Czarina* (zə'ri:nə) *Elizabeth. Emperor, empress, czar, czarina, archduke, ja grand duke* nõuavad artikelt oma ette.

Täh. Peale harilikkude aunimede *Mr., isand, Mrs., proua ja Miss,* mis nimede ees tarvitatakse, leidub ka *Master* aunimena, aga ainult noorte poiste nimede juures, näit. *Master Dick, the eldest Master Johnson.* — *Sir* on iseäralik aunimi, mida ainult *baronets ja kinghts, rüütliid, oma risti- ja perekonnanime ees kannavad, näit. Sir John Sinclair, Bart; Sir John Sloane Knt. Sir* [armuline herra] ilma nimeta on harilik aunimi, kui kõnega kellegi poole pööratakse, ja teda tarvitatakse siis ainult ainsuses; vastand aunimi naisterahva kohta on *Madam* ('mædəm) [armuline proua (ehk preili)]. Kirja sissejuhatuse sõnadena tarvitatakse ainsuses *Sir* ehk *Dear Sir,* naisterahvaste kohta *Madam* ehk *My dear Madam* [lähemas tutvuses *Dear Mr. Brown, Dear Mrs Brown* ehk *My dear Brown*], mitmuses *Sirs, Dear Sirs, Gentlemen,* naisterahva kohta *Mesdames.* — *Ladies ja gentlemen* tarvitatakse aunimedena mitmuses

ilma nimeta, kui kõnega kellegi poole pööratakse. Aunimed kirjutatakse alati suure algustähega, kui nad seisavad nimede ees.

108. Ingliskeele iseärsused. *Half* [pool] *of them must be fishermen. I have not told you half about our village yet. Be of opinion, selles arvamises olema, come to light, ilmsiks tulema, lose courage [patience] mehisust (kannatust) kaotama, say grace, laua palvet lugema, sentence to death, surma mõistma, shut up shop, äri kinni panema, slacken speed, kiirust vähendama, take up arms, sõjariistad kätte võtma, at daybreak, koidu ajal, at sunrise, päevatõusul, at noon, keskpäeval, at first sight [view], esimisel pealtvaatamisel (silmamisel), by day, päeval, by night, öösel, by name, nime poolest, by sight, välimuse järele otsustades, on shore, kaldal, maal j. n. e.*

II. Pärisnimede juures.

A. Kindla artikliga.

109. *Even the wealthy ('welθi) England has an enormous national debt.* Isegi rikkal Inglismaal on suur riigivõlg.

The England of Queen Victoria differed widely from the England of Queen Elizabeth (i'lizabəθ) Inglismaa, kuninganna Victoria ajal oli hoopis era- taolisem, kui Inglismaa kuninganna Elisabeti ajal.

He was the Cromwell of his country.

Reegel. Artikelt tarvitatakse pärisnimede juures, kui neile eeldub omadussõna, ehk kui neile järgneb piirav määrus.

Täh. *East London is known as the East End.* Ida London on tuntud *East End*'i nime all.

Old England is dear to her children. Vana Inglismaa on armas oma lastele.

Little Kate lay in her mother's arms. Väike Kai lamas oma ema süles.

Poor [vaene] Webb was afraid. Brave [vahva] Margaret's work was done. The unrest in German Africa.

North and South America. New Holland. Upper and Lower Canada. Ancient Britain. Modern England. All Europe. Half Esthonia. Fair France. Beautiful Stockholm. Old Brown [vanamees B.]. Honest John. Young Hawkins.

Kui maade ehk linnade nimede ees on omadussõna, mis tähendab ilmak a a r t ehk r a h v a s u g u, ehk jälle seisavad omadussõnad nagu *new, upper, lower, central, ancient, all, half*, siis jääb artikkel välja. Seesama reegel on ka maksev isikute ja kohanimede kohta, kui nende eelseisev omadussõna oma eraldavat tähendust ehk rõhku on kaotanud. Niisugustel juhustel on omadussõnal eessõnaline tähendus ja avaldab ainult isikulist muljet.

Aga rõhutatava ja eraldava tähendusega: *She remembered the little Miss Jessamine, the Miss Jessamine with the conspicuous hair. Her aunt, the big Miss Jessamine, said it was her only fault.*

110. *I stopped the night at the Ferneys'.* Ma saatsin öö Ferneysi (pere-konna) juures mööda.
- My elder brother has left for the West Indies [the East Indies].* Mu vanem vend on Lääne-Indiasse [Ida-India] sõitnud.

The Smiths [=the Smith family], the Netherlands, the Canaries, the Pyrenees ('pirini:z) j.n.e.

Reegel. Artikelt tarvitatakse iga mitmuses seisva pärisnime ees.

Linnade nimed mitmuses ilma artiklita, näit. *Athens ('æθənz), Brussels, etc.*

111. *London, the capital of England, stands on the Thames.* London, Inglismaa pealinn, on Thames'i ääres.
- The Oder falls into the Baltic ('bɑ:ltik).* Oder langeb (voolab) Balti-merde.

*The goods were sent by the Kaup saadeti Ariostoga
Ariosto [by the steamer (laev).
Ariosto].*

The Kiölen, the Caucasus ('kɑ:kəsəs), the Harz, the Crimea.

Reegel. Artikelt tarvitatakse jõgede, merede, laevade, mägede ja mägestikkude nimede ees.

Täh. *The river Thames, the British frigate ('fɹɪɡɪt) Lively ja sellesarnast. — Newcastle-on-Tyne j.n.e. liidetud Inglise- ja Iirimaa linnade nimed ei tarvita artikelt, kuna väljamaa liidetud linnade nimed nõuavad artikelt, näit. Frankfort on-the-Main.*

112. *I went to see Macbeth Ma läksin Lyceumi (teater)
(mæk'beθ) at the Lyceum Macbethi vaatama.
(laɪ'si:əm).*

*We are staying [stopping] Meie elame Grandis (hotell).
at the Grand [Hotel].*

*The Victoria Hotel. The Hotel Portland. The Athenæum (æθi-
ni:əm), klubi ja ajakiri. The Times is the leading, (kõige tähtsam)
English newspaper. The Daily News. The Standard. The Cornhill
Magazine (mægəzi:n).*

Reegel. Artikelt tarvitatakse teatrite, vöeraste-
majade, kõrtside, klubide, ajalehtede ja aja-
kirjade nimede ees.

Täh. 1. Nii ka *the Brithish Museum (mju'zi:əm)* ja teised liht üldnimed, näit. *The Mansion House is the Lord Mayor's residence*, aga ilma artiklita, kui ehituse nimetus sisaldab pärisnime + üldnime. Näit. *Windsor Castle, Buckingham Palace, Westminster Abbey, Bow Church*, niisamuti ka *Cambridge University* [ehk *the University of Cambridge*], siiski aga *the London University*.

Täh. 2. Ajalehtede ja ajakirjade nimed, mis on pärisnimed, näit. *Punch*, mõttelised nimisõnad, näit. *Fun, Truth*, ainenimed, näit. *Timber*, üldnimed mitmuses, näit. *Tit Bits*, ehk isikunimed genitiivis + üldnimed, näit. *Freeman's Journal*, ei tarvita artikelt.

B. Ilma kindla artiklita.

113. *Shakespeare was born at Stratford-on-Avon (eivn).*

Reegel. Isikunimed tarvitatakse ilma artiklita (väljaarvates §§ 109 ja 110 juhtumised).

114. 1. *The great powers [suurvõimud] of Europe were England, France,, Italy, Germany, Austria and Russia ('rafə). Tea is extensively (suurel määral) cultivated in Ceylon (si'lon).*

2. *Snowdon (snoudn) is the highest mountain in England and Wales.*

Ladoga (lə'dougə) is the largest lake in Europe.

Cape Trafalgar (trə'fælgə) was the scene of (näitelava) Admiral Neslson's greatest victory.

Reegel. Ilma artiklita tarvitatakse:

1. Maailmajagude, maade, maastikkude, krahvkondade, saarte, linnade ja külade nimed ainsuses. (Vaata siiski § 109).

Erandid. *The Hague (heig), Haag, the Crimea (krai'miə), Krim. The Sudan (su'dæn), the Transvaal (trænzva:l), the Congo ['kɔŋgou).*

2. järvede, neemide ja üksikute mägede nimede ees. (Vaata siiski §§ 109, 111).

Täh. 1. *Mount Pilatus (pæi'leitəs). Mount Etna. Lake Huron (hju:rən). Lake Mälär [ehk the Mälär Lake]. — Mount ja lake seisavad ilma artiklita mägede ja järvede nimede ees.*

Täh. 2. *Lizard Point. Flamborough Head. Stensö Point. Inglise ja vähem tuntud väljamaa neemide nimede juures tarvitatakse point ehk head nime järel sõna cape:i asemel, mida paigutakse ette. Pane tähele The Cape of Good Hope, the North Cape.*

115. *Having visited a few shops in Oxford Street we went in on omnibus to Trafalgar Square.* Kui meie olime käinud mõnes poes, Oxfordi tänavas, sõitsime meie omnibusiga Trafalgari-platsini.

Bow (bou) Church stands in Cheapside. London Bridge (Londoni siid) was built by the Rennies. Covent ('kavent) Garden — turg —, Billingsgate — Londoni kõige tähtsam kalaturu koht —, Camden Road, Park Lane, King Street, Hyde Park, Epping Forest, Hampstead Heath j.n.e.

Reegel. Artikelt ei tarvitata tänavate, turude, sillade ja avalikkude platside nimede ees.

Erand. Artikelt tarvitatakse järgmiste tänavate nimede ees; *the Strand, the Poultry, the Bow Road* ja sagedasti *the High Street*. (Aadressides; 270, *Strand*).

Kindla artikli asukoht lauses.

116. *All the boys must come out.* Kõik poisid peavad välja tulema.

We worked all the morning. Meie töötasime terve hommiku.

Aga: the whole morning, all the whole day.

Both the boats were upset. Mõlemad paadid läksid ümber.

I could have done it in half the time. Ma oleksin võinud teha seda poole lühema ajaga.

He owed (oud) me double the sum. Ta võlgnes mulle kahekordse summa.

Reegel: Kindlat artikelt paigutatakse järgmiste omadussõnaliste sõnade järele: *all, both, half, double (dabl), [treble, kolmekordne, j.n.e.]*.

Sagedasti puudub artikkel *both*: i juures, näit. *On both banks of a useful river*. Vaata § 96, erand 2.

Umbmäärane artikkel.

A. Umbmäärase artikliga.

117. *When quite* [ehk *Even as*] *a child Marryat had a strong desire to be* [ehk *become*] *a sailor.* Lapsena oli M-il suur tahtmine meremeheks saada.
- The stranger was an Englishman, and his wife an Esthonian lady.* Võõras oli inglane ja ta abikaasa eestlane.
- He remained a clerk (kla:k) all his life.* Ta jäi eluksajaks raamatupidajaks.
- He lived and died a Protestant.* Ta elas ja suri protestandina.
- He was elected a Member of Parliament [an M. P.].* Teda valiti parlamendiliikmeks [„riigikoguliikmeks“].
- As a boy I was an eager collector of stamps.* Poisina olin ma väga agar postmargikorjaja.

My friend became a captain at thirty years of age. The King made his favourite a lord. They called him a coward (kauəd) [argpüks]. Mr. Jones, an alderman of Wolverhampton (wulvə'hæmtn). To make it a rule [reegliks tegema]. She was an only child [ainus laps]. Cicero ('sisrou) as an orator ('ɔrətə) was superior to Cicero as a statesman.

Reegel. Umbmäärast artikelt tarvitatakse aluse ehk sihituse täide ehk iseseisva lisanduse ees, mis ära tähendab isiku rahvust, usku, seisust, ametit, vanadust j. m.

Täh. 1. Umbmäärane artikkel leidub ka mõtteliste nimisõnade ees, mida võib meeleliste nimisõnadena käsitada. Nii siis: *It is a shame. I call it a shame. It is a pity* [kahju]. *It is a delight [a joy, a pleasure] to remember him. It is a happiness to live.* Aga: *This is happiness. It is nonsense [rumalus]. It is great fun. It is nice weather.*

Täh. 2. *She took a situation as a governess [ta võttis koha laste-kasvatajana]. I took him for an Englishman. He passed for [võeti] an Englishman. Ütlustäide ees seisab vahest määrsõna as ehk eessõna for.*

Täh. 3. *He followed the trade of a tailor [ta pühendas ennast rätsepaametile]. He exercises the profession of a physician [peab arsti ametid].*

Isiku ameti nimetuse ees seisab umbmäärane artikkel, kui nime-tus eessõna of; i abil ühendatakse niisuguste sõnadega nagu *trade, profession, occupation, position* j.n.e.

Aga aunimede ja seisuste juures: *He gained the rank of captain, the dignity of Baronet.*

Erandid. 1. *Whittington became Lord Mayor of London. My friend was made captain of the steamer. As captain he was very popular with the crew [laeva meeskonnaga].*

2. *He said he was brother to the defendant [kaebaja]. He is nephew to Mr. S. She is teacher to the princess. Walter Scott's mother was daughter of a physician.*

3. *You don't mean to say you have turned socialist ('socialist')? The Squire was appointed [nimetati] [a] Justice of the Peace. He was made [taken] prisoner.*

Ütlustäide (ja iseseisev lisandus) ei tarvita artikelt,

1. kui see tähendab ametit ehk seisust, mis ainult ühe isiku päralt võib olla.

2. kui seda täiendakse datiivi (*le* käändelise) määrusega ehk kui ta sugu-vahekorda tähendab.

3. tegusõna *turn* [saama] ja vahest ka *appoint, make* ja *take*; i järel.

118. 1. *How difficult a language it is!* Oh kui raske keel see on!

What a gay and lively ('laidli) place Paris is! Oh missugune lõbus ja elav linn Paris on!

Don't you see what a fool you are?

2. *However great a loss I may suffer, I will do it.* Kui palju ma veel kaotan, siiski tahan ma seda teha.

Many a boy thinks that he would like to be an engine-driver. Mõnigi poiss mõtleb et ta sooviks rongijuhiks saada.

Reegel. Umbmäärast artikelt tarvitatakse:

1. hüüdsõna *how* + omadussõna järel nii ka *what*:i järel;

2. *however* + omadussõna järel ja ka *many* järel. Aga küsimustes: *What place is that? I don't know what place it is.*

Täh. Reegel käib peaaesjalikult üldnimede kohta. Mis mõtte-
liste nimisõnadesse puntub, vaata § 116, täh. 1.

Nii siis: *What a shame! What a pity! What nonsense! What weather!* Ilma järgneva määruseta: *What joy! What delight!* määrus-
tega: *What a joy [a delight] to live. What a happiness to see you.*

119. *The train travels very fast, sometimes a mile a minute.* Rong sõidab väga kiiresti, vahestki penikoorem mi-
nutis.

He used to call twice a year [a week]. Ta käis harilikult kaks kor-
da aastas (nädalas) võõrsil.

These pencils are twopence a piece. Need pliiatsid maksavad
kaks penni tükk.

Eggs are two shillings a score at this season. These gloves are half a crown a pair.

Reegel. Umbmäärast artikelt tarvitatakse sagedasti jagavas (distributiivses) tähenduses [= *each* ehk *every*], iseäranis sõnade eel, mis tähendavad a e g a, mõ õ t u, raskust ja sihti.

Sarnaselt sellega öeldakse ka *Five lines a lesson*, viis rida igaks ülesandeks.

Täh. Seesama vahekord (asi) avaldatakse vahest ka kindla artikliga, näit. *ten pence the bushel* (*'bushel*) [*a bushel* = 36,34 liitert] ehk ajamääruliste sõnade juures eessõnaga *in*, näit. *twice in the*

year, ehk iseäranis ärikeeles, ladinakeelse eessõnaga per, näit. *The price is 4d. (fɔ:pəns) per piece.*

120. *A Primer (p'rimər) of Spoken English by Henry Sweet.* Esimine raamat inglise kõnekeeles j.n.e.
- The Pillars of Society, a Play in four Acts.* Ühiskonna sambad, näitemäng neljas vaatuses.

Reegel. Umbmäärast artikelt tarvitatakse mõnikord raamatute nimede ees, ja peaaegu alati nimesõna ees, tarvitatud iseseisva lisandusena nimele.

121. [Inglisekeel tarvitab mitmel juhtumisel umbmäärast artikelt üldnimede juures, et näidata ainsust, olu ja laadi j.s.s.

Näit. *I hope to get an answer by return of post* (järgmise postiga vastust saada). *Send an answer. I had a letter from him yesterday. He is writting a letter* (kirjutab kirja). *Make a fool of, narrima. Have a eye for. There was a fire [tulekahju] last night. Shall I give you a light? Pean ma sulle tuld andma? What sort of a man is he? Missugune mees ta on? I am not much of a botanist ('botanist) [just mingi taime uurija]. That mite of a child, on see väikene poisijõmpsi- kas ka lapseks.*

Nii ka mõtteliste nimisõnade ees mõnedes kõnekäänudes.

Näit. *He has a great liking for sport* [iseäranis lugupidamine spordist]. *Have a passion for* [iseäranis lugupidamine]. *Be in a passion [fury, rage], äge (vihane) olema. Get into a passion, viha hoogu satuma. To make an effort. Without an effort. She had a great mind [suur himu] to try her luck. I have got rather a headache, mul on natuke peavalu. You have a right to be listened to. Put a stop to, lõpetama. Be at an end, otsas olema. . . . and there's an end of that, ja seega lõpp. She took a situation [võttis teenistuskoha] at the Parker's. There was a party [oli pidu] at the Brown's last night. Be in a hurry, kiiruses olema. They were not yet of an age [küllalt vanad] to dine with their parents. It is hard to earn a living [oma ülespidamist].*

Täh. *A piece of advice, nõu, a piece of information, teadustus, a piece [an item ('aitəm)] of news, uudis, a piece of bread and butter, võileib, a piece of money, raha (tükk). A chair is a piece [an article] of furniture (mööbel). An article of clothing [dress], riie. An kind of water, vesi, j.n.e.*

Mõtteliste nimisõnade ja aineliste nimetuste ees ei või umbmäärast artikelt harilikult mitte tarvitada, vaid selle asemel seisab ümberkirjutused nagu *a piece of, an article of* j.n.e. Igapäevases keeles tarvitatakse ka *a bit of*.

122. B. Ilma umbmäärase artiklita.

1. *There is plenty of room for us all.* Siin on küllalt ruumi meile kõigile.

Part of the castle is now in ruins, and part of it has been restored. Osa lossist on nüüd varemetes, ja osa on parandatud.

Songs and recitations [ilulugemine] formed part of the programme.

2. *Was ever brother more beloved than he?* Oli kunagi üks vend rohkem armastatud kui tema?

Never brother was more beloved than he. Iialgi ei ole üht venda armastatud kui teda.

Did ever man make a greater sacrifice (sækriifais)?

Reegel. Umbmäärast artikelt ei tarvitata:

1. iialgi *plenty of*:i eel aga harva *part of*:i [= *some part of, some of*] eel;

2. harva nimesõna ees, millele eeldub *ever* ehk *never*.

Aga harilikult *Never was a brother more beloved. Was a brother ever* j.n.e.

Täh. *The United States is a part of North America. Corn forms a large part of the daily food of both man and animals.*

Kui kindlat osa ära tähendatakse, tarvitatakse artikelt *part*:i eel, nii ka harilikult, kui omadussõna seisab määrusena selle eel.

Umbmäärane artikkel teiste sõnarühmade asemel ja ümberpööratud.

123. *They seemed to be of a kind [a size, an age].* Nad näisid olevat samast seltsist (suurusest, vanadusest).

Two lines of a length, sestsamast pikkusest. Be of a piece with, sestsamast raskusest ja puhtusest kui. Two at a time, kaks tükki

korraga. *In a day or two. To a man, viimse meheni, kui üks mees. Rome was not built in a day. In a sense, teatud tähenduses.*

Umbmäärast artikelt tarvitatakse sagedasti *the same*:i asemel järgmiste sõnade ees: *age, kind, length, piece* ja *size*, ning mõnedes kõnekäänudes sõnade *one* ja *a certain*:i asemel.

124. *One night a terrible storm came on.* Ühel ööl möllas hirmus torm.

A friend of Dean Swift's one day sent him a turbot. Üks doompraosti S. sõber saatis talle ühel päeval kam-mela.

One summer evening all the boats had gone to sea. One fine morning [ilusal päeval] we caught sight of an iceberg.

Reegel. *One* (umbmäärane asesõna = üks, keegi) tarvitatakse umbmäärase artikli asemel sõnade *day, night, morning, afternoon, evening*:i ees ja *päevade* nime ees määrustes, mis vastavad küsimustele millal?

Aga: *On a silent night we were aroused by the cries of „Fire“.* S. o. eessõna *on*:i järel tarvitatakse umbmäärast artikelt.

125. Umbmäärase artikli asukoht lauses.

1. *He could hardly do half a mile in half an hour.* Ta võis vaevalt pool peni-koormat pooles tunnis käia.

What a shame to send so young a child out to this place at such an hour of the night. Mis häbi, et saata üht nii väikest last sinna kohta niisugusel öösel tunnil.

Many a boy thinks he would like to be on engine-driver. You don't know what a fine place it is. The West Riding is quite a mill district [täiesti vabriku piirkond].

2. *He has as large a piece as I.* Temal on niisama suur tükk kui minul.

However great a loss I may suffer, I will do it. Kui palju ma veelgi kautan, siiski tahan ma seda teha.

I trust I am no worse a man than my father. Ma loodan, et ma ei ole halvem mees kui mu isa.

How difficult a language it is! Too bad a mistake, my dear. No less a sum than £ 100.

Reegel. Umbmäärane artikkel seisab järgmiste sõnade järel:

1. omadussõnaliste *half, many, such, what* hüüetes ning määrsõna *quite*;

2. omadussõna, mille ees seisab *as, so, how, however*, ja harilikult ka *too* ning võrdastme järel, mille ees seisab *no*.

Täh. *Saturday is a half-holiday in many schools*, mitmes koolis on laupäeval pool päeva püha. *A half-hour*, pool tundi. *To form a half-circle*. *A long half minute*.

Umbmäärast artikelt paigutakse *half*:i ette, kui see ühes oma nimesõnaga moodustab liitsõna, ja kui *half*:i ees seisab mõni teine omadussõnaline lisandus, paigutakse artikelt selle ette. Tähele panna on ka *Only a half truth, a half sigh*, kui *half* tarvitatakse kaudes tähenduses.

Artiklite kordamine.

126. *The father, mother, and children. The brothers and sisters.* Isa, ema ja lapsed. Vennad ja õed.

The cups and saucers. Tassid ja alustassid.

A knife and fork is wanted. Nuga ja kahvelt on vaja.

He had a wife and family. Tal oli naine ja lapsi.

Reegel. Kui kaks ehk rohkem nimisõnu, mis on *and*:i abil ühendatud, järgnevad üheteisele, ei korrata mitte artikelt, kui nimisõnad tähendavad ühte ja sedasama isikut

ehk asja ehk kui need mõttes lähenevad nii üheteisele et nad moodustavad ühte tervet kogu.

Aga: *The father and the mother were both present. A cup and a saucer once had a quarrel.*

Nimisõnad.

Arv.

127. *How many people lost their lives?* Kui mitu inimest kaotasid oma elu?
The memories of children are stronger than their understandings. Laste mälestus on palju tugevam kui nende arusaamine.

Reegel. Nimisõna, mis käib mitmete omanikkude kohta, seisab harilikult mitmuses, kui omandus kuulub iga omanikule iseäraldi.

Ingliskeele iseärsused. *Would you mind changing places [kohta vahetada] with me? You can change carriages at the next station. You had better make friends [sõbraks saada] with him. Shake hands with. For both your sakes. For the babies' sake[s].*

Tarvitatakse niihästi *the sixteenth and seventeenth centuries* kui ka *the sixteenth and the seventeenth century* (artikli kordamisega).

128. *Mr. Green,* mitm. *the Mr. Greens.*
Mrs. Green, „ *the Mrs. Greens.*
Miss Green, „ *the Miss Greens.*

Captain Rose, mitm. *the Captain Roses.* *Doctor Johnson,* mitm. *the Doctor Johnsons.* *The King Edwards of English history.*

Reegel. Sõnarühmade (s. o. aunimi + pärisnimi) mitmus moodustakse harilikult nii, et mitmuse tundemärk s lisatakse pärisnime aga mitte aunime juure.

Täh. Kirjakeeles on sagedasti *Miss* käänatud ja nimi käänamata, näit. *the Misses Wilson* ja ka niisugused sõnarühmad nagu *the Drs.* (*'dɔktəz*) *Brown*, *the Colonels Smith*, *the Messrs.* (*'mesəz*) *Smith* tuleb ette mõnikord. — Kahe nimega: [*The*] *Doctors Mitchell and Bonelli*, ja äri kohta: *Messrs. Wilson & Co*, *Messrs. Bell Brothers*. — *The brothers Smith*: i asemel öeldakse harilikult *the Smith brothers*, nii ka *the Wilson girls*, *Wilson'i tütarlapsed*.

129. *These kind of trees are best. All these sort of things. Those sort of little troubles. Those sort of people*, niisugused inimesed.

Reegel. Sõnarühmades *this [that] kind [sort] of* + nimisõna jäävad nimisõnad *kind* ja *sort* mitmuses harilikult muutmata, kuna aga asesõnad *this* ja *that* paigutakse mitmusesse.

See reegel on ka maksev nimisõna *manner* (selts, laad) kohta, kui ta seisab sõnade järel, mis tähendavad arvu, näit. *All manner of strange feelings. Twelve manner of fruits*.

Kääned.

Genetiiv.

130. <i>Charles's hat is gray.</i>	Kaarli kübar on hall.
<i>He does not care for anybody else's opinion.</i>	Ta ei hooli kellegi muu arvamisest.
<i>The boys' clothes were torn.</i>	Poiste riided olid närused.
<i>The last rats' tail was lost to sight.</i>	Viimase roti saba oli kadunud.
<i>All the rats' hair stood on end with fright.</i>	Kõigi rottide karvad seisid hirmu pärast püsti.

Reegel. Genetiivi tarvitatakse peajasjalikult *elavate olevuste*, iseäranis *inimeste* nimetuste juures ja tähendab kõige esmalt omandust (*genetivus possessivus*).

Täh. Sihitusomastav (*genetivus objectivus*), nagu näit. lauses *Nelson's praise [the praise of Nelson] sounded from all lips*, on haruldane ingliskeeles, selle asemel tarvitatakse *of*-genetiiv näit. *the fear of God*, jumalakartus.

Täh. 2. Genetiiv moodustab vahest oma peasõnaga liit-nimisõna, näit. *lady's-maids*, toa-neitsid, *a banker's clerk* (*kla:k*), panga raamatupidaja, *a lawyer's clerk*, notarius, *bird's-nests*, linnu pesad, *dog's-flesh*, koeraliha. Vaata § 131, 3,

Genetiivi kirjeldav vorm.

131. *The boy's cap* = *the cap of the boy*; *the boys' clothes* = *the clothes of the boys*; *the rat's tail* = *the tail of the rat*; *the rats' hair* = *the hair of the rats*.

Ainult: *the leaves of the book*, raamatulehed, *the fruits of the earth*, maa vili, *the legs of the table*, laua jalg, *the spire of a tower*, torni tipp.

Reegel. Genetiivi võib peaaegu alati eessõnaga of ümber kirjutada, mis ühes oma nimisõnaga peasõna järel seisab.

See kirjeldav genetiivi vorm tarvitatakse peaaesjalikult *eluta olevuste* (vaata siiski § 131) ja *loomade* nime-tuste juures ja enamasti ka nimisõnade juures, mille *mitmuse lõpp* on *s*.

Täh. 1. Võib ainult öelda *Charles's hat*, aga niihästi *the opinion of Charles* kui ka *Charles's opinion* see tähendab kirjeldav genetiivi vorm ei või mitte pärisnimele juures tarvitada, kui omandus on meeleline asi.

Täh. 2. *It is the duty of the rich* [rikaste kohustus] *to alleviate* (*al'vi:ieit*) *the sufferings of the poor* [vaeste kannatus]. Omadussõnaliste nimisõnade juures peab kirjeldavat genetiivi tarvitatama. Aga: *A savage's hut* = *the hut of a savage*, *the Protestant's belief* vaata § 28.

132. Genetiivi tarvitamine teatud asjade ja muude nimetuste juures.

1. *Not a minute's delay* Minutilist viivitust ei või mitte lubada.
can be allowed (*älauð*).

The six hours' march seem- Kuuetunniline marss näis
ed a trifle. väike asi olevat.

At a hundred yards' distance. Several year's training is required. He arrived at his journey's end [reisu eesmärgile]. A couple of day's rest [puhkust]. [Ka: At a distance of a hundred yards j. n. e.].

Reegel. Nimisõnad, mis tähendavad *aega* ja *kau-gust*, tarvitavad sagedasti genetiivi.

Ka ajamäärused, nagu *yesterday, to-day, to-morrow*, tarvitatakse genetiivi lõpuga, näit. *yesterday's paper*, eilne leht, *to-day's mail*, täna-ne post.

2. *For goodness' sake do* Jumala pärast ära tee seda
it not. mitte.

For old acquaintance' sake. For form's sake, vormi pärast.

Reegel. Asjanimed ja ka mõttelised nimisõnad tarvitatakse sagedasti genetiivis sõnarühma *fore — sake*: i juures.

Täh. Mõnedes teatud kõnekäänudes leidub sarnane genetiiv alati, näit. *for haven's sake, for mercy's sake*, muidu võib ka harilikult konstruktsioon *for the sake of* selle asemel tarvitada, näit. *for the sake of the children*. Vaata § 24 täh.

133. Genetiivid mõeldavate peasõnadega.

Ellipsiline genetiiv.*

My skates are better than Minu uisud on paremad kui
John's. Johni.

I am staying at my aunt's Ma elan oma tädi juures.
[nimelt house].

I sent the boy to the che- Ma saatsin poisi apteeki,
mist's (kemists) [nimelt kuna mina läksin habeme-
shop] while I stepped into ajaja juure, et lasta habet
the barber's [nimelt shop] ajada.
to get shaved.

* Ellipsis tähendab sõna ärajätmine lauses.

There was a party [pidu] at the Panker' [nimelt house] yesterday. Nelson and Wellington are buried at St. Paul's [nimelt Cathedral]. To dine at Brookes's [nimelt club]. Macaulay's was a [loveable character].

Reegel. Genetiivi tarvitatakse mõnikord üksi, ilma et teist nimisõna, mida mõeldakse, nimetatakse.

Täh. 1. Ellipsilist genetiivi isikute nime ja nimetuste juures leidub järjekindlalt eessõnade *at* ja *into* järel, mis ei juhi nime, vaid mõeldavat peasõna, harilikult niisugust sõna nagu *house, family, shop, party, church* ehk s. s. Nii siis võib ainult ütelda *I live at my uncle's, at the Pakers'*, aga eessõnaga *with: with my uncle, with the Pakers.* — Pane tähele vahet järgmiste lausete vahel: *I sent the boy to Middleton's [nimelt house, shop, office]* ja *I sent him to Middleton [s. o. et Middletoni isiklikult kohtada].* Eessõna juures + isikuline asesõna, vaata eessõna *with*.

Täh. 2. Kirjeldava vormi *of: i* juures peab mõeldava peasõna asemel *that*, mitm. *those* tarvitama. Näit. *The rapidity of light is greater than that of sound [. . . kui kõla].* Vaata § 184.

134. Pleonastiline genetiiv.*

A friend of Dean Swift's Üks doompraosti Svifti sõber saatis talle ühel päeval kammela.

I never saw that novel of Stevenson's. Ma ei ole iialgi näinud seda Stevensoni romaani.

This mistake of my friend's, see minu sõbra eksitus. Any pupil of Mr. Webb's. Which poem of Longfellow's do you like best?

Reegel. Pleonastilist genetiivi, mille ees seisab *of*, leidub sagedasti nimisõna järel, mille ees seisab umbmäärane (aga mitte kindel) artikkel, arvsõna, näitav, kanduv ehk umbmäärane asesõna.

* Pleonasm tähendab üleliigne sõna lauses.

Täh. 1. Seesama lauseehitus on ka võimalik *the* + üliaste ehk mõne teise „näitava“ omadussõna järel. Näit. *The grandest poem of Milton's is Paradise Lost. The following interesting letter of Lord Beaconsfield's. The above remarks [The last act] of my friend's.*

Täh. 2. See genetiiv on harilikult osastav: *a friend of Dean Swift's = one of Dean Swift's friends.* Seda tarvitatakse sagedasti ka selleks otstarbeks, et eemaldada kahemõttelist asjaolu, näit. *a portrait of the king's pilt, mis on kuninga päralt, a portrait of the king, kuninga näöpilt.*

135. Genetiiv sõnarühmades.

1. *I buy my bread at Turner the baker's shop.* Ma ostan oma leiva pagari Turneri poest.

The Prince of Wales's children are the Queen of England's grandchildren. A couple of days' rest. Vaata § 26.

Reegel. Kui nimisõna määratakse iseseisvast lisandusest ehk eessõnalisest lisandusest, liidetakse genetiivi lõpp rühmas oleva viimase sõnale.

Täh. Kui genetiivi peasõna on välja jäätud, öeldakse enamasti; *I buy my bread at Turner the baker's, aga võib ka olla, They dive into [tormasid] Nixon's the hatter ja pikemate iseseisvate lisanduste juures ainult: I called at Smith's, an old friend of mine. I left the parcel at Smith's, the bookseller in Trinity Street.*

2. *He lived in William and Mary's time.* Ta elas Vilhelmi ja Maria ajal.

I got this at Jones & Brown's.

Reegel. Kui kaks ehk rohkem nimisõnu on ühendatud *and*: i abil, liidetakse genetiivi lõpp ainult viimasele sõnale, kui omandus on omanikkude ühine pärandus.

Aga: *In Anne's and George I.'s reigns. He had his father's and his friend's assistance.*

Täh. *We left again after a day or two's stay [paari päevalise viibimise]. In a month or two's time, paari kuu jooksul. During that hour and a half's conversation.*

Eessõnaline lisandus of:iga.

136. *The top of the spire is visible.* Tornitipp on nähtavas.

The door of the room was closed. Toauks oli kinni.

The leg of the table. Lauajalg.

Her love of liberty. The thought of his own mother. The battle of Waterloo ('wɑ:təlʊ:). Mr. Simmons of Hull.

Reegel. Eessõnaline lisandus väljendatakse harilikult eessõnaga of.

Täh. 1. Vahest tarvitatakse siiski teisi eessõnu, näit. *her love for her brother, no cause for complaint, the door into his dressing-room, ja alati the demand for wheat, nõudmine nisu järele, your order for glass, teie tellimine klaasi peale, ning kohalises tähenduses: the cock on the spire, the coals in the fire, the house in the park, j. n. e.*

Täh. 2. Eessõna to tarvitatakse sihituse äratähendamiseks, näit. *Dr. X., physician to the King, kuninga arst, Russell & Sons, photographers (fə'tɒgrəfəz) to the Queen. Iseäranis ütlustäitelite nimisõnade järel, millele ei eeldu umbmäärane artikkel, näit. Miss L. became teacher to Princess Victoria. She had come to England as governess to the Princess.*

137. 1. *May I trouble you for a piece of bread?* Tohin ma paluda teie käest tükk leiba?

I would thank you for a glass of water. Ma oleks tänulik ühe klaasi vee eest.

There is a bottle of ink in the cupboard ('kabəd). Seal on pudel tinti kappis.

Three and a half millions tons (tanz) of steel. A couple (kapl) of shillings. Two pairs of eyes. A great deal of time and trouble. A number of passengers.

Reegel. Nimisõnad, mis väljendavad määru ehk arvu, nõuavad eessõna of järgneva määrava sõna ette.

Erandid. *There were altogether half a dozen boys in the school. I've got a dozen and a half books.*

Käänamata vormi dozen: i järel jääb of välja.

Täh. 1. *Most boys, enam jagu poisse, most of the boys, enam jagu poistest, most of them, most tea comes from China, most of the tea was disposed of [müüdi], s. o. omadussõnalised sõnad, mis määru ehk arvu tähendavad, nõuavad of ajnult asesõna ehk nimisõna ette, mis juba määratud on.*

Ingliskeele iseärsused. *There are ten of us [meid on kümme] already, I will give you two of them [kaks tükki]. There are too many of us, meid on liiga palju.*

2. *That is a kind of fruit* See on üks selts puuvili, mis
I don't like. mulle ei meeldi.

What sort of [mis laadi, missugune] a man is he? All sorts and condition of men, kõiksugu inimesi. All manner of [kõiksugu] strange feelings.

Reegel. *Kind, sort, description, species ('sp:fiz)* [= sort, laadi, selts] ja sarnased nimisõnad nõuavad of neile järgneva määrava sõna ette.

3. *The United Kingdom of Great Britain and Ireland consists of the countries of England, Scotland, and Ireland.* Ühendatud kuningriik Suur-Britannia ja Iirimaa seisab Inglismaast, Shotimaast ja Iirimaast koos.

I was born in the great city of London. The town of Brighton. The county [grahvkond] of Oxfordshire. The island of Ceylon. The peninsula (pe'ninsulə) of Jutland (dzatlənd).

Reegel. Geograafilised üldnimed, nagu *country, kingdom, town, city, island* ja selle sarnased, nõuavad of neile järgneva geograafilise nime ette.

Erandid. *Lake Ladoga. The river Thames. Mount Etna. Cape Teneriffe. Lake, river, mount* ja *cape* ei nõua mitte of kohanime ette, näit. *the Lake of Geneva (dʒi'ni.və). The Cape of Good Hope.*

4. *School breaks up in the month of June.* Kool lõpeb juuni kuus.

A man of the name of Robertson used to live here. Mees nimega Robertson elas ennemalt siin.

He has no right to the title of Lord. The cry of "Land!" Shouts of "Stop thief!" "Another" is used in the sense of "one more". Most lads like a good game of cricket.

Reegel. *Nimisõnad month, name, title, cry, shout, game* ja *sense* nõuavad of neile järgneva määrava sõna ette.

Täh. 2. *Kuupäevade nimetuste juures tarvitatakse ka of kord-arvu järel, näit. the first of May, ja last:i järel, näit. the last of December.*

Datiiv.

138. *To which of the boys did you give the key (ki:)?* Missugusele nendest poistest andsid sa võtme?

To you I will lend the money. Sulle tahan ma raha laenata.

He gave a book to me and a picture to my sister. Ta andis mulle raamatu ja mu õele pildi.

I wrote a few lines to him. You tell stories to your little brother or sister. She told it to Tom.

Reegel. Eessõna *to* peab datiivi objekti ees tarvitama, kui see seisab lause alguses, ehk kui ta seisab akkusatiivi objekti järel.

Ka ilma akk. objektiivita: *He gives to the poor.*

Aga: *He gave me a book, my sister a picture. I wrote him a letter. I must be off to carry the people their letters.*

Täh. *Give it me, will you?* Tahad sa nii lahke olla ja anda mulle seda?

I asked him to send it you [them]. Ma palusin teda seda sulle (nendele) saata.

What [Which book] shall I send you [the boys]?

Eessõna *to* ei paigutata datiivis seisva isikulise asesõna ette, kui tema ees seisab akkusatiivi objekt *it*. Aga kui datiivis seisev isikuline asesõna on rõhutatav, tarvitatakse eessõna *to*, nagu lauses *Give it to me, not to him. To* ei ole ka tarvilik datiivi objekti ees, kui akkusatiivi objekt seisab tegusõna ees.

139. *I have got something to say to you.* Mul on sulle midagi ütelda.

He communicates his secrets to nobody. Ta ei avalda kellegile oma saladusi.

This house belongs to my uncle. See maja on mu onu päralt.

Much of what he said seemed to me incredible. Palju sellest mis ta ütles, näis mulle uskumataks.

As it appeared to me, we were going at full speed. Nagu see mulle näis, sõitsime meie täie jõuga.

The idea never occurred to her that something might happen to her brother. Kunagi ei tekkinud talle see mõte, et midagi tema vennale võis juhtuda.

Repeat it to me, please. You will have to explain it to him. He never replied to my inquiry.

Reegel. Teatud sihilised ja sihitumad tegusõnad — millest kõige harilikumad on (sihilised) *announce*, teadustama, *ascribe* ja *attribute*, kellegi süüks lugema, *communicate*, teatama, *devote*, pühendama, *explain*, seletama, *impute*, juure arvama, süüks ajama, *relate*, jutustama, *repeat*, kordama, *say*, ütlemata,

(sihitumad) *appear* ja *seem*, näis, *belong* päralt olema, kuuluma, *happen* ja *occur*, juhtuma, tekkima, *reply*, vastama, *submit*, alluma— nõuavad to neile järgneva datiivi objekti ette.

Võrdle: *Who told you? To answer a question. I can assure you.*

139. *I am much obliged to you for showing me the way.* Ma olen väga tänulik teile, et teie mulle teed näitaste.

Liberty was as dear to her as life. Vabadus oli talle nii armas kui elu.

It became evident to him. See sai talle selgeks.

You are superior [inferior, equal] to him in every respect. Sa oled temast võimukam (mitte vääriline, sarnane) igas suhtes.

Captain D. was a good support to her in all her troubles. Kapten D. oli temale kõiges tema mures heaks toeks.

Reegel. Datiivi objekt tegusõnade juures ütlusetäitega nõuab oma ette alati eessõna *to*, ja teda ei tohi kunagi tegusõna ja tema täite vahele paigutada.

Omadussõnad.

Omadussõnad nimisõnadena tarvitatud.

140. 1. *The good goes well with the beautiful.* Headus on hästi kokkukõlas iludusega.

You should try to combine the useful with the agreeable. Teie peate katsuma ühineda kasuliku meeldivusega.

The universal [see, mis üleüldine on] is greater than the particular [see, mis isikuline on]. The greater includes [sisaldab] the less. The best will sometimes change for [muutuma] the worst.

Niisamuti ka : *the past, minevik, the present, olevik, the future, tulevik, the theoretical, teoreetiline, the practical, praktiline, j.n.e.*

2. *The life of the poor is a life of uneasiness and care.* Vaeste elu on üks elu täis raskust ja muret.

The poor are often happier than the rich. Vaesed on sagedasti õnnelikumad kui rikkad.

The blind are more to be pitied than the deaf and dumb. Only the very rich could buy tea. The British are a seafaring people.

Reegel. Omadussõnad tarvitatakse nimisõnadena :

1. ainsuses üldmõttelises tähenduses ;

2. mitmuses ühe terve inimese kihi äratähendamiseks, üldmõttes.

Mõlemas juhtumises seisab kindel artikkel omadussõna ees.

Omadussõnad, mis tervet rahvast tähendab, vaata § 28.

Täh. 1. I l m a artiklita tarvitatakse :

1. keelte ja värvide nimetused ja sagedasti rühmas seisvad omadussõnad, vaata § 97 täh. Näit. : *He never knew; the difference between small and great.* Kunagi ei oskanud ta suurte ja väikeste vahel vahet teha.

Osastava tähenduse tõttu ei või artikelt tarvitada niisugustes kõnekäänudes nagu *There must be rich and poor, idlers and workers.*

2. mõnede omadussõnade juures teatud kõnekäänudes, näit. *One can make old look like new*, võib vana nii muuta et ta on sarnane uuele. *From grave to gay*, kurbtusest rõõmule.

Täh. 2. *Little* nõuab alati sõna *ones* oma järele nagu *toeks, võrdle Eesti «need väikesed», «lapsed» = the little ones*, näit. *Help the little ones, the old and the weak.* Järgneva määruse tõttu peab *ones* ka tarvitatama niisugustes kõnekäänudes nagu *the great [poor, etc.] ones of this world.*

141. *There is a blind man begging in the street.* Seal on pime (mees) kes kerjab tänaval.
- We old people are fond of looking back on our youth.* Meile, vanadele, meeldib meie nooruse peale tagasi vaadata.
- He is the most ignorant fellow I know.* Ta on kõige rumalam, keda ma tunnen.
- I took the first thing that came handy.* Ma võtsin kõige esimese, mis käepärast oli.
- The strange part of it was that no one was seasick.* Imelik, et keegi ei jäänud merehaigeks.
- I felt the shame of it.* Ma tundsin selle üle häbi.
2. *What is new about it is not true, and what is true about it is not new.* See, mis on uudis, ei ole tõde, ja see, mis on tõde, ei ole uudis.
- This is what is most necessary.* See on see kõige tarvilikum.

Those present, the people present, juures-olejad. (Pane tähele *The present*, olevik, *the present people* praeguse aja inimesed). *Those in mourning*, leinajad. *He behaved like one possessed* [kurjast vaimust vaevatud].

Kui Eestikeelne omadussõna tarvitatakse nimisõnana ning väljendab üksikuid isikuid ehk üksikuid juhtumisi, siis peab Inglis keeles 1. omadussõna + nimisõna ehk 2. kirjeldav vorm tarvitama.

Täh. 1. Teatavad omadussõnad tarvitavad hea meelega *one*, mitm. *ones*, nimisõna asemel. Näit. *The little one was everybody's darling* (= *the little boy [girl] etc.*). *How are your littles ones* [teie väikesed]? *The absent ones*, puuduja d. *Our dear ones*, meie armsad.

Täh. 2. Nimisõnaliselt tarvitatakse:

1. teatud omadussõnad ja kesksõnad. Näit. *There were no sick on board. Are there still poor in London? The young of men and animals. A duck with her young* [oma poegadege]. *The following represented the mine owners* [kaevanduse omanikud]. *The deceased* [surnud] *left no relatives. The departed*, lahkunud. *The accused* [süüdistaja] *was found guilty. Several hundred dead and wounded* (wu.rndid). *His intended*, tema pruut.

2. üliastmed, millele järgneb osastava käändeline of, ehk mõned lühikesed sagedasti tarvitatud üliastmed ilma eessõnata of. Näit. *He is the most quarrelsome* [riiakam] *of them all. The best* [worst] *of it was, kõige parem* [pahem] *oli. The King appeared to be in the best of health and spirits. Do your best* [your worst]. *The least you can do. The utmost that can be done.*

142. Omadussõna mõeldava peasõnaga.

Give me the book — not the red one, the black one. Anna mulle raamat — mitte see punane, vaid must.

It was the old hunter's belief as well as the younger one's. See oli vanade, niihästi kui ka noorte jahimeeste usk.

Long words are often quite as easy as short ones. Pikad sõnad on sagedasti niisama kerged kui lühikesed.

These taxes are not the only ones we have to pay. Need maksud ei ole need ainukesed, mida meil maksta on.

I will give you the gold coin and the silver one too.

Reegel. Kui omadussõna määrab mõeldavat, enne-malt nimetatud nimisõna, lisatakse harilikult omadussõna järele asesõna *one*, mitm. *ones*. See on ka maksev nimisõnade ja sõnarühmade juures, mida tarvitatakse omadussõnaliselt.

One peab ka lisatama ütlustäitelse omadussõna järele, mille ees umbmäärane artikkel seisab. Näit. *His business was a large one. My life has not been a long one. Her life was a most unhappy one* [täiesti õnnetu].

Täh. 1. *I prefer white sugar to brown. Old friendship is more trustworthy [usaldav] than new. One ei või mitte täiendussõnana ainete nimetuste asemel tarvitata ja harilikult ka mitte mõtteliste nimisõnade asemel.*

Täh. 2. 1. *May I borrow your dictionary? Why don't you take your own [oma]? — He did not give me ten pence, he only gave me eight. — The first chapter is better than the second. — There are many races of men: the white, the black, the yellow, etc. — The English school-boy has shorter holidays than the Esthonian.*

Aga: We should not use a foreign word when there is a good Esthonian one. We should not use foreign words when there are good Esthonian ones.

2. *The younger of the two boys is cleverer than the older. The poorest youth has the same chance [juhus] as the richest. It's an excellent pencil, you can't find a better [one]. — I like the white horse better than the black [one].*

One jääb välja

1. alati omadussõna *owni* ja põhiarvude järel, sagedast kordarvude järel, omadussõnade järel iseseisvate lisandustena tarvitatud (siiski mitte ilma umbmäärase artiklita) ja omadussõnade järel, mis tähendavad rahvust, ja mille ees seisab kindel artikkel.

2. sagedasti võrdastme ja üliastme järel, iseäranis siis kui nad seisavad vastaolus ühe teise võrdastme ehk üliastmega. Seisab võrdastme ees umbmäärane artikkel tarvitatakse siiski vahest *one*, nii ka alati absoluutlise üliastme järel *a most*: iga, (Vaata § 150) ning vahest algastmes seisev omadussõna järel, mis seisab vastaolus kohe eelpoolnimetatud omadussõnaga (siiski mitte kui omadussõna ees seisab umbmäärane artikkel ehk sõna, mis väljendab arvu).

Võrdastmele võib ka genetiivi lõpu 's juure lisada, näit. *The elder's diligence kept a trifle a head in spite of younger's brighter parts* [suurem osavus].

143. Omadussõnad, mis ainult ütlustäitedena tarvitatakse.

What are you afraid of [kartma]? The leaves of all four are exactly alike [ühesugused]. I was alone [üksinda] in the compartment [vagunis]. Are your parents alive? Elavad su vanemad? The child was sound asleep [magas hästi]. Are you ill [haige]?

Niisamuti ka *amiss*, pahurpidi, *ashamed*, häbistatud, [to be ashamed of, häbeneneda], *aware*, tähelepanelik, ettevaatlik!

Aga: *A timid* ehk *cowardly* (*kauädli*) *boy*, arg poiss. *Two similar cases*, kaks ühetaolist juhtumist. *A single passenger*, üksik reisija. *Not a living being*, mitte üht elavat olevust. *A sleeping child*, magaja laps. *A sick person*, haige inimene.

Täh. Teises — mitte haiguse — tähenduses tarvitatakse *ill* lisandusiliselt, näit. *in an ill sense*, halvas tähenduses, *an ill subject for jesting*, halb asi naljatamiseks, j. n. e.

144. *She has four children of her own to care for.* Tal on oma nelja lapse eest hoolt kanda.

Reegel. Omadussõna *own*: i eel seisab alati genetiiv ehk omandussõnaline asesõna.

145. Nimisõnad ja sõnarühmad omadussõnadena tarvitatud.

1. *Cotton clothes*, puuvillariided, *gold coins*, kuld rahad, *a silver coin*, hõbe raha, *a silver spoon*, hõbe lusikas, *country people*, maa-rahvas, *townspeople*, linna elanikud, *a London merchant*, Londoni kaupmees, *the Stuart family*, perekond Stuart, *a newspaper paragraph*, ajalehe teatus, *the bottom shelf*, alumine riiul, *the top shelf*, ülemine riiul, *a timber merchant*, punkaupmees, j. n. e.

Siia kuuluvad iseäranis aine- ja kohanimetused, isikunimed ja teised pärisnimed.

Täh. Nimisõnad *wood*, puu ja *wool* ei tarvitata mitte omadussõnadena: nende asemel tarvitatakse omadussõnad *wooden* ja *wollen*, näit. *a wooden dummy*, puust tehtud vaate nukk, *wollen clothes*, villased riided. Aga *a wood-cutter*, puuraijuja, *a wool merchant* j. n. e.

2. *A five-mile journey*, viie penikoorma reis, *post-office savings-banks*, posti hoiupangad, *open-air* [ehk *outdoor*] *games and sports*, vaba õhu mängud ja võimlemised, *that out-of-the-way corner*, see kõrval olev nurk, *I am a very stay-at-home man* ma istun palju kodus, *the Merchandise Marks Act*, seadus kauba märkide kohta, *the Cape to Cairo* ('*kairou*) *Railway*, *a prisoners' aid society*.

Võrdaste ja üliaste.

146. Which is *the shorter* Missugune nendest kahest
 [the *shortest*] of these two teest on lühem?
 roads?

The eldest sister is the more gifted [kõige ande-
 rikkam] of the two. *Brown is the most reckless* [kõige
 mõtlematum] of the two.

Reegel. Üliastet tarvitatakse siiski võrdastmena
 kahe asja ehk isiku võrdlemise vahel, iseäranis kõnekeeles.

147. *The more you open your* Mida rohkem suud avatakse lu-
 mouth in reading, *the more* gemise juures, seda parem
 clearly will your words be heard. kuuldatakse sõnu.

The less said of it, the better. Mida vähem räägitakse sellest,
 seda parem.

So much the better for him, seda parem talle.

Reegel. Eesti „seda“ võrdastme ees väljendatakse *the abil*, „mida
 — seda“ *the — the abil*.

Pane ka tähele, et *the* tarvitatakse võrdastme ees määrsõnali-
 selt tarvitatud sõnade *all, any* ja *none*:i järel niisugustes kõnekäänu-
 des nagu, *He is all the better for his temperance*, ta karske olek on
 olnud iseäranis kasulik talle. *I don't think he is any the wiser for it*,
 ma ei usu, et ta sellepärast on targem. *The boys were none the worse*
for their game, poiste mäng ei teinud neile tõesti mingit halba.

Täh. Eesti „ikka“ niisugustes kõnekäänudes nagu „ikka halve-
 maks ja halvemaks“ ei saa iseäralise sõnaga väljendada: nii siis
worse and worse, it is becoming more and more clear j.n.e. Seesama
 määrus võib ka sel moel väljendada, mida järgnevad näited näita-
 vad: *His hair was turning grayer and more gray. We two grew dearer*
and yet more dear to each other.

148. *The are no serious* mis- Su harjutuses ei ole suuremaid
 takes in your exercise, but there vigu, kuid seal on mitu vähe-
 are several *small* [minor (mai- m a i d.
 na)] ones.

Yours is rather a bad performance this time. See on halvem töö, millega sa seekord esinesid.

I lost a largish [ehk fairly large, rather large] [suurem] sum of money. A grammar of some length, pikem grammatika. A bundle of papers, which had been there a goodish of while [pikem aeg].

Absoluutilist võrdastet ei leidu Inglis keeles.

Aga: Big fish are found in the larger rivers. During the greater part of the year. Siin on võrdlus olemas.

149. *A man is much bigger and stronger than a boy. It is a great [good] deal better [palju parem]. This is a far [palju] surer road. Still [veel] better. Yet more out of danger, veel kaugem hädaohust.*

Your very earliest possible reply will oblige, Teie kõige kiiremas korras saadetud vastuse eest oleme meie tänulikud. The most popular of all is the Queen herself, kõige kuulsam j.n.e. The finest sport of all, kõige parem sport, ka: kõige lõbusam. Cricket is by far the most popular summer game in England.

Võrdastmete mõju võib suurendada järgmiste sõnadega: *much^t far, still, yet ja a great [good] deal.* Üliastmed, mille lõpp on *st*, võivad ka oma mõju suurendada sõnadega *very*, mida paigutatakse üliastme ette, ehk *of all*, mida paigutatakse üliastme järele. Üliastmed *most:iga* kõvendatakse harilikult *of all:i* juure lisamisega, vahest sel moel, et nende ette *by far* seatakse.

150. *The situation is a most serious one, seisukord on väga tõsine. You get an article of most inferior quality, saadakse kõige halvemat sorti kaupa.*

Üldastmed *most:iga*, ilma kindla artiklita ehk umbmäärase artikliga, avaldavad omadust suurel määral (absoluutiline üliaste).

Most = paljud, rohkem jagu, vaata § 96 erand 1.

151. Omadussõna asukoht lauses.

1. *A man proud of his birth is seldom popular.* Mees, uhke oma soo üle, on harva lugupeetud.

- A man deaf to the voice of flattery is as rare as a man blind to his own merits.* Mees, tundmata meelituse häälele on nii haruldane kui mees, pime oma teenuste.
- A column 145 feet high.* Sammas 145 jala kõrguses.
- 2. This is an expedient both permissible and good.* See on niihästi lubatud kui ka hea abinõu.
- It is a pleasure as real as [it is] rare.* See on niihästi tõsine kui ka haruldane lõbustus.

3. *Philip the Fair*, Filip ilus. *Alexander the Great*.

4. *Prince Royal*, (inglise) troonipärija. *Postmaster General*, posti valitsuse ülem, *Consul General*, pea konsul. *Court-martial*, sõjakohus. *From time immemorial*, ennemuistsest ajast, j.n.e.

Reegel. Lisandusline omadussõna seisab harilikult nimisõnalise peasõna ees. Peasõna järel seisab siiski:

1. omadussõnaline lisandus, millele järgneb eesõnaline määrus ehk mille ees seisab mõõdu- ehk ajamäärus (mitte liht määrsõna);

2. kaks omadussõnalist lisandust ühendatud *both — and* ehk *as — as*:iga;

3. omadussõnalised liignimed;

4. omadussõnalised lisandused teatud, aunimesed ja kõnekäänudes.

Täh. *London is the largest and richest city known.* London on kõige rikkam ja suurem linn, mida tuntakse.

I was willing to pay the sum demanded. Ma tahtsin nõutava summa maksta.

During the whole time agreed upon, terve kokkulepitud ajajooksul.

Kesksõnad, mis seisavad lause lühendustena, paigutatakse harilikult ka oma nimisõnade järele.

Aga: *A well told little story, unforeseen circumstances, a well-thought-out scheme (ski:m), the long-awaited-for relief of Ladysmith, kui kesksõnu tarvitatakse omadussõnaliselt.*

Täh. 1. Mõned tähtsuseta eessõnalisel määrused, mis seisavad omadussõna ees, ei takista mitte omadussõna paigutamist nimesõna ette. Näit. *A by no means unimportant factor. His from the very first quite hopeless case. He accepted the, to him, logical conclusion.*

Täh. 2. Vahest peab kanduvat lauset tarvitatama, nagu näit. lauses *The man, who was proud of his birth, was never popular. The column, which is 145 feet high.* Nii ikka, kui nimisõna ees seisab kindel artikkel ehk näitav asesõna.

Ingliskeele iseäralused. *The City proper, pärine City. All the pupils present, kõik ligiolevad õppurid [aga ajamäärustes: the present generation]. On Sunday last, on Monday next [ka last Sunday, next Monday]. H mute, mittehääldatav H.*

152. *A portly, jolly old squire, one of the good old school.* Vääriline, lõbus, vana heategija, sest vanast heast tõust.

On the highest point of the hill stands pretty little old church.

It is a nice little place, see on üks väike ilus koht. Vain man in his little [tähtsuseta] brief authority. Modern foreign languages.

Reegel. Kui mitu omadussõna, mitmesugusest tähtsusväärtusest, seisavad nimisõna ees, paigutatakse kõige tähtsam ja rõhutavam esiteks.

Täh. Kui *old* ja *little* seisavad ühe- ja sellesama nimisõna ees, paigutatakse *old* nimisõnale kõige lähedamale. Näit. *A little old man, a little old church.*

153. *I will watch the first two hours if you take the last two. The next five years of his life.* Ma valvan kaks esimest tundi, kui sa võtad kaks viimast. Viis järgnevat aastat tema elust.

Reegel. *First, last ja next* seisavad harilikult põhiarvude ees.

Asesõnad.

Isikulised asesõnad.

154. *The police say they have got a clue.* Politsei ütleb, et ta on jäljele jõudnud.
Somebody has taken my umbrella, and they have left their own. Keegi on minu vihmavarju võtnud, ja jätnud oma.

Anybody may put to us any questions they like. If anybody calls while I'm out, tell them I shall be back by twelve.

Reegel. *They* tarvitatakse kogunimede juures ainsuses, kui tähelepanu juhatakse mitmekesisuse peale, mitmete isikute peale. Sagedasti tarvitatakse ka *they*, sihtides umbmäärase asesõna peale ainsuses, mis ei väljenda sugu.

Täh. Viimases juhtumises tarvitatakse ka *he or she*, kui mõlemad sood tahetakse ära tähendada. Nii siis: *If anyone [any person] wishes further information, I shall be glad to furnish him or her with it.* Aga kui sugu ei ole mitte tuntud ja ei ole tarvis ära tähendada, tarvitatakse harilikult *he*. Nii siis: *If anyone [any person] wishes. . . I shall be glad to furnish him with it.*

155.

It (=see).

1. *What is that house over there?— It's a school-house.* Mis maja on see seal? See on koolimaja.
Do you hear that? Go and see what it is. — It's an omnibus coming up the street. Kuuled sa [seda]? Mine ja vaata mis see on! — See on üks omnibus, mis sõidab ülesse pikki tänavat.

Võrdle *There's an omnibus coming up the street.* Seal on üks omnibus j.n.e. Vaata § 156.

2. *It is raining fast.* Sajab kõvasti vihma.
It wants five minutes to five. Puudub viis minutit viiest.
 3. *It is hard to earn a living.* Raske on oma ülespidamist teenida.
It is no use trying. Ei maksa mitte katsuda.

- It seems he has not received my letter.* See näib nagu ei oleks ta minu kirja saanud.
4. *It was I who cut the tree.* See olin mina, kes rajus puusse.
- Is it me you want?* Olen mina, keda sa otsid.

Reegel. *It* tarvitatakse:

1. alusena lauses ja sihiv ühe asja (ainsuses) ehk ilmutuse peale, nimetud ehk tähendatud;
2. alusena isikuta tegusõnadele;
3. vormilise alusena lauses, mille tegelik alus on teosõna, kesksõna ehk terve lause;
4. alusena tegusõnale «olema» rõhutatavates (emfaatilistes) lausetes, mida tarvitatakse, et iseäranis ära tähendada teatud sõna ehk väljendust.

Täh. *It* tarvitatakse isikuta lausetes ehk kõnekäänudes aega, kaugust ja ilma äratähendamiseks. Nii siis: *It is day. It is night. It is five o'clock. It is a good many years since I was at school. It is a good distance to the next inn. It was fine weather yesterday. Last night it was blowing a gale in the Channel. It was twenty degrees below freezing point.*

Täh. *It* ei tarvitata mõnes kõnekäänus, näit. *What's to-day = what day of the month is to-day?* ja sagedasti ka mitte *as* ja *than*: i järel, näit. *The house, as was usual at that season, was full. The passage reads as follows. More than was expected.*

156. **There is (was).**

- There is a man in London 120 years old.* Londonis (seal) on üks 120-neaastane mees.
- There are many people in London.* Londonis (seal) on palju inimesi.
- There was a time, when I could do it.* (Seal) oli aeg, kus ma võisin seda teha.
- There used to be a short cut across the fields.* (Seal) oli ennemalt otse tee üle põldude.

<i>There</i> seem to be only poor people living in this village.	Selles külas (seal) näib ainult vaeseid inimesi elavat.
<i>There</i> seemed reason to hope for a speedy recovery.	(Seal) näis põhjust olevat lootu ühe nobeda paranemise peale.
<i>There</i> remains nothing to be done.	(Seal) ei ole midagi enam teha.
H. R. H. [<i>His Royal Highness</i>] desires <i>there</i> to be no official reception on his arrival.	Tema kuninglik kõrgus soovib, et (seal) tema tulekul ei ole mingit ametlikku vastuvõtmist.

Ought *there* to be a comma here. *There* is a ring at the bell, kell kõliseb. *There* came a ring at the door, uksele kõlistati. I am going to do everything that *there* is to be done. Does *there* remain anything to be done? *There* were twenty degrees of frost last night.

Võrdle } *There* is a book on the table.

{ *It* is an English book.

{ *There* was a time when he laughed at it.

{ *It* was a long time since they had met.

{ *There* are four weeks in a month.

{ *It* is exactly four weeks since he was here.

{ *There* will be time enough (küllalt aega) to do that when we get back.

{ *It* will be time enough (aega küllalt) to do that next week (time enough omadussõnaline kõnekäänd = early enough).

Reegel. *There* tarvitatakse vormilise alusena lauses, kui tegelik alus on nimisõnaline sõna. Tegusõna juhitakse tegelikusest alusest.

Täh. *Be* = "leidub", "on olemas" tarvitatakse niisugustes kõnekäändes nagu, *If there were no pronouns* = *if no pronouns existed*.

Ingliskeele iseärsused. *There's half a crown for yourself*, siin on sulle omale pool krooni. *Don't cry there's a good girl [there's a dear]*, ära nuta, siis oled sa pai. *There was not long to wait*.

157.

That.

What are eyes for? — Eyes are for seeing with. — *That's right [That's it].*

How is Anne? — She is ill. — Oh, I am sorry to hear *that*.

Milleks otstarbeks on silmad? — Silmad on nägemiseks. — See on õige (Nii see on).

Kuidas elab Anna? — Ta on haige. — Mul on kahju seda kuulda.

Mr. Key took the letter and posted it — *that* is [s.o.], he put it into a red pillar-box. — How to live? — *that* is the essential question for us.

Reegel. *That* (= see) tarvitatakse harilikult rõhutamise otstarbeks.

158.

So.

1. My bother is fond of pictures, and *so* am I.

They were not well-off at first, but became *so* by degrees.

I have always found him reliable, and hope he will remain *so*.

He was never bitter until made *so* by a series of misfortunes.

2. You have five fingers on each hand, and *so* have I.

3. I have to go down into the country. — Well, *so* have we.

Minu vend on piltidest vaimustud, nii ka mina.

Alguses ei olnud nad rikkad, kuid aegamööda saivad nad selleks.

Ma olen teda alati ustava leidnud ja loodan, et ta ka selleks jääb.

Ta ei ole iialgi vihane olnud seni-kuni (üks) rida õnnetusi tegid teda selleks.

Sul on viis sõrme igal käel ja nii ka mul.

Mina pean maale sõitma. — Jah, ja nii ka meie.

- I want to be a soldier. — Ma tahan sõduriks saada. —*
So you shall, my boy, so you shall. Selleks pead sa, mu poiss, ka saama.
- You said you would tell us a story, sir. — Ah, so I did, and so I will.* Teie ütlesite, et teie meile ühe jutu pidite rääkima. — Jah, see on tõsi, seda ma tegin, ja seda teen ka.
- Will Charlie come? — Yes, I think [believe, hope, suppose, expect] so. At least he said so.* Tuleb Karl? — Jah ma usun [loodan, oletan] nii. Ta vähemalt ütles nii.
- Didn't I tell you so? He's come after all!* Kas ma ei ütelnud seda? Ta on siiski tulnud.

I told him I could say the poem by heart, and so I can, you know. I should like to shake hands with you, but I can't do so.

Reegel. So tarvitatakse:

1. ütluetäitelse sõna asemel tegusõnade *be, become remain* ja *make*:i juures;
2. nimisõnalise objekti asemel tegusõna *have* juures;
3. terve lause või teosõnalise kõnekäänu asemel, abitegusõnade või järgnevate tegusõnade juures: *do* (täienduse tegusõnana) *say, tell, expect, hope, suppose, think* ja *believe*.

Tähele on panna, et sõnajärgu läbi *so* + tegusõna ja alus või alus ja tegusõna rõhutatakse rühmas olevat viimast sõna, millel iseäralik tugev rõhk on.

Täh. *Do* ja *say*:i juures tarvitatakse vahest *it* sõna *so*:i asemel. Näit. *Are we prepared to take this step? We can do it now; we might have done it ten years ago. It is very doubtful if we can do so at all twenty years hence. — That is what you want, though you don't exactly say it.* Kui tegusõna *believe* tähendab uskuma, siis võib ainult *it* tarvitada.

Näit. *I am told John has been plucked [läbi kukkunud], and I can quite believe it. Nii ka teiste tegusõnade juures, näit. I am willing to alter my plan, if you should wish it.*

159. Eesti «kas pole tõsi» (rahva suus: eks, ega ju) abitegusõnade abil avaldatud.

The book was not amusing, was it? Raamat ei olnud huvitav, kas pole tõsi (ega ju)?

You will have no objection, will you? Teil ei ole midagi selle vastu, kas pole tõsi (ega ju)?

I have done nothing wrong, have I? Ma ei ole midagi ülekohut teinud, kas pole tõsi (ega ju)?

They would not deceive us, would they? Nad ei petaks meid, kas pole tõsi (ega ju)?

You cannot go, can you? Teie ei või minna, kas pole tõsi (ega ju)?

On lause esimene jagu eitav, siis jääb teises jaos **not** ära.

2. *You will be of they party, will you not?* Teie olete nende seltsist, kas pole tõsi (eks)?

He will come, will he not? Ta tuleb, kas pole tõsi (eks)?

She's to come, is she not? Ta peab tulema, kas pole tõsi (eks)?

I should be his friend, should I not? Ma peaksin tema sõber olema, kas pole tõsi (eks)?

This bird has flown away, has it not? Lind on ära lennanud, kas pole (eks)?

There is a theatre here, is there not? Siin on üks teater, kas pole (eks)?

Kui esimene jagu sellevastu jaatav on, siis peab teises jaos **not** seisma.

3. *You asked for wine, did you not?* Sa küsisid veini, kas pole tõsi?
- They admire the beauties of nature, do they not?* Nemad imestavad looduse iludust, kas pole tõsi?
- He loves his children, does he not?* Ta armastab oma lapsi, kas pole tõsi?

Niisamuti seisab tegusõna *do* lause esimeses jaos puuduva abitegusõna asemel, *not*: iga või ilma, selle järele kas esimene jagu on eitav või jaatav.

Enesekohalised asesõnad.

160. *We promised ourselves never to do it again.* Meie tõutasime endale kunagi seda jälle teha.
- She has built herself a country-house.* Ta on endale suvimaja ehitanud.

Pane tähele: *He asked me to put myself in his position.*

Reegel. Enesekohalisi asesõnu tarvitatakse mitte ainult akkusatiivobjektina vaid ka datiivobjektina.

161. *The police content themselves with maintaining a watch.* Politsei on rahul (enesega) et vahti pidada.
- It is duty incumbent on everyone to keep himself [themselves] clean.* Ennast puhtana hoida, on kohustus, mis käib iga ühe kohta.

Reegel. Kui «ennast», «ise», sihhib tagasi kogunimelise nimisõna peale ainsuses, tarvitatakse *themselves*, kui tähelepanu juhitakse mitmekesisuse, mitmete isikute peale; mõnikord tarvitatakse *themselves himself*:i asemel, kui see sihhib ühe eelseisva umbmäärase asesõna peale ainsuses, väljaarvatud *one*.

Oneself tarvitatakse selleks, et sihtida järgneva umbmäärase asesõna peale: *To keep oneself clean is a duty incumbent on everyone.* Vaata § 40.

162. *He pulled him after him* [oma järel] *through the woods. We began to look about us more, meie hakkasime rohkem vaatlema. Have you [got] any about [on] you* [kaasas, ligi] ?

Reegel. Eessõna järel tarvitatakse isikulisi asesõnu enesekohaliste asesõnade asemel, kui eessõna on rõhutatav ja kui tal on liht kohalik tähendus.

Aga: *You should take better care of yourself. Picture to yourself* [kujuta endale] *my own humble self. We lost all command of ourselves* [enese üle valitsemise]. *He looked at himself in the glass. He was beside himself* [erutatud].

163. *I could do it myself* [ise]. *Men themselves* [ise] *began with these kind of tools* [nende laadi tööriistad]. "*All right*", *I thought* [said] *to myself* [iseenesele]. *He was no longer himself.*

(Aga: *It was he himself*, see oli tema ise).

He used to sit by himself [oma ette]. *This is wrong in itself* [iseenesest]. *You never find fault with yourself. That itself* [see üksinda] *was sufficient.*

Reegel. Mina ise, sina ise j.n.e. on Inglis keeles *I myself, you yourself* j.n.e.; mina ennast, sina ennast j.n.e. on Inglis keeles *I myself, yourself* j.n.e.

Vormisid, *myself, yourself*, j.n.e. ei või sellepärast alusena tarvitada; sihitusen^a, ütlustäitena ja eessõna järel tarvitatakse neid harilikult ilma isikuliste asesõnadeta.

Täh. 1. *The Doctor and myself* [ehk I] *were the only person present. No one could do it better than yourself* [kui sina ehk sina ise]. *You know it as well as myself.*

Myself j.n.e. on sagedasti aluseks ilma isikulise asesõnata, kui ta seisab ühenduses ühe teise alusega, või kui ta seisab lausetes, mille tegusõna on välja jäetud.

Täh. 2. *Self* tarvitatakse nimisõnana ja vastab Eestikeelse sõnale «oma mina» ehk «oma ise» niisugustes kõnekäändes nagu: *My own*

self oma mina (ise). *He is my second self* [ta on mu teine mina].
He was soon his own merry self.

Täh. 3. Mõnikord on kõige parem kui Eestikeelne «oma» väljendatakse omadussõnaga *own*. Näit. *I can make my own tea*, ma võin ise oma teed keeta. *By and by we may attempt to manufacture our boots* [ise oma saapaid teha].

164.

Omandavad asesõnad.

He has lost his presence of mind [oma meelevalla],
but she never lost hers.

Every country has its peculiar customs and manners
 [oma iseäralised kombed ja pruuk (viis)].

*They were told to take away their books, yet some
 of them have left theirs.*

The little girl and her brother lived in their own room.

Reegel. Eestikeelne „(tema) oma“ väljendatakse *his*,
her [hers] või *its* abil; *his* kui omanik on meessugu, *her*,
 [hers] — naissugu või *its* — asjasugu, aga *their* [theirs] kui
 on mitu omanikku.

Täh. 1. *Every town and every village has its playground.*

Every man and every woman has his or her special task.

Kaks ehk rohkem nimisõnu ainsuses, mille ees seisab *each* või
every, nõuavad omastavat asesõna ainsuses; kui isikud mõlemast
 soost on ära tähendatud, tarvitatakse *his* or *her*.

Täh. 2. *The public insisted on [nõudis] their rights. The Go-
 vernement have no word to say in support of their Bill* [oma ettepaneku
 toetuseks]. *Everybody has a right [It is everybody's right] to look after
 [valvata] his [ehk their] own interests.*

Their [theirs] tarvitatakse sihtides kogunimelise nime-
 sõna peale ainsuses, kui tähelepanu juhatakse mitmekesiduse peale;
 vahest tarvitatakse *their* [theirs] sihtides eelseisva umbmäärase
 asesõna peale ainsuses, väljaarvates *one*.

Võrdle *One ought to be sure of one's ground. To defend one's
 country is everybody's duty.* Vaata § 43.

165. *My views and yours* Mu ja su vaated ei ole do not agree. sarnased.

Alfred, the Father of his country and ours.

Reegel. Kaks või rohkem omadussõnaliselt tarvitatud omandavaid asesõnu ei või harilikult rinnastada.

Niisamuti ka: *My books and Charlie's.* Minu ja Kaarli raamatud.

Täh. Vahest on ümberkirjutus soovitav, näit. *on behalf of myself and my colleagues* [/'køli:gz], minu ja minu ametivendade nimel. *He saved the lives of both himself and his companion.*

166. *He is an old acquaintance of mine.* Ta on mu vana tuttav.

I saw some friends of yours Ma nägin mõnda sinu tutvavatest kontserdil.

They are sons of neighbours and friends of mine [naabrite pojad ja minu sõbrad]. *I know that old trick of his* [tema vana kavaluse konksu]. *This is no business of yours*, see ei puutu sinusse. *The last act of his in our partnership.*

Reegel. Of + iseseisev omastav asesõna tarvitatakse niisamuti kui of + pleonastiline genetiiv. Vaata § 129.

Võrdle: *A photo of hers*, näopilt, mis tal on, ja *a photo of her*, tema (enese) näopilt.

Täh. 1. Niisugust lause ehitust tarvitatakse selleks, et eemaldada omastava asesõna paigutamist umbmäärase artikli [või umbmäärase asesõna] ja tema nimisõna vahele. Tihti juhtub, et kirjanduslikes keeles omastav asesõna paigutatakse näitava asesõna ja tema nimisõna vahele. Näit. *These my words, this our planet* (p'lænit).

Täh. 2. Omadussõna *own*:i juures tarvitatakse seesama lauseehitus, aga omadussõnaliselt tarvitatud, omastava asesõnaga. Näit. *I have no name of my own. Have you a watch of your own* [oma taskukell]? *It has a beauty of its own.* Vaata § 140.

167. *They put their food into their mouths with their fingers.* Nemad panevad näppudega toitu suhu.

He came to me with his hat in his hand. Ta tuli mu juure kübar käes.

She can't keep her balance. They lost [missed] their way [eksisid ära].

Reegel. Omastavaid asesõnu tarvitatakse — kindla artikli asemel — et ära tähendada, mis lauses seisva aluse päralt on. —

Pane tähele, et omastavat asesõna enamasti seal tarvitatakse, kus jutt kehajagude (käe, jala, silma) ja riiete kohta käib; peale selle ka, kui jutt asjadest, mida harilikult enese juures kantakse, või mõttelistest ainetest (tarkus, mälu j. n. e.) on.

Aga: *He hit me on the head.*

Pane tähele niisuguseid kõnekäänusid, nagu: *He broke his leg* [murdis jalaluu]; *he put on his hat* [pani kübara pähe]; *I don't see my way to do it* [leian ennast mitte sünda olevat seda teha]; *I beg your pardon*; *have you changed your mind* [ennast muutnud].

168. *Yours is a very bad report.* Su tunnistus on väga halb.

Theirs was a land worth fighting for.

Lause alguses tarvitatakse sagedasti iseseisvat omastavat asesõna rõhutamise otstarbeks.

Kirjade lõppus tarvitatakse harilikult *Yours* järgneva mäarsõnaga, nii siis *Yours truly*, *Yours sincerely*, *Yours respectfully*.

Täh. *I and mine* [mina ja mu omaksed] *are in good health and greet you cordially. Kind regards to you and yours* [sulle ja su omakstele, ka: *you and your people* ehk *family*]. *On behalf of me and mine*, minu ja mu omakste nimel. — «Mu omaksed», üksinda = *My [your] people, friends* ehk *family*, mitte *mine [yours]* üksinda.

Pane ka tähele niisuguseid kõnekäänusid, nagu: *It will be the death of me* [mu surm]; *this will be the ruin of me* [mu hukatus]; *the like of you*, su sarnased.

169. Omastavate asesõnade kordamine.

His horse and *his* dog are his only friends. *Her* black and *her* white gowns [kleidid].

Aga: *He is my teacher and friend. Kindly remember me* [Ole hea ja tervita minu poolt] *to your wife and children. I need your advice and help. Her black and white gown was torn.*

Omastavaid asesõnu korratakse nende samade reeglite järel, mis kindla artikligi kohta käivad. Vaata § 121.

170. Omastavate asesõnade asukoht lauses.

All his interest is swallowed up by his studies. Kõik ta huvi on ta õppimisesse kadunud.

Aga: *His whole interest.*

Are both your brothers at sea? *Half my* tea is gone. *The train had^s finished half its* journey.

Reegel. Omastavad asesõnad paigutatakse *all, both* ja *half*:i järele.

171. Näitavad asesõnad.

I am sure I have seen that man before. Ma olen kindlasti seda (tood) meest ennemalt näinud.

Look at his [that] fellow! Vaata selle isiku peale!

That boy did the mischief, this one [seesinane] *only looked on. I asked another person which was the shortest way, but he did not answer my question.*

Reegel. Kui iseseisev see (seesinane, too) käib isiku kohta, väljandatakse teda *this* abil resp. *that* + ühe

nimisõnaga või umbmäärase asesõnaga *one* või isikulise asesõna *he* ehk *she*:iga (*this* ja *that* ei tarvitata mitte iseisvalt isikute kohta ainsuses).

Aga mitmuses: *These have just begun English, those have been studying it for a year.*

Täh. Kirjanduslikes keeles leidub ka *the latter*, näit. *He wanted to see the manager about some business, both the latter was not in.*—Kui on asjadest jutt, lisatakse sõna *one* sagedasti *this* ja *that*: järele, näit. *This bat [kaigas] is too heavy, I like that one better.*

Täh. *This is Mr. Wood* See on isand W. Liverpooli of Liverpool. list.
Was that your master? Oli see (too) sinu õpetaja?
These are not thieves, they Need ei ole mitte vargad,
are young gentlemen. need on noored isandad.

These are my cattle, those are my neighbour's.

Alusena tegusõnale *be* järgneva nimisõnalise ütlustäitega tarvitatakse *this* ja *that* iseseisvalt isikute kohta ka ainsuses; seisab ütlustäide mitmuses, peavad ka näitavad asesõnad ja tegusõna mitmuses olema.

172. *This question may be raised:* Selle küsimuse võib ette panna:
Which of them acted most Kes nendest kõige õiglasemalt
rightly? talitas?

To be or not to be, — that is the question.

Reegel. *This* — mitte *that* — tarvitatakse siis, kui see sihhib järgneva isiku, asja ehk lause peale. Tagasi sihtides tarvitatakse niihästi *this* kui *that* — eelmine ainult siis, kui asi ehk isik kohe ta ees seisab.

173. *He is no longer the same* [seesama mees]. *If he stops at home, I will do the same.*

Aga: *I looked over* [vaatasin läbi] *the letter several times, at last I folded it up* [panin selle kokku] *and put it in an envelope* ('envelopou).

Reegel. *The same* tarvitatakse peaaegu ainult siis, kui on võrdlusest jutt, ka siis, kui see on mõeldud; muidu tarvitatakse isikulikku asesõna.

Ärikeeles: *Your letter has been forwarded to me here. Many thanks for the same* (parem: *for it*).

174. *Some men are lazy, others are energetic; the former often come to grief, the latter generally do well.* Mõned on laisad, teised agarad; eelmistel läheb saagedasti halvasti, viimastel harilikult hästi.

Nelson and Wellington seemed to complete each other: the former was on sea what the latter was on land.

Reegel. *The former ja the latter*, mis peajasjalikult kirjanduslises keeles ette tulevad, tarvitatakse niihästi isikute kui ka asjade kohta, niihästi ainsuses kui ka mitmuses. Vaata ka § 45.

175. *This ja these* ajamäärustes.

Have you been out for a walk this morning [täna hommikul]? *No, but I am going for one this afternoon* [peale lõunat].

Are you going to England this year [tänavu]?

We have not heard from him these ten years [harilikum for the last ten years = viimaste kümne aastate jooksul]. *He will be away these three years* [harilikum for the next three years = järgnevat kolm aastat]. *It has been very dry this long time* [kaua aega juba].

She left this day last week [täna eest kaheksa päeva eest], *and will be back this day fortnight* [neljateiskümne päeva pärast].

You shall hear from me one of these days [üks nendest päevadest, varsti].

176. **Ingliskeele iseärsused.** *You are always late: that's why* [see on sellepärast miks] *I can't trust you. That's because* [sellepärast et] *you don't get up in time. That is where the fault lies, seal see viga on.*

How is this? Kuidas on see? That's how it came about [ehk happened], nii juhtus see.

This [ehk To-day] is my birthday, täna on mu sünnipäev. This [ehk To-day] is the first of June.

Suddenly he — the captain, that is [nimelt, see tähendab kapten] — began his eternal song.

It isn't so bad as that, nii halb see ei ole. It was as big as this, see oli nii suur. I hold the reins like this, Ma hoian ohjad nii.

Mr. So-and-so, the tenant, is a capital farmer, rentnik, see ja see, on tubli maamees. He was to meet at such and such a time [sel ja sel ajal], at such and such a place [sel ja sel kohal].

Määravad asesõnad.

Vaata § 46.

177. Omadussõnalisised.

You know the Mr. Newman who called yesterday by sight, don't you? Teie tunnete küll näopoolest seda härrat N., kes eile siin oli, kas pole tõsi?

The north is that part of the sky where all shadows point at noon.

Those trees which are seen are knotted and bent.

The on nõrgema rõhuga kui that ja those, mida tarvitatakse rõhuvates kõnekäänudes, iseäranis siis kui kanduv asesõna mitte kohe ei järgne oma korrelaatile.

178. Iseseisvad.

He who does not save pennies will never have pounds. Kes kopikat ei korja, see rublat ei saa.

She is not a good girl, who disobeys her mother. See ei ole mitte hea tütarlaps, kes oma ema sõna ei kuule.

These boys are the very ones I saw yesterday. Need poisid on just needsamad, keda ma eile nägin.

Anyone of you who likes See teist, kes seda soovib,
may have another look at võib veel kord pilte näha.
the pictures.

I was sent back to the bank, but it was not the one where I had first been. She promised to give the book to that one of her sons who should first learn to read. The only true results are those which stand the test. Let such as prefer glory to ease rush into peril. Lase neid, kes j.n.e.

Reegel. *He* ja *she* tarvitatakse määravate asesõnadena peasjalikult vanasõnades, üldlausetes ja mõnedes kõnekäänudes. Muidu on *anyone* harilik väljendus määravale asesõnale „see“ üldtähennduses [= igauks]. *The one*, tugevama rõhuga *that one*, määrab kindlat isikut ehk asja. *That* määrab niihästi kindlat isikut (või looma) või on isikuta: *that which* = seda mis, mis: *what*. Mitm. *those* tarvitatakse niihästi üld- kui ka piiravas tähenduses, *such*, millele alati *as* järgneb, tarvitatakse ainult üldtähennduses.

Täh. 1. Eestikeelne määrav asesõna «see» vastab sagedasti sõnadele *the [a] man, the [a] woman, the [a] person*; «need» vastab sagedasti sõnale *people*. Näit. *A man who does not work should not eat. The man who worries ('wariz) [= kurdab] loses his best power. People who live in glasshouses should not throw stones. They* võib määrava asesõnana tarvitada siis, kui määrava ja kanduva asesõna vahel seisab teisi sõnu, mis neid lahutab. Näit. *They are not my friends, who keep the truth from me. Lauses It was they who told me ei ole they mitte määrav asesõna.*

Täh. 2. Pane tähele *that*:i tähenduses niisugustes ütluustes nagu *The girl had that [mingit teatut] in her eyes which inspired confidence.*

179. *That will be the business of the one [selle (tema) asi] who gave the order.*

It is no doubt the fault of him [selle (tema) süü] *who delivered the message.*

She seemed to live only for the sake of those [nendele] *who had no friends.*

Reegel. Genetiivid „selle“ ja „nende“ määrasesõnana tarvitatakse väljendatakse eessõna *of*:i abil (mitte omastava asesõnaga).

180. *The rapidity of light is greater than that of sound.* Valgusel on suurem kiirus kui kõlal.

The commerce and wealth of London are greater than those of any other town. Londoni kaubandus ja rikus on suurem kui mõnel muul linnal.

If you will take these balls, I will take those in the basket.

Reegel. Selle asemel, et korrata üht ennemalt nimetatud nimisõna, tarvitatakse sagedasti mäarsõnu *that* ja *those*.

Võrdle: *My skates are better than John's.*

Küsiavad asesõnad.

Vaata § 47.

181. 1. *Who is that man?* (Vastus: *He is the new curate* [õpetaja]). *Who are those people?* (Vastus: *They are country people*).

To whom did you tell the story (ehk *Who did you tell the story to*)?

2. *Which is the swiftest of dogs?* (Vastus: *The greyhound*). *Which station is Gower* (gaur) *Street station from here?* (Vastus: *It's the third, fourth, etc.*). *Which month is February?* (Vastus: *It's the second*). *Which is the first month of the year?* *Which years are leap-years?* *The weather-cock shows which way the wind blows.*

3. *What is your friend?* (Vastus: *He is a captain*). *What trade does he follow?* *What are those people?* Mis inimesed need on? *What are your reason?* *What animals belong to this family?* *In what way can I serve you?*

Reegel. 1. *Who* (kes), ain. ja mitm., mees- ja naissoos küsib ainult isikute (ja kehastatud asjade) järele, on omas tähenduses piirita ja selle tõttu ei või osastav (partitiiv) of talle järgneda.

2. *Which* (missugune), ains. ja mitm. küsib ühe või mitme (ühes arvus oleva) isiku, looma ehk asja järele ja tarvitatakse niihästi omadussõnaliselt kui iseiseisvalt.

3. *What* iseiseisvalt, vastab eestikeelse sõnale „mis“ ja tarvitatakse ütlustäitena ka nimisõnade juures, mis seisavad mitmuses; omadussõnaliselt tarvitatakse teda niihästi isikute, loomade kui ka asjade juures.

Täh. 1. Kui küsiv asesõna seisab datiivis, nõuab ta oma eesalati eessõna to, vaata § 133. Näide: *To which of the boys did you give the key?* *To whom did you tell the story?*

Täh. 2. *What a place! And what weather!* Oh missugune koht! Ja, oh missugune ilm! *What courage he showed!* Oh, missugust vahvust ta näitas!

Hüüetes tarvitatakse *what* — iialgi *which* — umbmäärase artikliga või ilma, vaata § 113.

Ingliskeele iseäralsused. *What's he like?* Kuidas näeb ta välja? *What sort of a man is he?* Mis laadi mees ta õieti on? *What's the matter with him?* Mis on tal viga? *I did not know which was which.* Ma ei võinud nende vahel vahet teha. *You don't know what is what.* Sa ei või ennast taltsutada. *I will tell you what.* Tead sa? *Mr. what's-his-name* ehk *Mr. what-do-you-call-him.* Isand, see ja see. Isand . . . kuidas ta nimi nüüd jälle on?

Kanduvad asesõnad.

182. *Who.* Vaata § 48.

It was I who cut the tree. Was it you who caught it. He sent for the old servant, to whom his father had given the key.

Those people, by whom he had been treated so kindly, were all poor farmers. Don't use words whose meaning is not clear to you.

Reegel. *Who*, ains. ja mitm., mees- ja naissoos, tarvitatakse peaaegu ainult isikute kohta; genetiivi vorm *whose* käib ka loomade ja asjade kohta.

Täh. 1. *Who* ja *whom* tarvitatakse mõnikord ka loomade kohta nagu *he* ja *she* (vaata §§ 6, 8) iseäranis muinasjuttudes, kus looma isikuna ette kujutatakse. Näit. *The fox, who wanted the cheese, did not wait for the song, which he knew already.* Nii võib ka *who*:d isikuna ettekujutatud asjade juures tarvitada, näit.: *It was Great Britain who first broke down these barriers.*

Täh. 2. Kogunimede juures, mis väljendavad isikuid, tarvitatakse *who*, kui tähelepanu juhitakse isikute peale. Üksuse äratähendamiseks, tarvitatakse *which* ehk *that*. Näit. *A government who are animated by lofty and liberal ideas. They summoned the Royal guard, which was stationed opposite the door of the Palace.*

Täh. 3. *Who* nõuab datiivina kui teisedki kanduvad asesõnad eessõna *to*.

Täh. 4. Kanduval asesõnal *who* jääb korrelaat mõnikord välja, näit. *Who [see kes] uses minutes has hours to use.*

183. *Which.* Vaata § 48.

The cotton is made up into bales, some of which weigh about four hundred pounds. Puuvill pannakse kokku pallidesse (pakkidesse), millest mõned umbes 400 naela kaaluvad.

- Isn't that the hill on the top of which [ehk on whose top] there used to be a windmill?* Kas see ei ole mitte see mäeküngas, mille tipul ükskord tuuleveski seisis?
- He writes he is doing well, which I am glad to hear. The description seems exaggerated (ig'ædzəreitid), which it certainly is not.* Tema kirjutab, et ta hästi elab, mis mind rõõmustab. Kirjeldus näib liialdatud olevat, mida see tõesti ei ole.
- If I miss the train, in which case I shall have to walk, I will telephone ('telifoun) to you.* Kui ma jään rongile hiljaks — sarnasel juhtumisel pean jala minema — siis telefoneerin sulle.

Reegel. *Which*, ains. ja mitm., käib loomade ja asjade kohta ja on ainuke kanduv asesõna, mis võib tagasi sihtida ühe eelseisva lause, teosõna ehk ütlustäitelise sõna peale. Omadussõnaliselt käib ta ka isikute kohta.

Täh. Kui *of which*:il on osastav tähendus, siis seisab ta alati oma peasõna järel (vaata näide 1), ka siis kui ta peasõna juhitakse eessõnast (vaata näide 2). Teistel juhtumistel võib ta seista oma peasõna eel, kui see alusena lauses on tarvitatud, näit. *These are symptoms of which the gravity cannot be ignored.*

185. That. Vaata § 48.

1. *Only the boys that [ehk who] are strong and healthy are allowed to take part in these games.* Ainult need poisid, kes on tugevad ja terved, võivad nendest mängudest osa võtta.

Ag: *The boys [= poisid], who [mitte that] are all strong and healthy, take part in all our games.*

The plan that [ehk which] pleased me most was for us to start at daybreak. (See) kavatsus, mis mulle kõige rohkem meeldis, oli koidul teele asumine.

Aga: *The plan [=kavatsus], which [mitte that] did not please me at all, was for us to go over the mountain.*

Reegel. *That*, ains. ja mitm., tarvitatakse isikute loomade ja asjade kohta, aga leidub peaaegu ainult piiravates kanduvates lausetes, s. o. niisugustes lausetes, mis on mõttele tarvilikud.

2. a) *Who that has any sense would have argued (a:jud) thus?* Kes oleks võinud nii ütelda, kellel mõistust peas on?

b) *Did you see the man and the donkey that passed by?* Kas sa nägid meest ja eeselt, kes mööda läksid?

c) *What is it that puzzles you?* Mis see on, mis sind üles erutab?

It is his doctor that has told me. (See) on tema arst, kes mulle seda ütles.

It was in this way that he treated me. See oli sel moel, kuidas ta minuga ümber käis.

d) *The Germans would not be the good linguists that they are but for their excellent school training.* Sakslased ei oleks nii osavad keeletundjad olnud, nagu nad nüüd on, kui neil ei oleks olnud nii hea kooliharidus.

He is a man that will never get on in the world. Ta on mees, kes kunagi siin ilmas edasi ei saa.

e) *He was perhaps the greatest captain that ever lived.* Võib olla oli ta kõige suurem juht, kes kunagi elanud.

It is one of the very best books that have been published in this country.

Reegel. Järgmistes juhtumistes tarvitatakse *that* (mitte *who* või *which*):

a) kui korrelaat*) on küsiv asesõna *who*;

b) kui eelkäival kanduval asesõnal on kaks ehk rohkem korrelaati, mis nõuavad isesuguseid kanduvaid asesõnu (*who* või *which*);

c) vormi "*it is [was] . . . that : i*" juures, see on (oli) . . . mis (kuidas);

d) kui korrelaatil on omadussõnaline iseloom; ning

e) kui kanduv lause on tarvilik määrus üliastmele.

Täh. Kui c) all äratähendatud reeglil on isikuline asesõna korrelaatina, tarvitatakse nüüd enamasti alati *who*, näit. *It was I who cut it.* d) siia alla kuuluvad niisugused näited, nagu: *Fool that I was* (oh ma rumal), *wretch that you are* (oh sa lurjus).

3. *I can't tell you all that* Ma ei või teile ütelda kõike,
(mitte *what*) *I have seen* mida ma näinud ja teinud,
and done.

I certainly saw much that Ma nägin tõesti palju,
few have seen. mida vähesed on näinud.

There is very little that has escaped his attention
[tähelepanemata jääma]. *Is there anything else that troubles*
you?

Reegel. *That* tarvitatakse peaaegu alati, kui liht (neutraalne) umbmäärane asesõna (= *all*, *much*, *little*) seisab korrelaatina, nii ka liitumbmääraste asesõnade järel (*anything*) *which : i* asemel.

*) Sagedasti omab pealause kõrvallause sisu nii lähedalt et ta enesesse seab lauseliikme, mis kõrvallause otstarbe ära määrab. Nii ilmub esile korrelaat (ühiskandja) ehk *paarissõnad*, millest teine kuulub teise lausesse, näit. *see — kes*, *see — mis*. j.n.e.

Täh. *That* on kõnekeele kõige harilikum kanduv asesõna; aga kui jutt on isikutest, tarvitatakse ka *who*. — *That* ei tarvitata heameelega, kui korrelaatiks on määrav asesõna *that*, nii siis «see kes» = *that which* (kõnekeeles *what*) «need kes» = *those who, those which ja those that*.

186. *What*.

Don't put off till to-morrow what you can to-day. Tänasida toimetusi ära viska homse varna!

Certain Continental nations possess what are known as "free ports". Mõnedel mannermaade riikidel on nii nimetatud vabasadamad.

What question I can answer I gladly will. Heameelega tahan ma kõikidele küsimustele vastata, kui ma võin.

What little [seda vähest] he could do it was his duty to do.

Reegel. Iseseisev *what* tähendab „see, mis“ = *that which*. Temast juhitatav aegsõna seisab mitmuses, kui mitmuses seisev ütlustäide järgneb. Omadussõnaline *what* käib niihästi isikute kui ka loomade kohta. Temal on peaaegu sama tähendus kui määraval asesõnal [*the, that, those*] + kanduv asesõna.

Täh. Et *what* ühel ja selsamal ajal on niihästi määrav- kui ka kanduv asesõna, siis ei või korrelaat tema ees seista, näit. *All that I heard and all that I saw*, kõik mis kuulsin ja kõik mis nägin.

Korrelaat võib järgneda asesõnale *what*, näit. *What I do not tell you, that you must learn elsewhere. What* tarvitatakse iseäranis siis, kui korrelaatiks on järgnev lause, näit. *I promised, and, what is better, I kept my promise. He told me, what I knew already, that gold was plentiful.* Aga kui korrelaatiivlause seisab ees, peab *which* tarvitatama, näit. *He told me that gold was plentiful, which I knew already.*

187. Eessõnade asukoht kanduvate asesõnade juures.

You are the very man that Sina oled just see, keda
I have been looking for. olen otsinud.

You are the very man for whom I have been looking.
Mr. S., whom I used to live with, is dead.

Reegel. *That*:i eel ei või eessõna seista. *Who* ja *which*:i ette paigutakse harilikult nende juhtivaid eessõnu, kuid võivad siiski tegusõna järel seista.

188. Kanduvate asesõnade väljajätmisest.

I am no longer the man I Ma ei ole seesama, kes
was. ma varemalt olin.

Have you returned the books you borrowed the other day? Is that the man you referred to [tähendasite]?

Reegel. Piiravas mõttes tarvitatud kanduv asesõna jääb sagedasti välja — iseäranis kõnekeeles —, kui tema seisab ütlustäitena, akkusatiivi objektina ehk kui teda juhib eessõna.

Täh. 1. *The same day I went on board we set sail. Is that the way you deliver your message?* Niihästi eessõna kui ka kanduvat asesõna ei tarvitata sagedasti määrusliste lausete järel, mis a e g a või (tegevuse) viisi väljendavad. Kanduvat asesõna peab alati määrava asesõna *that*:i järel tarvitatama. «See, mis sa ütlesid, ei olnud õige» on ingliskeeles *That which you said was wrong* ehk paremini *what you said* j.n.e.

Täh. 2. *I suppose there's a good deal of skating goes on about here? There isn't one here knows how to play ball. Who is that just rang?* Kui kanduvat asesõna tarvitatakse alusena, jääb ta mõnikord välja, iseäranis kõnekeeles *there is, is there*:i järel.

189. *As ja but* kanduva asesõnadena tarvitatud.

1. *It contains such facts as are likely to interest the young.* See sisaldab niisuguseid tõsiasju, millest võib oletada, et huvitab noori.

Only use such words as you are sure of. He thinks the same as his brother. He was the same to his superiors as he was to his inferiors. I began to climb up in the same way as he had done. They were as daring a set of lads as ever walked a deck. Vaata ka § 49.

Reegel. *As* tarvitatakse kanduva asesõnana 1) määrava asesõna *such-* ja määrsõna *as:i* järel ning 2) *the same:i* järel, kui aegsõna kanduvas lauses on väljendamata ja harilikult ka siis, kui kanduvad asesõna tarvitatakse ütlus- ehk määruslise täitena.

Täh. Öeldakse *He uses the same books as you do*, kui mõeldakse «sama seltsi raamatuid», aga *He uses the same books that you do*, kui mõte on «needsamad eksemplaarid».

2. *There is no sailor but [=who ... not] is superstitious.* Ei leidu ühtki meremeest, kes ei ole ebausklik.
There is nothing but [=that ... not] is related to us, nothing that does not interest us. Ei ole midagi, mis ei käi meie kohta ja mis meid ei huvita.

Who is there but [= who ... not] hopes for happiness?

Reegel. Eitavate ja küsivate kõnekäänude järel tarvitatakse vahest *but* kanduva asesõnana + *not:i* asemel.

Umbmäärased asesõnad.

One.

One — isikuta asesõna, mille sõnasõnalist ümberpanekut eestikeeles ei ole, ja mille asemele „sa, inimene, keegi“ öeldakse (= saksakeele *man*).

190. If *one* knew oneself, *one* might hope to know something of *one's* fellow-man. Kui keegi tunneb iseennast, siis võib oletada, et ta ka oma ligemat natukene tunneb.

(Ka: If *we* know ourselves, *we* might hope, etc.).

- When *one* is hungry, *one* likes to eat. Kui kõht tühi, süüakse isuga.

(Ka: When *we* are hungry *we* like to eat).

Reegel. *One*, gen. *one's*, tarvitatakse lause alusena eestikeelsetes isikuta lausetes, mis kõigi inimeste kui ka rääkija enese kohta käivad.

191. Eestikeelsed isikuta laused väljendatakse ingliskeeles ka teisiti.

1. When *babies* laugh, *we* know they are pleased. Kui lapsed naeravad, siis on teada, et nemad on rahul.
2. If *you* want to learn English thoroughly, *you* can't do better than study it in England. Kui ingliskeelt tahetakse põhjalikult õppida, siis võib seda kõigeparemini Inglismaal teha.
3. *Theh* [*People*] say the police have got a clue(*klü*). Öeldakse, et politsei on jälgile tulnud.

Say what people [*you*] will . . . ütelgu mis tahes . . .

4. He is said to have been killed by an accident. Öeldakse, et tema on õnnetuse läbi surma saanud.

It is generally believed [supposed, expected, thought] that the war will not be a long one, *ustakse* [oletatakse, loodetakse, arvatakse] j.n.e. Why don't you answer when you are spoken to [. . . kui sinuga räägitakse]? I was told so, nii jutustati mulle.

Reegel. Eestikeelsed isikuta laused väljendatakse:

1. vahest asesõnaga *we*, kui rääkija ennast kaasa arvab;

2, sagedasti asesõnaga *you*, kui isik, kellega kõneldakse, on kaasa arvatud; nii iseäranis kirjeldustes, nõuandmistes ja muus sellesarnastes;

3. asesõnaga *they* või sõnaga *people*, kui räägitakse rahva kohta üldtähenduses, väljaarvates kõneleja ja see, kellega kõneldakse;

4. viimases ulatuses sagedasti tehtaviku lause ehitusega (konstrukstiooniga).

Täh. *A man, a fellow* tarvitatakse ka sagedasti alusena eestikeelsetes isikuta lausetes. Näit. *A man [ehk fellow] may be rich and yet not happy.* Inimene võib rikas ja siiski mitte õnnelik olla. — *They* on isikuta asesõna, kui see käib rahva kohta teatud maal, kohal ja muus sellesarnases. Näit. *In China they have some curious customs.* Hiinamaal on mõned imelikud kombes. *It is at Sheffield that they make the best razors.* Sheffieldi's valmistatakse kõigeparemaid habemenugasid.

192. *I have a white horse and a black one.* Mul on valge ja must hobune.

These are the English books, where are the French ones? Need on ingliskeelsed raamatud, kus on prantsusekeelsed?

Reegel. *One*, mitm. *ones*, tarvitatakse eelkäiva nimi sõna asemel ja paigutatakse viibimata järgneva omadussõna järele.

193. *Every ja each.*

Every boy [= all the boys] in the school was taught to swim. Koolis õpetati iga poissi ujuma.

Each of them had a special kind of training. Igaüks nendest sai oma-laadi harjutuse.

Every family has a little house, *each* with a tiny (taini) garden of its own. Igal perekonnal on väike maja, igaihel oma väikene aed.

I have five fingers on each [mõlematel] *hand*. *He gave each* boy [each of the boys] a florin ehk *He gave the boys a florin each* [üks florin igaihele]. *There were hundreds of slaves, each one* carrying a burden.

Reegel. *Every* tarvitatakse ainult omadussõnaliselt ja väljendab igaiht ühest arvust, mis on suurem kui kaks, kõik; *each* tarvitatakse nimisõnaliselt ja omadussõnaliselt ja väljendab igaiht kahest, mõlemad ehk *igaiht iseäraldi* suuremast arvust kui kaks (harilikult määratud ehk piiratud arv). *Each one* tarvitatakse vahest nimisõnalise *each*:i asemel.

Täh. *In every way*, igal viisil (moel), *in every direction*, igas sihis, [in each direction, mõlemas sihis], *every care*, kõik (iga) mure, *every reason*, kõik (iga) põhjus, *every success*, kõik edu.

Täh. *Every* seisab omastava asesõna ehk genetiivi järel, näit. *His* [The prisoner's] *every step* was closely watched.

Ingliskeele iseäralused. *In each and every county of England* [igas krahvkonnas j.n.e.]. *All for each and each for all*, üks kõikide eest ja kõik ühe eest. *Every now and then*, vahete vahel. Vaata § 51, täh.

194. No ja none.

You have no money, and I have none either. Sul ei ole raha ja mul ei ole ka.

Did none of you notice him? Kas ükski teist ei pannud teda tähele?

He found he had lost none of the lecture. Tema leidis, et tema ettelugemistest midagi ei ole kaotanud.

None are so blind as those who won't see. [Ainsuses; *Nobody is, etc.*]

None of this tea is genuine. It is none of your business [ehk *no business of yours*], see ei ole teie asi. *Bad language I heard none*, ma ei kuulnud halbu sõnu.

Reegel. *No* tarvitatakse ainult omadussõnaliselt. *None* ains. ja mitm. ei tarvitata kunagi viibimata ühenduses ühe nimisõnaga, aga võib sihtida selle peale, olgu ta kas *isik, asi, meeleline* ehk *mõtteline* nimisõna. Kui ta ei sihi (eelpool) nimetatud nimisõna peale, siis seisab ta mitmuses ja tarvitatakse ainult *isikute* kohta, nagu näites 4.

Täh. *None* tarvitatakse määrusliselt *the* + võrdastme eel, näit. *None the less sincere*, mitte vähem õiglasem selle pärast. *I was none the worse for it*, see ei olnud mulle tõesti mitte pahaks, ning *too*: i eel: *They arrived none too soon* [mitte minutitki varem].

Ingliskeele iseärsused. *I could do it in no time* [silmapilgul]. *No two of them write exactly alike*, ei leidu kahtki neist, kes kirjutaks täiesti ühte moodi. *He is a dunce, and no mistake*, tema on lollpea, selle üle ei pruugi mitte kahelda.

Some ja any.

195. 1. *Let me give you some more tea.* Luba mulle anda sulle natukene rohkem teed.
- Some remark I made offended him.* Mõned märkused, mis ma tein, haavasid teda.
- I am sure some boys would like it very much, but I know there are some who don't like it all.* Mina olen kindel, et mõnele poisile see väga meeldiks, aga mina tean, et leidub mõnda, kellele see üleüldse ei meeldi.

I was asked to call [tulla] some other time.

I will very likely be taken ill some day [ühel (kenal päeval)].

2. *Didn't you see some boys in the street?* Kas sa ei näinud mõnda poissi tänaval?
May I help you to some more tea? Võin mina sulle natuke rohkem teed anda?

May I trouble you for some more ham? [võin ma sind tülitada, et anda mulle]

3. *If you have some doubt, why don't you say so?* Kui sul on mingit kahtlust, miks sa ei ütle seda?
If there was some joke in it, I failed to catch it.

Reegel. *Some* tähendab mõni, midagi, üks ehk teine, üks teatud (isik, asi), natuke, pisut; mitm. mõned, mitmed ja tarvitatakse;

1. jaatavates väitlausetes;

2. eitavates küsimustes, mille peale jaatavat vastust oodetakse, ning niisugustes (vormilistes) küsimustes, mis sisaldavad pakkumist, ettepanekut, nõudmist ja muud sellesarnast;

3. tingimislausetes, kui teatud, tõepäralist asjaolu ära tähendatakse.

Some tähendab alati, et mõni ehk midagi — suurem ehk vähem mõõt, suurem ehk vähem arv, üks ehk teine — tõesti on olemas.

Täh. 1. *Some* ei muuda oma algtähendust kõigis temaga liidetud sõnades. Näit. *Somebody [Someone] said something about tricks. Was there not something you wanted to ask me about?*

Täh. 2. Kui lause sisaldab ühe eitava sõna, aga see sõna ei käi «mõni», «midagi» j.n.e. kohta, peab *some* 1-se reegli järele tarvitama. Näit. *I did not catch some words you used just now* [Mina ei saanud mõnedest sõnadest aru, mis sina praegu tarvitasid]. *There is, perhaps, not a subject [aine] that has not some value.*

196. 1. *You might be taken ill any day.* Sa võid ühel päeval haigeks jääda.
I would thank you for any information you can give me. Ma tänaksin sind iga teate eest, mis sina võid mulle anda.

He is cleverer than [as clever as] any man I know.

2. *Is there any tea left?— Yes, there is some.* On (seal) veel teed järel? — Ja, seal on natukene.
I wonder if there are any walnuts ('wornats) on that tree. Have you seen any? Mina imestan, kas sellel puul seal on mõned pähklid. Oled sina näinud mõnda?
 3. *We don't like to take any steps without being sure.* Meie ei taha mingisuguseid sammusid teha, ilma et kindel olla.

He never had any money. Temal ei olnud iialgi (mingit) raha.

I need not tell you any more about the boy.

4. *If it does any harm, it ought to be removed.* Kui see mingit paha teeb, peab see ära võetama.

Reegel. *Any* tähendab mingit, mingisugune, ükskõik mis, midagi; iga j. n. e. ja tarvitatakse;

1. jaatavates väitlausetes määratud tähenduses;
2. otsekohestes ja kaudsetes küsimustes, mis tõesti kahtlust sisaldavad;
3. eitavates lausetes, kui eitav sõna käib «mõni» «midagi» kohta (ei . . . keegi = ükski);
4. tingimislausetes, mis kahtlust sisaldavad mõni, mõnede, ehk midagi kohta.

Any teeb kahtlaseks kas mingit tõepäralist on olemas ehk tähendab ükskõik mis (kes).

Täh. 1. *Any* ei muuda oma algtähendust kõigis temaga liidetud sõnades. Näit. *Anybody* [igaüks] *may put to us any questions they like. We Scotch can do anything anywhere* [igalpool], *and make anything out of anything. Hardly anybody* [peaaegu (vaevalt) ükski mitte almost nobody].

Täh. 2. On lause omas tähenduses eitav, peab — tema vormi peale vaatamata — *any* tarvitama, kui nimelt eitav tähendus käib «*mõni, mõnede*» kohta. Näit. *He was forbidden* [= *was told not*] *to enter any house. They declined to give* [. . . *said they would not give . . .*] *any clerk a holiday. I had hardly any breakfast this morning. I have seldom found any case like this.*

Whatever tarvitatakse vahest sõna *any* rõhutamiseks; *any proposal whatever*, ükskõik missugune ettepanek.

197. Mõned näited võrdlemiseks *any* ja *some*: i vahel.

I know that anyone [igaüks] *I know that* [some] *one of you of you can do it. has done it.*

He is as clever as any [= *no matter which*] *of his classmates. He is at least as clever as some* [mõned] *of his classmates.*

Did you get any strawberries? Yes, I got some nice ripe ones.

Would you lend him any money? Would you lend me some money?
Tahaksid sa tõesti temale raha [= *please lend me some money*].
laenata?

Haven't you had any letters from your brother yet? Nii siis sa ei ole mingit kirja oma vennalt saanud. Haven't you had some letters from your brother lately? Sa oled küll kirja saanud j.n.e.

He went away without anything to eat. There can be no fire without, something to burn.

If anything were [was] *done, I should be very glad. If something was done, it was his merit* [= *the fact that something was done was his etc.*]

I say, Tom, couldn't we get those balls somehow [ühel või teisel viisil]? *Let's try anyhow* [kuidagi, igal juhtumisel]. — *Then, will you promise me something? Anything. — Has nobody left you some money?*

198. *What do you want my lad? —* Mis sa soovid, mu poiss? —
I want some paper and some ink, please. Ma soovin paberit ja tinti.
Well, did he bring you any paper and ink? Noh, tõi tema sulle paberit ja tinti?

Reegel. *Some* ja *any* tarvitatakse osastava (partitiiv) täitesõnadena, millele sagedasti vastavaid sõnu eestikeeles ei leidu.

Seda ainult siis, kui paljust (kvantiteet) — rohkem ehk vähem millegist — ära tähendatakse; aga kui omadust, tublidust, sisulikkumäärtust (kvaliteet) ära tähendatakse, siis ei või *some* ja *any* mitte tarvitada. Näit. *I don't like beer, I prefer water.*

199. *Some* ja *any* nimisõnaliselt tarvitatud.

- Have you had any of the wine I bought for your brother? — Yes, thanks, he sent me some [of it].* Oled sina saanud natukene sellest veinist, mis ma sinu vennale ostsin? Ja, ma tänan, tema saatis mulle natukene (sellest).
- I hope some of you at least have felt some of the joy that work gives.* Mina loodan, et vähemalt mõned teist on tunnud midagi sellest rõõmust, mis töö annab.

I don't think any [mõni, keegi, ehk mõned] of us could enjoy that dinner. There is no doctor living in this house; have you heard of any? Some [osa] of the man's money, if he had any, was due to [kuulus] us.

Reegel. *Some* tarvitatakse nimisõnaliselt ainsuses ainult ainenimede- ja mõtteliste nimisõnade kohta, mitmuses üldnimede kohta üldtähenduses. *Any* tarvitatakse nimisõnaliselt niihästi ainsuses kui ka mitmuses kõigi nimisõnade kohta.

Täh. Üldnime äratähendamiseks ainsuses tarvitatakse *one* niihästi isikute kui ka asjade kohta, vahest ka *someone* isikute kohta, aga harva asjade kohta. Näit. *One* [keegi] *of the boys* had clearly forgotten to shut the window. I suppose you mean *one*, [ühte] of these books. *One* tarvitatakse ka *any* asemel, näit. I want to borrow a grammar if you have *one* [kui teil on (üks)].

200. A woman of *some* [umbes] fifty years of age. At *some* ten o'clock nii umbes kella kümne ajal. A party of *some* half a hundred of men.— I can't stay *any* ngerol. He has not forgotten you *any* more than we have. Couldn't you get *any* further?

Some tarvitatakse määrusliselt põhiarvu ees, *any* võrdastme ees, iseäranis farther, further, longer ja more:i ees.

Määrsõna vähe, pisut = somewhat, rather, a little, näit. It seems somewhat [rather, a little] strange.

201. Liitsõnad *body* ja *one*:iga.

Somebody [Someone] told me you were going to leave school.

I am sure *someone* [ehk *one*] of you has done it. I am sure *anyone* of you could do it.

You can learn as well as *anybody* [anyone] if you will *only* try.

Everybody [Everyone] was amused. Did *everyone* of you catch what I said?

Nobody [No one] could regret it more than myself. *No one* [None] of those present had heard the report [teatus].

Many a one [many a man] would wish he had made a better use of his time.

Reegel. Liitsõnad — *body*:ga tarvitatakse ainult isikute kohta ja piiramata tähenduses, mille tõttu osastav määrus eessõnaga of ei või neile järgneda.

Liitsõnad *one*:iga tarvitatakse niihästi piiratud kui ka piiramata tähenduses; esimeses juhtumises niihästi isikute kui ka (ehk küll harva) asjade kohta, teises juhtumises ainult isikute kohta.

Täh. *Any one, some one* — kahes sõnas — ja *no one* tarvitatakse vahest rõhutamise otstarbeks sõnadele *any, some* ja *no*, näit. *The cross* [«Rist» raamatu märgina] *may stand for any one name. It is necessary to know some one thing to the bottom. No one man* [ükski] *has done more than he.*— *Many a one* ei tarvitata asjade kohta.

202. Liitsõnad — *thing*:iga.

There is something wrong about the whole business [midagi pahurpidi terve asjaga].

Have you done anything good to-day?

There is nothing to be gained by it; there is everything to be lost.

There is nothing remarkable about him. Everything in the way of fish gets sent up to London.

Reegel. Liitsõnad — *thing*:iga on nimisõnad, asjasugu (neutraalse) tähendusega: midagi, mitte midagi, kõik.

203. *Few, vähesed, a few, mõned, little, vähe, pisut, a little, natukene.* Vaata § 53 b.

Not, but ja *only* järel tarvitatakse enamasti *a little* ja *a few* (rõhutatav), näit. *In not a few respects, mitte nii mõnes suhtes, not a little fear, with but [only] a little attention.* — Väga vähe erandid = *very few exceptions* ehk *a very few exceptions.* — *A few*:i asemel tarvitatakse ka *some few*, näit. *It still wanted some few minutes to the time of departure of the train.* — Tähele on panna, et *little* ei või määrata nimisõna, mis seisab mitmuses, nii siis *There were rather few people* [vähe inimesi] *on board considering the fine weather.*

204. *All ja both.*

1. *All time*, kogu aeg, *all the time*, terve see aeg. *All is not gold that glitters. All dwellings* [kõik elumajad] *should be sound. All the dwellings were not sound.*

We all know him. All of us have said so at times [mõnikord] *ehk We have all said so at times. We are all glad to see you. They all, them all, all of them* [need kõik].

Täh. 1. *All the family* = terve perekond, kõik perekonna liikmed, s. o. *all ühenduses kogunimega väljendab mitmekesisust, isikuid, aga the whole family* = terve perekond nagu üksust, *aga all the morning* = the whole morning. — *All Esthonia* *ehk the whole of Esthonia*, terve Eestimaa.

Täh. 2. *He is all kindness* [lahkus ise] *to me. All määrsõnana: It is all the same* [täiesti ükskõik] *to me. All over the world, üle terve maailma. All at once, ühe rapsuga, korraga, all of a sudden, äkki. They all but* [peaaegu] *worshipped him.*

2. *We both* [*Both of us*] *believe it. Both are right, they are both right, both of them are right, mõlematel on õigus. Both* [the] *expressions will do* [kõlbavad]. *Both my* [*Both these*] *friends died on the same day.*

For both your sakes, it is both your faults ja sarnased kõneviisid esinevad harilikult kõnekeeles; kirjanduslikes keeles: *for the sake of both of you* j.n.e.

Täh. Rõhuta «mõlemad» = two. Näit. *His two* [tema mõlemad] *boys are at school in town. He turned to the other two. Either of the two friends.*

205. *Either*, emb kumb, kumbki, see või teine, *neither*, ei kumbki, ei see (ega teine, ei kumbaidki). Vaata § 54 b.

Either tarvitatakse vahest *each* ja *both*: i asemel. Näit. *On either* [mõlematel] *side of the door were two men. Either is correct* = both are correct, mõlematel on õigus.

206. *Many*, mõni hea, mõnigi, paljud, mitmed, *much*, palju.

1. *Many a boy thinks that he would like to be an engine driver.*

Many another poor little fellow, mõnigi teine vaene poisike. *Are there many of you?* On teid palju? *I owe you many thanks*, mina olen teile palju tänu võlgu. *Very many happy returns of the day* (sünnipäeva tervitusena).

Reegel. *Many* nõuab ainsuses alati *a* ehk *an* oma järele. Nimisõnaline vorm ainsuses on *many a one* ehk *many a man*. Vaata näited § 201.

Täh. *If there were double the number, there would not be one too many* [üks ülearu]. — Rõhutatav vorm sõnale *many* on *a great [good] many*, näit. *There were a great many* [suur hulk, väga palju] *fish at that season of the year.* — *Most*, suurem hulk j.n.e. vaata § 96 b.

2. *I certainly saw much that few have seen. I wish you much pleasure. Jem never was much of a talker, Jem ei ole iialgi väga jutukas olnud.*

Täh. *Much* ei tarvitata nimisõna eel mitmuses, nii siis «palju rahvast» = *many people*, «üsna palju kalu» = *a great many fish*.

Pane tähele kõnekäänud *a great deal, a good deal of*, palju, väga palju, mis ainult käivad ainenimede ja mõtteliste nimisõnade kohta ainsuses, näit. *There is a great deal of truth in what you say. I have a good deal on hand just now, just praegu on minul väga palju tööd käsil. Man must do a very great deal to the cotton.*

Ingliskeele iseärsused. *That much* [nii palju] (millegist eelkäivast) *we know for certain. This much* (millegist järgnevast) *ought to be clear. I thought as much*, mina mõtlesin just seda. *Having said thus much* [nii palju]. . .

207. *Several days passed*, mitmed päevad möödusid.

They went their several ways, nad läksid igauks oma teed. They told each their several experiences, nad jutustasid üheteisele oma mitmesugustest kogemustest.

Täh. *Several* ei väljenda võrdlemist, selleks tarvitatakse *more*, näit. *There are more [rohkem] blacks than whites in the colony.*

208. Other, another. Vaata § 54a.

Is there any other news [mõnda teist uudist]? — No other [mingit teist], so far as I know.

One man's meat is another's poison, «ühe surm, teise elu».

Who are the other two [ehk the two others]?

That person is no other than myself [keegi muu, kui ma ise].

«Üks — teine» = *one — the other, vahest the one — the other, one — another, one — other.*

Näit. One day after the other [another] passed. On one hand [ühelt poolt] — on the other hand ehk on the one hand j.n.e. — The one would not give in [järele anda] to the other. We talked of one thing and another [üht ja teist]. One or other of the leading papers [kõige parematest lehtedest]. «Teine» vastandina esimesele = the second, näit. Fire your second shot. I have no other [second].

Ingliskeele iseärsused. *The other day, paari päeva eest, hiljuti. Some time or other, some day or other, varem ehk hiljem. Something or other, üht ehk teist. Somehow or other, ühel ehk teisel moel. I can't regard it as other than [midagi muud kui] a mistake.*

Täh. *Else*, muu.

Do you want anything else? I don't care for anybody else's opinion. Nobody else will have any influence. There is little else [vaevalt muud] to see in Malta ('mo:its). All else of the world was invisible. There is much [a good deal] else to watch. Who else could

have done it? What else have you got to ask about? Take this or that or whichever else you like.

Liidetud umbmääraste asesõnade, ning *all, little ja much*:i [ka a great deal, a good deal] kui ka määramata kanduvate asesõnade ja küsivate asesõnade järel väljendatakse eestikeelne muu (muud) määrsõnaga *else* (mitte *other*).

Something ja anything:i järel tarvitatakse ka *other*: to transform the station into something other than a wretched shed. *None*:i järel ei tarvitata *else* vaid *other*, näit. *I want to have him and none other* [harilikum no other].

209. *Enough*, palju, küll, küllalt.

We must take enough exercise [exercise enough], meie peame palju harjutusi tegema.

Reegel. *Enough* umbmäärase asesõnana tarvitatuna seisab oma nimisõna ees, kui ta on rõhuline, vastasel korral aga nimisõna järel.

Täh. Määrsõnana seisab *enough* kohe selle sõna järel, mida ta määrab: *It is big enough for our purpose.*

Tegusõnad.

210. Tegusõnad on mõtte avaldamise poolest kahte laadi: *sihilised* (transitiiv verbid) ja *sihitumad* (intransitiiv verbid). Esimesed esinevad harilikult sihitusega s. o. asja ehk olevuse nimetusega, mis on tegusõnas avaldatud teo mõju all, teised ilma mingi sihituseta. Näit. *The boy loves his father*, poeg armastab oma isa (sihiline tegusõna). *The child sleeps*, laps magab (sihitu tegusõna). Sihiliste ja sihitumate tegusõnade vahel peab hästi vahet tehtama, sest see on väga tarvilik tegeviku (aktiivi) ülemineku juurest tehtavikku (passivi). Leidub siiski Inglis keeles sihitumaid tegusõnu sihitusega.

211. Mõned näited sihitumate tegusõnade kohta sihitusega.

He died the death of a hero. Ta suri kangelase surma. *She sleeps the sleep of innocence.* Ta magab ilmsüüta und. *I should think you would be ashamed of living such a life,* sina oleksid häbenenud elada niisugust elu. *Dream a dream, run a race* võidujooksust osavõtma, *travel first class,* esimeses klassis reisima, *roam the streets,* tänavatel ümber hulkuma.

Sihitusel on vormi ehk tähenduse poolest mingi mõttesarnadus tegusõna tähendusega.

212. Tegusõnad sihitusega ja sihituslise täiendusega.

The king made him a lord. Kuningasnimetasteda lordiks.
The meeting elected the rector chairman. Koosolek valis kirikuõpetaja esimeheks.
They called him a coward (kauad). Nemad kutsusid teda argpüksiks.

I consider him a man of honour. He thought it his duty to inform you. The king appointed his favourite minister. They crowned him emperor. They made [ka took] him prisoner. Make it a rule, reeglüks võtma.

Sel moel ehitatakse lauseid peaaesjalikult niisuguste tegusõnade juures, mis tähendavad tege ma, make, render, valima, choose, elect, määrama, appoint, avalikult kuulutama, välja hüüdma, proclaim, kroonima, crown, nimetama, kutsuma, call, seletama, kuulutama, declare, pidama, mõtlema, uskuma, consider, deem, believe hold, think, j. t.

Täh. Mõned tegusõnad nõuavad *as* ehk *for* ütlustäite ette. Näit. *We looked upon [pidasime] him as the great oracle of the*

school. Regard [lugu pidama] *me as your friend. I took him for an Englishman.* Tegusõna *consider* juures esineb vahest *as*, *choose* juures leidub vahest *as* ehk *for*: *They chose Smith as [for] their deputy.* Tegusõna *find*: *i* juures leidub *in*, näit. *In Nelson they had found the right man.*

Tagasisihtivad tegusõnad.

213. 1. *Betake oneself [to]*, enesele pelgupaika otsima, ja *pride oneself [on]*, (millegi üle) uhkustama, on ainukesed tegusõnad, mis Ingliskeeles puht-tagasisihtivatena esinevad.

2. Enam jagu tagasisihtivad tegusõnad on juhuslised, s.o. tegusõnad, mille juures sihitusena eestikeelsed asesõnad *enese* ja *ennast* esinevad tagasisihtivas tähenduses. Neid on kahte laadi:

a) niisugused, mis alati nõuavad *enese* ehk *ennast* sihitusena, näit. *amuse* ehk *enjoy oneself*, *ennast* lõbustama, *conceal oneself*, *ennast* peitma, *praise oneself*, *ennast* kiitma, *wash oneself*, *ennast* pesema j. t.

b) niisugused, millel ilma asesõnata *enese* ehk *ennast* tagasisihtiv tähendus võib olla, näit. *conduct* ehk harilikum *c. oneself*, *ennast* ülespidama, *dress* ehk *d. oneself*, *ennast* riide panema, *feel* ehk vahest *f. oneself*, *ennast* tundma, *hide* ehk *h. oneself*, *ennast* ära peitma, *prepare* ehk *p. oneself*, *ennast* valmistama j. t.

Tehtavik.

214. Lause *The examiner asked me three questions* on tehtavikus *I was asked three questions by the examiner* ehk *Three questions were asked me by the examiner.*

Samal moel muudetakse *His father granted* [andis] *him permission* tehtavikku *He was granted permission by his father* ehk *Permission was granted him by his father.*

Reegel. Kui lause, mille tegusõnal on kas kaks akkusatiivi sihitust ehk üks akkusatiivi- ja üks datiiivi sihitus, muudetakse tehtavikku, siis võib harilikult ükskõik misugune sihitus tehtaviku lause aluseks muuta, kuna aga teine sihitus alal hoitakse.

Täh. Kui tegusõna nõuab eessõna to datiiivi sihituse ette (vaata § 139), ei või sarnane datiiiv tehtaviku lause aluseks muuta. *An old sailor related this story to me* on tehtavikus: *This story was related to me by an old sailor.* Aga *I was told this story* ehk *this story was told me by an old sailor.*

Täh. Tegevuse alus tegija (agent) väljendatakse alati eessõnaga *by*. Näit. *The bridge was built by an engineer* (aga *The bridge was built of steel.*)

215. 1. Järgmised laused: *They have sent for the smith. Why don't you answer when people speak to you?* on tehtavikus *The smith has been sent for. Why don't you answer when you are spoken to?*

Nii siis ka: *The number is easily arrived at* [on kergesti leida]. *The occasion must not be passed by* [tarvitamata jätta, mööda lasta minna]. *The story was listened to with deep interest. He was laughed at,* teda naerdi. *I do not like to be interfered with* [segatakse]. *The long-awaited-for relief of Ladysmith.*

Tegusõna + eessõna (*speak to, send for, listen to, laugh at, etc.*) käsitatakse ingliskeeles sagedasti ühe ainsama sõnana. Sel moel seletatakse ülevaltoodud näited.

2. Kokkukõlas eelpooln. lause ehitusega tarvitatakse ka tegusõna väljendusi, mille koosseis on *teigusõna + akkusatiiv sihitus + eessõna* (tehtavikus). Näit.

The expression is frequently made use of in school language. Kõnekäänu tarvitatakse sagedasti kooli keeles.

This practice should be put a stop to. Sellele harjunud kombele peab lõpp tehtama.

They look as if they had never been taken the least care of [nagu nende eest ei oleks iialgi vähematki hoolitsetud]. *To be lost sight of,* silmapiirilt kadunud; arvest välja jäätud olema, unustatud olema.

216. Tehtaviku teosõna (infinitiiv) tarvitatakse ingliskeeles täitena tegusõnadele *be, remain* ja *leave* järgnevates kõnekäänudes:

<i>The question is, What is to be done with you?</i>	Küsimus on, mis sinuga peab tehtama?
<i>What else was to be expected?</i>	Mis muud oli oodata?
<i>Does there remain anything to be done [ka to do]?</i>	Jääb seal midagi veel teha?
<i>The roads leave a great deal to be desired.</i>	Maanteede kohta on veel palju soovida.

Be + tehtaviku teosõna vastab sagedasti *eesistik, võima, olema*. Näit. *Where are those pictures to be had.* Kust võib neid piltisid osta? *Our ships are to be seen [võib näha] in every port of the globe. The coin was nowhere to be found.*

Täh. *If anyone is to blame [laitma], it cannot be the absent one. This house is to let [üürima]. There is no time to lose [ehk to be lost]. There is little else to see in Malta [mõ: lta].* Tegusõnad *to blame* ja *to let* nõuavad niisugustes lause ehitustes harilikult tegeviku teosõna, ka *there is*: järel on tegeviku teosõna harilikum kui tehtaviku. (Pane tähele: *this house is to be let or sold*).

217. <i>The chairman caused the minutes of the preceding meeting to be read.</i>	Esimees lasi protokollil eelmisest koosolekust ette lugeda.
<i>The captain ordered the masts to be cut away.</i>	Kapten käskis mastid maha raiuda (kaapida).

The judge directed the money to be paid over [andis käsu raha välja maksta] to the farmer.

Reegel. Niisugused tegusõnad nagu, *cause, command, order, direct* [käskima, määrama, laskma] nõuavad akkusaatiivi ja tehtaviku teosõna oma järele sel juhtumisel,

kui teosõnas äratähendatud tegevuse täidesaatja ei ole nimetatud. Vaata ka § 260.

Aga: *He ordered the sailors to cut away the masts.*

218. *It was thought* [believed, supposed, usuti, oletati] *that the war would not last long. It is said* [reported, rumoured, öeldakse, on kuulda], *that the steamer has foundered* [hukkunud]. *It is proposed* [kavatsus on, panakse ette] *to describe some of the most interesting places of Great Britain.*

Reegel. Tehtaviku tarvitatakse isikuta vormina ainult siis, kui temale järgneb aluslause ehk alusena tarvitatud teosõna.

Täh. Eestikeelseid ütelusi «tantsitakse», «lauldakse», «mängitakse» j.n.e. väljendatakse ingliskeeles ümberkirjutamise abil: Näit. *After tea we danced a little* ehk *there was some dancing*, peale teejoomist tantsiti vähe. *Dancing and drinking were kept up with great vigour*, tantsiti ja joodi tublisti. *After supper there was card-playing*, peale õhtusööki mängiti kaarta. *There is an answer waiting*, vastust oodetakse.

Arv ja isik.

Üks alus.

219. *The furniture* [mööblid] *was spoiled by the fire. His income* [sissetulekud] *is not very large. The good news* [uudised] *was too much for him. Business* [äri] *is at a standstill. This is a good pair of scissors.*

These scissors are very good. There were more than a hundred people lost.

Reegel. Ütlussõna (tegusõna) ühildub oma alussõnaga arvus ning isikus.

Täh. 1. *These are not thieves*, need ei ole vargad (v. § 171). *Certain continental nations possess what are known as free ports* (v § 186).

Täh. 2. *To a man five miles is nothing. Twelve hours is a good space of time. The six pounds was needed for necessities. Twice two is [ehk are] four.* Kui alus mitmuses väljendab koondatud ühtlust ehk arvu, siis tarvitatakse tegusõna harilikult ainsuses.

Täh. 3. *Öeldakse: Mathematics is [harva are] taught at every school in our day. Phonetics is the science of speech sounds, ja nii harilikult ka nimisõnad, mille lõpp mitmuses on — ies. Politics ja athletics, vabad harjutused (sport), nõuavad siiski sagedasti tegusõna mitmuses. The United States is [harva are] a part of North America.* Kui raamatute pealkirjad seisavad mitmuses, tarvitatakse tegusõna ainsuses. *The Last Days of Pompeii (pòm'pi:ai) was written by Bulwer Lytton.*

Täh. 4. Kui kanduv asesõna seisab alussõnana lauses, siis juhitakse tegusõna korreelaadist, näit. *You, who are elder, ought to know better. It is I who am guilty.*

220. <i>The party [seltskond] consists of seven people.</i>	<i>The party were in great alarm [hirm, ärevus].</i>
<i>The number of bicycles in this country is very large.</i>	<i>A great number of bicycles are imported.</i>
<i>The committee (kə'miti) was unanimous (jun'ceniməs).</i>	<i>The committee were divided in opinion [kahel arvamisel].</i>

All the rest of the ship's crew were lost. The public are requested not to speak aloud in the reading-room. The family were just sitting down to dinner. The Government have no word to say in support of their bill. There are a lot of boys in the play-ground. There were perhaps a couple of hundred people dining in the hall.

Reegel. Kui kogunimi on aluseks, esineb tegusõna ainsuses siis, kui tähelepanu juhitakse terve kogu peale nagu üksuse peale, aga mitmuses, kui tähelepanu juhitakse kogus olevate isikute peale.

Kaks alust ehk rohkem.

221. 1. *He and I were at school together* [olime koolisõbrad].

Reegel. Kui kaks ehk rohkem alust on ühendatud sidesõnaga *and*, siis seisab tegusõna mitmuses.

Täh. 1. 1. *Every boy and every girl in our day goes to school.* 2. *Bread and cheese is his chief food. A needle and thread is wanted. Two and three is [ehk are] five.* 3. *There is a right and a wrong in them.*

Tegusõna seisab kahe ehk mitme alusega ainsuses: 1. kui iga aluse ees seisab määrusena *every* ehk *each*; 2. kui alused üheskoos väljendavad ühtainsamat tervet; 3. sagedasti kui alused seisavad tegusõna järel.

Täh. 2. *England as well as the other great powers was against the war. Aga: The master as well as the pupils were well received.*

Kui alus *as well as*:i abil on ühendatud vahelause lisandusega, siis ei avalda viimane mingit mõju tegusõna peale; aga kui *as well as* tähendab *and . . . as well*, ilmub tegusõna mitmuses.

2. *Not only England, but also the other great powers, were against the war. Not he, but you are to blame.*

A cow or a sheep finds shelter for the night behind a tree.

Either he or his friend has been here. Either he or his friends have, etc. Neither he nor his wife was roused [äratati] by the shouts. One or two persons in the crowd were insolent [häbemata].

Reegel. Kui kaks (ehk mitu) alust on ühendatud sõnadega *not only — but also [too]*, or, *either — or*, kas — ehk, *neither — nor*, ei — ega, siis juhib kõige viimane lauses seisev alus tegusõna.

Pane tähele: *There were only one or two.*

Tegusõna aegvorm.

Olevik.

222. *I open my book.* Mina avan raamatu.
We close the door. Meie paneme ukse kinni.
They write letters. Nemad kirjutavad kirjasid.

Reegel. Olevik ilmutab lõppemata tegu möödamine-
mata ajast, kus juures tegu võib olla tegemisel.

Täh. *After the flowers fall, the pods grow very fast*, kui õied on
langenud, siis kasvavad seemnetuped ruttu. Eessõna *after*:i järel tar-
vitatakse sagedasti olevikku täismineviku asemel.

Minevik.

223. *How did you get into this condition?* Kuidas oled sa sellesse sei-
sukorda sattunud?
Who taught you to read and to write? Kes on sind lugema ja kir-
jutama õpetanud?
Did you ever see the like of it? Oled sina kunagi sellesar-
nast näinud.

I never had such an experience. Did anyone call while I was out?

Reegel. Kui tegu ehk sündmus täiesti kuulub läinud
ajasse, väljendatakse teda harilikult minevikuga (mitte täis-
minevikuga).

Väga harilik on minevik lausetes, mille tegusõna
määratakse sõnadest *ever* ehk *never*.

Täh. *Not long after I left school, I was sent abroad*, mitte kaua
peale seda, kui ma olin kooli lõpetanud j.n.e. Eessõna *after*:i järel
tarvitatakse sagedasti minevikku ennemineviku asemel.

Pane ka tähele mineviku tarvitamist niisugustes kõnekäänudes
nagu *When were you born? I was born on the 20-th of October 1891.*
Sarnastes kõnekäänudes tarvitab Eesti keel täisminevikku.

Tulevik.

224. *It is fine to-day, and it will be fine to morrow too.* Täna on ilus ilm ja homme on ka ilus ilm.
- Be in earnest, and you will soon learn it.* Võta asja tõsiselt, siis õpid sa seda varsti.
- When shall you be back?— I shall be back in a minute.* Millal tuled sa tagasi? — Ma tulen kohe tagasi.
- I hope you will come home for Christmas. — I don't think I shall.* Ma loodan, et sa jõuluks koju tuled. — Ma ei usu, et tulen.
- I shall have finished my letter by the time you are ready.* Ma olen oma kirja lõpetanud, kui sina valmis oled.

Reegel. Tuleva aja sündmuste väljendamiseks tarvitatakse *tulevikku* (mitte nagu eestikeeles olevikku ehk täisminevikku).

Täh. *If he is back by eight, he won't be too late. — Do not tell a lie. If you do, no one will believe you when you speak the truth. — I shall not go till I have heard from you. I trust by the time this reaches you, all will be well again. He starts for the continent to-morrow. Next Tuesday we begin again. Next week we have a great treat [pidu(sööki)]. To-morrow is Thursday, and we have a half-holiday.*

Tingimis- ja ajalausetes tarvitatakse harilikult *olevikku* ja *täisminevikku* respekt. *tuleviku*: I ja II asemel. Ka pealausetes tarvitatakse sagedasti *olevikku* *tuleviku* asemel sel juhtumisel, kui ajamäärus tulevat aega on juba selgesti ära tähendanud.

Pane ka tähele *oleviku* tarvitamist sõnade *be sure, take care, see to it, mind*:i [tee, hoolitse] järel. *Be sure you are not late. Take care you come in time.*

Kindlad aegvormid.

Vaata § 76.

225. *What is he doing at present?— He is looking out for [parajasti otsib] a better situation.* Aga: *What does he do in the holidays?— He travels a great deal.*
- What were you doing [tegid] this morning? — I was working at my translation.* Aga: *What did you do in the country?— I did some shooting and fishing, mina olin nätuke jahil ja kalastamas.*
- What have you been doing all day? — I have been writing letters.* Aga: *What have you done [teinud] to-day? — I have written half a dozen letters.*

A wide and deep ship-canal is now being made [ehitakse parajasti]. We were expecting you all yesterday. I have been expecting you ever since Friday week [neljapäevast nädal]. I had been expecting a note from you on Saturday. You won't be sitting up late to-night, will you? We should be quarrelling all the time. He would have been bothering you with questions. Mr. Webb seemed to be thinking the matter over.

Kindlad aegvormid avaldavad alati mingit mitte äralõpetatud olu ehk tegu. Nad sisaldavad ka teatud, piiratud kestrust, kuid nad ei tähenda iialgi mingit silmapilgulist olu ehk tegu, kommet, harjumust ehk kordamist.

Kindlaid aegvormisid ei või selle tõttu mitte tarvitada järgnevatel näidetes: *I wrote to him last week; I have only written one letter to-day. The moon shines at night. The sun rises in the east. Do you always spend your holidays at home? No, I often go abroad. When the wind blows, then the windmill goes.*

Täh. 1. Võib ainult öelda *The postman always comes at eight o'clock, sest siin on jutt korduvast teost; aga näit. English people are*

always talking about weather; he is always complaining; need laused ei sisalda kordamist, vaid kestvust. Nii ka lausetes, mille tegusõnad määratakse sõnast constantly ja tema sarnastest määr sõnadest.

Täh. 2. Niisugused kõnekäänud nagu *It is getting late; it was getting [growing] dark, and Webb began to cry; she is recovering* vastavad eestikeelsetele lausetele «*hakkab hiljaks saama*» (läheb hiliseks), «*hakkab pimenema*», «*tema hakkab paranema*.»

Täh. 3. *That house has been building* [on juba ehitatud] *a long time. The trees are covering with leaves, puud lõövad lehte. There is an answer waiting, vastust oodetakse. Tegevikus esinevaid kindlaid aegvormisid tarvitatakse mõnikord tehtaviku tähendusega (aga ainult siis kui aluseks on asisõna ilma teguvuse alustegijata).*

226. *My brother is coming here for a stay of a week.* Mu vend tuleb üheks nädalaks siia.

I am going to the theatre to-night. Ma lähen täna õhtu teatri.

We were going away the next week. Meie pidime tuleval nädalal sõitma.

Are you coming to the meeting? We are leaving to-morrow. How long are you staying? When are you returning?

Olevikus ja minevikus esinevad kindlad aegvormid, peaasjalikult tegusõnadest, mis tähendavad liikumist, väljendavad ka tulevat aega.

227. *I think I can do it. I am not thinking of those things.*

I hear a noise. I am hearing lectures [käin ettelugemistel].

He sees nothing.

*He is seeing the sights of
the place.*

I feel ill.

*He is feeling worse and
worse.*

It hurts, see teeb haiget, *he is hurting me*, tema teeb mulle haiget. — Tegusõnad, mis väljendavad *tunned* ja *meelelisi muljeid*, tarvitatakse kindlates aegvormides *ainult siis*, kui tegevusemomenti eriti toonitatakse.

Tegusõna ütlusviisid.

Tingiv ütlusviis.

228. *You would be a fool not to accept his offer.* Sa oleksid rumal, kui sa tema pakkumist vastu ei võtaks.

If we had started in proper time, we should have been there by now. Kui meie oleksime õigel ajal teele asunud, siis oleksime nüüd seal olnud.

It would have been [oleks olnud] better if I had taken a cab at the station. Then I should not have been late.

Reegel. Ingliskeelses väljendub tingiv ütlusviis järjekindlalt oletamise tagajärjena, mis ei vasta tõeolule, olgu ta väljendatud ehk mitte.

Täh. Tingiva ütlusviisi tarvitamise kohta oleks veel öelda, et tema vormid ilmutavad ka tagasihoidlikku soovi ehk palvet, küsimist viisakal kombel j.n.e. Näit. *I should like a glass of water. Wouldn't you rather have a cup of tea?* Vaata *shall* ja *will*:i all. — Tingiva ütlusviisi asemel tarvitatakse veel, peaausjalikult kirjanduslises keeles, konjunktiivi *were* teatud kõnekäänudes, näit. *It were better; it were a*

pity; it were idle [asjata] to disguise the fact ja puudulikkude tegusõnade juures peab minevik tingiva ütlusviisi asemel tarvitama. Näit. Without my hand I could not [= should not be able to] catch anything or throw anything. I could not take hold of anything or carry anything. — You might be taken ill. — I would not go in there if I were you.

Konjunktiiv.

229. *God bless you! Jumal õnnistagu sind! God save the King! Jumal kaitsku kuningat! Be it so! So be it then! Sündigu nii! To God be all the praise! Thy kingdom come. Suffice it to say (olgu sellega küllalt öeldud, et) . . .*

Reegel. *Konjunktiiv olevikus tarvitatakse nüüd iseisvates lausetes ainult teatud ja kindlates soovi avaldustes.*

Täh. *Näited oleviku konjunktiivi kohta kõrvallausetes: Come what may [tulgu, mis tuleb], I will stand by him. Be that as it may [kuidas sellega veel on] . . . Woe betide you [häda sulle] if any ill befall the child. Though it cost me dear, I shall obey him. I shall humble him, whoever he be. Work lest [nii et . . . mitte] thou lose the prize. The sentence is that the prisoner be imprisoned for life. Nii esineb konjunktiiv olevikus nüüd ainult vastolupehmendavates väljendustes ilma sidesõnata, ja vahest ka kõlavamas kirjutuseviisis tingimis-, vastolupehmendava-, aja- (till, until) ja otstarbe sidesõnade järel samuti ka et-lausetes kohtu keeles.*

230. *I wish (ehk would) it were true. Ma sooviksin, et see tõsi oleks. I would not go in there if I were you. Ma ei läheks sinna sisse, kui ma sinu asemel oleks.*

I remember it as if it were yesterday. Even though it were possible, I don't think it advisable. Were you in my position, you could not act otherwise.

Pane ka tähele: *It is time he were gone*, aeg on, et ta oleks pidanud juba minema. *As it were*, nii üteldes.

Reegel. Mineviku konjunktiiiv *were* (=oleks, abitegusõnast *be*) on ainuke tarvitusel olev konjunktiiivi vorm. Ta esineb harilikult soovi avaldustes ning tingimis- ja vastolupehmendavates lausetes.

Täh. Teiste tegusõnade juures tarvitatakse konjunktiiivi asemel kindlat ütlusviisi või kirjeldavat vormi mõnede abitegusõnade abil, nagu *should*, *would*, *might*. Konjunktiiivi ei tohi tarvitada *et*-lausetes ja kaudsetes küsklausetes. Nii siis: *He said it was impossible under the present circumstances to sell cheaper*.

Käskiv ütlusviis.

Vaata § 64.

231. *Let us go! Don't let us go!* Lähme! Ei maksa minna.
You do it at once! Don't you do that! You mark my word, my boy! Don't you believe it! Do not any of you try to stop the man!

Kõnekeeles tarvitatakse vahel *you* alusena käskiva sõna eel. Eitavas kõnes paigutatakse ta mõlema tegusõna vahele; üteldes *mind you* esineb ta käskiva sõna *mind* järel.

Abitegusõnad.

Have.

232. *If we had started in proper time, we should have been there by now!* kui me oleksime õigel ajal teele asunud j.n.e. *Here I may explain what I have already referred to* [mille kohta ma juba tähendanud olen].

Reegel. Liit-aegvormides ei jäeta abitegusõna *have* iialgi välja.

233. *Have you got anything liable to duty?* On teil mingisuguseid tollitavaid asju? *We've only got to ask leave for you to come and see us,* meil on ainult vaja teilt luba paluda j.n.e.

Olevikus ja minevikus tarvitatakse kõnekeeles *have*: i asemel sagedasti *have got* ja *had got*.

Have to = pidama, sunnitud olema v. § 256.

Be.

234. *It is remarkable how soon their ear becomes trained* [nende kõrv harjub]. *The nature of my work has become known to all. I'll tell you what, you'll get hanged one of these days. Everything in the way of fish gets sent up to London.*

Become ja, kõnekeeles, *get* tarvitatakse vahest tehtavikku moodustavate tegusõnadena.

235. *It will be dark in a little while, läheb natukese aja pärast pimedaks. He had a strong desire to be* [ehk *become*] *a sailor. They became inseparable* [lahutamata] *companions. The lad turned* [läks] *red first, and then got* [läks] *very pale. He is growing old. My horse went lame. The water will begin to go bad* [halvaks].

Be, tähenduses *saama, minema*, tarvitatakse ka peategusõnana, sihtides ainult tuleva aja peale. *Saama, minema* teises tähenduses väljendatakse tegusõnadega *become, grow, turn, get* [ainult omadussõnalise ütlustäitega] ning, ühenduses teatud omadussõnadega, *go, run* ja *come*.

236. *The tyre* [rattavits] *is larger when heated* [=when it is heated] *to redness than when cold. One evening, while writing* [= while I was writing] *in my room, I was interrupted by a knock at the door. If convenient* [= if it is convenient] *for you come and see me to-morrow. Though thirsty, drink no water.*

Kõrvallausetes, mis algavad sidesõnadega *when, while* [whilst] *it, though* ehk määrsõnaga *where* jääb *be* ühes oma asesõnaga (alusena tarvitatud) sagedasti välja, ja nimelt siis, kui alusena esinev asesõna sihhib juhtivas lauses oleva aluse peale.

Do.

237. *Who* [ehk *Whom*] *did you apply to?* Kelle poole sa pöörasid? *Whose*! *house did he buy?* *Which way did he come?* *Who does not know his lesson?* Vaata § 75.

1. Tähele tuleb panna, et kirjeldav vorm tegusõnaga *do* ei tarvitata küskedes, mille alus seisab tegusõna ees, nagu *Who knows it?* *Who work to give us bread?* *Whose dog killed the rat?* *Which room suits you best?* *What makes you laugh?* *How many people lost their lives* j.n.e.

2. Näited *do* tarvitamisest rõhutatavates ütelustes: *Oh sir, dear sir, do, do forgive us this once.* Oh armas, kallis isand, olge lahke ja andke meile ainult see kord andeks. — *If you come in, I'll throw the book at your head. I did come in* [tõepoolest astusin sisse], *and he did throw the book at my head.* — *He did pause before he shut the door, and he did look cautiously behind it,* ta tõepoolest seisatas ... ja ta vaatas isegi (koguni) ettevaatlikult selle taga. Vaata § 75, täh. 3.

Rõhutavad vormid, mis *do* abil on moodustatud, tarvitatakse tõenduse rõhutamiseks, sagedasti vastolus millegi teise tõendusega.

Täh. 1. *Don't be frightened, ära ehmata. Do be quiet, ole nüüd vaik.* *Do have some more tea, joo nüüd natuke rohkem teed.* *What did you have for breakfast?* *What sort of passage did you have?* *Did you have a pleasant walk?* *What effect does this have on the fingers?* *Do* tarvitatakse abitegusõnana *be*:le ainult käskivas ütlusviisis; *have*:ile vahest ka minevikus, mõnikordki olevikus, eriti siis, kui *have* omas tähenduses läheneb tegusõnadele *get, produce, wear, spend, pass.*

Täh. 2. *I dare not go back. He dare not appear again. Dare I ask you? How dared they threaten you? She dared [durst] not mention the project.* — *I need not say how we did our lessons that day. Need it be said that I kept my word?* *Dare* ja *need* juures ei tarvitata sõna *do*, kui neile järgneva tegusõna infinitiivi ees puudub *to*. Vaata § 66.

Aga: *I did not dare to ask for it. They do not need to hold anything with their feet.* Siiski öeldakse *How dared they to forbid it?*

Täh. 3. Mõnedes muutmata küsimustes tarvitatakse lihtsaid küskvormisid, näit. *What say you? What think you? How comes it that...? How goes the time?* Kas on veel palju tööd? Nii on olemas ka mõned muutmata eitavad kõnekäänud ilma tegusõnata *do*, näit. *How to begin I knew not. A longing for she knew not what. If I mistake not* [harilikum *if I am not mistaken*]. Vastandites: *We know what we are, but we know not what we may be.*

Niisugustes kõnekäänudes nagu *Of course you will let* [välja üürima] *the garden. I think not.* — *Do you think the cholera ('kalara) will come? I hope not* [believe not]; siin ei määra *not* tegusõnasid *think, hope jne. vaid ühte mõeldud tegusõna.*

238. *No sooner did he utter the word than he repented it.* Vaevalt oli selle sõna öelnud, kui ta seda kahetses.

Neither [ehk *Nor*] *did she know how long it had been going on, ei teadnud ka tema jne. Little did I suspect any treason, mina vaevalt aimasin mingit äraandmist.*

Reegel. Küsklause ehituse laadi omandavad alati ka niisugused laused, mis algavad eitavate sõnadega *neither, nor, not only, no sooner, scarcely* ja *little*, vahest ka teised. Vaata «Sõnade järjekord».

239. *He reads more than you do. He speaks Esthonian even better than he does English. I sold those fish for the same price as I did the fresh ones.*

Reegel. Et eemaldada eelkäiva tegusõna kordamist, tarvitatakse *do*; sarnasel korral võib temale ka sihitus järgneda.

Shall ja will.

A. Aega ja tingivat ütlusviisi moodustavad abitegusõnad.

I. Pealaused.

240.

1. Tulevik:

<i>I shall go</i>	mina saan minema,	<i>we shall go</i>
<i>you will go</i>	(=mina lähen) j.n.e.	<i>you will go</i>
<i>he will go</i>		<i>they will go</i>

Täh. Öeldakse *you and [or] I [he and I, we two, we all] will [would], mitte shall [should].* Nii siis: *You and I [we two] will get there [jõuame sinna] first. Cresswell and I will have to [peame] suffer for it. Neither John nor I will know what to get [muretsema]. My friend here and myself would be so much obliged. Tähele tuleb panna: I shall dream about those dogs to-night. So we all will, aga: So shall we all.*

241. *When shall you get to the station? Shall you be there in time to see us off [meiega jumalaga jätma]? Oh yes, I shall be there in plenty of time.*

Should you care to [kas sooviksid] hear my story? We should like to hear it very much, sir.

Reegel. Otsekohestes küsimustes tarvitatakse *shall* ehk *should* teises isikus, kui *shall* ehk *should* vastuses oodatakse.

Täh. Kõnekeeles on aga *will* ja *would* niisugustel juhtumistel väga harilikud, näit. *Will you be back by five? Will you be able to help me? Would you think that he could be very savage?* Enkliitilistes lausetes — s. o. niisugustes lausekatkendistes, mis küsimuste näol lause lõpule asetatakse avalduse tõelikkuse rõhutamiseks—peab eelkäv *will* ehk *would* alati korduma. Näit. *You won't be able to walk so far as that, will you? You will be going to-morrow, won't you?*

Kolmanda isiku kohta käivad küsimused vaata näit. § 244.1.

II. Kõrvallaused.

- 242.** 1. *I am afraid you will find him somewhat troublesome.* Ma kardan, et leiad ta natuke tülika olevat.
- Do you expect you will be back by Christmas?* Loodad sa, et jõuluks tagasi tuled?
- He thinks he will be back by Sunday.* Ta arvab, et pühapäevaks tagasi jõuab.

I should think you would be ashamed of living such a life. Mina usun, et häbeneksid elada niisugust elu.

He wrote that his father would be glad to see us. Ta kirjutas, et ta isa rõõmustaks meid näha saada.

He asked me when father would be back. Ta küsis minult, millal isa tagasi tuleb.

I was pretty sure that I should not forget the date. It was pretty certain that he would not forget the date. I should like to know whether that country would enjoy more liberty then.

2. *You said you should be pleased to receive them.* [Otsekohene kõne: *I shall be jne.*] Sa ütlesid, et neid heameelega vastu võtaksid.

He wrote that he should be glad to see them. [Otsekohene kõne: *I shall be jne.*] Ta kirjutas, et ta oleks rõõmus neid näha.

I asked him if he should be back by Christmas [Otsekohene kõne: *I shall be jne.*] Ma küsisin temalt, kas ta tuleb (tuleks) jõuluks tagasi.

They knew they should always be welcome for their father's sake [Otsekohene kõne: *We shall be etc.*]

Reegel. Kui kõrvallaused (ka *et*-laused ja kaudsed küsklaused) juhatakse tegusõnade poolt, mis ilmutavad mõtlemist, ütlemist, teadaandmist ehk sellesarnaseid avaldusi (*think, believe, suppose, know, expect, hope, trust; say, tell, write, inform; I am sure, it is sure, certain, probable, true j. m.*), siis tarvitatakse neis alati 1. **shall, should** esimeses isikus, **will, would** teises ja kolmandas isikus; 2. **should** ka teises ja kolmandas isikus, kui kõneleja otsekoheses kõnes tarvitab **shall**.

Tähele tuleb panna, et sarnastest tegusõnadest juhitud kõrvallausetes tarvitab Eesti keel enamasti sihituslausete lühendusi kanduvas ütlusviisis.

Täh. 1. Viimasel juhtumisel on *would* siiski väga harilik, iseäranis kõnekeeles, nii et võib ka öelda *You said you would be pleased to receive them, he wrote that he would be glad to see them.*

Täh. 2. Tegusõnade järel, mis avaldavad lootmist, võib ka *might* tarvitada, näit. *He hoped that something might occur to enable him to get away.*

B. Modaalsed abitegusõnad.

I. Pealaused.

243. *I will do it*, mina tahan, kavatsen (ja pean) seda tegema.

you shall do it, sina pead (= oled kohustatud, sunnitud) j.n.e.

he shall do it, tema peab (= on kohustatud, sunnitud) j.n.e.

we will do it, meie tahame, kavatseme (ja peame) j.n.e.

you shall do it, teie (Teie) peate (= olete kohustatud, sunnitud) j.n.e.

they shall do it, nemad peavad (= on kohustatud, sunnitud) j.n.e.

1. *I will [I'll] do it for the sake of peace.* Ma tahan (pean) seda rahu pärast teha (tegemea).

We will form ourselves into an association (äsoüsi'eišn). Meie tahame (peame) ühte ühingut luua (loomaa).

You shall be the President, I will be the Secretary. Sina pead esimeheks saama, minatan (pean) asjaajaja olla.

We will not [won't] hear another word.

2. *When I grow up I want to be a soldier. —* Kui suureks saan, tahan mina sõduriks saada. —

<i>So you shall, my boy, so you shall.</i>	Seda saad, mu poiss, seda saad.
<i>You shall have the money you ask for.</i>	Teie peate selle raha saama, mida teie palute.
<i>You shall smart for it.</i>	Sa pead selle eest nuhtlust kannatama.
<i>Whoever wins most games shall be considered as the best player.</i>	See kes enamjagu mängusid võidab, peab kõige paremaks mängijaks peetama.
<i>It shall be as you wish.</i>	Jääb nii nagu teie soovite.

You shall be told by me [pead selle järele tegema, mis mina ütlen]. — *Your stirrups* [st'iraps = kannus, jalus] *are too long. Alfred shall shorten them a little.*

Reegel. 1. *Will* eimeses isikus tarvitatuna väljendab kõneleja enese soovi, lubamist, ähvardust, ettepanekut j. m. sellesarnast (*will*:i modaalne tähendus). 2. *Shall*:i tarvitamine teises ja kolmandamas isikus näitab, et see, kellega kõneldakse ehk kellest kõneldakse, on seotud kellegi teise isiku (seaduse) käsust, tõutusest, ähvardusest j. m. sellesarnast, lühidalt öeldud alistub k-gi teise isiku tahtmisele (*shall*:i modaalne tähendus).

Täh. 1. Rõhutavalt tarvitatakse modaalse *shall* ka iseloomuga esimeses isikus ja ilmutab siis kindlat nõu ehk otsust, näit. *I shall find it out*, mina pean (see on minu otsus) seda teada saama. Küsimuses *shall I?* tuleb sagedasti modaalne tähendus ilma rõhuta nähtavale, näit. *What shall I do?* Mis on minu kohus teha? Nii ka: *What shall we do?*

Täh. 2. Pane ka tähele *shall*:i tarvitamist ennustustes, näit. *She shall not know the suffering you dread. She shall be what you fancy I am.*

Täh. 3. Kaudsetes küsimustes võib *will* ja *would* teises isikus tahtmise äratähendamiseks alati tarvitada, sest oodetav vastus *I will, I would* ilmutab tahtmist. Näit. *What will* [= tahad] *you have? Will you have another cup of tea? Or would you rather have some milk?* — Pane tähele *will you?* niisugustes kõnekäänudes nagu *Stand aside, will you?* Ole lahke, astu kõrvale. — Eitavates lausetes tarvitatakse *will* ja *would* teises ja kolmandamas isikus tahtmise äratähendamiseks, näit. *You would not disappoint me, would you?* Sa ei taha vist mu lootusi petta? *He will not do as he is told.* Ta ei taha mitte j.n.e. *He would not go there for the world.* Ta ei tahtnud kuidagi sinna minna.

Iseäralised juhtumised.

- 244. 1.** *You should go to the exhibition if you get a chance.* Sa peaksid (pead) näitusele minema, kui sa võimalust leiad.

We would not speak ill of anybody. You should not speak so low, sa ei peaks (pea) j.n.e. *You should have seen* [oleksid pidanud nägema] *how those gentlemen laughed. The strong should always assist the weak.*

- 2.** *Why in the world should he take the blame?* Kallis aeg, mikspärast pidi tema [=oleks see tema kohus] süü oma peale võtma.

Why should anyone dread a voyage to America? How should it be otherwise? Kuidas oleks see võinud teisiti olla?

Reegel. *Should* tarvitatakse kõigis kolmes isikus:

1. kohustuse meeletuletamise ja küsu pehmendamise väljendamiseks.

2. küsimustes (retoorilistes), mille sissejuhatavaks sõnaks on *why* [wherefore] ja *how*. Nende küsimuste peale ei oodeta mingit vastust ja tarvitatakse ainult selleks, et ilmutada kõneleja kahtlust ehk imekspanemist.

Täh. Küsimustes, mis algavad teiste küsksõnadega, seisab *should*: i asemel ka *shall*, näit. *Who shall tell of all the sufferings of the poor?* (*Who will tell of all the sufferings* j.n.e., tähendab kas: Kes saab jutustama (kes jutustab), ehk: Kes tahab j.n.e.) *Whom should he meet but his own father?* Nii ka kaudsetes küsimustes: *I cannot see why you should not come with us.*

245. *Meat won't keep in hot weather.* Liha läheb halvaks palava ilmaga.
He will [would] sit for hours doing nothing. Tal on kombeks tundide kau-
 pa ilma töötada istuda.
He would call in the [of an] evening. Ta astus harilikult õhtuti sisse.

We must not be hard on them: boys will be boys [poisid on ikka poisid]. *He used to tell us of his expeditions, and then he would* [oli kombeks] *describe the curious animals he saw.*

Reegel. *Will, would* väljendab (oma algupäralise tähenduse järele) ka loomulikku kalduvust ja tarvitatakse sagedasti selleks, et väljendada seda, mis *harilik* ja *kombeks* on.

Täh. 1. «Kombeks olema» «harilikult midagi tegema» väljendatakse ka *used to* abil, kuid olevikus ei tohi *use* selles tähenduses tarvitada küll aga kirjeldavat vormi nagu *be in the habit of* ehk mingit kohast määrsona, näit. *Father often says*, isa harilikult ütleb (on kombeks ütelda).

Täh. 2. *You will excuse my reaching in front of you*, vabanda [ole nii lahke ja vabanda], et sinu ees ulatan. *You will leave this day*, olge nii hea ja lahkuge täna omalt kohalt.

You will understand [see] that my prospects are rather bad, sa ehk saad aru [sa saad küll aru] et minu väljavaated on j.n.e. *It will be for the rent you are here*, teie tulite vist küll üüri pärast? *What time was that, constable?* *It would be about four o'clock, sir*, see oli nii umbes kella nelja ajal.

Will tarvitatakse sagedasti teises ja kolmandamas isikus, et ära tähendada viisakat palvet (soovi) ehk käsku; niihästi will kui ka would tarvitatakse II. ja III. isikutes arvamise ehk tõenäolikkuse väljendamiseks.

II. Kõrvallaused.

1. Sihitus- ja aluslaused.

246. *Your uncle means that* Su onu kavatsus on, et Bob
Bob shall stop with us. jääks meie juure.

The merchant said that the Kaupmees ütles (käskis), et
ship should wait for the laev ootaks kassi.
cat.

He was anxious that his boys Ta soovis väga, et ta pojad
should learn English. õpiksid Inglis keelt.

Õeldakse ka: *He was anxious for his boys to learn English.*

They were not willing that Nad ei tahtnud, et teised
others should share the nendega sissetulekut ja-
profit with them. gaksid.

Ehk: *They were not willing for others to share etc.*

I commanded [gave orders] Ma käskisin vangid lahti
that the prisoners should lasta (et vangid lahti las-
be released. takse).

Ehk: *I ordered the prisoners to be released.*

He promised that it should not be repeated. The Queen wished
the celebration [mälestuspidu] should be deferred till 1897. They
threatened that he should be punished. I suggested [proposed, panin ette]
that he should take advantage of the opportunity.

I had made up my mind that Ma olin otsustanud seda õp-
I would learn it. pida (et ma õpin seda).

I wish he would not make Ma soovin, et ta nii ei
such a noise. käratseks.

You said you *would* try my prescription. He promised that he *would* come.

She asked if she *should* get some more tea for him [Otsekohene kõne: Shall I get j. n. e.] Ta palus endale veel teed tuua (et talle veel teed tuuakse).

Ask him if he *will* sell his house [Otsekohene kõne: Will you sell j. n. e.] Küsi talt, kas ta tahaks oma maja müüa.

He hesitated whether he *should* ring the bell. Another question is whether he *shall* be allowed to remain at all. They asked him if he *would* rather stay in.

Reegel. Et-lausetes ja kaudsetes küsimustes tarvita-takse *shall* [*should*] ja *will* [*would*] modaalses tähenduses (vaata § 243), kui nad samas tähenduses otseko-heses kõnes oleks tarvitatud.

Nii siis esinevad *shall* ja *should* teises ja kolman-das isikus tegusõnade ja kõnekäänude järel, mis avaldavad tahtmist, nagu tahtma, soovima, nõudma, käs-kima, määrama, ette kirjutama, ette pa-nema, lubama, ähvardama, järele andma j. t., ning *will* ja *would* — esimeses isikus kõnekäänude järel, mis väljendavad nõu, mõtet, otsust, tõotust, luba-mist, ähvardust j. m. selle sarnast.

Tuleb vahet teha järgmiste avalduste vahel *I expect* [nõuan] that this money *shall* be returned soon ja *I expect* [loodan] you *will* soon be [varsti saate] well.

Täh. 1. Kokkukõlas § 244-ga öeldakse: *It is in all ways desir-able that masters and boys should play together. I cannot allow that anyone should suffer on my account* [minu pärast]. *He is anxious that I should see the Exhibition. He is quite willing* [on nõus] that we *should* share the costs.

Täh. 2. Tegusõnade ja ütelse järel, mis avaldavad soovi, palvet, tarvitatakse vahel *might shall [should]*:i asemel. Näit. *It was my secret wish that he might succeed. He entreated that he might be allowed to remain.*

247. 1. *I am pleased that he should have sent me an acknowledgement.* See rõõmustab mind, et ta on mulle tänuavalduse saatnud.

I regret that this should have happened. Mul on kahju, et see on juhtunud.

I am sorry that you should misunderstand me. I am surprised that it should be [on] necessary. It is a pity that the public should not have appreciated (əpr'i:fiitid) the arrangements, kahju, et inimesed (publikum) ei ole hinnanud j. n. e. That it should have come to this! Et see nii juhtuma pidi! Mark had been told not to go near the pond for fear he should fall in [et ta mitte sisse ei kukuks].

2. *It seems odd [strange] we should have met again after so many years.* Imelik, et oleme jälle üksteisega kokku sattunud nii mitme aasta järele.

It was only right [just, proper] that he should give place to some other lad. See oli väga õige, et ta andis koha ühele teisele poisile.

It is better that you should think [sa mõtled] so. It is high [ehk quite] time that I should answer your letter. It is impossible that you should not know it. Is it possible that you should be [sa oled] the person?

Reegel. *Should* (mitte *shall*) tarvitatakse kõrvallausetes:

1. tegusõnade ja ütelse järel, mis avaldavad tundmust ehk meeleliigutust, nagu *rejoice, be glad [pleased, happy], regret, grieve, be sorry, be ashamed, it is a pity, be surprised, wonder* j. t.;

2. isikuta ütelnuste järel, nagu *it is* [it seems, appears] strange, odd, right, wrong, just, proper, natural, better, best, impossible, possible (eitavates ja küsivates lausetes), necessary, it is high time j.n.e., kui kõneleja tahab oma isiklikku (subjektiivset) arvamist avaldada.

Täh. Lauseid, mis ilmutavad *kartust*, käsitatakse harilikult nagu mõtteid edasiandvaid *tegusõnu* (vaata § 242), väljaarvates need juhtumised kui neile järgneb *lest*, mis enamasti nõuab *should* oma järele, aga mõnikord ka *may* ehk *might*.

Näit. *You need not fear that it will happen again. I was afraid it would not suit you. The people on the shore were afraid that we might be lost. The men were greatly alarmed lest it too should catch fire. I tremble lest he may fall.*

Eelpool nimetatud lausete järel, esineb oleviku ja mineviku kindel ütlusviis sel puhul, kui tähelepanu juhitakse ainult tõepärase asjaolu peale, näit. *I am sorry I have kept you waiting [that you have misunderstood me]. I am glad you have come.* Isikuta väljenduste järel, mida tarvitatakse tõeolu kinnitamiseks (mitte kõneleja enese arvamise väljendamiseks), nagu *it is sure [certain, clear, evident, probable], there is no doubt*, samuti ka ütelnuste järel, nagu *it seems, it appears* ilma ütlustäiteta, tarvitatakse ainult kindla ütlusviisi vormisid. Näit. *It is evident that he has made a mistake. It seems he has left already.*

2. Tingimislauseid.

248. *If you should happen to meet my brother, tell him I want to see him.* Kui sa peaksid mu venda kohtama, siis ütle talle, et teda näha tahan.
They promised to come unless it should rain. Nad lubasid tulla, kui vihma ei saja.

In case you should be detained, please let me know. Supposing [oleta] he should be out, what am I to do?

Reegel: *Tingimislausetes* tarvitatakse *should* kõigis kolmes isikus, et avaldada oletatava sündmuse või olukorra võimalikust tulevikus [*If you should happen to meet = if by chance you meet*].

Järgnevates lausetes esinevad *will* ja *would* kõigis isikuis tahtmise väljendamiseks. Näit. *You can learn as well as anyone if you will* [tahad] *only try*. *He said he would tell them, if they would* [tahaksid] *only listen with patience*.

Täh. 1. *Will* tuleviku tähendusega esineb niisugustes tingimislausetes, millel küsklause laad, näit. *I will put it off till to morrow if that will suit you* [= *will that suit you?*]. *If it won't give you too much trouble; if that will go; if that will be convenient*. As if järel tarvitatakse sagedasti *would*, näit. *It seemed as if the morning would never come*. — Muidu tarvitab Inglis keel, nagu Eesti keelgi, sarnastes lausetes (vaata § 224 täh.) harilikult olevikku ja täisminevikku tuleviku tähenduses. *Tingimislausetes*, mis mingisugust oletust väljendavad, tarvitatakse harilikult minevikku ja täisminevikku, näit. *If we missed the train, it would be awkward*. Vaata ka § 228. — *Shall* esineb tingimislausetes (kõiges kolmes isikus), enamasti kohtukeeles näit. *If it shall be proved*. . . Vaata ka § 229, täh.

Täh. 2. *If I were to go* [peaksin minema] *back to that school to-day, I dare say I should find that none of the boys would think of stealing apples*. — *If we were to miss the train, it would be rather awkward*. — *If they were to be saved* [kui neid tuli (kavatsus oli) j.n.e.] *something had to be done* [pidi tehtama] *on their behalf*.

Oletust väljendavates tingimislausetes tarvitatakse kirjeldavat vormi *were to*, selleks et väljendada mingi kavatsetava teo ebatõenäolikkust. — *If we missed the train = if we miss the train, which I hope we shall not —; if we should miss the train = if by chance we miss the train; if we were to miss the train*, oleta, et meie jääme hiljaks j.n.e.

3. Otstarbe- ja kanduvad laused.

249. 1. *Put out the candles, so that they shan't see the light, when I open the shutters. They took away the knife lest he should cut himself* [= . . . so that he *should* not cut himself].

2. I sent a messenger who **should** inform the king. He would be a bold man who **should** pretend to foretell that.

Reegel. Shall ja should tarvitatakse kõigis isikuis:

1. otstarbe- (ehk eesmärgi-) lausetes pealause tegevuse tagajärje väljendamiseks [lest (et . . . mitte) järel tarvitatakse *should*].

2. kanduvates lausetes, mis väljendavad midagi mõeldavat ehk oletatavat.

Täh. 1. Eesmärgi lausetes tarvitatakse sagedasti ka *may* ja *might*, näit. *We eat that we may live. She was willing to sacrifice (s'ækrifais, ohverdama) her liberty that her brother might be saved.*

Täh. 2. Kanduvates lausetes, mis avaldavad tõepärast asjaolu, tarvitatakse *shall* ja *will* § 240 järele, näit. *I am afraid it is a thing that will cause you much trouble.*

4. Vastolupehmendavad-, aja- ja võrdluslaused.

250. *Though he should try twenty times, he would never be able to do it, ehk ta küll katsuks j.n.e.*

She is waiting there until something shall be decided [kunni midagi otsustatakse]. A final decision was postponed until Mr. Krüger and Dr. Leyds should have expressed their opinion. Great things might happen when that day should come.

I would starve rather than you should touch that money. He stole the money rather than that his mother should starve. The money was to be spent as the Committee (kõmiti) should think proper.

Reegel. Sarnastes lausetes tarvitatakse *shall* ja *should* kõigis isikuis, selleks et ilmutada tegu või olu mõelduna, kahtlasena, soovitavaana.

Järgmistes lausetes avaldab *will* ja *would* tahtmist. Näit. *Though he would [tahtis] pay most liberally, he could not get a copy. When you will [tahate, soovite] consent to my proposal, we will talk the matter over. It shall be as you will.*

Täh. *Though my life would have been forfeited (f'o:fitid), I should have resisted the temptation, ehk küll see oleks mu elu maksnud, ma oleksin j.n.e. He treated me as he would have treated a friend [. . . nagu oleks ta sõbraga ümber käinud].*

Ütelustes, mis ilmutavad mingisugust tõepärast asjaolu, tarvitatakse *shall* ja *will* (kokkukõlas § 240). Ajalausestes väljendatakse tulevikku harilikult oleviku- ja täismineviku vormidega (kokkukõlas § 224 täh.) Näit. *I shall start as soon as I have heard from you.*

Tähendused abitegusõna *be* kohta.

251. 1. *Then it is settled* Nii on siis kindel, et
that we are to meet at meie kell 7 kokku saame.
seven o'clock.

We were to go to Liverpool Meie pidime järgmisel päe-
the next day. val Liverpooli sõitma.

Is your boy to go to school next term? Kas teie poeg läheb j.n.e
If he is to be saved, something must be done on his behalf, kui teda
peab päästetama j.n.e. *He was to keep his clothes and his hands*
clean, ta pidi hoidma j.n.e.

Reegel. Kirjeldav vorm *be + to + teosõna*, niihästi olevikus kui minevikus tarvitatuna, väljendab niisugust eelseisvat tegu või olu, mis tingitud kellegi teise isiku või asjaolu (mitte lause aluse enese) o t s u s e s t, k o k k u l e p p e s t, k a v a t s u s e s t j.n.e. Vaata ka §§ 76, 216 ja 248 täh. 2.

2. Kirjeldavate vormide *be going to, be about to + teosõna, be on the point of + oleviku kesksõna* kohta vaata § 77.

Näit. *I am afraid it is going to rain* [. . . hakkab sadama].
What were you going to [kavatsesid sa] *do when I came in?* *I was going to take a walk.* *He is about to leave the old country,* ta tahab praegu lahkuda j.n.e. *He was on the point of starting when I arrived* [ta tahtis just j.n.e.].

252. *Trafalgar Square is said to be the finest site in London.* Öeldakse et T. S. olevat kõige ilusam koht Londonis. *They say [I understand] he is worth several millions of money,* öeldakse, et tal on j.n.e. *The train is supposed to start at 10 a. m.* (ei em), oletatakse, et rong sõidab k. 10 õhtul. *The race was intended to take place yesterday,* võiduratsutamine [jooksmine] pidi õieti homme olema.

Kui kõne sisaldab mingi tõenäolise kuulujutu või arvamise, väljendatakse ta mõttekohase kirjeldava vormiga.

Tegusõna „tahtma“.

253. *What do you want?* Mis te tahate? — *I want to know if the doctor is in,* ma tahan teada j.n.e.

You wish [want, desire] to know my opinion, sa tahad mu arvamist teada.

She was quite willing to sacrifice her liberty, ta tahtis heameelega j.n.e.

Should you care [like] to hear my story? Kas sooviksite kuulda j.n.e. — *We should like to hear it very much, sir.*

Of course I can't force him to go if he does not choose to [. . . kui ta ei taha].

Sometimes he does not want [like] anyone to talk to him, vahel ta ei taha, et temaga keegi räägiks. If he had wished me to help him, I should have been glad to do so, kui ta oleks tahtnud, et ma j.n.e.

Reegel. *Tahtma* = soovima avaldatakse harilikult tegusõnadega *want, wish, desire, be willing*, vahest ka *care, like, choose*, samuti ka niisugustel juhtumistel, kui Inglis keele tegusõnadel *will* ja *would* on lihttuleviku tähendus.

Tähele tuleb panna, et Eesti keele *tahtma*, millele *et-lause* järgneb, peab mingi teise tegusõnaga kui *will* avaldatama. Selleks otstarbeks tarvitatakse harilikult *want, wish, desire* ehk *like*. Tegusõnadele *want* ja *like* järgneb alati akkusatiiv + teosõna. Sarnast lauseehitust tarvitatakse sagedasti ka tegusõnade *wish* ja *desire* järel. (Vaata kaks viimast näidet eelpool). (Ütelusele *I would*, ma soovin, järgneb siiski *et-lause*, näit. *I would that he had slept at our house, Would it were true*, sooviksin, et see oleks tõsi).

Täh. *Will*:i puuduvate vormide aset täidavad üfalnime-tatud tegusõnad ja ütelused.

Tegusõna *will* : i reeglipärased vormid *willed, willed* tarvitatakse Jumala kohta ja mõnikord ka kindla tahtmise väljendamiseks. Näit. *The wind blows where it wills.*

Can ja May.

254. 1. *I can see with my eyes. I can hear with my ears. Could you follow the lecture? Without my hands I could not [ma ei võiks] catch anything.*

2. *You can easily imagine what it was like, teie võite kergesti (täh. see on teile kergesti võimalik) ette kujutada, kuidas see oli. You can change carriages at the next station, teie võite (s. o. teil on võimalik) teise vagunisse minna j.n.e.*

You cannot possibly lose you way, teie ei või ära eksida (ehk: võimata on, et teie ära eksite). You can hardly imagine what it was like, sa võid vaevalt j.n.e.

Can it be true? — No, it cannot be true. I doubt if it can be as you think.

Who can it be? I wonder who it can be. Can it be my father?

3. *The money is right; you can count it, teie võite, s. o. teile on lubatud j.n.e. Can I see the doctor? Võin ma arstiga kõneleda? Please, sir, can I have another pen?*

Reegel. *Can*, võin, võiksin, ilmutab

1. aluse kehalist või hingelist seisukorda, võimet: «võima», «suutma», «toime saama»;

2. võimalikust, mis aluse enese võimest ära ripub (väljendades tegu või olu, mis tõesti on võimalik ehk, eitava sõnaga *not*, mitte võimalik) — iseäranis eitavates- ja küsklausetes, ning ütelistes, mis sisaldavad kah+lust, imestust j. m. sellésarnast;

3. *luba*, lähenedes *võimalusele*: «on lubatud», «võimalus leidub».

Täh. 1. *You will never be able to speak English, unless you get a chance of speaking it*, sa ei või Inglis keelt iialgi rääkima õpida j.n.e. *I don't think he would have been able to do [ehk **ould have done**] it*, ma ei usu, et sa oleksid võinud seda teha.

Tegusõna *can* puuduvate vormide aset täidavad: *be able, have the power, be in a position* j. t. «Võiks», «oleks võinud», võib ka vahest abitegusõnade ümberpaigutamise abil väljendada, nagu *can have, could have*.

Täh. 2. *I can speak English, aga I know English*, ma oskan Inglis keelt. *I can say my lesson, aga I know my lesson. He knows how to manage it*, ta oskab seda teha. «Võima» nimisõnalise sihitud sega väljendatakse Inglis keeles sõnaga *know*; «võima» = «mõistma» on *know how to*.

255. 1. *May you never forget this lesson, my son, oh et sa iialgi j.n.e. I beg that I may not be interrupted*, ma palun mind mitte segada. *We let the dog loose that he might have a run [et ta oleks võinud natuke jooksta]. Whatever we may do for him, the poor soul will die*, mis iganes meie veel teeksime j.n.e. *Be that as it may = however that may be*, kuidas lugu sellega ka ei oleks. *He might just as well go to the Derby*, ta võiks siiski Derby võistlusele minna.

2. *A man may be rich and yet not happy*, inimene võib rikas olla ja siiski mitte õnnelik. *You may imagine our feelings*, teie võite j.n.e. *It may be that he has never heard of it*, võib olla, et ta kunagi j.n.e. *He may go on to Italy*, arvatavasti sõidab ta edasi Itaaliasse. *You might be taken ill any day, or an accident might easily happen to you*, sa võid igal ajal haigeks jääda j.n.e. *It may not be true*, võib olla, ei ole see tõsi.

3. *May I climb that tree? Yes, you may if you can, jah, sul on luba, kui sa aga võid. May I have it? I may, mayn't I? Võin ma seda saada? Ma saan seda, eks? May I trouble you for some bread? Kas tohiksin natuke leiba paluda? Mother says that I may not read that book, ema ütleb, ma ei tohtivat seda raamatut lugeda.*

Reegel. *May, võin, tohin, väljendab*

1. *soovi, kavatsust, vabadust, nõudmist;*
2. *arvatavast, võimalikust, väljendades tegu või olu, mis alusest enesest ära ei ripu vaid välistest asjaoludest;*
3. *luba.*

Täh. 1. *He entreated that he might be allowed to remain, ta palus tungivalt, et teda lubatakse j.n.e. He would not have been allowed [permitted suffered] to remain, teda ei oleks lubatud, ta ei oleks tohtinud j.n.e. I won't try to fancy what might have happened . . . mis oleks võinud juhtuda. Might I be allowed to ask? Kas oleks mul luba küsida, kas tohiksin küsida, võiksin ma küsida (ka Might I ask?)?*

Tegusõna *may* puuduvate vormide aset täidavad *be allowed, permitted, suffered* ja teised sarnased ütelused. «Võiks», «oleks võinud» võib vahel ka abitegusõnade ümberpaigutamise abil väljendada, nagu *may have, might have.*

Täh. 2. Kindel keeld, «ei tohi», väljendatakse üteluse *must not* abil, näit. *You must not say so.*

Lõpumärkus can ja may kohta.

Kui *can* ja *may* väljendavad võimalust, on nende tarvitamine sagedasti kõikuv. Öeldakse näiteks *Everyone tried to save him as best he could* (ehk *might*). *You may* (ehk *can*) *imagine our feelings.* Siiski tuleb *can* tarvitada, kui võimalikust kujutatakse eitavana kavatsetuna või kahtlasena. Vaata näited § 248:2 Kõnekeeles tarvitatakse *can* sagedasti selleks et väljendada luba, kuid ta ilmutab siiski seda mis *may*-gi. *Can I have two more stamps? Kas võiksin saada, s.t. on's võimalik saada? May I have two more stamps? Kas lubate mulle j.n.e.*

Must.

256. *You must get your books bound*, sa pead laskma oma raamatud köita. *When we must pass an open place, quick-ness was not all*, kui meie pidime j.n.e. *As I had no means to get across, I must needs change my direction* [ma pidin tingimata oma sihi muutma]. *I felt that the occasion must not be passed by* [et juhust ei tohtinud lasta mööda minna]. *He tells me I must* [pean] *read other things than newspapers. You must* [pead] *not hold the book too near your eyes. We must all die.*

Reegel. *Must*, pean, tuleb, tarvitatakse niihästi olevikus kui minevikus ja väljendab kohustust, vajadust, võlgnevust j.m. sellesarnast.

Täh. 1. Üksiku (isoleeritud) möödunud tegevuse või sündmuse väljendamiseks, mis tingitud välisest tarvidusest, ei tarvitata *must* vaid kirjeldavad vormid *have to*, *be obliged*, *compelled*, *forced*, *bound to*, missugused ütelused täidavad ka *must*:i puuduvate vormide aset. Näit. *Where is Jack? He had to* [pidi] *go down into the country yesterday, and he hasn't come back yet.* — *You will have to do it sooner or later.* — *He has been obliged* [compelled, forced] *to pay*, ta on pidanud j.n.e. — *He was bound to make a day of it*, ta pidi j.n.e. «On [oli] pidanud» ka = *must have*. Ütelustes nagu *Tom must needs play pranks with Mab; the dog could not keep to the path, but must run into the corn* tähendab *must* «pidi (tal tuli) tingimata», «ei võinud muud kui» (sisemine tarvidus), *could not help*, ja võib siis alati minevikus esineda.

Täh. 2. Kahtlust ehk oletamist väljendav «pidi» avaldatakse Inglis keeles kohase kirjeldava vormiga, näit. *It seems the case was a very serious one*, pidi küll vist olema, näib, et . . . oli. *I dare say he was very tired*, ta pidi küll vist olema, ta oli vist. *It must have been very dark*, pidi küll vist olema, oli muidugi j.n.e.

Ought.

257. *You ought to see and to hear twice as much as you speak*, sa peaksid kuulma j.n.e. *He ought to have obeyed*, ta oleks pidanud sõna kuulma.

Reegel. *Ought*, p e a k s, nõuab alati abisõna to temale järgneva teosõna ette.

Ought avaldab tõsist, moraalset kohustust, *should* ilmutab midagi, mis on kohane, sünnis, j.m. sellesarnast. — Pane tähele: «oleks pidanud» = *ought to have*.

Let.

258. *I will let you hear* Ma teatan sulle enesest.
from me.

Don't let him come in. Ära lase teda sisse tulla.

Let the reader ask himself Küsigu lugeja eneselt, kas
whether he would say so. ta ütleks nii.

Let him be ever so rich, he Olgu ta nii rikas kui tahes,
cannot do without other siiski ei saa ta ilma teis-
people. teta läbi.

Tea — isn't tea ready? Let it be brought. Don't let any man think that, ärgu keegi seda uskugu. Never let yourself doubt upon that point, ära iialgi tunne mingit kahtlust selle asja üle.

Reegel. *Let*, l a s k m a, avaldab *lubamist*, *nõudmist*, ja *nõusolekut* (arvamises).

Täh. *Laskma* = *lubama* väljendatakse ka tegusõnadega *allow*, *permit*, *suffer*. Näit. *Allow me to [Let me] introduce you to my brother. I am not going to allow myself to be put upon, ma ei luba endaga mitte tembutada. He had been suffered [permitted, allowed] to remain there, teda lubati j.n.e. He suffered himself to be persuaded. Ta laskis enese peale mõjuda.*

259. *Laskma* = «käskima», «mõjuma», «sundima», «panema», «muretsema» avaldatakse tegusõnade *cause*, *order*, *command*, *direct*, *make*, *have*, *get*, *tell* j.t. tegus. abil järgnevate reeglite järele:

1. kui teosõna alus ei ole välja jäetud, tarvitatakse akkusatiivi ühes tegeviku teosõnaga, näit. *He caused[ordered, commanded, directed] his men to cross the river, ta käskis oma mehi j.n.e. I made my pupils read it aloud, ma lasksin (käskisin) oma õpilasi seda valjusti lugeda. Would she have you get into a featherbed and stay*

there? Tahtis ta sind sundida ronima sulest aluspadjasse j.n.e. *He told the driver to pull up at the post-office*, ta käskis (lasi) voorimeest postkontori juures peatada.

2. kui teosõna alus on välja jäetud, tarvitatakse

a) akkusatiivi ühes tehtaviku teosõnaga järgmiste tegusõnade järel: *cause, order, command, direct*, näit. *The chairman caused the minutes of the preceding meeting to be read*. Vaata § 217.

b) akkusatiivi ühes tehtaviku kesksõnaga sõnade *have* ja *get* järel, näit. *Shall we have the fire lighted?* Kas laseme ahju kütta? *I am going to have my hair cut*, ma lasen oma juukseid lõigata. *You must get your boots cleaned*, sa pead laskma oma saapaid puhastada.

Pane tähele: *Don't keep me waiting*, ära lase mind oodata. *He won't be persuaded*, ta ei lase enese peale mõjuda.

Teosõna.

260. *To teach is to learn*, õpetama on õppima.

I mean [intend] to stay where I am, ma kavatsen jääda j.n.e. *You seem to be pretty good at English*, sa näid kaunis hästi Inglis keelt oskavat. *He asked me to remember him to you*, ta palus mind sind tervitada.

Who taught you to read and write? Kes õpetas sind j.n.e. *I want to see and to test everything myself*, ma tahan ise kõik näha ja proovida.

Reegel. Teosõna ees seisab harilikult abisõna *to*, mida ei korratada iga rinnastava teosõna juures, välja arvates rõhutamise otstarbe korral.

Täh. 1. Kõnekeeles jääb abisõna *to* järel tegusõna sagedasti väljendamata, näit. *He did it without intending to* [ilma et seda oli kavatsenud]. *Do you think he will come?* Oh yes, he is sure to, oh ja, tuleb kindlasti. *If you had done it without being bound to* [nimelt do it], *I should have resented it*. Well, get in somehow, if you mean to.

Täh. 2. *I told him not to wait for me . . . mitte oodata mind. He promised never to forget this lesson . . . ialgi unustada j.n.e. I wish the reader to clearly understand it. He does not seem to fully realize the truth, ta ei näei täiesti aru saavat. They made up their minds to always wipe their boots. — Määr sõna not ja pikemaid ütelsi ei paigutata to ja teosõna vahele; teisi määrsõnu võib sagedasti leida selles järjekorras.*

Täh. 3. *Sõna ärajätmise tõttu esineb teosõna vahel lisandusena, näit. It will be our comfort in days to come . . . meie troost tulevatel päevadel [days that are to come]. It is a piece of news to be received with reserve . . . mis ettevaatusega peab vastu võtma. In the life to come, tulevas elus.*

261. *I write to tell you that you may expect us on Monday, ma kirjutan, et sulle teatada j.n.e. He had done it in order to show that his statements were true, ta oli seda teinud, et näidata, et ta teated j.n.e.*

Wool is used to make cloth of, villa tarvitatakse riide tegemiseks.

Reegel. *Tegusõna ees olev to võib ilmutada niihästi kavatsust ehk nõu kui ka otstarbet; esimesel juhtumisel võib rõhutamise otstarbeks to asemel in order to ehk on purpose to tarvitada.*

Kui «et» ilmutab nõu ehk kavatsust (midagi teha), võib teda ka järgmiselt väljendada: with the view of, with a view to, for the purpose of + oleviku kesksõna ehk with a view to + teosõna. Näit. He has gone to England with the view of studying [with a view to study] the language. He studied long at Paris with a view to becoming an artist. He had hidden himself for the purpose of committing the robbery. Otstarbet võib ka for ühes kesksõnaga väljendada, näit. The tea-kettle is used for boiling water in.

262. *Öeldakse: He has gone to see his parents, ta läks vanemaid vaatama; some men came to look at the barn, mõned mehed tulid küüni vaatama. Tegusõnade järel, mis väljendavad liikumist, ilmub teosõna asemel sagedasti rinnastav and. Näit. Come and see me some day*

next week. My father and mother want *go to and see them*. We *went and [stood [läksime ja seisime] a little way off*. He *went and got his little rod*, ta läks tooma oma väikest õngeritva. He *had gone out and had a shave . . . välja läinud habet ajama*. *Run and fetch a piece of chalk, will you?* Nii ka sagedasti *try* ja *write* järel, näit. I *must try and get my room in order*. *Write and tell him that the matter is arranged*.

Liikumist käsitavate tegusõnade järel, nagu *come, go* j.t., esi-
neb ka oleviku kesksõna, näit. *They cannot have come stealing . . .*
varastama. *He went hunting all over the wood*. Vaata § 268, täh. 1.

263. Teosõna ilma abisõnata to.

1. *I can see with my eyes. You may go. Do forgive us. Let him be quiet*, hoidku ta ennast vait.

I hardly dare urge [nõuda] it. He dare not appear again. How dare you deny it? I need not waste words in describing the house . . . sõnu raisata maja kirjeldamiseks. *They need be pretty [üsna] strong*.

Reegel. Teosõna tarvitatakse ilma abisõnata to abitegusõnade *can, may, must, shall, will, do* ja *let* järel, ning tegusõnade *dare, julgema, ja need, tarvitsema, järel*, kui neil abitegusõna iseloom; samuti ka minevikus esineva *durst* järel. Vaata § 65 ja 237, täh. 2.

Täh. 1. Kui *need* aga esineb lihttegusõna tähenduses, peab temale järgneva teosõna ees to seisma. Teosõna *dare* järel on to harilik, samati peab to tarvitatama *daring* (oleviku kesksõna) ja *dared* (mineviku kesksõna) järel. Näit. *It hardly needs to be said that we did our best. He did not need [needed not] to go. It ought not to need to print in a reading-room a caution not to read aloud. Let no one dare to show his head. Nobody would have dared to grumble. No one dared to eat. She dared not even hint at such a thing*.

2. *I can feel my heart beat*. Ma võin tunda oma südant löövat.

We heard the door open [avavat]. *I have seen the City wake* [ärkavat] *and the streets fill* [täitvat]. *He stood watching the children play*, ta seisis ja vaatas, kui lapsed mängisid.

I have known him own up that he has been wrong, ma olen kuulnud teda tunnistavat, et j.n.e. [ka: *I have never known him tell a lie*].

Reegel. Teosõna seisab ilma abisõnata to niisuguste tehtavikus esinevate tegusõnade järel, mis ilmutavad meelelisi muljeid, nagu *feel, see, hear, watch* ja vahest ka *know* järel samas tähenduses. Tähele tuleb panna, et Eesti keel tarvitab sarnaste tegusõnade järel lause lühendusit. Need on siis ikka sihituslausete lühendused ja esinevad kanduvas ütlusviisis, mille tegusõna on kesksõna osastavas ehk kohtolulise -ma muutes.

Aga: *He was heard to walk up and down in his room. A shop was seen to be on fire. He was never known to laugh.*

Täh. 2. Kui eelpool tähendatud tegusõnad *feel* j.n.e. ei ilmuta meelelisi muljeid, tarvitatakse to nende järel, näit. *I feel it to be my duty, I knew him to be a villain.* Sarnaste tegusõnade järel tarvitatakse ka vahel oleviku kesksõna, näit. *I have seen him skating. I felt myself colouring* [punastavat]. Vaata § 268. Samuti ka *find* järel: *I found it lying on the ground.*

3. *There was no one to make me laugh, no one to make me weep, no one to make me think.* Ei olnud keegi, kes oleks võinud mind naerma panna, ei keegi, kes oleks saanud mind nutma, j.n.e.
I won't have the rest hear it. Ma ei soovi, et teised seda kuuleksid.

He bade (bæd) me go and leave the door wide open. I wish I could help you bear it.

Do to others as you would have others do to you. What will you have [soovid] me do. You would have had me [sa oleksid tahtnud, et ma . . .] choose a different way of life.

Reegel. *To jääb välja järgmiste tegevikus tarvitata-vate tegusõnade vormide järel: make [sundima, panema, mõ-juma], bid (ainult kirjanduslises keeles), will [would] have kui have tähendab «tahtma», ning sagedasti tegusõna help järel.*

Aga: He was made to give up his money. He was bidden to go away. Bid nõuab tegevikus harilikult to tegusõna ette, kui ta eel sei-sab eitav määrsõna not He bade me not to go out.

Täh. 3. *Kui have = «tunda saama», «laskma», esineb temale järgnev teosõna ilma abisõnata to. Näit. We may have torrents of rain come down with the gale. We cannot have everything go as we would wish. Pane ka tähele: I cannot have my nurses thinking about anything but their patients.*

4. You had better go now, parem on, et sa nüüd lähed. I suppose we had better have dinner, ma mõtlen, parem oleks, kui meie lõunat sööksime. You don't wish me to go with you? No, I had [harilikum would] rather be alone, ei, ma tahan parem üksinda olla.

She did nothing but scream, ta ei teinud muud kui kisendas. He does nothing more than fulfil his duty.

Rather [ehk sooner] than yield he resolved to die, ennem kui alla anda, otsustas ta surra.

Reegel. *Abisõna to ei seisa tegusõnade eel, mille ees on üteldud had better, had [harilikum would] rather [sooner], do nothing but [nothing else than, nothing more than] ning rather than.*

Täh. 4. *Rather than järel võib siiski vahel to tarvitada, ja nimelt sel puhul, kui lauseside näitab, et teosõna juhitakse tegusõnast, mis alati nõuab to enese järele. Näit. The soldiers preferred to surrender rather than to face the enemy.*

264. Lauselühendus sihitava kääne + teosõna abil.

1. *I want you to tell me the time.* Ma tahan, et teie ütleksite mulle, mis kell on.
- He did not like anyone to have the last word but himself.* Ta ei soovinud, et keegi teine kui tema ise saaks viimasena sõna.
- Heat causes iron to expand.* Palavus sunnib rauda paisuma.

England expects every man to do his duty.

I will try to do as you wish me to do. He desired me to come again the next day, ta soovis et ma tuleksin, j.n.e. Duty requires us to regard property only as a means of doing good, kohustus nõuab, et meie j.n.e. Vaata ka §§ 217, 253.

Reegel. Akkusatiiv + teosõna (accusativus cum infinitivo) tarvitatakse sagedasti tegusõnade järel, mis avaldavad tahtmist ja soovi, nagu *wish, desire, expect, require request* j.t., ja ka tegusõnade järel, mis ilmutavad käsku, nagu *order, command, direct* j.t., ning alati tegusõnade *want, like* ja *cause* järel.

Täh. 1. Sama lauseehitus esineb ka meelelisi muljeid edasiandvate tegusõnade järel (ilma abisõnata ehk ühenduses sellega v. § 263, 2), mis ilmutavad mõtlemist, ütlemist (mitte *say*), lubamist j.t. ning *thank*. Näit. *I am glad you feel it to be wrong. I thought him to be a man of means* [rikas mees]. *I knew him to be blind. That proves him to be a coward. His conversation revealed [tõi ilmsiks] him to be a thief. He must on no account permit the gate to be opened. I took it to be the bough of a tree. I would thank you to keep your advice to yourself*, ma oleksin tänulik, kui sa peaksid oma näpunäite endale.

Täh. 2. Samasugust lauseehitust tarvitatakse ka tagasisihitava asesõnaga alusena, tegusõnade järel, mis tähendavad lubama, *ask* (vaata § 258 tähendusega), ning mõnede teiste tegusõnade järel,

nagu *believe, suppose, imagine, näit. Let us suppose ourselves to be in a balloon. She believes herself to be a fine lady. Aga teised tegusõnad, nagu expect, wish, think, say, know, remember, pretend j.m., ei luba sarnast lauseehitust. Nii siis öeldakse: I did not expect to meet you there, ma ei lootnud j.n.e. He wished he were in your place, ta sooviks, et ta oleks teie asemel. He said he knew how it had happened, ta ütles teadvat j.n.e. I saw her get into a first-class carriage, ma nägin teda minevat j.n.e. He pretends to have a bad cold, ta kujutab väga külmetanud olevat. I remember [tuletan mee] pretending to have a bad cold.*

2. *He was waiting for his master to come out to the carriage.* Ta ootas oma peremehe peale, et ta vankri juure tuleks.

The country cried for Nelson to go and fight. Isamaa nõudis (hüüdis), et N. läheks sõdima.

It was too rough for a boat to be launched (la:nft). Ilm oli paadi vette laskmiseks liig tormine.

It is not customary for ladies to play football. Ei ole harilik, et daamid jalgpalli mängivad.

I have arranged with my principal clerk for you to board with him. Ma olen oma ärijuhiga korraldanud, et sa saaksid korter ja toidu temalt.

I am not willing for you to be poor, while I am rich. Ma ei taha, et teie oleksite vaesed, kuna ma olen rikas.

I long for you to come and see me, ma igatsen, et sa tuleks j.n.e. The boat was near enough to the shore for the people to see us. How wrong for that child's mother to allow her to come out at this hour, oh missugune ülekohus selle lapse ema poolt, et lasta j.n.e. You have only to ask this book of nature for the puzzle to be explained [mõistatuse lahendamiseks]. He is anxious for his sons to learn English ta soovib väga, et ta pojad Inglis keelt õpiksid.

Reegel. Konstruktsioon *for* + akusatiiv ühes teosõnaga esineb tegusõnade ja ütelnuste järel, mis nõuavad *for*, näit. *wait for, long for*; tagajärjelause asemel *too, enough* ja *sufficiently* järel; aluslause asemel, eriti ütelnuste järel, mis ilmutavad harjumust; sagedasti otstarve- või lisanduslause tähenduses; sihituslause asemel.

Täh. 3. *On* või *so* + akusatiiv ühes teosõnaga tarvitakse tegusõnade järel, mis nõuavad *on* või *to*, näit. *You may rely on him to do his duty* [ehk: *You may rely on his doing* etc., sa võid kindel olla, et jne.] *I trust to you to help me*, ma loodan, et sa aitad mind. *I count upon him to do it* [ehk: *I count upon his doing it*], ma loodan, et j. n. e.

3. *He was the last to arrive in the morning, and he is the last to leave school in the afternoon*, ta tuli viimaseksena j. n. e. *There was no one to make me laugh, no one to make me weep, no one to make me think.*

I would have given a good deal not to have meddled with his apples . . . kui ma poleks puudutanud ta õunu. *You would be a fool to believe all that people say*, sa oleksid rumal, kui usuksid j. n. e.

Teosõna tarvitatakse sagedasti *kanduva- ja tinglause* asemel.

Täh. 4. Siia kuulub ka teosõna tarvitamine iseseisva määruseksena, näit. *To tell the truth, I don't know what to do. Would you think to look at his face* [kui sa vaatad ta näkku], *that he could be very savage?*

4. *How can you be so foolish* Kuidas võid sa nii rumal olla, *ish [such a fool] as to refuse this offer.* et seda pakkumist tagasi lükkad.

Be so kind as to show [ehk: *Be kind enough to show*] *me the way.* Ole nii lahke ja näita j. n. e.

The enemy seemed to be making a circuit so as to take us by surprise. Vaenlane näis ringteed minevat, et meile ootamata kallale tungida.

Reegel. *As to* + teosõna tarvitatakse *so ja such* järel tagajärje- või otstarbelause asemel, millel ühine alus pealausega.

5. *The boys did not know what to do with themselves, . . . mis nad pidid peale hakkama. He did not know how to manage it, . . . kuidas ta pidi sellega toimima. He was uncertain whether to enter or not, . . . kas ta pidi sisse astuma või mitte.*

The signals tell the driver [vedurijuht] when to stop and when to go.

Reegel. Teosõna tarvitatakse sagedasti ka küsivate asesõnade ja märsõnade järel kaudse küsklause asemel, mille alus esineb kas alusena või sihitusena pealauses.

Kesksõnad.

Oleviku kesksõna.

265. *Omadussõnana tarvitatuna.*

A living [elav] language cannot be learnt from books only. He made a very striking (tabav) remark. His remark was indeed striking.

266. *Teonimisõnana tarvitatuna (verbaal substantiiv).*

1. Alusena ja ütlustäitena.

Serving others is serving ourselves. Teisi teenida on iseennast teenida.

It is no use trying. Ei ole mõtet katsuda.

We call this talking, but it is not real speaking. Meie nimetame seda kõnelemiseks, aga see ei ole päris kõne.

Being at school is not the same as being here at home and having holidays.

Täh. 1. Kesksõna asemel võib ka esineda teosõna — *to serve others is to serve ourselves* — ilma et mõtte seal juures oluliselt muutuks. Ütelus, nagu *To know him is to love him* väljendatakse peaaegu alati teosõnaga. *It is no use* järel esineb enamasti kesksõna.

2. Sihitusena tarvitatuna.

<i>Haven't you finished writing this letter?</i>	Kas sa ei ole lõpetanud selle kirja kirjutamise.
<i>Where did we leave off reading.</i>	Kus meie lõpetasime lugemise.
<i>In the holidays I kept putting off writing.</i>	Vabal ajal ma alatasa lükkasin kirjutamise edasi.
<i>I couldn't help laughing.</i>	Ma ei võinud naeru pidada.
<i>Would you mind helping me a little.</i>	Kas oleksite nii lahke mind natuke aidata.
<i>Nobody remembered ever having seen him leave.</i>	Keegi ei mäletanud teda kunagi näinud ära minevat.
<i>Your machine requires oiling.</i>	Su masin tarvitab määrimist.

Have you done crying (lõpetanud nutmise) *now? It has ceased* [stopped] *raining. I am sorry I could not avoid offending him. He had narrowly escaped being dismissed. I intend paying a visit to the Exhibition, and as I prefer going by steamer, I don't mind* [mul ei ole midagi selle vastu] *accompanying you. It is a fact that hardly wants pointing out* [on vaevalt vaja ette tuua].

Täh. 2. Ka selles funktsioonis vaheldub kesksõna teosõnaga teatavate tegusõnade järel; teistele peab aga alati kesksõna järgnema. Esimesse liiki kuuluvad *begin, commence* algama, *continue, jatkama, cease, lõpetama, järele jätma, finish, lõpetama, decline refuse, tõrkuma, deny, salgama, neglect, hooletusse jätma, delay, edasi lükkama, like, meeldima, dislike, vihkama, prefer, eelistama, fear, dread, kartma, regret, kahetsema* j. t.; teise liiki kuuluvad *keep, jatkama, leave off, stop, have done, give up, lõpetama, loobuma, avoid, kõrvale hoidma, hoiduma, escape, põgenema, pääsema, cannot forbear, cannot help, ei või*

jätta, parata, *put off*, e d a š i l ü k k a m a, *mind*, midagi vastu olema, *require, want*, tarvitsema, vajama. — *Remember* ja *recollect* järel esineb peaaegu alati kesksõna. — *Go on*, jatkama, vaata § 268.

Täh. 3. *I like to sing* = ma armastan laulda, *I like singing* = mulle meeldib laulmine.

3. Eessõnade järel.

We learn more by seeing and by hearing than by talking. Meie õpime rohkem nägemise ja kuulmise kui rääkimise läbi.

I did it without knowing it. Ma tegin seda teadmata.

Who is not fond of hearing funny stories. Kellele ei meeldi lõbusad jutud.

I apologized for being late. Ma vabandasin, et olin hiljaks jäänud.

I have the pleasure of sending you the book required. Mul on au, teile soovitud raamatut saata.

I did not succeed in [ei õnnestanud] persuading him. He was strongly opposed to taking this step. He ran up to London in the hope of meeting his brother. We have much pleasure in acknowledging your zeal.

Täh. 4. Teosõna tarvitatakse ainult eessõnade *except* ja *save* järel, ning *about* järel üteldes *be about* [kavatsema, ette võtma]. Näiteks: *I want nothing except to live quietly*, ma ei soovi midagi muud, kui et rahus elada. *You care for nothing save to make* [ehk *making*] *money*, sa ei hooli millestki muust, kui et raha teenida. *He was about to leave the room* [aga: *He said something about reading aloud*].

Kui aga eessõna ühes tegusõnaga moodustab ühise mõiste, tarvitatakse teosõna. Näit. *I feel called upon to protest against this usage*, ma tunnen ennast kohustatud olevat selle kombe vastu vaidlema.

Täh. 5. Eessõna *after* järel tarvitatakse oleviku kesksõna sagedamini kui mineviku kesksõna, näit. *After leaving school I was to go to college*.

4. Omadussõnade *busy, like, near* ja *worth* järel.

I found him busy packing his trunk. Ma leidsin teda kohvri pakkimisega tegevuses olevat.

There is nothing like sailing. Ei ole midagi nii lõbusat ajaviidet kui purjetamine.

He looked more near crying than I had ever seen him. What is worth doing, is worth doing well.

267. Teonimisõnad ühes täiendustega (lisandus, sihitus, ütlustäide, määrus), mis vastavad Eesti keele alus-, sihitus- ja määruslausetele.

His confessing his fault was enough for me to forgive him. Et ta oma süü üles tunnistas, oli mulle küllalt, et talle andeks anda.

The boy's confessing his fault, etc. I don't like his coming here so often. nagu eelpool. Mulle ei meeldi, et ta nii tihti siia tuleb.

He insisted on my stopping the night at his house. Ta palus tungivalt, et ma pidin ööseks tema juure jääma.

He insisted on my father[s] stopping the night, etc. He could not lock the door owing to [ehk on account of] the key being rusty. I have my doubts as to this being true.

Ta ei võinud ust lukku panna, sest võti oli roostetanud. Ma kahtlen, et see on tõsi.

The mere making of money [et ainult raha teenida] is not enough to make a man happy. Oral work [suusõnaline töö] is a saving of time. I hope you will excuse my having kept [et ma lasksin] you waiting. I am much against its appearing in print. You can rely on my holding my tongue.

Tuleb eriti tähele panna *no* ja *any* tarvitamist ühes oleviku kesksõnaga: *There is no knowing what might happen*, võimata on teada, mis võiks juhtuda. *There is never any saying how long a time it will take*, ei või sugugi öelda, kui kaua seks aega kulub.

Nagu eelpool toodud näidetest selgub, väljendatakse Eesti keele *et*-lause Inglis keeles kesksõnalise konstruktsiooni näol. Kui *et*-lause esinev alus on isikuline asesõna, väljendatakse ta Inglis keeles omastava asesõnaga — *on my stopping the night* —; siiski leidub ka vahel akusatiivne vorm, näit. *I don't like him coming here so often; if you will excuse me saying so*. Kui alusena esineb mingi teine sõna, siis jääb ta kas muutmata või paigutatakse genetiivi, kui ta on nimi-sõna ja käib isiku kohta. Genetiiv esineb harilikult sel puhul, kui kesksõnaline konstruktsioon täidab aluslause aset, (*et*-lauset võib ka teisiti väljendada, vaata § 264, 2). Pane ka tähele: *It cannot be wondered at that he felt disappointed*, kui *et*-lause on aluslause.

Täh. 1. Eessõna järel jääb omistav asesõna harilikult väljendamata, kui ta sihiv pealause esineva aluse peale, näit. *Before leaving you must come and see me*, enne kui sa ära sõidad jne. (mitte *before your leaving*). *On rising from table* [kui me tõusime lauast] *we asked leave to start at once*.

Täh. 2. *That*-lause võib esineda sel juhusel, kui tarvitatakse passilikku nimisõna, nagu] *the fact*, või asesõna eessõna järel. Näit.: *I beg to congratulate you on the fact that* [sel puhul, et] *your book is sold out. You may rely upon it that not a single soul shall hear a word of the matter*, teie võite kindlasti loota, et jne.

Vahel võib eessõna välja jääda, näit. *I must remind you* [teile meele tuletama] *that we English rule over much greater lands than England. I am sure* [olen kindel, et] *he will come*.

Et-lause jääb alale eessõnade *except, save, in* ja vahel ka *beyond* järel. Näit.: *I could make no kind of guess as to her age except* [save] *that she must be very young. They are different in that they eat different kinds of food*.

Täh. 3. Kui kesksõna eel seisab kindel artikkel, peab *of* järgnema, näit.: *The healing of sick is a noble work*, haigete ravitsemine [haigeid ravitseda] on jne. Aga: *Healing the sick is jne*.

Täh. 4. Verbaalsubstantiivid, millel lõppvorm- *ing*, tarvitatakse ka liitsõnades, näit.: *dining-room*, söögituba, *sleeping-car*, magadisvagon, *writing-desk*, kirjutuslaud, ja teised.

Lihttegusõnana tarvitatuna.

268. We saw him sitting on a gate **looking** out for us. The moment he saw us, he came **running** to meet us.

He promised his mamma [mä-'ma:] not to sit up **reading** too late of nights.

He stood **watching** the children play.

You go on **reading**.

You will excuse my having kept you **waiting**.

Nägame teda väraval istuvat ja meid silmas pidavat. Kui ta meid nägi, tuli ta meile jookstes vastu.

Ta lubas emale mitte väga hilja ööseti üleval istuda ja lugeda.

Ta seisis ja vaatas, kui lapsed mängisid.

Jätka sina lugemist.

Palun vabandada, et olen lasknud teid oodata.

I remained **chatting** with my patient until 10 o'clock. He runs about **making mischief** and telling tales. I heard the birds **singing** gaily. He left it **lying** [laskis seda lamada] in the sand. That set me **thinking** [pani mind mõtlema]. To set a person **puzzling**, kellegi meeled segi ajama. You won't catch me **coming** late.

Reegel. Oleviku kesksõna tarvitatakse liikumist ja paigalolemist väljendavate tegusõnade järel, nagu *come, go, run, sit, lie, stand, remain* j. t.; meeelisi muljeid edasi antavate tegusõnade järel, ning mõnede teiste tegusõnade järel, nagu *keep, leave, set, catch* j. t.

Täh. 1. Liikumist väljendavate tegusõnade järel ilmutab kesksõna vahel ka otstarbet, näit.: *They have come stealing* [varastama], *he has gone out hunting* [jahile]. Vahel tarvitatakse sarnaste tegusõnade järel ka teist konstruktsiooni, vaata § 262.

Täh. 2. Meeelisi muljeid edasiandvate tegusõnade järel vaheldub kesksõna teosõnaga. (Vaata § 263, 2.) *I have seen him skating* juhüb tähelpanu tegevuse käigule; *I have seen him skate* ilmutab tegevust, mis vastolus millegi teise tegevusega: *seen him skate, not walk or dance.*

269. Kesksõnalised lauselühendused.

1. *The policeman [pə'li:smən] went all over the premises [premiziz] searching for the thieves.* Kordnik käis kõik toad läbi vargaid otsides.

He wrote just before leaving Esthonia, saying that he had decided on that plan, giving me his address, and adding that he would come to London in January. Looking up, he said, "I want you to light the fire," ta vaatas üles ja ütles . . .

Reegel. Kui alussõna mingi tegevuse juures toimetab veel teist, siis üks tegevustest väljendub sagedasti oleviku kesksõna abil, eriti siis, kui üks tegevus teist saadab.

2. *He got into bed having first placed the pocket-book containing the money under his pillow.* Ta läks voodisse pärast seda, kui oli pannud raha sisaldava taskuraamatu padja alla.

One of the superintendents, seeing I was a stranger, showed me round. Kui üks ülemjärelvaatajaist nägi, et ma olin võõras, viis ta mind ringi ja tutvustas mind ümbrusega.

The Queen was deeply moved when leaving the Palace. Kuninganna oli väga liigutatud, kui ta lossist lahkus.

Being an eager collector of stamps, I was willing to pay the sum demanded. One evening, while writing in my room, I was interrupted by a knock at the door. Though residing in our country for years, he never learnt to speak our language fluently.

Reegel. Oleviku kesksõna tarvitatakse sagedasti ka *n-du va-*, *a ja- või p õ h ju*slause asemel, samuti ka (kuid harvemini) *vastolupe h men da va- või tin*glause asemel, missugusel korral võivad kesksõna ees sidesõnad *while, whilst, when, though ja if* seista.

Täh. 1. Kesk sõnal peab olema pealause mingi sõna, millega ta liituda võiks, ning see sõna peab esinema alusena sel puhul, kui kesk sõna seisab lause eesotsas. Lauset *When I walked across the lawn, my hat was knocked off* ei või sellepärast väljendada järgmiselt: *Walking across the lawn, my hat j.n.e.*, vaid *Walking across the lawn, I had my hat knocked off*.

3. *The sun having risen, we commenced our journey.* Kui päike oli tõusnud, algasime oma reisi.
The boat will start weather permitting. Laev sõidab välja, kui ilm lubab.

He could not return home, there being no direct communication by rail, ta ei võinud koju sõita, sest ei olnud otsekohest rongiühendust. *Next day being Saturday, she would be at home in the afternoon,* et järgmine päev oli laupäev, pidi ta j.n.e.

Reegel. Kesk sõna esineb vahel ühes oma alusega, ja tarvitatakse pealause asemel; sagedasti ka aja- või põhjuslause, kuid harvem tinglause asemel.

See n. n. absoluutne kesk sõnaline konstruktsioon esineb eriti kirjanduslises keeles.

Täh. 2. Teatud kesk sõnu tarvitatakse sagedasti iseseisva määrustena ning ilma mingi alussõnata, näit. *Generally speaking* [üldiselt rääkides] *they live very quietly. Supposing he should be out, what am I to do.* Oletame, et ta on väljas j.n.e. Nii ka: *strictly speaking,* täpselt öeldes, *properly speaking,* õieti öeldes, *talking of,* apropos, mis — puntuub.

Mineviku kesk sõna.

270. 1. *Everything made there was a cheap copy of something better made somewhere else.* Kõik, mis seal valmistati, oli odav järelaimamine millestki paremast, mis mujal tehtud.
2. *Returned to England, he served alternately in different positions.* Tagasi tulles Inglismaale oli ta vaheldamisi mitmesuguses ametis.

Bread would not be good, if baked without salt. Leib ei oleks hea, kui teda ilma soolata küpsetada.

3. *Their names once given in, they might go home again.* Nii pea kui nad olid omad nimed üles annud, võisid nad koju minna.

This said, all is said, kui see on öeldud, on kõik öeldud. The prayer ended, all was still again.

Reegel. Mineviku kesksõna tarvitatakse lauselühendustes: 1. kanduva lause asemel, 2. iseseisva lisandusena (aposisioon), kui selle eel võib seista sidesõna, 3. vahel vaba (absoluutse) konstruktsiooni näol.

271. *He could not bear to see her robbed [näha, kui temalt rööviti] of the fruits of labour. You have heard it said [kuulnud rääkivat] that a man who does not work should not eat.*

Reegel. Meelelisi muljeid väljendavate tegusõnade järel tarvitatakse mineviku kesksõna.

Täh. Siiski tarvitatakse ka *to hear tell [speak] of, kuulda rääkivat* (millestki), näit. *All this I had, of coarse, heard tell of.*

Mineviku tegusõna esinemist *have* ja *get* + sihituse järel vaata § 258.

Määrsõna.

272. *I mean to stay where [kus] I am. I won't go where [kuhu] he has gone.*

Inglis keel ei tarvita näitavaid määrsõnu relatiivses tähenduses.

Täh. Nimisõnalise korrelaadi väljajätmise puhul võib eessõna vahendita *where* ees seista, näit. *close to where Thames Street comes out, õige lähedal sellele kohale, kus j.n.e.*

Teised asesõnalised määrsõnad esinevad § 88.

273. Näited mäarsõnade kohta, millel kaks vormi ja sagedasti ka kaks tähendust.

The light burned clear. To speak, hear clearly.

To sit, write close [tihedalt]. To study close ehk closely [põhjalikult, korralikult]. To watch closely [hoolsasti].

To sell dear [kalliit]. To love dearly [südamlikult, õrnalt].

He went direct [otse] to London. He will be here directly.

I looked him full [otse] in the face. To describe fully [täiesti]. Fully satisfied.

He works hard [usinasti, tublisti]. I had hardly [vaevalt] any breakfast. To think hardly ehk hard of person, halba mõtlema.

I have just heard from him. He was justly [õigusega] punished.

Don't sit up late [hilja] at night. I have heard from him lately [hiljuti].

To speak, read loud [ehk loudly]. To protest loudly [valjusti].

We ran to the place as quick [ehk quickly] as we could.

To stop short [äkki], cut short, katkestama. Shortly [varsti] after. I will write shortly [varsti].

To speak, read slow [ehk slowly]. To walk slowly [ehk slow]. Slowly, but surely.

274. *Very ja much.*

1. *We were very [väga] hungry and rather [üsna] tired. He is very unlike the other lads. He has very many [= a great many] friends. He acquitted himself very well, ta sai väga hästi läbi.*

The lecture was very interesting. The boys came back very tired. We were all very pleased to hear from you, olime kõik väga rõõmsad j.n.e.

Reegel. *Very, väga, üsna, määrab omadussõna algstet ja puhtomadussõnalise iseloomuga kesksõnu.*

Täh. 1. *Very eitavas lauses = «iseäranis», «nii», näit. We are not very punctual [iseäranis täpsed] in this house. He won't forget this lesson very easily [nii kergesti]. Rõhuline very sõna same ees tähendab «just», «jubas», «veel», näit. The very same man, the very same day. Very ülivõrde eel, vaata § 149.*

Täh. 2. Sõnade, *afraid*, *alike* ja teiste *a*-alguliste omadussõnade eel tarvitatakse *much* mitte *very*. Näit. *He did not seem to be much afraid of it. They are all very much alike.* Ka *like* ees tarvitatakse vahel *much*, näit. *Some pennies were yellow, and much like me on the outside.*

Täh. 3. *Very* esineb vahel ka omadussõnana, näit. *It is the very [päris] centre of London. You are the very [just see] man I wanted to see. His very enemies [isegi ta vaenlased] respected him. She paid us a visit that very night [veel samal õhtul]. A very [päris] sea of green forest. I could not speak for very dismay [suure kohmetuse tõttu]. These boys are the very ones [just needsamad] I saw yesterday.*

2. *A man is much bigger and stronger than a boy. I would rather know at once, much rather [meelsamini].*

I like it much, very much. I am much obliged to you. Much interested; much applauded.

It was much too wet go out. I am much against its appearing in print. Much to my surprise, mu suureks üllatuseks. The usage is much the same [peaaegu sarnane] in this country.

Reegel. *Much*, palju, väga, määrab võrdastmes esinevaid omadussõnu, puhtteigusõna vorme ja adverbialseid ütelusi.

Täh. 4. Mineviku kesksõnad, millel puhtomadussõnaline tähendus, nõuavad *very*, näit. *very tired*. Mõnede mineviku kesksõnade juures, millel pole omadussõna iseloom, tarvitatakse nii *very* kui ka *much*, näit. *very* või *much pleased*. Kahtlevatel juhustel tarvitatakse harilikult *well*, näit. *well satisfied*. — Võrrelvõrdeliste ladina keele omadussõnade juures, nagu *inferior*, vähem, halvem, ja *superior*, ülem, parem, esineb *very* kui ka *much*. *This article is very [ehk much] superior to the one you showed me yesterday.*

275.

No ja not.

1. *No sooner did he get into bed than he fell asleep, vaevalt oli ta magama heitnud, kui j. n. e. I am no longer [ehk no more] the man I was. At night the boy was no better. He had to wait no [ehk not]*

less than four months. He is **no** more to be trusted than you are = he is as little to be trusted as you. [He is not more to be trusted than you are = you are as much to be trusted as he].

Reegel. No tarvitatakse sagedasti võrrelvõrde ees sõna *not* asemel, eriti ütelistes *no sooner, no longer, no more, no further* ja *no less*.

No tähendab ka «ei».

2. *Oh, how gladly he would have been out!* Kui väga sooviks ta väljas olla! *What was* [What was not] *my astonishment!*

Not ei tarvitata hüüdlause, mis algab sõnaga *how*; hüüdlause-tes, mis algavad teiste kesksõnadega, esineb ta vahete-vahel.

276. Mõned ajamäärsõnad.

1. *The air is always full of water*, õhk on alati j. n. e. *For ever*, igavesti, alaliselt, lõpulikult.

Always = alati, tarvitatakse igal juhusel. *Ever* = alati, tarvitatakse veel ainult kõnekeeles ja harilikus proosas esinedes liidetes, nagu *for ever, ever since, ever after, ever before* ning ütelistes *Yours ever truly* [sincerely j. n. e.] kirja lõpul.

Ever = «kunagi», «millalgi» on harilik. Näit. *Did you ever see anything like it?*

Inglise keele iseäraldused. *Hardly* [ehk *scarcely*] *ever*, pea-aegu iialgi, [mitte *almost never*]. [Siiski 'What' is never, or almost never, used for 'which' of two things]. *For ever so long*, hulgal ajal. *We had to wait ever so long*, pidime igavesti ootama. *We are ever so much too early* [liiga vara]. *Were he ever so rich*, olgu ta kui rikas tahtes.

2. *Do you live in the country still* [veel, ikka veel]? — *Has he left the country yet* [juba]? *Not yet* [veel]. *I have not heard from him as yet* [veel, mitte veel]. *Still* [ehk *yet*] *there is time*.

Still = veel, ikkagi veel, ilmutab aja vältust; *yet* = veel, juba, näitab aega praegusel silmapilgul.

Võrrelvõrde juures esineb *still* sagedamini kui *yet*. Vaata §§147, 149.

3. *Now* [ehk *Now that*, mitte *now when*] *you have done dinner, you had better go and get ready to start*. Nüüd, kui olete lõuna söönud, on parem et läheksite ja seaksite ennast ärasõiduks valmis.

Directly *he heard the sound, he took his heels*, nii pea kui ta kuulis j. n. e.

The moment he saw us, he jumped up, nii pea kui ta nägi meid j. n. e. Once they have left school, they give up every thought of study, kui nad kord kooli lõpetanud j. n. e.

That ei tarvitata ajamäärsõna või ajamääruse järel, mille tõttu määrsõna või määrus omandab sidesõna iseloomu.

277. *Mõned eesti keele määrsõnad väljendatakse inglise keeles kirjeldavalt.*

1. Määrsõnad, mis ilmutavad arvamist, oletamist tõenäolisust.

I dare say he will be glad to have our company, ta rõõmustaks vististi j. n. e. I am afraid [ehk I fancy] it will rain to-morrow, arvatavasti sajab homme vihma. I suppose you have heard the old story, sa oled muidugi kuulnud j. n. e. I am sure it would be better for him to stop at home, oleks tõesti parem, kui ta j, n. e.

You may not be so fond of listening as I am of talking, võib olla ei meeldi teile nii pealt kuulata, kui j. n. e. If you should happen to see him, kui sa juhtud teda nägema.

She is not likely [arvatavasti] to try again. You are sure to repent it, sa kahetsed seda kindlasti. That string is sure to come undone again.

2. *Eks ole, kas pole tõsi, ometi, ju.*

You are not fond of sweets, are you? Sa ei armasta maiusi, kas pole tõsi?

It's very cold to-day, isn't it? Täna on väga külm, eks ole?

Charles won't come, will he? Ega Kaarel ometi ei tule?

You would not do such a thing, would you? Ega sa ometi midagi sarnast teha ei tahtnud, kas pole tõsi?

You want to be a soldier, don't you? Sa tahad soldatiks saada, kas pole tõsi?

He is your brother, isn't he? Ta on ju su vend.

3. *Juba.*

We will go this very afternoon [juba pärast lõunat]. As early as the beginning of the twenties, juba kahekümnendama aastasaja algul.

Eessõnad.

278. Näited mõnede eessõnade tarvitamisest.

About, 1. koha mõttes: *We began to look about* [ringi, ümber] *us more. Wander about the streets* [tänavatel hulkuma]. *Have you any money about you* [kaasas, ligi]? *There is nothing remarkable about* [juures] *him.* 2. aja mõttes: *About* [umbes] *three o'clock in the morning.* 3. piltlikus mõttes: *I will tell you all about her* [tema üle, (temast)]. *Don't trouble about* [eest] *it. Mind what you are about,* pea meeles, mis sa teed, ole ettevaatlik.

Above (ə'bv), 1. Koha mõttes: *Some forty feet above* [üle] *our heads. They go by train to some place above London* [väljaspool]. 2. piltlikus tähenduses aja, arvu, seisuse ja ameti kohta: *She was above* [üle] *twenty. He is above six feet. A colonel* (kə:nl) *is above a major. Above all,* kõige pealt.

Ago, ainult aja mõttes: «eest», seisab alati juhitava sõna järel, näit. *It was nearly five years ago that I caught that trout.*

At, 1. koha mõttes: *She was standing at* [juures] *the window, at the corner of the street* [aga: in the corner of the room]. *He lives at the seaside* [mere ääres], *at Richmond, at Hull. I was at a concert* [kontserdil] *(at the theatre, at the party) yesterday. He is staying at* [juures] *his uncle's, at the Parkers', at our house* [aga: with us, meie juures]. *He has put up at an hotel* [võõrastemajas]. *At school, at college* [üliskoolis], *at table, lõuna-laual.*

Täh. Linnade nimede ees tarvitatakse alati *at*, *Londoni* ja sagedasti ka suuremate linnade nimede ees esineb siiski *in*; vähemate kohtade ja väiksemate või kaugelolevate saarte nimede ees tarvitatakse *at*. Tegusõna *arrive*, saabuma, ja nimisõna *arrival*, saabumine, järel tarvitatakse kohanimede ees harilikult *at*. Näit. *The fleet had arrived at Gibraltar* (dʒɪ'brɔ:ltə). *We arrived at the station just in time for the train. London'i ees* (sagedasti ka teiste suurlinnade nimede ees ning alati maade nimede ees) *tarvitatakse in. On arriving* [on our arrival] *in London we went straight to the Exhibition. A great number of Americans had arrived in England. Pane tähele: arrive at the* [a] *town* (eriti London'i kohta).

2. aja tähenduses: *At what time* [mis kella ajal, millal] *must you be at school in the morning? At eight o'clock sharp, punkt*

kell kaheksa. *He arrived at the last moment, at the eleventh hour. From twelve o'clock at night [öösi] to twelve o'clock at noon is twelve hours. At daybreak, at midnight, at Christmas, at this time of the year.*

3. viisi tähenduses ja teistel juhustel: *at all events, igal juhtumisel, at any rate, igatahes, at [peale] my request, at our disposal, at last, viimaks, at least, vähemalt, ometi. To look at, aim at [sihtima peale], to laugh at, be delighted at, be happy at [vaimustatud olema m-gist] be clever at, osav olema m-gis.*

Before, 1. koha tähenduses: *Before [ees] us extended a very [päris] sea of green forest.* 2. aja tähenduses: *Before [enne] Christmas, before sunrise.* 3. eesõiguse ja tubliduse väljendamises. *Health goes before everything. He is far before his class-fellows.* Pane tähele: *They would die before yielding [ennem kui alla anda].*

Behind, 1. koha mõttes: *Behind the master's desk and chair, puldi taga.* 2. aja väljendustes: *to be behind one's time, ajast maha jäänud; hiljaks jäämine.* 3. väljendades maha jäämist (osavusetust): *He is behind [järel] none in English.* Pane tähele: *[The] deceased left no relatives behind him.*

Below (vastand: above), 1. koha tähenduses: *Below the level of the sea, mere pinnast madalam. That part of London begins below [allpool] London Bridge.* 2. väljendades madalamal olekut, puudujäämist (väärtuse ja seisuse mõttes): *He is below you in rank, in station etc. Fifty per cent below cost price [ostu hinnast madalam].*

Beneath, 1. koha mõttes: *A rock was hidden beneath [all] the surface of the water. We now saw a long steep valley beneath us.* 2. väärtuse mõttes: *This conduct is beneath you [ei vääri sind].*

Beside, 1. koha mõttes: *Let me sit down beside [kõrvale] you.* 2. piltlikus mõttes. *He is beside himself for you and gratitude. This question is beside the mark [kaldub asjast kõrvale].*

Besides: *He possesses lands besides [peale] money. Have you nothing to tell us besides [peale] what we have already heard?*

Beyond: *The King's dominions beyond [sealpool, teiselpool] the seas. Piltlikus mõttes: It is beyond me, see käib üle minu jõu, üle minu mõistuse. Beyond expectation, ootamata. Beyond all doubt, kahtlemata.*

By, 1. koha mõttes: *He was not in the line [reas], and he was not exactly outside it; he stood just by it [üsna selle juures]. Come and sit down by [juure] me [by my side, by the bedside, by the fireside]. He lives by the river. Side by side. Did you go by [kaudu, üle] Riga? I saw him pass by [mööda] the window.* 2. aja mõttes: *By this time [sel ajal juba] he has left the country. By the time this reaches you, kui see jõuab su kätte. The arms [käed] are for signals by day [päeval], and the lamps are for signals by night. He promised to be back by ten, by to-morrow, by then [seks ajaks].* 3. väljendades a bin õud, põhjust, kommet j.n.e. *He went by railway [raudteega], by train, by steamer. 6 multiplied by 3 is 18. A room 10 yards by 4, tuba 10 meetrit pikk ja 4 meetrit lai. To judge men by [järgi] their works. What's the time by [järele] your watch? To sell by the dozen [tosina viisi], by the pound, by wholesale [en gros], by retail [väiksel mõõdul]. One by one, üksshaaval, üks teise järele. Day by day, päevast päeva. By degrees, vähehaaval. By heart, pähe, peast. By trade, ameti poolest. By name, nime poolest. By sight, välimuse poolest. By way of punishment, karistuseks. By the way ehk by the by, möödaminnes, à propos. By and by varsti, kohe.*

During, ainult aja mõttes: *we are always perspiring [higistame] even during [ajal] the coldest day of winter. We notice this most during hot weather. During the dinner-hour. During the sermon, jutluse ajal.*

For, 1. koha mõttes sihi tähendamiseks teatud tegusõnade järel. *We all three set off [ehk out] for the Old Chapel. When are you going to start for the Continent. We left [sõitsime välja] for Melbourne next morning. This ship is bound for [määratud, sõidab] cape Town; ulatuse tähendamiseks: For miles [mitme miili ulatusel] nothing but green fields.* 2. aja vältuse tähendamiseks: *He has been away the last ten years. She has gone away for a day or two [paariks päevaks]. I have not seen him for months [kuude kaupa], for ever so long [kaual ajal]. Good-bye for she present, nägemiseni.* 3. põhjuse ehk otstarbe tähendamiseks: *For what end? mis otstarbeks? I cannot come for want of time [aja puudusel]. He wept for joy [rõõmu pärast]. For fear of being late. Pane tähele: as for me, mis minusse puutub. I should have been lost but for him [kui teda ei oleks olnud], but for his help [kui ta poleks mind aidanud].*

In, 1. koha mõttes: *They live in a large house in Oxford Street [in Camden Road]. I met him in the street [in Ireland, in Sicily, in (ehk at) Malta]. We live in the island of Great Britain [samuti ka: The people who live on our island]. Potatoes are grown in our fields. Some cattle were grazing in the meadow ('medou). Arrive in, saabuma, vaata täh. at juures. 2. aja mõttes: We live in the country in summer [suvel]. In winter the sun rises late in the morning [hommikul], and sets quite early in the afternoon. It is warm in the daytime [päeval]. Twelve o'clock in the night [ehk at night] is called the middle of the night]. In the time of Queen Elizabeth. In [ehk during] one of my early morning walks. It was very common in my day [minu ajal]. I could have done it in half the time. He was born in [the year] 1890. I shall be back in about a fortnight [umbes kahe nädala pärast].*

Into, 1. koha mõttes liikumist ilmutavate sõnade järel: *He went into a shop in the Strand. He fell [jumped] into the water. Who introduced potatoes in this country? I have to go down into the country [kuid: He has gone to live in the country]. He was turned out into the street [tänavale]. [Tegusõnade put ja place järel tarvita-takse harilikult in. He put it in his pocket]. 2. piltlikus mõttes: To translate into Esthonian, eesti keele tõlkima. Wool is made into cloth. The baker bakes the flour [flaua] into bread.*

Of, 1. ilmutades päritolu, põhjust, ainet. *He is of noble extraction [kõrgest soost]. He died of grief, of hunger [aga: by the sword, from overwork]. The bridge was built of steel [aga: by an engineer]. 2. tegusõnade järel, mis tähendavad rääkima, mõt-
lema, (kohut) mõistma j. t.: What are you talking of? What do you think of him? You may judge yourself of the importance of this business. I did not dream of it. 3. tegusõnade järel, mis tähendavad röövima, süüdistama, süüdlaseks tunnistama, vabastama, vabaks tunnistama, ning samatähendusliste omadussõnade järel. I don't mean to deprive you of that pleasure. He has robbed me of my money. The prisoner was accused of robbery, convicted of high treason [riigiäraandmine], acquitted of the charge. Guilty of [süüdlane] a crime. Destitute of the necessaries of life. 4. aja mõttes teatud ütelustes: I shall be pleased to receive my friends of an evening [ühel ilusal õhtul]. Sit up late of nights. We have not heard of him of late years [viimastel aastatel], of recent months [viimastel kuudel]. Of late, viimasel ajal, hiljuti. Of old, ennemuiste, vanasti.*

Out of, 1. koha mõttejs: *He is out of [väljas] town. He stole out of [välja] the room. Piltlikus mõttes: It is out of use out of fashion [moest väljas]. Out of danger, väljaspool hädahoitu. Out of print, välja müüdnud. 2. aine ia põhjuse väljendamiseks: Out of finest wool. Not out of hatred but out of love.*

Off: *Take your elbows off the table [laualt ära]. He is off duty [ta pole teenistuses]. A bark foundered off [kohal] the Goodwin Sands.*

On, upon, 1. koha mõttes: *There is a box of matches on [peal] the shelf just above your head. I shall have to get on a chair [toolile astuma] to reach it. We were now on the sea, on the lake, on the shore. London stands [ehk is situated] on [ääres] the Thames [aga: Gravesend lies at the mouth of Thames]. He lives in a small seaport town on [ääres] the Baltic. Have you any money on you? It stands on page fourteen. 2. väljendades ainet, millest kõneldakse, mõeldakse j.n.e. He lectures on electricity [elektrist]. He read a paper on modern-language teaching. Think on = reflect on. 3. aja mõttes: At three o'clock on Saturday afternoon [laupäeval peale lõunat] [kuid: in the afternoon]. On what day was he born? On Tuesday, the 1st of October 1891. On the afternoon of Wednesday, October the eleventh, kesknädalal, 11. okt. peale lõunat. On the following [ehk: The following] afternoon I met him again. On a silent night [ehk: One silent night] we were aroused by the cries of «Fire»! [kuid ainult: One night we were j.n.e., mitte on a night].*

Sõnade *day, morning, afternoon* ja *evening* järel tarvitatakse *on* või *upon* [mitte *in*] sel juhusel, kui nende nimisõnade eel või järel esineb määrus [välja arvatud kindel artikkel].

Over, 1. koha mõttes: *There was a thick fog over [üle] the river. The horse jumped over the fence. He lives over the way. 2. aja mõttes: He is over [ehk past, üle] sixty years. Over a century ago. He stayed over winter. 3. Piltlikus mõttes: The water supply is over 150 million gallons. To keep guard [watch] over.*

Since, ainult aja mõttes [sest saadik, kui]. *It is now a good while since [tükk aega mööda]. It is a good while since then, sest ajast], since that, since Christmas. Pane tähele: he has lived here for the last ten years [ehk these ten years], ta on siin juba kümme aastat elanud. Siin ei või since tarvitada, sest since väljendab silma pilku,*

millest midagi hakatakse arvama, mitte aga aja vältust. Selle vastu aga: *since over three weeks*, s. o. ajast arvates, millest on rohkem kui kolm nädalat tagasi.

Till, until, ainult aja mõttes: *I remained chatting with my patient till [ehk until, kuni] 10 o'clock. Don't put off till to-morrow. I did not get home till [enne kui] ten. It was not till [mitte varem kui, alles] the year 1684 that potatoes were planted in the open fields. Until a little over two hundred years ago tea was unknown in England.*

To, 1. koha mõttes: *He has gone to England.* 2. aja mõttes, eriti eelkäiva eessõna *from* järel ning mõnedes kõnekäänudes: *From twelve o'clock at night to [ehk till, kuni] twelve o'clock at noon is twelve hours. To the last, nii kaua kui võimalik, lõpuni. To this day, to this hour. Six weeks to the day. Up to [kuni] the present day. Down to our time.* 3. piltlikus mõttes: *He is all kindness to me. I have done it to the best of my abilities [kõige paremat jõudu mööda, kõigest jõust]. It was a war to death [elu ja surma peale]. I am but a child to him [temaga võrreldes].* Mõnede tegusõnade järel, näit. *introduce to*, *esitlema*, *object to*, vastu olema, *prefer to*, eelistama, *reconcile to*, kellegagi lepitama, ära leppima, j. t.

Under, 1. koha mõttes: *Nobody under [all] the table, nobody under the sofa. He placed the pocket-book under his pillow.* 2. piltlikus mõttes, sagedasti aja tähenduses: *Great progress has been made in every department under Queen Victoria. Everything prospered under his administration [government]. She writes to us from D. under date of Aug. 20th. [under the date of December 7th]. Under these circumstances. Under pretence of, ettekäändel [et]. Under sixty years of age. A few pence under three pounds sterling.*

With: *I can speak with my tongue. Won't you come with me? He is staying with us [ehk at our house, meie juures, with the Parkers, aga at the Parkers'].* Piltlikus mõttes: *With all my heart. Mad with joy. It is usual with me. He was honest with me [minu vastu]. Charmed with, millestki vaimustatud olema. Delighted with, angry with, kellegi peale vihane olema. Charge with, süüdistama milleski, comply with, meelt mööda tegema, part with, lahkuma, vabanema j. n. e.*

Within, 1. koha mõttes: *Within [vahel] these four walls. Within reach, kättesaadav, within sight, within hearing. Within ten miles, kümne miili ulatusel.* 2. aja mõttes: *I think I can finish it*

within three weeks [kolme nädala jooksul]. *They died within a few days of each other* [paaripäevalise vaheajaga]. *Within three days of his death, vähem kui kolm päeva pärast tema surma.*

279. Näited eessõna + eessõna kohta.

A couple of men sprang from behind a shed [kuuri tagant välja, mille taha nad olid peitu pugunud]. *The pillow seemed to be gliding away from under his head. It vanished from before our eyes. The Cabinet sat until within a few minutes of three* [kuni mõni minut enne kolme]. *Till about three o'clock. Up to ehk [till] within a short time ago, alles praegu, natukese aja eest. For about five hours. The crew consists of about fifty hands.*

Eessõna *from* seisab sagedasti teise eessõna ees.

Sidesõnad.

280. Sidesõnade väljajätmine.

1. *I think I may safely say so, ma arvan, et ma võin küll j. n. e. I am sure you will succeed.*

Alistuv sidesõna *that*, et, jääb sagedasti välja pealausele järgnevates lausetes.

2. *Were everyone to sweep before his own house, every street would be clean.* Kui igaüks pühiks oma ukse esise puhtaks, siis oleks iga tänav puhas.

Were he ever so rich, he could not do without other people.

Should you care to come, you will let us know in time, won't you? Kui teil on tahtmine tulla, siis teatate meile muidugi aegsasti. *What would her uncle have said had he known it* [kui ta oleks seda teadnud]? *Did you know the facts, you would not argue thus,* kui oleksite asjaoludega tuttav, siis jne.

Tingivad- ja vastolupehmenavad sidesõnad jäävad sagedasti välja, ning sel puhul on sõnade järg sama mis küsklauseski.

281. Eestikeelse «siis» tõlkimisest.

Let him alone a minute, and you will soon see. Jäta ta minutiks rahule, siis näed sa varsi.
Will you kindly repeat your queries, and they shall be attended to. Olge lahke ja korrake oma küsimusi, siis võetakse neid kaalumisele.

Reegel. Tagajärelause algul esinev eesti keele sõna «siis» tõlgitakse sõnaga *and*, kui eelseisev pealause väljendab käsku, nõudmist, töötust ja muud s. s.

Täh. Eestikeelne rõhuta «siis», mis asub mingi järelause algul, jääb tõlkimata, näit. *If we had started in proper time, we should have been there by now . . .* siis oleksime nüüd seal olnud. Järelause algul leidub vahel sõna *then*, mis vastab eestikeelse rõhutatavale sidesõnale *siis*, näit. *If the largest and richest city known is the world's capital, then London is the capital of the world.*

282. *Either* — *or*, kas — või; *neither* — *nor*, ega (ei) — ei.

Either you are jesting, or you have a very bad memory. Sa kas teed nalja või on sul väga paha mälu.
She can neither read nor write. Ta ei või lugeda ega kirjutada.

Neither [ei] husband nor [ega] wife was aroused by the shouts. I want either milk or sugar. I don't want either [ei] milk or sugar, ehk I want neither milk nor sugar. He was never known either to jest or laugh.

Reegel. *Either* — *or*, kas — või, *neither* — *nor*, ei — ega, seovad lauseid või lauseosasid.

Täh. 1. «Ka mitte», «ega (ei) ka» väljendatakse lause algul sõnadega *neither*, *nor* või *no more*, näit. *I have not said so, nor [ega ka] has she. That she did not know, neither [ei ka] could she tell me how long it had been going on. You wouldn't do it yourself, no more will I.* Lause lõpul võib teda ka väljendada sõnaga *either*, näit. *You have no money, and I have none either [ehk nor I either].* — «Või ka» = *or* — *either*, näit. *If John had said so, or William either [või ka Willem], I could believe it.*

Täh. 2. Käskivate üteluste järel vastab järgnevat lauset alustav *or* eestikeelsetele sõnadele «muidu», «sest muidu», näit. *Get a*

good breakfast, or [muidu] you will be hungry before dinner time. You had better pick it up, or someone will tread on it.

283. Whether — or, nii — kui, kas — või.

He is sad, whether [he is] at home Ta on kurvameelne nii kodus kui
or at school. koolis.

Whether [kas] we slept or not, I can't tell.

Reegel. Whether — or, nii — kui, kas — või, on alistavad sidesõnad.

Täh. Whether üksinda alustab kaudseid küsklauseid, näit. I don't know whether [või if] he will come.

284. But, aga, vaid, ilma jne. tarvitatakse

1. rinnastava sidesõnana, näit. He promised, but [aga] did not keep his promise. He not only promised, but [vaid] also kept his promise.

Pane tähele but then: He drinks six cups of tea straight off [korraga], but then [aga siis . . . ka] he drinks it very weak.

2. alistava sidesõnana — eitavate, küsivate ja kahtlevate üteluste järel, näit. Not a brick was made but [ilma et] some man had to think of the making of that brick. Hardly a day passes but [kui mitte] some traveller comes with wares to sell.

I don't know but [ehk but that, but what, muud kui et] he was right. I am not sure but [ehk but that, et . . . mitte] it is true. There was no doubt but they observed me. Never fear but I will go. Not but [ehk not but what] I should have gone if I had had the chance.

3. eessõna iseloomuga sidesõnana — eitavate ja küsivate üteluste järel, samuti ka liitsõnade järel nagu anyone, anything, everybody jne., näit. Mist is nothing but [muud kui] clouds close to the earth. What is a cloud but a mist up in the air? He cares for nothing else but [ehk than] his business. I could not but pity him. I had no object in view but [mingit muud mõttes kui] to help her. No one escaped but [peale] himself. Nobody suspects you but [peale] me. Is there anyone in the house but she [ehk her]? He is anything but a fool. I wish he were anywhere but where he is. Everybody knows it but [peale] you.

Pane tähele: the last but one, eelviimane, all but, peaaegu. But for kohta vaata eessõna for.

4. määrsõnana, näit. *He is but [alles] a child. But kan-duva [relatiiv] sidesõnana + not vaata § 189, 2.*

285.

As tarvitatakse

1. võrdleva sidesõnana

a) iseseisvalt täielikus või lühendatud lauses.

Pronounce the word as I do. He thinks, as I do, that there is danger. Spain rose as one man against the stranger.

Täh. 1. *As* vastab Eesti k. «olles», «nagu», või ka essiivile [olevale käände]; *like* = nagu, nõnda kui, sarnasel viisil. Näit. *As a foreigner he found it difficult to fall in with our customs. She behaved as the lady of the house. You speak as 'an author, I reply as a publisher. Like most boys of his class he had to study Latin. You talk like a child. You should always behave like gentlemen. He speaks like a Frenchman.* Sagedasti tarvitatakse *as* ja *like* suuremat vahet tegemata, näit. *They don't treat me like a toy. I am never treated as a stranger. Many plants have tapering roots: fleshy, as the root of the carrot, or woody, like the roots of trees. Big fish, like [= such as] salmon and pike, are found in the larger rivers.*

Täh. 2. Kiillausetes või lisalausetes nagu «nagu sa tead [näed]», «nagu näha, näib», «võib olla mäletad» ei tarvitata harilikult sidesõna *as*, näit. *London, you know [nagu sa tead], is the capital of the British Empire. He was wrong, it seems. General Gordon, you will remember, was killed in the Sudan [su'dæŋ].*

b) korreelaadiga *so*, lõpulauses: *as* — *so*, *nagu* — *nii* ka [nõnda]. *Just as minutes make up hours, so do days make up weeks. Pane tähele: So said, so done, öeldud, tehtud.*

c) eeloleva määrsõnaga *as* või *so*: *as* — *as*, *so* — *as*, *nii* — *kui*. *Come as soon as you can. Now that I have as many apples as I like, I don't seem to care for such things so much as when they didn't come my way every day.*

Stone fruits are not as wholesome as apples. And are you not as strong as they? You may not be so fond of listening as I am of talking. No country suffered so much as England. It is usual for a man so old as he to retire from business.

As — *as* tarvitatakse eriti jaatavates lausetes, *so* — *as* ainult eita-vates, välja arvatud need juhused, kus tahetakse väljendada isiku [või

asja] omadust, kuid mitte võrdlemiseks teise isikuga või asjaga, nagu viimases näites.

Täh. 3. Mõnedes ütelistes jääb pärisvõrdlus sagedasti väljendatama, näit.: *Come forward! Thank you, I hear quite as [või equally] well where I am. Thank you for the letter and for the book as well [ka] I thought as much [just seda].* Esimest as [korrelaati] ei väljendata lause alguses, näit. *Agile as [ehk like] a cat, he climbed up the tree.*

Kui võrdlus käib ütlostäiteliste sõnade kohta, peab järgneva liige täielikult väljendatama, näit: *She is as good as she is fair,* ta on sama hea kui ilus [mitte *she is as good as fair*]. *The circumstances are as important as they are peculiar* [on sama tähtsad kui imelikud].

Inglis keele iseäraldused: *I don't care when, as long as [kui.. ainult] we are back by six. It is settled as far as I am concerned [nii palju kui minusse puutub]. So far as schoolboys are concerned [mis koolipoistesse puutub], the new times have the best of it [on eesõigus]. We have been as far as [kuni] the village. He makes as much as [kuni] two pounds a day*

2. ajasidesõnana.

The thought occurred to me as [kuna, sel ajal kui] I stood watching the crowd. It is right in front of you as [kui] you cross London Bridge.

3. põhjussidesõnana.

As [et, mitte when] you are not ready, we must go without you.

4. vastolupehmendavastähenduses ütlostäitelise sõna järel, samuti ka lauset alustava mäarsõna või teosõna järel.

Chilly and raw as was the weather, frost had as yet held off, olgugi et ilm oli külm ja kõle j.n.e. Try as I would, I could not persuade her, kuidas ma ka ei püüdnud j.n.e.

Täh. 4. Sarnaseid ütelisti võib ka sõnaga *however* väljendada, näit. *However lovely it may be in summer = lovely as it may be in summer. However sad this sight is = sad as is this sight.*

286.

After ja since.

After [kui, pärast seda, kui] the keeper's [metsavahi] wife had looked at us, we were put into a sort of lumber-room [kolikamber].

Since [sest ajast saadik] I wrote last, there has been no change.

Täh. *Since* esineb ka põhjussidesõnana, näit. *Since [et] it is so, we can't help it.*

287.

Till, until ja before.

Wait here till [kui] I come back. We did not see him again till [enne kui] we got to the top of a hill. It was not until [mitte enne kui, alles] night came on that we were ready to start.

It was some time before [enne kui] he could compose himself [tuli meelemõistusele]. I hope it will not be long before [enne kui, kui] you revisit us. Pane tähele: I will die before I submit, ma tahan ennem surra kui alla anda.

288. *Scarcely [hardly] — when; no sooner — than.*

He had hardly [vaevalt] taken his seat when [kui] one of the partners [üks ärijuhtidest] hurried into the outer office. Scarcely [vaevalt] had the boy closed the gate when [kui] the huntsmen came galloping up. No sooner [vaevalt] did the dog hear the gun than [kui] he jumped up with a howl.

Vahel esineb before ka sõna scarcely [hardly] järel, näit. I was scarcely back on my rock before I observed a boat. Lauses They are now hardly arrived before they are gone again ei või when tarvitada.

Sõnade järjekord lauses.**Aluse asupaik lauses.****Sõnade harilik järjekord.**

289. *At noon the sun is high- Kell 12 päeval on päikene
est in the sky. taeval kõige kõrgemal.*

*When a man can't speak, he Kui inimene ei saa rääkida,
is said to be dumb. siis öeldakse, et ta on tumm.*

*When the broth [brəθ, supp, leem] was ready, it was
put on the table in a dish. Then some of it was put out to eat.*

Reegel. Väitlausetes seisab alus harilikult ütluse ees; sama järjekord esineb ka siis, kui lause algab määrusega ja kui väitlause ees on kõrvallause. Võrdle § 291.

Järjevahetus.

290. 1. 'Oh thank you, sir', said Merton. 'For the apples — and for the story', added Sandford. 'I quite understand', broke in Mrs. Wilming-

ton. 'Step into the boat', said the man, 'I shall row you across the river'. 'You need not thank me so much', said he. 'Will you have any more?' he asked. 'Have you not the money?' inquired the man of his wife.

Reegel. Otsekohese kõneviisi järel või selle vahele kiilutud autori lausetes seisab alus harilikult tegusõna lihtvormide järel sel puhul, kui tegusõnal puudub sihitus. Isikulised asesõnad paigutatakse siiski sagedasti tegusõna ette.

Aga: 'What is his name?' Mrs. Adam asked. 'Be kind and gentle to all', my mother used to say. 'What do you want?' the tradesman asked the boy. 'I think I shall ask them to my party', she went on.

2. Here and there rose a stately mansion. There used to be a short cut across the fields. A few hundred yards beyond stands a pretty little old church. In the mouth are the teeth and the tongue.

Once more was the ground covered with snow. Now begins the busiest time of the year. In July come the summer rains.

Thus passed twenty years of my life. So did many another poor little fellow.

Reegel. Lausetes, mis algavad määrsõnaga või määrusega [kas a ja -, k o h a- või viisim ä ä r.], tarvitatakse harilikult järjevahetust sel puhul, kui tegusõna on sihitu või kui ta esineb tehtavikus. Kui aga aluseks on isikuline asesõna, esineb sõnade harilik järjekord.

Aga: 'Here they are, here they are!' cried Ned. There you are [nüüd sa näed, eks ma öelnud]. Thus it came about that he was elected [selle tõttu, nii juhtuski, et]. Now it is time to begin.

Täh. Kui «so» järel esinev isikuline asesõna on rõhuline, seisab ta tegusõna järel. Näit.: He was delighted, and so was I. He likes it and so do I. I have to go down into the country. So have we. Kuid: You want to be a soldier, and so you shall. You said you would tell us a story. Ah, so I did, and so I will.

3. Right glad was I when night came on. Such was not my intention. Enclosed is a letter from my mother.

Reegel. Kui lause algab ütlustäitega, seisab alus sagedasti ütlussõna järel.

4. Down came beams, tiles — the whole roof, alla langesid palgid, katusekiivid j.n.e. On went the talk and laughter. Down it poured [valas] for an hour. On he went with his talk. In they all came.

Reegel. Kui lause alustab määrsõna, mis ühenduses tegusõnaga, moodustab ühe ainsa mõiste [nagu *come down, come in, get up, go on, go off* ja sarn.], paigutatakse alus tegusõna järele. Isikuline asesõna esineb aga tegusõna ees.

291. Järjevahetus väitlauseis.

1. *Never had I such an experience.* Kunagi pole mul niisugust kogemust olnud.

No sooner did he utter the word than he repented it.
Scarcely had he uttered the word when he repented it. } Vaevalt oli ta selle sõna öelnud, kui ta seda kahetses.

Little did I suspect any treason. Põrmugi ei aimanud ma mingit äraandmist.

Nowhere is there such a constant stream of carts and wagons. I said I would not do it, nor will I. Not only did your letter get sent here, but here I am still.

2. *Were you in my position, you could not act otherwise.* Oleksid sa minu asemel, poleks sa teisiti talitanud.

Vaata ka näited § 280, 2.

Reegel. Järjevahetus esineb

1. lausetes, mis algavad eitava või piiratud iseloomuga määrsõnaga nagu *neither, nor, not only, no sooner, nowhere, on no account*, milgil tingimisel, *scarcely, little* ja t.

2. ting- ja vastolupehmendavais lauseis, mille sidesõna on väljendamata.

Täh. Sama konstruktsioon leidub ka teiste määrsõnade või määruste järel, näit: *Many a time did I wish I could go back. Thus did the boy find that honesty is the best policy. Just as minutes make up hours, so do days make up weeks. The longer one studies phonetics, the more modest does one become.*

Lisanduse (attribuudi) asupaik lauses.

292. Artiklite, omadussõnade ja omistavate asesõnade paiga kohta lauses vaata §§ 116, 125, 151—153 ja 170.

Sihituse (objekti) asupaik lauses.

293. *Give it me, will you?* Ole hea, anna ta mulle.
I asked him to send it me.

Reegel. Akusatiivne *it* esineb daativi objekti ees. Vaata ka §§ 138, 139 b.

Täh. Objekti ei tohi paigutada infinitiivi või partitsiibi ette, nagu eesti k. ütelistes «ma ei või midagi teha (parata)», «nad pole midagi unustanud ega midagi õppinud», mis inglisk. tõlkes on *I can do nothing, they have forgotten nothing and learnt nothing.*

Määrsõna (adverbi) asupaik lauses.

294. *He speaks distinctly,* ta räägib selgesti. *The years passed rapidly.* *He acted wisely,* ta talitas targasti. *He lived happily to the last,* ta elas õnnelikult kuni viimseni tunnini. *He thinks so certainly.*

The years have passed rapidly. He has acted wisely. He has lived happily.

Reegel. Viisimäärsõnad paigutatakse tegusõna lihtvormide järele. Ühendatud aegvormide juures asendatakse nad peategusõna järele siis, kui nad esinevad ainuüksi tegusõna äramääramiseks.

Kuid: *He wisely* [targasti] *refused to go. He has wisely refused. He happily* [õnneks] *lived till the next day. He certainly* [tõesti, kindlasti] *said so. You nearly frightened me. He has nearly forgotten all about it.* Kui määrsõna ei määra ainuüksi tegusõna vaid tegusõna ühes selle täiendustega, paigutatakse ta tegusõna lihtvormide ette; ühendatud aegvormide juures seisab ta aga abi- ja peategusõna vahel.

Täh. *Quite* seisab alati vahendita tema määratava tegusõna ees, näit: *I quite forgot* [olen täitsa unustanud] *the name. I can quite believe it*, ma saan sest väga hästi aru.

295. *He often lost his presence of mind, but she never lost hers*, ta kaotas sagedasti j. n. e. 'Not' always follows a simple verb, not seisab alati j.n.e. *The boys seldom come home before ten. I soon became acquainted with the lads. He now paused for a minute. We then [afterwards] found it was true. I hardly ever see him now.*

He has never spoken to me since then. I have often wished to see you. He will soon come.

Kuid: *He went away yesterday. He has arrived to-day. He will come to-morrow.*

Reegel. Umbmäärased ajamäärsõnad esinevad harilikult tegusõna lihtvormide ees; liitvormide juures paigutatakse nad vahendita (esimese) abitegusõna järel. Umbm. ajamäärsõnad on järgmised: *now, then, at last [length], finally, still, afterwards, soon, always, often, seldom, ever, never, hardly ever, suddenly, just, at once, immediately, once.*

Täh. *He is always late. Yes, he always is (iz). It always is (iz) wet at sea. He is never short [ilma] of money. No, he never is (iz). He said he should be asleep before long, and he very soon was (waz). He always has been and always will remain a stone of stumbling [komistuskivil], eriti tugevarõhulised on has ja will.*

Ülalesinevad määrsõnad paigutatakse tegusõna be lihtvormide järel, välja arvatud siis, kui tegusõna on rõhuline. Liitvormide juures asendatakse nad abitegusõna ette sel puhul, kui ta on rõhuline.

296. *Never forget to say 'please' and 'thank you'.* Ära iialgi unusta ütelda «ole hea», «olge head» ja «tänan väga».

Only mind you keep out of mischief. Just fancy his astonished looks, kujutage ainult j.n.e.

Reegel. Teatud lühikesed ja sagedasti tarvitavad määrsõnad nagu *never, always, only, just, first, then* paigutatakse käskiva sõna (imperatiivi) ette.

297. *I received your letter yesterday, ma sain eile su kirja. We left school very quietly, me lahkusime koolist vaikselt. I like strawberries very much. He quickly made the acquaintance of the lads. I gratefully acknowledge your kindness.*

Reegel. Liht määrsõna ei tohi paigutada tegusõna ja selle objekti vahele.

Täh. 1. Kui objektil on omad täiendused, paigutatakse määrsõna ja eriti määrus (adverbiaal) objekti ette, näit. *He heard again the language of his nursery. I regret, deeply and sincerely, the mistake I made.* — Tegusõna *have* ja selle objekti vahel leidub sagedasti lühikesi määrsõnu, näit. *He had just now no greatcoat. I had hardly any breakfast this morning. It has usually no antecedent* [korrelaat].

Täh. 2. *He stripped off the skin,* Ta kiskus naha ära ja hoidis ta and held it up to our eyes. meie silmade ees.

You had better not take off your greatcoat. Put it on again.

Kui määrsõna ühes tegusõnaga moodustab ühe ainsama mõiste, paigutatakse ta alati objekti järele siis, kui viimane on isikuline asesõna; vastasel korral esineb ta kas objekti ees või selle järel. Näit.: *He pulled his dog off. We had hardly time to put the forms [pingid] up again.* Kuid ainult: *He seemed to be thinking the matter over* [mõtles selle üle järele]. *Let us talk the matter over* [asja harutama]. *I have left my umbrella behind.*

298. *Now we are off at last! Nüüd oleme ometi kord teel! Unfortunately I had no money about me. At first we looked to the east, then we looked to the north, then to the west, and there was our boat. These butterflies used to be quite common, and now they are quite rare.*

Reegel. Määrsõnad ja määrused paigutatakse lause etteotsa rõhutamise otstarbeks või (nagu viimases näites) eelkäiva asjaolu ühtekuuluvuse väljendamiseks.

Täh. Mõned määrsõnad asendatakse rõhutamise otstarbeks ka lause lõppu, näit. *He is there still. I am going now. To get back to civilization again.*

299. *I do not think that, without your help, he would have been able to escape* [mitte: *I do not think that he, without your help, would jne.*].

Reegel. Pikemaid määrusi ja määruslauseid ei tohi paigutada alusena esineva isikulise asesõna ja ütlussõna vahele.

300. *Mother says I must never go out with dirty boots or shoes, ema ütleb, ma ei tohtivat välja minna jne. There are people who cannot see though they have eyes. I said I would not do it.*

Reegel. Kõrvallauses on määrsõna asupaik sama mis pealauseiski.

Teatud määrsõnade asupaik lauses.

301. 1. *I shall not go. I told him not to wait for me. Not having heard from him, I made up my mind to write.*

Reegel. *Not* seisab alati kõikide tegusõna vormide järel, peale infinitiivi ja partitsiibi.

Täh. Küsklauseis paigutatakse kõnekeeles *not* vahendita pöördvormide järele ja esineb siis alati lühendatult [*not* = *n't*], näit. *Isn't he here? Shan't we go? Won't he come?* Kirjas esineb ta aga harilikult vahendita aluse järel, näit. *Is he not here? Shall we not go? Will he not come?* [Siiski kirjutatakse vahel ka: *Isn't he here* jne.].

2. *Only* [= *I alone*] *saw him in the street* [and no one else saw him].

I only saw him in the street [but I did not speak to him].

I saw only him in the street [and no one else].

I saw him only in the street [= *in the street only*] and nowhere else.

Kuid ainult: *Only* it takes a long time, sest et *only* tähenduses *but* [aga] asendatakse ikka lause algusse.

Reegel. *Only* paigutatakse vahendita temast määratava sõna või üteluse ette, ta võib aga ka lause lõpul seista siis, kui ta määrab lähema eelseisva sõna või üteluse.

3. *I don't feel at all hungry; I am rather thirsty though* [aga kaunis jänune olen siiski]. *It's true, though*, see on siiski tõsi.

Reegel. *though*, aga siiski, paigutatakse harilikult lause lõppu (ei esine iialgi lause algul).

4. *It is fine to-day, and it'll be fine to-morrow too. A good many of them, too, were wrong. May I come too?* Võin ma ühes tulla.

Reegel. *To* = ka, asendatakse vahendita temast määratava sõna ja ütelse järele või lause lõppu.

5. *Though I have not seen him for ever so long, yet I know he is well . . .* tean ma siiski, et ta on terve.

Reegel. *Yet* tähenduses siiski, selle peale vaata-mata, seisab alati lause algul. *Yet* = veel, vaata § 276, 2.

Lisa.

Otsekohene ja kaudne kõne.

(Direct and Indirect Speech).

302. Kui kõneleja sõnu muutmatult edasi antakse, nimetatakse niisugust kõnet otsekoheseks kõneks.

Kui otsekohene kõne kõrvallausena tarvitatakse, nimetatakse seda kaudseks kõneks.

303.

A. Väitlused.

Näited.

Otsekohene kõne:

He said, "The man will now come".

The man said, "Much rain fell yesterday, and is falling still".

He says, "The man will now come".

Kaudne kõne:

He said that the man would then come.

The man said that much rain had fallen the previous day and was falling still.

He says that the man will now come.

Nagu ülalantud laused näitavad, vahelduvad otsekohese ja kaudse kõne

a. tegusõna vormid järgmiselt:

Otsekoheses kõnes:

Shall

Will

Can

Kaudses kõnes:

should

would

could

<i>May</i>	<i>might</i>
<i>See</i>	<i>saw</i>
<i>Is seeing</i>	<i>was seeing</i>
<i>Has seen</i>	<i>had seen</i>
<i>Has been seeing</i>	<i>had been seeing</i>

Reegel. Kui otsekohest kõnet alustavas lauses esinev tegusõna seisab minevikus, peab kõrvallause tegusõna otsekoheste kõne kaudseks kõneks muutmisel vastavaks mineviku vormiks muutuma. Seisab aga sissejuhatava lause tegusõna oleviku või tuleviku aegvormis, peab kõrvallauses vastav tegusõna ka olevikus või tulevikus esinema.

b. omadus- ja määrsõnad järgmiselt:

<i>Now</i>	<i>then</i>
<i>This, these</i>	<i>that, those</i>
<i>Hither</i>	<i>thither</i>
<i>Here</i>	<i>there</i>
<i>Hence</i>	<i>thence</i>
<i>Thus</i>	<i>so</i>
<i>To-day</i>	<i>that day</i>
<i>Last night (week jne.)</i>	<i>the precious night (week jne.)</i>

Reegel. Kui eelmise reegli järgi kõrvallause tegusõna otsekoheste kõne kaudseks kõneks muutmisel on paigutatud minevikku, peab ka vahetama selles lauses esinevad omadus või määrsõnad, mis väljendavad lähedust, teiste omadus- või määrsõnade vastu, mis väljendavad kaugust. Kui aga sissejuhatava lause tegusõna seisab olevikus või tulevikus, jääb kõrvallauses esinev omadus- või määrsõna muutmata.

NB. Nagu eelpool toodud näidetest näha, ei panda kommat kõrvallause alustava *that* ette. (*That* võib sagedasti ka välja jääda). Inglise keeles kirjutatakse jutumärgid lause ees kui ka lõpul üles ("—", või «—»; mitte „—“).

304.

B. Küsklused.

N ä i t e d.

Otsekohene kõne:

Kaudne kõne:

As he passed me he said, "Where are you going?"   *As he passed me he asked where I was going.*

He said to the stranger, "Why are you standing here?"   *Het inquired the stranger why he was standing there.*
Coming up, he said, "What is the way to Oxford?"   *Coming up he inquired what was the way to Oxford.*

Reegel. Kui otsekohene kõnelause sisaldab küsimuse (mitte tõendamist ega väidet), tuleb muuta sissejuhatavas lauses esinev tegusõna *say* või *tell* otsek. kõne kaudseks kõneks muutmisel tegusõnadeks *ask* või *inquire*.

NB. Kaudse küsklause lõppu paigutatakse punkt.

305. C. Käskivad laused.

N ä i t e d.

Otsekohene kõne:

He said to the student, "Do not make any noise!"

My advice to him was, "Work steadily! fear nothing!"

Kaudne kõne:

He forbade the student to make any noise.

He ordered (told) the student not to make any noise.

I advised him to work steadily and to fear nothing.

Reegel. Kui otsekoh. kõnelause tegusõna esineb käskivas kõneviisis, tuleb vahetada sissejuhatava lause tegusõna otsek. kõne kaudseks kõneks muutmisel mingi tegusõna vastu, mis väljendab kas käsku, nõuet või palvet, ja kõrvallause käskivas kõneviisis esinev tegusõna tuleb muuta infinitiiviks.

306. D. Hüüdlauseid.

N ä i t e d.

Otsekohene kõne:

He said, "Alas! how foolish I have been!"

Kaudne kõne:

He confessed with regret that he had been very foolish.

Reegel. Kui otsekohene kõne esineb hüüdlause näol, tuleb vahetada otsekohese kõne kaudseks kõneks muutmisel sissejuhatava lause tegusõna mõttele vastavaks tegusõnaks.

Kirjavahemärgid.

307. Punkti, semikooloni, küsimusmärki ja hüüdmärki tarvitatakse inglise keeles harilikult nagu eesti keeleski, kuna kooloni ja komma tarvitamises lähevad need mõlemad keeled teineteisest lahku.

308. **Koolon.** 1. *Some people are colour-blind: they cannot tell one colour from another.* 2. *Notice this sentence: — There is no country more worthy of our study than England.*

Reegel. Koolonit tarvitatakse 1. pealausete vahel, mida ei ühenda sidesõna, ja mis oma sisu poolest lähedalt sarnanevad üksteisele; 2. otsekohest kõneviisi alustava lause järel, kui selle lause tegusõna (pikemad) täiendused esinevad lause lõpul. Niisugusel korral säetakse kooloni järele sagedasti mõttekriips (—).

309. **Komma.** Üldmärkusena komma tarvitamise kohta võib ütelda, et kommat tuleb tarvitada seal, kus lugejale või kõnelejale tundub tarvilisena või võimalikuna häälepeatus ja kus seda ka selguse nõue toetab. Seepärast valitseb komma tarvitamises teatav ebakindlus ja mitmekesisus. Inglise keele õigekirjutuse iseärasuseks on, et kommaga kõrvallauseid harilikult ei lahutata, järelikult ei ole eesti «et» ja «kui»-le vastavate sõnade ees mitte kommat. Allpool esitatakse ainult üksikud tähtsamad ja eesti keelest erinevad komma juhtumused.

I. Kommaga.

a) *To live a fancy-life of adventure in my own head, was not merely an amusement to me. A fever, a loss of wealth, a loss of friends is sometimes enough to break a man.*

b) *The most important of the other colours are blue, yellow, and red. He, or his friend, or his servant has cheated me.*

c) *The sun rises in the east, and sets in the west. (Siiski: The doors opened and admitted the people).*

d) *Peace brings prosperity; war, desolation.*

e) *In fact, I rather like a break. Further up, of course, the river gets narrower. However, we did not stop to talk of our feelings.*

f) *My dear Harry,*

We are having a splendid time of it, jne.

Kommat tarvitatakse:

a) sagedasti aluse ja ütluse vahel, kui alusele järgneb pikem määrus või kui mitu sama liiki lauseliiget järgimööda esinevad; b) sõna *and* ees, mis ühendab üheväärseid lauseliikmeid; iga *or* ees, mis ühendab rea samatähenduselist või üksteisele vastuseatavat sõna lauses. c) sõna *and* ees, kui ta ühendab lauseid, millel ühine alus (kuid lühemates lausetes ei esine komma); d) esinemata ütluse asemel; e) sagedasti määrsõnade ja määruste eraldamiseks teistest lauseosadest (Alati *however, therefore, of course* ja sarnaste sõnade juures); f) pealkirja järel kirjades.

II. Ilma kommata.

a) *I really think it will do you good. This shows that light travels faster than sound. I was wondering if he recognized me. Do you know how he is getting on? I did not hear what he said.*

Kuid: *That I did not go to seek it, is true. Why it should be called Cleopatra's (kliä'pætræz) Needle, no one could tell.*

b) *Only the boys that are strong and healthy are allowed to take part in these games. Is that the man you referred to?*

Kuid: *The boys, who are all strong and healthy, take part in most of our games.*

c) *I have been at Lihula when the market opened. She looked as if she did not understand me. It is a good many years since I was at school.*

Kuid: *When babies laugh, we know that they are pleased.*

Kommat ei tarvitata:

a) alus- ja sihituslausete ees, kui nad seisavad pealause järel; b) kitsendatud (lause mõttest tingitud) kanduvate (relatiiv) lausete ees ja järel; c) sagedasti määruslausete ees, mis esinevad valitseva lause järel.

Täh. Kui kitsendatud kanduv lause on lahutatud omast peasõnast teiste sõnadega, tarvitatakse kommat; sagedasti esineb komma ka sarnase pikema kanduva lause lõpul. Näit. *That story was funnier, which you told us yesterday. The note I sent my brother asking him to meet me at the station, never reached him.*

Suur algtäht.

310. 1. *an Englishman, the English, Christendom, Christian, Protestant, the Protestant Church, a Roman Catholic, the Conservatives, the Liberals, the Liberal party, the Drapers' Company, a Londoner;*
 2. *July (dʒu:l'ai), Monday, Christmas, Easter (i:stə);*
 3. *Mr. and Mrs. Wilson, Miss Jane, Master William, Captain Hawkins, the King of Spain, Edward the First, Alfred the Great;*
 4. *the Sovereign, Government, Parliament, the House of Commons, Members of Parliament [M. P's], the Home Secretary, siseminister, the Bible, the Restoration, the Bank of England, the [Thames] Tunnel, the Long Vacation, God, the Lord;*
 5. *Only Vice and Misery are abroad. The questions of Whence? What? and Whither? The Last Days of Pomeii(pom'pi:ei);*
 6. *I, O; Dear Sir(s), Dear Madam;*
 7. *Ned said, "Leave that to me." Shout of "Stop thief!"*

Suure algtähega kirjutatakse:

1. rahvusnimed, usunimetused, poliitiliste ja sotsiaalsete seltside ja erakondade nimed ja selle sarn.; sarnastest sõnadest (eriti pärisnimedest) tuletatud nimi- ja omadussõnad;
2. kuude, päevade ja pühade nimed;
3. aunimed, kui neile järgneb pärisnimi või mingi iseloomustav lisandus; omadussõnad ja kordarvud aunimedena tarvitatuna;
4. sõnad, mis tähendavad tähtsamaid isikuid, asutusi, sündmusi jne., mis oma loomu poolest erinevad teistest; jumaluse kohta käivad nimetused (ühes asesõnaga);
5. sõnad, mida eriti toonitada tuleb; selle tõttu ka nimisõnad, omadussõnad ja tegusõnad raamatu nimedes ja pealkirjades;
6. sõnad *I* ja *O*; sõnad *Sir* ja *Madam* kirjades;
7. esimese sõna algtäht otsekoheses kõnes.

Sõnade silpidesse jagamine.

311. 1. Sõnade silpidesse jagamisel kirjas tuleb nii lähedalt kui võimalik loomulikku silpideks jagunemist kõnes järgida.

Näit. *Chris-tian, ques-tion, cham-pion, gen-eral, grad-ual, min-ute, pub-lic, riv-er.*

2. Prefiksid, suffiksid, liited ja tuletuslõpud lahutatakse siiski eraldi silpideks; liitsõnad jagatakse oma jagude järele. Näit. *trans-port*, *in-spect*, *gener-al*, *coordinat-ing*, *stroll-ing*, *stroll-ed*, *acquaint-ance*, *an-other*.

Täh. Lõpukaashääliku kahekordseks muutumisel kuulub viimane kaashäälik lõpusilbile või suffiksile, näit. *big-ger*, *cruel-ler*, *prefer-red*, *get-ting*.

3. Häälendamises ühesilbiliseid sõnu nagu *come*, *name* j. t., mis lõpevad mitte-hääldatava *e-ga*, ei jaotata; aga sõnu nagu *ta-ble*, *sa-bre* j. t., olles kõlaliselt kahesilbilised, võib poolitada.

4. Kui täishäälikute vahel esinevad kaks või mitu umbhäälikut — *ck* välja arvatud — kuulub esimene neist esimesse, teine või teised järgmisse silpi, näit. *fel-low*, *pas-sion*, *dis-creet*, *indus-try*; kuid *pock-et*.

Täh. Umbhäälik + *r* kuuluvad järgmisse silpi, näit. *de-cree*, *li-brary*, *se-cret*.

Sisukord.

<i>Võti hüüdamiseks</i>	Lhk. V
-----------------------------------	-----------

Sõnaõpetus.

<i>Artiklid</i>	1
<i>Nimisõnad</i>	2
Sugu §§ 3—8. Arv §§ 9—22. Kääne §§ 23—26.	
<i>Omadussõnad</i>	15
<i>Arvsõnad</i>	20
<i>Asesõnad</i>	26
Isikulised § 40. Enesekohased §§ 41, 42. Omavahelised § 43. Omandavad § 44. Näitavad §§ 45, 46. Määravad § 47. Küsivad § 48. Kanduvad (relatiiv) §§ 49—51. Umbmäärased §§ 52—54.	
<i>Tegusõnad</i>	40
Abitegusõnad §§ 55—66. Peategusõnad §§ 67—79.	
<i>Määrsõnad</i>	74
<i>Eessõnad</i>	78
<i>Sidesõnad</i>	79
<i>Hüüdsõnad</i>	80

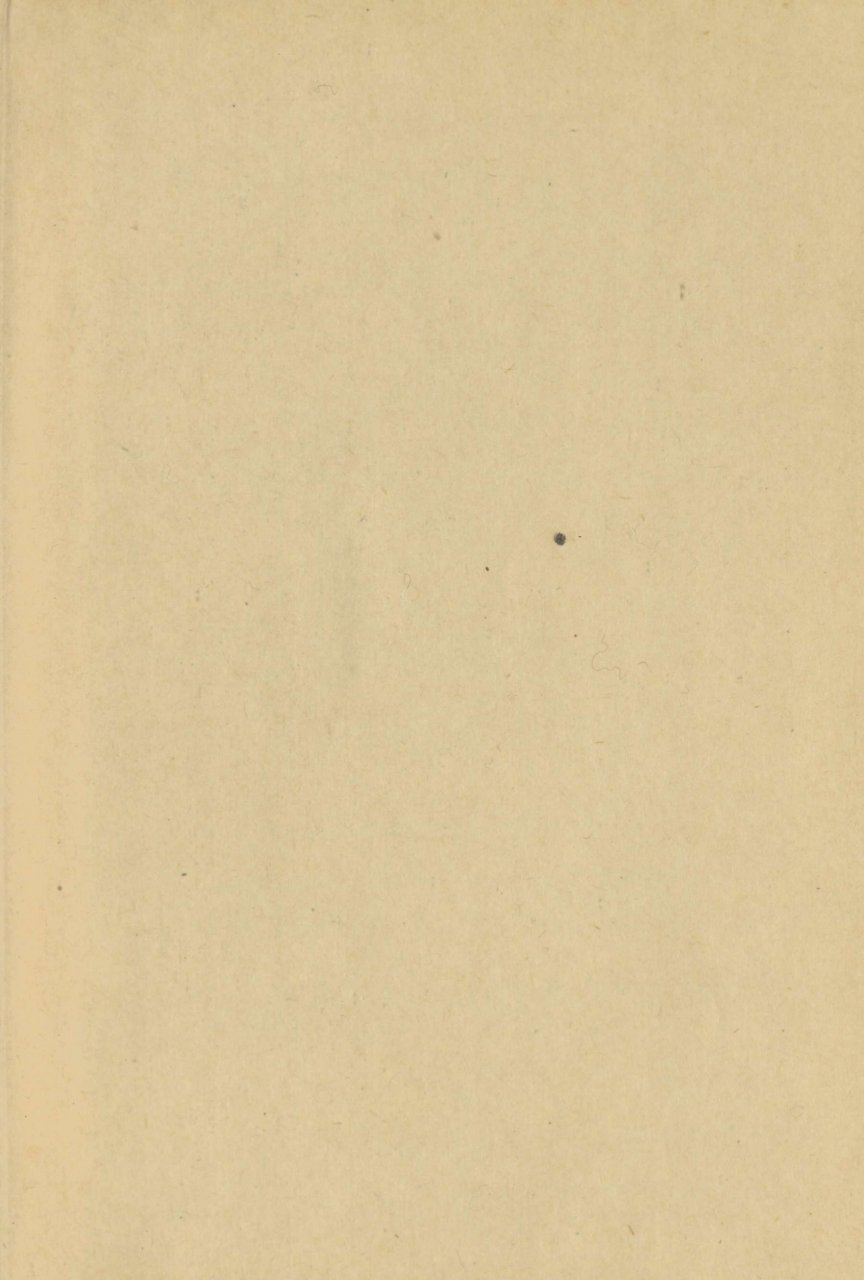
Lauseõpetus.

<i>Artiklid</i>	83
Kindel artikkel §§ 96—116. Umbmäärane artikkel §§ 117—125. Artiklite kordamine § 126.	

	Lhk.
<i>Nimisõnad</i>	106
Arv §§ 127—129. Kääne §§ 130—139.	
<i>Omadussõnad</i>	116
<i>Asesõnad</i>	126
Isikulised §§ 154—159. Enesekohased §§ 160—163.	
Omandavad §§ 164—170. Näitavad §§ 171—176.	
Määravad §§ 177—180. Küsivad § 181. Kandavad (relatiiv) §§ 182—189. Umbmäärased §§ 190—209.	
<i>Tegusõnad</i>	164
Sihilised ja sihitud §§ 210—212. Tagasisihtivad § 213. Tehtavik § 214—218. Arv ja isik §§ 219—221. Aegvormid §§ 222—227. Ütlusviisid §§ 228—231. Abitegusõnad: <i>have</i> §§ 232, 233; <i>be</i> §§ 234—236; <i>do</i> §§ 237—239; <i>shall</i> ja <i>will</i> §§ 240—253; <i>can</i> ja <i>may</i> §§ 254, 255; <i>must</i> § 256; <i>ought</i> § 257; <i>let</i> §§ 258, 259. Teosõna (infinitiiv) §§ 260—264. Kesksõnad §§ 265—271.	
<i>Määrsõnad</i>	218
<i>Eessõnad</i>	223
<i>Sidesõnad</i>	229
<i>Sõnade järjekord</i>	234

Lisa.

<i>Otsekohene ja kaudne kõne</i>	241
<i>Kirjavahemärgid</i>	244
<i>Suur algtäht</i>	246
<i>Sõnade silpidesse jagamine</i>	246

A

A

4390

57794 U